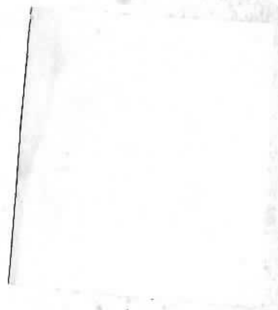
HRVATSKA DUHOVNA LIRIKA

UREDIO

ĐURO KOKŠA

RIM 1968

1.

Nakladna knjižara ALMA ROMA Piazza Pasquale Paoli 4 Roma

HRVATSKA DUHOVNA LIRIKA

UREDIO

ĐURO KOKŠA

RIM 1968

PREDGOVOR

1

Povodom pripremanja Žankove Marijanske lirike (1935) Vladimir Nazor zapitao je uređivača: zašto baš samo isječak marijanske a ne djelo opće religiozne lirike hrvatske? Nazor je osjećao vrijeme; čas je bio pravi. Upravo tridesetih godina učestale su antologije te izlaze od tada brojne sve do danas. A nije nikako slučajno, da je sâm Nazor, stvaralac svakog pjesničkog roda i gost sviju antologija, pokazao spontano zanimanje; uz ostalo, vjerojatno bi bio rado vidio antologijski izbor svoje religiozne lirike, koja nije ni u kom pogledu sporedna žila njegova ukupnog stvaranja. U isto doba Ivo je Kozarčanin također pisao, kako bi bila « i potrebna i značajna » antologija religiozne lirike. Nešto poslije (1938) Stanko Petrov toplo je preporučio Milanu Paveliću, povodom njegovih prijevoda iz svjetske duhovne lirike, da bi priredio opći izbor naše religiozne lirike, no Milan Pavelić umire, neobavljena — a možda ni nezapočeta — posla, već samu godinu kasnije.

Tako se nije pojavila, u punom jeku antologijâ, cjelovita hrvatska duhovna lirika. Što više od tada u jednim antologijama ima malo ili nimalo mjesta za nju, i ne zna se pravo, da li je to iz uvjerenja ili iz obzira ili radi obojega. Valja svakako napomenuti nasuprot takvu shvaćanju i osjećanju, a zbog pravilnosti i točnosti potpunog pregleda, iz kojega proizlazi novost i povremenost tih stavova, da je još prva naša moderna antologija Augusta Šenoe — vrsna za svoje doba a dobar

putokaz u mnogočem i danas — imala poseban odsjek « pobožne pjesme »; a istom kada se pogled svrne i krene natrag, dalje i sve dalje, niz stoljeća, prema izvorima, onda se slika stubokom mijenja u svojim odnosima i razmjerima: na iskonu naime našeg umjetničkog pjesništva stoji duhovno pjesništvo, kako nam neosporno svjedoče svi povijesni pregledi dopreporodne književnosti.

U krilu Crkve nikli su prvi umjetni lirski propjevi i sricali se prvi stihovi, koji su bili ponajviše prijevodi, prepjevi ili odjeci latinskog crkvenog pjesništva, a služili narodu za potrebu i upotrebu, da može živo i glasno sudjelovati u službi Božjoj.

Već iz XIV. stoljeća imademo od bezimenih hrvatskih pjesnika (začinjavaca) pjesmu *U se vrime godišća, Šibensku molitvu* ili *Gospinu pohvalu,* zatim *Bog se rodi v Vitlioni, Od muki Hristovi* i *Poj željno.* U njima je lirizam početan, a jezik su i izraz priprosti, nespretni i početnički. Osim toga, za po koju od tih pjesama naslućuje se starije postanje, ali kada — i kakvih je možda još drugih pjesama bilo — ostaje danas tek nagađanje i domišljanje. U okvir nagađanja ide i radoznalost povodom povjesno zabilježene zgode, kako su Zadrani godine 1177. dočekali papu Aleksandra Trećeg « immensis laudibus et canticis altissime resonantibus in eorum sclavica lingua », no tekst ovih « beskrajnih pohvala i urnebesnih kantika » Zadrana u njihovu hrvatskom jeziku nije poznat, pa ne znamo sigurno, o čemu se radilo.

2

Na čelu antologije stoji Marulićeva pjesma *Divici Mariji,* iskrena, skladna, sažeta molitva. Ako je vjerovati našem Nazoru, da je glas *i* najsvjetliji i najbjelji od

svih glasova, onda je bijela, bitna ikavica našeg prvog začinjavca dala savršeno vanjsko ruho čistoći i svetosti nutarnjeg osjećaja; potpuni sklad ili suvislo suglasje između nutrine i vanjštine. Čestit i ozbiljan pristup u hrvatsku poeziju i pristaje zato na pročelje svih naših zbornika.

Kao znak i početak stoji i druga molitva Marulićeva: *Molitva suprotiva Turkom,* koja plače ljutu nevolju naroda i zemlje. S njom otpočinje i uvodi se hrvatska višestoljetna cvilna lamentacija i gorka psalmodija. Prihvaća je Zoranić izravno evocirajući: Pastir, ki biše Marul zvan

« Bašćinu videći v pogibli blizoj
Pojaše cvileći k nebu upran vid svoj ».

Preuzima tugovanje Brne Krnarutić s hvalom heroizmu vojnog beznađa i vjeri kršćanskih ratnika, koji ginu s nadom, što čeka nagradu neba. Sila, moć, uspjeh Turaka — Božja je to kazna radi grijeha, a ispaštanje i otkupljenje postizava se smrću, slavom kod ljudi, vječnošću kod Boga:

« Vik nam dan, nigdar noć već biti ne može;
jer svršiv ovi trud pojt nam hte duše v raj ».

I dok se pustoš sve više širi zemljom i mrak zahvaća narod sve jače, kroz Šimu Budinića, koji je, kako bi rekao Tin Ujević, « provrištao mržnjom svetih hvalospjeva », dosiže hrvatska psalmodija svoj vrhunac.

Samo je čakavština svojim naglascima mogla dati ovaj ljut, krepak i neobuzdan patos, gdje uza svu rječitost, bol je još dublja i nije se reklo sve, jer se i ne može reći. Patos sličan jedino mogućnosti patosa,

koji posjeduje francuski jezik. Fran Kurelac, očaran Budinićem, nije mogao odoljeti, a da mu ne otisne Davidove pokorne psalme i da mu ne napiše, svladan zanosom, ovo: « nu da je za tim išao, da mu David bude... bogomoljac onakov, kakov on put Hrvatom trebovaše; te neka mu on plače, kako je vrijeme i prilika; i osvetu zove na onoga, što im igo namitao, a Krsta im iz srca vadio... A glede svetoga ognja, čto mu prsa grije, malo ga ne rekoh višjim i nad kim. Sila napokon jezika tolika je, da ga nije jezika na svijetu, koji tako se milo rasplaka ni tako ljuto zacmilje, kako jezik hrvatski proz usta njegova tumača Budinića Šime ».

A ovako je Budinić molio svoj teški psalam:

« Aj, Gospodine, aj, pozri da jure jes
Napunjen vsaki kraj Tvojih vernih teles,

Kojih nevernik bez milosti posiče,
Česa cić do nebes k Tebi Tvoj puk viče.

Pas i vuk razmiče ti trupi, a ptice
Nad njimi vaj kriče, i vrane crnice.

. . . .

Bože, ki si svemog: Bože, ki si sveti,
Tobom Og i Magog ruga se prokleti.

Našu krv osveti i sebe nad njimi,
Smuti ih i smeti silama Tvojimi.

Strilama, nam kimi liše krv jak vodu,
I kopjij svojimi čin da sebe bodu.

A mi Tvoj puk sa svom moćju riči naše,
Ki smo u stadu Tvom ovce Tvoje paše,

Ke Ti se prij daše, hvale ćemo Ti dat
I ke T' se spjevaše, pesni ćemo spjevat,

I svud raskriljevat slave Tvoje krila,
I svim navišćjevat Tva pravedna dila ».

Budinićev zemljak Baraković izriče nepovišena glasa suh bol, otmjeno suzdržan, dajući potresan i bezukrasan inventar — neutješan kao groblje — opustošenog mu kraja i roda:

« ...gdi svaka dolina zemlje oranice
puna je pelina na misto pšenice;

gdi bihu ravnice i rosne vrtlače,
sada su trupice kamene i drače.

Pustoša sva plače prez svojih didići
kakono kad grače crn gavran za ptići.

Pokle su Plemići te časti dopali,
po našoj nesrići pusti su ostali,

travicom procvali ka se već ne žanje... ».

Ali vjera ne koleba ni tada, ni na čas:

« Samo je ufanje u Bogu vičnjemu
ko ne gre na manje u srcu mojemu ».

Bezdomnik i biskup bez biskupije Tomko Mrnavić slavi « vičnju besidu », « Božje svidočanstvo » i nastavlja stari plač nad « zatorom » i puka hrvatskoga « rasutjem »:

« Velebić zeleni opušćen do mora,
neretski hrabreni kraj rasut do zgora... ».

Smatrajući Vitezovićevo *Odiljenje Sigetsko* samo kao post scriptum, epilog te stare religiozne patriotske lirike, koja počinje u Splitu, da zatim prijeđe u Zadar i okolicu i da se odatle preko Hrvatskog Primorja povuče prema sjeverozapadu, predstavlja Petar Zrinski:

« Ne mislim ja strahom, neg vesel umriti,
suprotivnim mahom svitu glas pustiti,
doma moga prahom ranice pokriti,
slavnim Božjim Duhom vik se veseliti ».

(*Ispivanje*)

Pjesnik od roda koji je i sam bio velik lik te poezije, kao što je i pleme Zrinskih geopolitički i povijesno otjelovljavalo višestoljetni udes hrvatskog naroda. Petrova *Adrianskoga mora Sirena* prepjev je mađarskog teksta talentiranijeg i starijeg brata mu Nikole, ali tekst je nikao iz hrvatskih književnih predaja i stoga usamljen u mađarskoj književnosti. Od Jadrana stigavši u Međimurje na rub hrvatske zemlje u danima Petra Zrinskoga obitelj Zrinskih stoji na rubu svoje i hrvatske povijesti. Zle i gore dane naviješta već ta činjenica u Petrovu životu, da jezik, duh i rod plove u tuđe vode, a nije bez tragike ni to, da on sam ne pogiba na nekom beznadnom turskom ratištu, već na carskom stratištu.

Više nema orijentacije, počinje se glavinjati, iako baš tada turska moć počinje splašnjavati, kako to vidovito predosjeća Vladislav Menčetić, Petrov poklonik. Udarci su prešli granicu izdržljivosti i podnosivosti, zemlja je isječena, prerezana i raskomadana. Narod raspršen, i ne zna više, gdje se nalazi i dokle seže, zaostali su i preostali otoci života i područja straha. Sve se zaustavilo, ustalilo i tako ostalo predugo. Pa da nevolja bude veća, kao da i sama geografija ide uporedo s okrutnim hodom povijesti, kao da i ona sa svojim klancima i svojim kršem pogoduje stoljetnim ušančenim položajima. Jer ako se neki stranac prostodušno mogao čuditi, kako je na danonoćnom bojištu Vojne Krajine uopće tko mogao ostati živ, ne manjim čudom čudit će se jednoga dana neki daleki potomak iz zemlje ili iz Amerike, kako su i od čega mogli živjeti prеđi u krajevima gologa krša, kada i nije bilo rata, a kamoli, kada ga je bilo noć i dan.

Tanki obalni rub Jadrana ne odolijeva na dugi rok valovima prekomorske tuđinštine. Gasnu svijetla polagano duž srednjeg i sjevernog Jadrana, cvil naših Jeremija i psalmista postaje sve rjeđi i sve tiši, dok najzad posve ne umukne i stoljećima ostane nijem.

Još polovicom XIX. stoljeća Fran Kurelac kitnjastom bugaršticom šalje ponovno u svijet psalme svoga miljenika Šimuna Budinića: « Sada, Šime, idi, nebore, putuj... Putem Bogu se moli, i tvoje pjesme zapoj: ta još je ljudij, koji za Boga znadu, koji te prime i nastane... Ja znam, ti biš htio u Zadar, tamo ti je postojbina. Nu, gojenče moje, uklanjaj se gradovom morskim! Oni, nekada grla tako tanka, pjevači tako miljahni i golublji u jeziku Hrvatskom, danas svojega se roda odmetnuše, graka ih stoji na krv i na pleme svoje, debel ih je mrak pritisnuo, vjetar im se okužio, sramota ih davi. Ne idi, hrano moja, u Zadar. Tamo niti je ušiju za pojanje tvoje, ni srdac za domovinu svoju ».

Dubrovčani su bili republika za se, i religiozno-

patriotska bugarštica ostale obale ne odjekuje u njima istim bolnim intenzitetom, ali ona u sličnom obliku postoji i kod njih od Mavra Vetranovića do Vladislava Menčetića, pa se ne može govoriti o njihovoj ravnodušnosti prema sudbini druge hrvatske, slavenske i kršćanske braće, makar to bilo i sa sigurnog prikrajka, gdje se vjera čuvala i sultan služio, kako čitamo u stihovima Vetranovića, koji pored prijekornih i gorkih lamentacija o raspu kršćanstva i hrvatskih zemalja na primjer u *Tužbi grada Budima,* ipak svom Dubrovniku upravlja nejunačke ali diplomatske stihove:

« S Bogom se ti združi i mimo sve ino
i dvori i služi otmansko kolino ».

(*Pjesanca slavi carevoj*).

Religiozno-patriotskoj niti stare poezije ukazana je ovdje veća pažnja od njene čisto religiozne vrijednosti i važnosti stoga, što je ona značajna i svojstvena naša crta, gdje se dakle najmanje može govoriti o talijanskom utjecaju, koji bi mogao biti povod ili uzor. Uostalom valja čuvati mjeru, jer postoje neke granice, do kojih se naša stara književnost može i smije smatrati ničim drugim do talijanskim refleksom. Kad bi netko i za naše novije pjesnike pretražio motive i rječnik njihovih stranih uzora i suvremenika, otkrio bi čudne sličnosti i podudaranja. Nisu međutim ni rječnik, ni motiv, ni oblik, što pjesmu čine pjesmom; dah je to stvaralački, što od iste građe i oblika tvori novo. A bilo je doba, kada se nije išlo za novim motivima, već se gledalo novost u variranju starih tema novim, drukčijim, bogatijim izrazima, pa tada vanjski oblik i metrika imaju mnogo važniju ulogu, nego što im mi danas pridajemo.

Dubrovačko duhovno pjesništvo susrećemo već prvog puta u dobrom i čitkom obliku kod Šiška Menčetića u njegovim *pjesnima Isusu.* Mavro Vetranović odskače po obujmu i vrsnosti svoje duhovne poezije. Među njegovim brojnim pjesancama Isusu i Mariji odlikuje se *Pjesanca šturku* svježim ugođajem, glatkim ritmom i neposrednim izrazom te ide bez sumnje u ono dvadesetak pjesama dubrovačke knjige, koje su najmanje zastarjele do danas; ne treba ni uvoda, ni tumača, ni dugog uživljavanja u oblik i sadržaj, da bi se osjetila privlačiva ljepota te pjesme. Često razlivena i oduljena oblika, Vetranović opjevava, prepjevava i nadopjevava religiozne teme, među kojima se naročito ističu *Gospin plač,* razvučeni prepjev Davidovih psalama i eshatološki motivi. Zaostaju za Vetranovićem dva Nikole: Dimitrović i Nalješković, suvremenici bliski i srodni po vještini pjesmotvorstva. Obojica otprilike jednake vrijednosti, vjerojatno Dimitrović nešto bolji; nije velika poezija ni duboka vjera, ali ima jedne i druge.

Okretna i vješta lirika Dinka Ranjine i Dominka Zlatarića struji sva u naslijeđenim predajama, navlastito u sjetnom i sumornom doživljaju prolaznosti i ispraznosti života sub specie aeternitatis. Motivi prolaznosti i ništavila svijeta sami po sebi ne moraju imati religioznu boju ili vezu, ali kod naših starih pjesnika, poimence Vetranovića, Hektorovića, Dimitrovića, Bunića, Gleđevića, F.K. Frankopana, pa kod kajkavaca Magdalenića i Fučka ti su motivi utkani u duhovno pjesništvo, povezani s eshatološkim temama, i za vrijeme baroka dani u jarkim kontrastima i često u pretjeranim bojama. Naši su stari poznavali kao jedinu oprečnost nevoljnoj, prolaznoj i bezizglednoj ovozemnosti svijetlu, blaženu i vječnu onozemnost. Baš je ovdje Gundulić dao najuspjeliji prinos i postigao najviši uspon. Jer zrelost riječi i savršenost stiha Gundulićeva u cjelini odavno je već premašena, a i ljestvica osjećaja u našem pjesništvu porasla je u svim smjerovima. Ali osjećaj prolaznosti i ništavnosti svijeta nije

nitko punije i življe izrazio do naših dana. To je umjetnički najfinija, najtrajnija sastojina Gundulićevih *Suza;* to je klasična stranica hrvatske književnosti, što znači konačna riječ i savršeno poglavlje.

Zrači u Suzama nadalje Božja dobrota prema čovjeku, posebno kako se odrazuje u samoj povlaštenoj ljudskoj naravi prema ostalim stvorovima i kako se očituje preko lijepe i nadasve korisne prirode kao prijateljska, idilična, draga, dobra zemlja. Sama pak osnovna religiozna sadržina Suza jest veličanje i hvalospjev milosti Božjoj (zadnji stih: Svak milosti Božje hvali), u pravovjernom katoličkom duhu, gdje se pomnjom draguljara bruse i preciziraju pojmovi kršćanskog vjerovanja u umjetničkom ruhu, i gdje se Gundulić na mjestima diže do otmjene dikcije, precizne formule i glatkog ritma, kojima se odlikuju sredovječni crkveni himni, i kako nakon Gundulića nije više nitko znao pisati kod nas, osim možda Milan Pavelić, a i on — samo u svojim prijevodima. Kao ogled pretakanja nauke o milosti u stihove Suza, uzmimo lijepu sestinu, gdje se formulira stavka nauke o našoj duhovnoj bespomoćnosti; kako naime i prvi korak obraćenja ili vraćanja Bogu nije naša inicijativa ili zasluga, već dar milosti, koja pretječe ljudski čin:

« Kad potisne u nevolju
grijeh čovjeka i porazi,
gane Višnji blagi volju
i satrena čim ga pazi,
pun milosti, pun ljubavi
srce i novi duh mu stavi ».

Duševni proces raskajanog rasipnika Gundulić je ocrtao dosta apstraktno: u fazama djelovanja milosti, a ne toliko u gorkoj konkretnosti ponornih dubina pada i očaja ili u bolnom i željnom uzdizanju prema

visinama. Ma kako inače razdaleko od Suza stajale Mandaljene Ivana Bunića i Ignjata Đurđevića i koliko god boluju i od vlastitih slabosti, one ipak oslikavaju vjernije, uvjerljivije zbivanja u duši grješnika ili grješnice. Valja napokon spomenuti i to, kako u Suzama ima kraj savršenih stihova također mrtvih riječi i šupljih redaka, koji nisu navrli na usta iz proključala, prepuna srca, kao na primjer ovi poticaji, kao bez daha i bez nadahnuća, ali ne bez vještine:

« Zgledaj, gdi si, sviđ se, tko si,
ufaj, kaj se, moli, prosi ».

Nije Gundulić svagdje i u svemu vrhunac, ali uza sve to ostaje najbolji duhovni pjesnik dopreporodne književnosti te s pravom stoji u središtu starijeg razdoblja ovog zbornika.

Zlatni vijek dubrovačke književnosti, XVII. stoljeće, sav je u znaku katoličke obnove, kršćanske inspiracije i ozbiljnosti u životu i umjetnosti. Ekspanzivni katolicizam, s dinamičnom čvrstom vjerom, koja prožima, proniče i preplavljuje sve svojim žarom i toplinom. I ideja slovinstva kod Gundulića i suvremenika usko je vezana s duhom katoličke obnove. A što se tiče općeg stila života, vrijeme je to baroka, pobjedonosnog i zanesenog stila, ustalasanog i nemirnog, punog fantazije i neograničenog poleta, gdje se skulptura sa stupova ili potpornja arhitekture želi otkinuti i poletjeti. Sve je prenapeto, pretegnuto, prevršeno — nedostaci baroka u drugu ruku nisu maleni; ali po svom vrelu i po svojim osnovnim značajkama barok je mnogo vredniji stil, nego što se kod nas Hrvata redovno taj ocrnjeni oblik smatra i vrednuje. I za našu kulturu. Upravo za baroka trebalo je samo još nekoliko koraka i mi bismo bili dospjeli do našeg jezičnog i kulturnog ujedinjenja već tada. Ono se dogodilo kasnije u okrilju i ozračju

drugog velikog pokreta — romantizma (koji nije bio univerzalni stil kao barok, jer se nije protezao na sva područja), sličnog po pokretnim snagama i svojim osobinama: tvorački zamah osjećaja i fantazije, s religioznom žilom, koji zanosi i raznosi ukočene, ustaljene oblike i ograde i zidove. Takvim se duševnim stavom gradi novo, njime se razmiču međe.

Ivan Gundulić, « krstjanin spjevalac », živi u kolu nadarenih i često ravnih suvremenika, od kojih na prvom mjestu treba predstaviti Ivana Bunića Vučićevića, koji vrijedi kao lirik u specifičnom smislu od najprvih: kratak, prirodan, živahan, pun mjere i dubrovačkoga sklada.

Bunić je cijenio svoje duhovne pjesme više od svojih ostalih pjesama, i možda je imao više prava od onih, koji prešućuju prve, a ističu samo druge. Njegove refleksije o prolaznosti idu odmah do Gundulićevih, a valja istaći i neke druge pjesme kao: *Vrhu svetoga Križa, Vrhu svete pelenice* (o Isusovu rođenju) kao i euharistijsku pjesmu: *Zgradit vas svijet od ničesa.* S druge strane ima već kod Bunića — a bilo je toga nešto i davno prije kod Vetranovića — pjesama, gdje duhovna ljubav poprima oznake svjetovne i sjetilne, kao u ovim pjesmama: *Kuda srneš, dušo moja?* ili: *Višnji pastijer tankim prutom,* — ljupke slike arkadijskih idilia s ljeporječivim govorom pastoralâ. Ne treba samim tim sumnjičiti duhovnost takvih naivnih pjesmica, makar je duhovno tek na rubu ili samo kao refren; mogu biti iskrene, kao što su ljepušaste. Shvatljivo je, da je biblijski lik Magdalene kao stvoren za takvu poeziju, pa je i Bunićeva *Mandalijna pokornica,* više pripovjedna od Gundulićevih Suza, puna crta i riječi svjetovne ljubavi u svojoj pokori i nebeskoj ljubavi.

Još više duhovno-svjetovne isprepletenosti ima u oduljoj pjesmi Junija Palmotića *Sveta Katarina od Sijene* (« Moli Boga, da joj srce ponovi, i što prosi, viđenijim načinom prima »). Nama se danas takav način čini dosta nepriličnim. Ali kod toga treba imati na umu nekoliko stvari: osim promjene mentaliteta i pomicanja u značenju riječi, taj oblik odgovara više ženskom načinu doživljavanja i izražavanja, a barok je ženskiji stil nego ijedan prije njega. Prema tome leži u naravi samog stila, nije nešto slučajno. Nalazi se ne samo u književnosti, nego i u slikarstvu, pače i u kiparstvu (Berninijev kip Terezije Avilske u mističnom zanosu). Sam Palmotić je od svih svojih djela najviše držao do glomaznoga epa *Kristijade,* pisanog čistim jezikom, ali bez nutarnjeg lirizma.

Posljednji značajni dubrovački duhovni pjesnik bio je Ignjat Đurđević. Njegove *Pjesni bogoljubne i djeloispravne* nisu mu toliko znamenite, koliko *Uzdasi Mandalijene pokornice,* u kojoj je najjače došao do izražaja barokni duhovno-sjetilni repertoire u svim mogućim prelivima, od indiskretne nabujalosti do prevršenosti jednog stila. Ali ima neosporno lijepih i uspjelih dijelova u tim Uzdasima, gdje se susreće rječita i zvučna uskliktalost i fluidnost ritma, u čemu je od njega veći samo Gundulić.

Hvarski krug pisaca tamo već od Lucića i Hektorovića stajao je u blizom dodiru s Dubrovčanima, a ta se predaja nastavila i kasnije s Ivaniševićem, pjesnikom nekoliko lijepih pjesama. S Dubrovnikom su povezani i Korčulanin Kanavelović i Splićanin Kavanjin, pisac nesređenog epa *Bogatstva i uboštva,* u jezičnoj mješavini bez premca, ali s religiozno iskrenim akcentima.

Saltijer slovinski I. Đurđevića i nešto ranije *Istumačenje pisnih Davidovih u spivanjima slovinskima* Andrije Vitaljića jesu prvi cjeloviti prepjevi Psalama, iako se već cio niz pjesnika ogledao u tom poslu: Marulić, Vetranović, Dimitrović, Budinić, Gundulić, S. Đurđević, I. Bunić, Kašić, Ivanišević, B. Bettera, a poslije još F. Sorkočević. Najradije su se poza-

bavili pokorničkim psalmina (Dimitrović, Gundulić, S. Đurđević) ili samo nekim psalmina (Bunić tri, Vetranović pet) ili opet pokorničkima i drugima (Budinić « i mnozi ini »), a u pravilu opsegom uvijek većim od izvornika: Ignjat Đurđević, na primjer, ima u svom psaltiru više strofa nego latinski tekst redaka, a dum Mavro Vetranović treba ravnih pedeset šest stihova za prva dva retka De profundis! Naši psalmisti nisu išli za vjernošću prijevoda, a ni za temeljnom samostalnosti vlastitoga spjeva, nego su skladali različite melodije u riječima, mijenjajući i kušajući različite metre i strofe, na biblijski tekst, prema komu su se odnosili više manje kao glazbenik prema svom libretu. Drugo izražajno sredstvo, može sigurno dati novo djelo, dok isto izražajno sredstvo, kao što je ovdje bila riječ, može dati samo nešto sekundarno, izvedeno, povećano, dodano ili ponovljeno. Tako se nije redovno izvinuo iz tih naših psaltira iskonski jauk starozavjetnog psalmiste; nije bio isti osjećaj, a nije bio ni jezik: pitom, izglađen, konvencionalan i skrojen na mjeru vremena i društva naših vlastelina. Rijedak je bio slučaj Budinića, gdje se nije samo glosiralo, već se pjevalo psalmističkim nadahnućem (*Deus venerunt gentes* i *Cantemus Domino*).

Lirskih duhovnih odlomaka ima u epima, kao u Marulićevoj *Juditi* ili u Vetranovićevu *Piligrinu* (nesvršenom alegorijskom epu, nekoj čudnoj imitaciji Dantea), kao i brojnim drugim epima, već spomenutim, gdje je ep bio samo vanjska okosnica, dok je srž bila lirska (Gundulićeve Suze, Mandalijene Bunića i Đurđevića). Isto tako ima lirskih čistina u pobožnim prikazivanjima, kojima su prethodila pučka prikazivanja, a ima ih kod Hektorovića (*Prikazanje života sv. Lovrinca mučenika*), te najviše kod Vetranovića (*Uskrsnuće Isukrstovo, Suzana*), kojemu je najbolje i vjerojatno jedno od najboljih prikazivanja naših uopće *Posvetilište Abramovo*. Danas se u smislu novijih proučavanja Vetranoviću pripisuju *Prikazanje od poroda Jezusova* (prije pripisivano Marinu Držiću) i *Kako braća prodaše Jozefa*. Pobožnih drama bilo je sve do Preporoda (*Josip, sin Jakoba patrijarke* od G. Ćevapovića).

Moralne, ozbiljne, pobudne pjesme, pohvale kršćanskim vrlinama i kuđenje opačina obilno su zastupane kao stalni motiv već kod Marulića (*Urehe duhovne, Dobri nauci, Naslidovanje Isukrsta*). Iscrpni, enciklopedijski Vetranović ima i tu vrst, gdje se ističu *Pjesme lakomosti* i *Protiva oholasti*. Moralne pouke često su bile kazane u kratkim i jezgrovitim izrekama, kakvih imaju Marulić (*Stumačenje Kata*, parafraza sredovječnih *Disticha moralia Catonis*) i Burešić, a osobito su takve *Pričice* N. Dimitrovića na podlozi Svetog Pisma ili kršćanskih pisaca, a vjerojatno i na poznavanju naših poslovica:

> « Što obećaš izvrši, ne budi lažac vik:
> vô se za rog drži, a čovjek za jezik ».

Poznata je pjesma Mihe Bunića *Sedam opačina*, a od Dinka Ranjine *Jednomu skupu človiku*. Kod većine tih naših starih pjesnika u ovom ili onom obliku imade moralno-didaktičkih stihova, jednako kod umjetničkih stvaralaca kao što je I. Đurđević sa svojim *Pjesnima djeloispravnima* (moralnima), kao i kod pučkih pisaca franjevaca, isusovaca i drugih.

Početkom osamnaestog stoljeća iscrpljuje se stvaralački dah dubrovačke i ostale jadranske umjetničke književnosti. Dolazi tada do puna izražaja svježa grana narodne književnosti, koja se počela razvijati još od konca šesnaestog stoljeća na turskom području, gdje do tada nije bilo umjetne književnosti kod katolika. Matija Divković je pokupio mnoštvo starog duhovnog pjesništva dubrovačkog i dalmatinskog i presadio ga u

pučku sredinu. Ta pučka književnost — širena iz Bosne po Dalmaciji i Slavoniji preko franjevaca — posebno je bila poticana katoličkom obnovom, koja je zahvatila vjerski život širokih narodnih slojeva.

Franjevci Divković, Bandulavić, Šitović, Margitić, a naročito Babić i Knežević, u brojnim zbornicima — često zvanim *Cvitovi* — probrali su sve najljepše iz duhovne dubrovačko-dalmatinske, latinske i talijanske književnosti u vlastitoj preradi i prinovi, naravnano na narodnu. Ta franjevačka književnost bila je posebne vrsti. Nije bio cilj osobna afirmacija, pa ni izvornost, već služba Bogu i narodu. Jezik i stih franjevačkih pjesnika bio je narodniji nego u bilo koga drugog prije njih, narodniji po duhu i obliku. Jedan je pisac preuzimao od drugoga, bez mnogo brige za autorstvo ili izvornost. Često nije lako razabrati, što je niklo iz narodne pučke pjesme, a što je opet prešlo od tih pjesnika u narod s malo ili nimalo promjene. Pučka pobožna pjesma — koja ni do danas nije dovoljno proučena — ujedinjavala je hrvatske krajeve više nego ostala junačka ili lirska pjesma. Franjevački pjesnici obrađivali su sve religiozne teme, a naročitom toplinom odsijevaju marijanske pjesme, kojih je bilo manje više kod svih pjesnika, prigodice i kod Grabovca i Kačića, a gdje se izdižu Babić i još više Knežević. Ovaj posljednji je bez sumnje najbolji franjevački lirik i od najboljih marijanskih lirika naše prošlosti uopće. Njegov *Gospin plač* objavljen je do sada u više od trideset izdanja, a nešto slično — osim dakako Kačića — jal koje, jal nikoje hrvatsko književno djelo nije doživjelo. Franjevačka pučkoprosvjetiteljska književnost dala je također djela od opće narodne važnosti, kao što su *Cvit razgovora* Grabovca *i Razgovor ugodni* Kačića Miošića.

Grabovac je osim toga svijetao lik narodnog čovjeka, koji je u pozaspalo doba narodnog osjećaja i ponosa čamio u tamnicama Venecije, jer nije kao

vojni svećenik kod hrvatskih četa u mletačkim krajevima mogao ravnodušno gledati, kako se s njima postupa. Slična je sudbina zadesila Grabovčeva vršnjaka, svjetovnjaka Senjanina Matešu Antuna Kuhačevića, krajiškog časnika, koji je iz osjećaja pravde za svoj gaženi narod više od dvadeset i pet godina samovao po različitim austrijskim tamnicama, neskršen u punoj svijesti vlastite nekrivnje a sa snagom i utjehom svoje duboke vjere (*Molitva nevoljnika u pržunu*).

Isusovački pisci s obuhvatnijim ciljevima i s jačim središnjim ustrojstvom, katoličkom obnovom naročito prodahnuti, išli su svjesno, kao Bartol Kašić, za stvaranjem jedinstvenog književnog jezika. Problem su pravilno osjećali, a naslućivali su i njegovo pravilno rješenje. Pa i kod kajkavskih Isusovaca miješalo se dijalekte i išlo za tim, da ih što veći krug čitalaca razumije. Ukratko: išlo se svjesno za nadvladavanjem regionalizma i partikularizma, za općim ujedinjavanjem, za približavanjem narodu i njegovu govoru, s osjećajem za narodne potrebe. Nisu išli za jezikom jedne isključive klase, koja bi nametnula svoj jezik narodu, nego da mognu otkriti jezik naroda za čitav narod.

Kajkavski pjesnici žele pristupačnim jezikom, dojmljivim slikama, kontrastima i primjerima širiti pobožni i duhovni osjećaj. Kajkavske pjesme nemaju otmjenost dubrovačkih, ali se odlikuju nekom naročitom izravnošću i prostodušnošću, mekoćom i toplinom. Kajkavci su jako dobri u eshatološkim temama (M. Magdalenić, S. Fuček).

Slavonija se pojavljuje posljednja među našim pokrajinama, ali s Kanižlićem nimalo ne zaostaje ni za kim. Kanižlićeva *Sveta Rožalija* nadovezuje se na slične spjevove Gundulića i Đurđevića, a sadrži pored dobro poznatih izvadaka, kao što su *Kupanje slavića* i *Lađe,* mnogo vrijednih stihova profinjene duhovne

poezije. Kanižlić i Ivanošić, kraj sve svoje brige oko rime i metrike, nastoje se približiti živom govornom jeziku svojih zemljaka, zato im je i danas jezik živ i čitak.

Stara duhovna lirika je ortodoksna u katoličkom duhu, a obrađuje biblijske, obredne, dogmatske i moralne teme. Više objektivna nego subjektivna, katkada samo prepričava ili prepjevava biblijski tekst, obrednu crkvenu molitvu, glosira stavke crkvene nauke ili slobodno prevodi pjesme stranih crkvenih pjesnika. Imademo tako parafrazu *Očenaša* Matulića, Dimitrovića, Vetranovića; *Vjerovanje* Vetranovićevo; potpune ili djelomične *psalme* u svim strofama i svim ritmovima; *eshatološke motive* Vetranovića, Magdalenića, Fučka. Prirodno je, da se lijep dio pjesništva sabire oko Kristove osobe, od rođenja do smrti, a od cjelovitih zahvata spomena su vrijedni: *Potuženje pokornika* I.T. Mrnavića, drastičan prikaz Razapinjanja i Smrti na Golgoti; *Ostan Božje Ljubavi* A. Vitaljića, neobično topao i pobožan opjev Muke Gospodinove, te napokon opis cijela Isusova života u *Kristijadi* Junija Palmotića. Dobrih *euharistijskih* pjesama nalazimo kod oca Ivana Bunića i sina mu Serafina. Naročito je vrijedna umjetnički i religiozno *marijanska* lirika (Marulić, Vetranović, Nalješković, Knežević, Kanižlić).

Bilo je dosta *hagiografskih* i *legendarnih* pjesama i spjevova. Značajno je, da su naši pjesnici za projekcije duhovnih doživljavanja uzimali mnogo češće ženske likove od muških: Mandaljene Bunića i Đurđevića, Magdalena od knezov Zirova Mrnavića, sveta Ruža Limska Serafina Bunića, sveta Rožalija Panormitanska Kanižlića, Katarina Sijenska Palmotića i Đurđevića.

U teškom metričkom oklopu i vezana na srokove, često dvostruke, ta poezija, osim što je redovno razvučena, nerijetko je i bez spontanosti i izvornosti i bez jačih osobnih crta, pomalo svjesno neslobodna u obliku, a katkada i u sadržaju, to jest previše se doslovno pridržavala biblijskih, liturgijskih tekstova i doktrinalnih formula.

Dvoje toj lirici nije još priznato ili nije dovoljno priznato, odnosno nije razotkrito i poznato. U čisto religioznom vidu, u moru stihova i strofa imade po koje zrnce duhovno, koji bi se nepatvoreno zasjajilo i zaiskrilo, kada bi se otkrilo i pokazalo na danjem svijetlu.

Za vrijeme Preporoda htjelo se tako reći odjedamput, globalno ili masivno, oživjeti staru književnost, što naravno u cijelosti nije uspjelo i nije moglo uspjeti. Od tada do danas, od vremena na vrijeme, proučavanjem, različitim pokušajima i preudešavanjima, boljom prezentacijom, uspjelo je mnogo toga oživjeti. A u tom pravcu ponovnog vrednovanja i približavanja suvremenicima umjetničke vrijednosti naše stare književnosti upravo na duhovnom području leži mnogo toga, što bi se moglo pokazati kao umjetnički vrijedno i živo. Potvrda za to ili barem činjenica, koja nesumnjivo govori u prilog tom uvjerenju jest ta, da se najsavršenije umjetničke stranice naše stare knjige nalaze baš u duhovnim djelima, kao što su Gundulićeve Suze, Đurđevićevi Uzdasi i Kanižlićeva Rožalija.

3

U svakom pregledu našeg stvaralaštva pažljivo tražimo i uočavamo kontinuitet kao svjesnu ili nesvjesnu potvrdu snage naše kulturne prošlosti, vjerujući da je kontinuitet na neki način nepobitan dokaz vrijednosti naše duhovne baštine: kontinuitet bi trebao značiti organsku vitalnost, samorodni rast i život; oprečnost čestoj i nestalnoj ili slučajnoj ovisnosti od vanjskih utjecaja, odraza ili odjeka, na preskok i bez nutarnje

povezanosti. I u ovoj antologiji ukazivali smo na kontinuitet i predaje. Ali, pored kontinuiteta postoji i nerijetki diskontinuitet, koji neugodno zjapi. Taj višestruki diskontinuitet daje pod nekim vidom fragmentarnost i čitavu hrvatskom biću, te se ono, u izvjesno doba povijesti, pojavljuje poput razbijenog mozaika ili teško oštećene freske.

Bi li trebalo kod nas Hrvatskoga preporoda, kada ne bi bilo diskontinuiteta? U preporodno doba susrećemo u našoj knjizi nekada i nečitka glagoljanja, koja bi bila apsolutno nedopustiva i nerazumljiva u književnosti s pređima poput Gundulića, Bunića, Đurđevića, Kanižlića, da je kod nas postojao živi kontinuitet. Ili bi li Zagreb relativno lako preuzeo kulturno vodstvo, kada bi prеđašnji centri bili očuvali netaknut kontinuitet?

Već od prije bili su usmjereni mnogi koraci i učinjene izvjesne priprave, da Zagreb postane općim hrvatskim središtem. Preko Gaja i drugova Zagreb je zauzlao različite raznorožne regionalne niti, ali za samog još narodnog preporoda on nije efektivni centar, koji obuhvaća sav narod; proces kulturnog ujedinjavanja hrvatskog naroda istom je tada otpočeo, a njegova sporost odraz je često prekidane razvojne linije na svim područjima i u svim krajevima.

Na sreću pjesnik, koji otvara preporodnu književnost, jest izuzetak u ovome kao i u mnogim drugim stvarima. Ivan Mažuranić je oživio u sebi staru dubrovačku književnost, spojivši k tomu i narodnu pjesmu i tako ostvario savršenu sintezu prošloga sa suvremenim u propovijedi starca svećenika iz *Čete*. Samo doba Preporoda nije bilo filozofski ili religiozno jače prožeto. Odvaja se od općenitosti Petar Preradović, jezično i stilski umješan, pa i iskreno religiozan, ali je i on izrazitije sentenciozan nego neposredan lirik, a to vrijedi

još više za bljеđeg suvremenika Ivana Trnskog i neke druge.

Oblikovnih i sadržajnih prinova nema mnogo u cijelo to lirski bezbojno doba od 1850. do 1890. Što više i oni, od kojih bi se već po zvanju očekivala duhovna poezija, ili je malo imaju, ili je ona s mnogo općih crta te ujedno spojena ili podređena klicanju narodnoj slobodi. Ovdje mislimo u prvom redu na Ivana Despota, Stjepana Buzolića i Jovana Hranilovića. Vjerojatno su oni odraz doba, koje je smatralo domovinu, a ne vjeru ugroženom, a s druge strane nisu svoju vjeru umjetnički dublje doživljavali. Oveći broj duhovnih pjesama nalazimo kod Augusta Harambašića, katkada posve prigodnih i uobičajenih u njegovu tipičnom stilu i u duhu tradicionalnog građanskog katolicizma. Naravno, i kod njega je religiozna lira isprepletena s domovinskom.

Iskrsava zatim patetički lik Silvija Strahimira Kranjčevića, nekadanjeg studenta rimskog Germanikuma, obuzeta religioznim temama, od kojih neke obrađene jetkom ironijom. Njegov doživljaj Krista impresionira duboko i potresno, premda se često udaljuje od katoličkog osjećanja.

Prvo jače ime naše novije duhovne lirike jest nedvojbeno Marin Sabić, po stilu, osobnoj doživljenosti, jačini vjere i žaru obraćenika. Sabić je po godinama stariji i od Harambašića, ali njegova obraćenička faza dolazi istom poslije Kranjčevića.

Hrvatska Moderna stvara individualniji, življi, širi, raznolikiji i istančaniji lirski izraz. Javlja se do tada neviđeni broj jakih talenata. Za razliku od prijašnjih lirikâ uže Hrvatske, koji su stvarali ponajviše u sjeni Nijemaca, s prodorom Mediteranaca i pod utjecajem Matoševe škole (s oslonom na francuske struje) prevladavaju sada romanski utjecaji. Matoševa pjesni-

čka teorija i njegov idejni stav bili su plodonosni za našu književnost, unatoč toga što Matošev kult forme ima i zabluda i mana, i što njegovo traženje naše zemlje i naših ljudi nema širine i dubine Antuna i Stjepana Radića.

Domjanićeva marijanska lirika, intimna i familijarna, s dragošću svezaštitnog majčinstva Bogorodice, jezikom jednostavnim i svima razumljivim, vezana je uz naša regionalna svetišta (*Remete, Pri Kamenitih vrati, Spomen na Mariju Bistricu*). Samotne kapele, seoske crkve sa svojim tornjevima i zvonima, jesu Ljubi Wiesneru simboli utjehe, utočišta bijednih, što govore tajanstvom religioznih dubina. Kad odjekne zadnji stih takvih Wiesnerovih pjesama, javlja se u duši srh tajanstvenosti i mistične tišine, koja sluti onozemne stvarnosti (*Blago veče*, ulomci iz *Kipa domovine, Prazna crkva, Remete, Samotna kapela*). Udružene pobožnost i ljepota kapela i crkava, simboli žive vjere, čak neke vrsti personificirani obredni gest, djeluju kao uznesenje:

« Sama na svom vrhu iznad sela,
Gdje se skromno blista sred modroga zraka,
Jedna stara romanska kapela
Diže se i spušta u lijetu oblakâ.

. . . .

I kako se lomi u visini
Pod bijelim oblakom njena bijela slika,
Ona mi se uvijek onda čini
Uzdignutom rukom bijelog svećenika ».

(*Samotna kapela*)

Ili još usrdnije i obavito tragikom ljudske nedostiživosti i neispunjivosti, onaj vapaj iz *Kipa domovine* (riječ je o zagorskim crkvama):

« Koliko bih puta, sam do Boga znao,
Sjesti uz cintor groblja, ljut na udes zao,
Žudjet za njima na brdima zlatim
I za daljim krajinama neponjatim,
Dok srce kucalo mi, ravno s nekim zvonom:
— Zašto nisi crkva na brežuljku onom? »

Kroz tišinu svetih zdanja kreće se pjesnikova mati, što moli Boga za sreću sina.

Iz Matoševe škole dolaze F. Galović, K. Häusler i Z. Milković, ali su religiozno manje izraziti od Wiesnera. Galović pogiba mlad, Häusler rano prestaje pisati, a Milković pokušava u zrelijim godinama u « *Pobožnim časovima* » tražiti vlastiti religiozni izraz.

Kao što je Wiesnerova religiozna lirika u traženju Boga u crkvama, tako je Nazorova u prvom redu u otkrivanju Boga u prirodi i preko prirode (*Svet, Bog u šumi*). Nazorova naglašena religiozna faza (oko 1930) dolazi, kada je on već bio prešao stvaralački zenit, a nije mu bila ni završna. Iskusan majstor stihova i ritmova, opisan i nerijetko retoričan, ogledava se u religioznoj pjesmi na svoj tipičan način i s karakterističnim crtama: najčešće monolozi njegova Ja, razvlačenje njegove nutarnje mreže i raspredanje duševnih niti, s katarzama srca i duha. Kao slavitelju prirode bila mu je pristupačna duhovnost asiškog Sveca (*Svečev cjelov, Brat mali*), makar nije mogao nikada dostići jednostavnost franjevačkog duha. Vrijede mu bez sumnje mnogo pjesme o Bogorodici: *Vjesnik* (Annuntiatio) i *Maris Stella*. Krist ne stoji u središtu Nazorova doživljavanja; u pjesmi *Božić* Nazor govori opširno o sebi, a njegov Križni put (*Via crucis omnium peccatorum miserrimi*) jest osobni put, koji ide samo tragom Kristovih postaja. Nazor umije dati atmosferu religiozne manifestacije, kako vidimo u ovom pobožnom kretanju tijelovske procesije:

« Dva i dva, tiho gazeći po travi,
Idemo. Uz pjev korak svoj svak mjeri.
U djetelini rosa se bisèri,
Mak vjenčić njiše na crvenoj glavi.

Stazom se vukuć, pjesma Boga slavi.
I zove. Breca u sve jačoj vjeri.
Iz zlata žita nad poljem treperi
Maslinâ srebro put visina plavih ».

(*Tijelovo,* 1)

Od Preporoda do Moderne hrvatski kulturni život sav je u težnji oko narodnog osvještavanja, okupljanja i podizanja. Sloga je vrhovna riječ, svi se trebaju hvatati u « narodno kolo ». Idejni sukobi svjetovnog nazora, s formiranjem idejnih frontova, kritika i preispitivanje tradicija, odnosno lom i prekid s njima (borba Starih i Mladih) dovodi u doba Moderne do prvog jačeg idejnog razdora u našoi prošlosti, gdje se oštro ocrtava kod mnogih Mladih protuvjerski i protucrkveni stav. Katolici, posebno katolički književnici, formiraju svoj tabor za obranu i afirmaciju katoličkih načela i tradicionalnih vrednota. Hrvatski katolički književni pokret nema svoj umjetnički program kao takav, već ide za afirmiranjem religioznih vrednota, a u njihovoj obrani postaje polemičan s oprečnim strujama. Godina 1905. (pokretanje « Luči ») može se uzeti kao početak organiziranog djelovanja pod vodstvom Marakovića i Grkca. Pokretu su se pridružili i stariji književnici kao Arnold, Sabić, Deželić, Hranilović i ostali. Još prije istupa kat. Pokreta bilo se okupilo nešto katoličkih pera oko Vrhbosne, od kojih je najbolja bila E. Šah.

Katolički pjesnici krenuli su s mnogo zanosa i samouvjerenosti te s brojnim početnim glasovima. Neki su brzo sustali, jer nisu imali dovoljno talenta ili nadahnuća, drugi su tijekom vremena pošli protivnom

strujom, pogotovo nakon rata. Svaki drugi pjesnik imao je kakav bizarni, zvučni pseudonim, nekad čak programatski, kao Kuzma Petković Romana Tiecka. S više pseudonima prikrivao se Stanko Tomašić. Ta dvojica časovitim proplamsajem naviještali su velika djela, no Petković umire mlad, a Tomašić nije stvorio nešto veliko ni tada, ni kasnije. Ne izdižu se iznad prosječnosti vremena i struje: Lj. Matković, B. Vijolić, F. Galović, Z. Šprajcer, D. Dujmušić, A. Čičić i drugi.

Obiljem pjesama iskrenog religioznog osjećaja, lake konstrukcije i dikcije, često naivnog tona, javljaju se Bono Zec i Ivan Šarić. Dva imena naročito odskaču od katoličkih pjesnika svojom izvornošću i trajnošću: Milan Pavelić i Izidor Poljak, različiti tematikom i lirskim temperamentom, ali obojica utiru nove putove i unose svjež sadržaj.

Značajna je za Milana Pavelića zgusnutost i plastičnost izraza, jedar jezik i pomnjivo izglađen oblik, a najuspjelije su mu zacielo marijanske pjesme:

« O njivo Ti
što obrodi
tek jednim punim klasom!
O lozo Ti
što dozori
tek jednim grozdom — Spasom!

. . . .

Za grešne nas
k svom Čedu glas
i nježnu diži ruku
a Marijin
i Božji Sin
oprostit svom će puku ».

Lirika Izidora Poljaka je sva u ekstazama duše i riječi:

« Planite, b'jeli ognjevi duše,
Uždi se, srce, s'jevaj,
Vjetrovi mržnje vijore zemljom,
Kristovu pjesmu pjevaj.

Stani nad zemljom, gdje milijuni
Sapeti gvožđem trunu,
Zv'jezdama dažđi, s neba im trgni
Sunčanu sjajnu krunu!

Planite, b'jeli ognjevi duše,
K nebu se, srce, popni i gori.
Plamteć izgori.

Poljak bira najradije ono, što oduševljava i uznosi: ljubav Kristova i ljubav kršćanina, Euharistija, Crkva, žrtva, sloboda, pravednost, bjelina, čistoća, nevinost duše, kao i sve teme njegova svećeništva. Posve je u skladu s osnovnim Poljakovim nastrojenjem česta uporaba slobodnog stiha.

Nakon preloma Prvog svjetskog rata u općem idejnom smislu i otvaranja novih putova u oblikovnom pogledu, pored drugih imena, koja su obilježila i odredila to doba, javljaju se punom snagom Tin Ujević i A.B. Šimić pjesmana do tada nepoznatim i neslušanim u našoj lirici. Prvi je Dalmatinac, a drugi Hercegovac, ali nisu oni iz dviju pokrajina, nego iz iste zajedničke jezične pokrajine. Njihov utjecaj i ugled neprestano rastu. Makar je njihova religioznost nepostojana, nesigurna pa i protuslovna, ipak se njihovi motivi ili stihovi snažno nameću i usjecaju, te se na njihovim stranicama mora čovjek zaustaviti i popostati

kao pred nečim, što je jedincato novo i čemu nema slična. Moćan himan Ujevićevih zanosa i njegove nesvakidanje jadikovke duhovnih dubina kazane su riječima, koje se čine kao udahnute višim umjećem. A.B. Šimić, intelektualan u osnovi, bitan u izrazu, određen u temi, granitne kompozicije, sa smislenim korištenjem prostora stiha, traži Boga po tragovima i odrazima i Njegovo postojanje kao neke vrsti postulatom za grubost svijeta. Ne bi bilo lako naći ljepšu riječ od prave Ujevićeve, a teško bi bilo s manje riječi više reći od Šimića.

Uz njih postoji niz valjanih pjesnika, kod kojih se javlja po koji više manje jasan ili izrazit religiozni glas, a od kojih treba spomenuti Matu Balotu s njegovom nostalgički osjećanom istarskom Velikom sedmicom (*Veliki Petak, Vazmena Nedilja*), Franu Alfirevića, s njegovim zavjetnim crkvicama, koje nemaju živu simboliku jasne vjere kao kod Wiesnera, nego su skloništa brodolomaca i umornih putnika, ali ipak slično Wiesnerovim crkvama: « daju neznano nešto, od čega bol nam jenja » a « imaju nešto prisno i za srce nevjernika » (*Crkvice pokraj mora*).

Dok Balota preko obreda i Alfirević preko crkava i kapela evociraju religiozne osjećaje, dotle Cettineo i Nizeteo se nadahnjuju morem, krajem i ljudima u traženju i naslućivanju Božjih tragova. More, obredi, crkve, lokalna pobožnost — motivi su i ostalih Mediteranaca: Bonifačića, Ljubića, Nikolića. Trzavu raskidanu duševnost, koja vapi za Bogom, susrećemo kod Viktora Vide u njegovim ritmički gipkim, jezgrovitim i veoma slikovitim stihovima (*Otrovane lokve*).

Poseban svijet živi u pjesmi Nikole Šopa, osvijetljen kršćanskom toplinom, svijet bukoličke svježine i spontane molitve (*Veče u polju*), svijet jednostavnosti, veličine malenih ljudi, koji nestaju pod udarom tehnike i industrijalizacije, kada njihov rad postaje beznačajan

i bespredmetan (*Molitva da tvornice polaganije rade, Kuda bih vodio Isusa*).

Nerazdruživa bića domaće idile kao kljusad, volovi, magarad, ovce, psi čuvari, pijetlovi (*Molitva za starog psa čuvara, Molitva da ni volovi ne ostanu bez posla*) gube svoje tradicionalno mjesto i ulogu, nestaju bez ljepote i bez smisla kao deklasirani ostaci drugog svijeta, dok ih novi više ne treba, barem ne u dosadašnjem obliku (*Isus i ja pred gradskim pijetlom*: « Već nije tako važan njegov zov... Sve crnji i crnji, iz dana u dan. Još malo, pa se više neće znati je li to pijetao ili gavran »).

Nadovezuje se na veličanje skromnih ljudi (*Molitva za sluškinju*) i pitomih životinja poezija sitnih, svakidanjih stvari — ponutrica čednog stana, šeširi, klupe, novine, prozorska okna:

« Tada će te moja sestrica odvesti
do skromnog jela, koje krasi stol.
— O, Isuse dragi, izvoli samo sjesti
i odložiti svoj šešir i oreol.

Tako će ti ona reći i nato će
stati preda te, u svetom bolu.
I puna čiste, nebeske samoće
o klin će objesit tvoju aureolu.

Neka nam svu noć sija, umjesto uljenice,
koju palimo pred svaki mrak.
Od sjaja ćemo kriti svoje lice.
Tako će njen bljesak biti jak ».

(*Isus u posjeti kod nas*)

Djelomično slični, ali manjeg zamala od Šopa jesu V. Majer i V. Kovačić.

Izrazito katolički pjesnici okupljaju se oko *Hrvatske prosvjete*, u kojoj surađuju i stariji katolički pisci kao Sabić, Poljak, Pavelić, a javljaju se Nazor i Domjanić. U međuratno doba "Hrvatska je prosvjeta" glavno glasilo katoličke književnosti, ozbiljno uređivana i sa zrelim prilozima. Radi podvojenosti u samim katoličkim redovima u drugom desetljeću snaga okupljanja i razina lista nešto opadaju.

Iz lirike Đure Sudete odsijeva bolna ljepota, ožarena vjerom i molitvom djetinje usrdnosti, s neposrednim suživljavanjem s prirodom. Mladost, bolest i bol daju istančaniji sluh za glasove prirode, oštriji vid za njezinu ljepotu i jaču potrebu veze s njom u želji, da se s njom podijeli bol i da ona suosjeća sa životom, koji se gasi. Odatle ona pojačana, natprosječna, gotovo nepodnosiva osjećajnost Sudete, koja se približuje granici suza. Molitva kroz patnju, osjećaj prirode kroz molitvu i patnju, ushit duše u ljepoti i simfoniji polja, cvrčaka i ptica:

« Dadoh li himne sjajnije i veće
od cvrčka u tu večer uznesenu?
Il slike ljepše nego što je veče,
kad zlatna polja Pozdravljenja prenu?!
Dadoh li himne sjajnije i veće?

. . . .

I što je naše, ovo naše Lijepo?
Ushit rad kojeg pljeskamo ko djeca?
Jecaj u ptica što slušamo slijepo
ne ćuteć kroza nj glas Asiškog sveca.
O, što je naše, ovo naše Lijepo?

Čuj! Negdje sjetno odbijaju zvona,
ljiljani zlatnim zvončićima truse.
A ja?

O stid me; evo ide Ona!
O kud ću, kud ću?... Sakrijte me u se.
Ne mru li sjetno povečernja zvona? »

(*Ave Maria*)

Pokraj bolne osjećajnosti Sudetine pjesme hrvatska lirika nije prošla ravnodušna: Sudeta je ostao njen sastavni dio i postao najpoznatiji i najpriznatiji izrazito katolički lirik svoga doba.

Osim Sudete stvara u katoličkom duhu poeziju i specifično religioznu grupa vrijednih pjesnika — Benac, Zdunić, Soljačić, Horvat, Škarpa, Storov, Smerdel, koji istupaju naglašeno tiho i nenametljivo, svaki na svoj osobni način. Finim razmatračkim ugođajima i diskretnošću naglasaka odlikuju se Horvat, Škarpa i Zdunić. Zahvaćen dobrano i ekspresionizmom isticao se Branko Storov čudolikom osebujnošću, koja se vremenom sredila i smirila u redovni tijek.

Iza tridesetih godina opažaju se najprije Korner i Lendić. Korner artistički dotjeraniji, dok se Lendić doimlje spontanije i duljega je daha. Kornerove teme kruže oko Krista, Bogorodice, pa boli dane u kršćanskom tumačenju i trpljenju. Bratski, svećenički suosjećaj s ljudima s jedne strane, a s druge strane ljepota i tužaljka Božjeg samotara, koji se oduševljava trajnom kontemplacijom vječnih stvarnosti:

« Kleknite ponizno! Spustite glave!
Pustite Ga da prođe kroz vaše redove,
kao kroz dušu najljepši san...
Sve drugo zaboravite, osim možda djecu,
što prosipaju pred Njim cvjetove bijele i plave.

. . . .

Kad gledam kako ste bojažljivo i krotko spustili glave svi
ko djeca u čekanju cjelova majke,

za koji se ne usuđuju moliti jer su kriva,
meni se sažalite i pitam se:
« Zašto ikad pomislih da ste zli?
Oh, zašto ikad pomislih da ste zli? »

(*Corpus Domini*)

Bol zrelijih godina nego kod Sudete provlači se kroz Lendićeve pjesme, ali jednakom doživljenošću i neposrednošću u stihu, koji tako prirodno teče, gotovo kao prozni govor, u intenzitetu jake i svjesne vjere:

« Jutros se pričestilo dvanaest bolesnih radnika,
dvanaest siromaha,
i ja trinaesti,
posljednji među njima.

Jutros smireno plivaju mrki radnički pogledi
u jutarnjoj svježini kao utišana pučina pred bolnicom.
Kao da skrivaju tajnu neslućena bogatstva,
dvanaest bolesnih radnika šuti svaki na svom krevetu,
i ja trinaesti
među njima.

. . . .

Duboka se zbivanja zbivaju u duši
dvanaestorice bolesnih radnika,
dvanaestorice siromaha,
i u duši mojoj
posljednjoj ».

(*Dvanaest bolesnih radnika i ja trinaesti*)

Svojim putem pjesme i vjere ide Sida Košutić, izvorna i pažljiva u riječi; posjeduje plemenitost duše,

koja dijeli patnju pogaženih i zapostavljenih, i uronjava u kontemplaciju vječnosti i ljepota Božjih:

« U blještavom sjajenju Tvojega bivstva
Ljepota se lije bez mjere,
Bože, o daj mi, da ostanem sirota
I kraljujem na putu vjere ».

(*Priznanje*)

Lirika zemlje i sela mnogo je zastupana u cijeloj tadanjoj hrvatskoj poeziji, bez stranačke obojenosti, a pojavljuje se kod katoličkih lirika povezana s tradicionalnim kršćanskim doživljajima i vrednotama, tako naročito kod Alekse Kokića (*Klasovi pjevaju*) i Stjepana Hrastovca (*Budna zemlja*). Kokić, Hrastovec i njima srodni (G. Bujas, A. Jakšić, G. Cvitan, P. Dulčić) ne iscrpljuju se u religioznosti sela, nego zahvaćaju i druge duhovne teme. Trude se oko vlastitog izraza: A. Đarmati, S. Karaman, B. Klarić, M. Meštrović i S. Mičić.

Socijalnih motiva bilo je uvijek u duhovnoj lirici. Aktualnost tih motiva davala je posebnu boju duhovnim pjesmama. Lirika grude i lirika tvornica i predgrađa dodirivale su pomalo u nostalgičnosti iskorjenjenog seoskog proletarijata, koji se ne snalazi i propada na gradskom pločniku. Međutim od naših pjesnika nitko nije tražio ljepotu tog novog svijeta tvornica, koji je postajao naglo okvir i oblik života, i kao takav poput svih ostalih svijetova trebao sadržavati u sebi i lijepo.

Neposredno pred Drugi svjetski rat i u ratu pokazuju su se već svojim prvim zbirkama kao gotovi i značajni pjesnici uopće, a posebno u duhovnom vidu Vinko Kos i Rajmund Kupareo.

Posljednih dvadeset godina razvija se duhovna lirika u novim uvjetima. S jedne strane stariji pjesnici,

oblikovani i razvijeni otprije, nastavljaju stvaranjem pa se redovno obnavljaju, kušajući nove oblike i nove puteve kao T. Smerdel, A. Đarmati, A. Jakšić, S. Mičić, dok se s druge strane javljaju nova imena oblikom i sadržajem kao vjerodostojan odraz svoga doba i njegovi svjedoci, među kojima se razabiru već određeni likovi klarise A. Petričević i Zlatka Tomičića.

4

A sada riječ, dvije o samoj antologiji.

Svaka je antologija kompromis, a pogotovu antologija s dva mjerila kao što je ova; gdje lirika treba biti istovremeno umjetnost i izraz vjere. Za takvu antologiju vrijedi isto što i za istovrsnu poeziju po riječima Maritaina: « Nije lako biti pjesnik, nije lako biti kršćanin, dvostruko je teško biti istodobno jedno i drugo ». Pod umjetničkim vidom moralo se odrediti neku među prema dolje, a obzirom na religiozno obilježje nije se moglo ići u beskonačnost i u nedogled, već je trebalo staviti neke granice.

Iskrsava problem, što je to religiozna pjesma ili što je religiozno u pjesmi? Dok se to na prvi pogled čini vrlo jednostavnim, dubljim raščlanjavanjem i razmišljanjem stvari postaju složene i teže odredive. Da li je religiozna poezija samo odraz vjere ili specifičan rod lirike? Odnosno da li se religiozna sadržaj izriče riječima i osjećajima općim i zajedničkim svima osjećajima ili je nešto zasebno i posebno? I što, ako netko nema taj posebni osjećaj? Bilo kako bilo, religiozni kriterij uzet je u antologiji u veoma širokom i daleko obuhvatnom smislu: od ispovijesti vjere, od osjećaja pobožnosti, pa sve tamo do religioznih ugođaja u crkvi ili prirodi, do opisivanja doživljaja tuđe vjere, kao što su liturgijski obredi ili vjerski običaji, uključivši i blje-

jedan pojam tumači se istim pojmom?!?!

sak vjere, vjeru malu ili gotovo nikakvu, tek neka blizina ili čak daleka slutnja.

Širok kriterij vrijedi naročito za našu noviju liriku već od Preradovića, a svakako od Kranjčevića, jer je do tada naša religiozna poezija bila ortodoksna, to jest predpostavljala je određen credo. Pojedine pjesme uzimane su kao samostalne jedinice, bez obzira na druge pjesme istog pjesnika i bez obzira na njegov prijašnji, tadanji ili eventualni kasniji drukčiji nazor na svijet.

Okvir je duhovna lirika hrvatska, dakle širi nego hrvatska katolička lirika. Iskrena je namjera bila obuhvatiti sve od religioznog sadržaja, i to bez ikakve druge tendencije, recimo apologetske u smislu da bi se željelo dokazati, kako su tako reći svi naši književnici imali religioznih faza ili časova. Drugim riječima daleka je bila svaka pomisao dokazivati ili pokazivati stupanj religioznosti ili katoličke pravovjernosti hrvatske lirike. Cilj je bio pronaći sve religiozne akcente i niti naše lirike, tako da antologija u cjelini bude neke vrsti povijest religioznog osjećaja kod nas kroz vjekove. Naravno da je širok okvir predstavljao nemale poteškoće. Pitanja su delikatna, jer zadiru u nepovredivu svetinju duha i duše, koja izmiče analizi i definiciji. Ima li nevjernika, koji nije imao nikada časove vjere u svom životu? I opet: ima li vjernika, koji ne bi nikad ni u čemu kolebao i klonuo u teškim sumnjama? Ili barem imao crnih, tamnih časova?

Problem dolazi i odavle: ima religioznih pjesama, koje razumiju podjednako svi, vjernici i nevjernici, ali ima dobrih religioznih pjesama, koje za nevjernika ne će značiti ništa, jer mu je njihov sadržaj posve tuđ. Emocionalni sadržaj svetinje izazvat će kod vjernika rezonance, na koje će nevjernik ostati gluh. Ima slučajeva, da su vrsni estete — koji su bili sve prije nego ateistički bigoti — u izboru i procjeni religioznih pjesama tražili nereligiozne estetske elemente, da bi onda smatrali takve pjesme dobrima. Religiozni govor jednim dijelom je upućen na analogije i simbole, a njihova podloga i predpostavka počiva na općem govoru.

Svršivši posao svrstavanja i sređivanja antologije, jasna je bila dvojnost novije lirike « katoličke » i « nekatoličke ». Ne u prvom redu i jedino, što se tiče umjetničke vrijednosti i sinkroniziranja pjesničkog rječnika, iako ima i toga, čega su katolici bili neugodno svjesni nekad, a možda i sada. Sinkronizacija je takoder teška; prosječni stariji katolički pjesnici bili su nerijetko dugovjeki osamdesetgodišnjaci i preko: Đuro Arnold, Velimir Deželić, Bono Zec, Ivan Šarić, i ne uključuju se lako u opći tijek. Ima se dojam neke poezije izvan vremena, poput mirnog i ustajalog rukava pokrajne vode, koja ne teče uporedo s matičnom strujom. Problem je ipak u drugom: osjeća se, da pjesma do pjesme ne ide skladno, ne stoje dobro jedna do druge. Rodila se tada napast, da se lirika od Moderne naprijed račva u dva toka po različnoj inspiraciji i stilizaciji. Postigla bi se tako veća ujednačenost dviju grupa. Ali misao dijeljenja jedne te iste književnosti u općem pregledu zastrašivala je, činila se preuzetnom i samovlasnom. I to i u druga vremena, a kamoli u doba prihvaćanja pluralističkog društva i suvremenog dijaloga Crkve sa svijetom. Ostali su stoga jedni uz druge. Kod katoličkih pjesnika imade više ustaljenih tema i izraza, jer postoje već gotove formule za oboje. Oni su izrazili na fin način religiozni sadržaj, dok oni drugi pjesnici nerijetko imaju mnogo svježine i novosti, jer su kročili neuhodanim putovima, bez putokaza i nepomognuti ni od koga. Pogotovu u traženju Boga i pristupanju k Njemu neke njihove pjesme imaju draž novine i crtu suvremenosti u načinu prilaženja k Bogu.

Antologija je raspoređena po strogom kronološkom principu, koji na dulje rokove izlazi najbolji, iako bi na kraće rokove bolje odgovarao literarno-kro-

nološki princip, to jest red, po kojem su se pojedini književnici javljali i zauzimali svoja mjesta, a to nije uvijek po kronoškom redu rođenja. Riječ lirika uzima se u širem smislu, pogotovu za dopreporodno doba. Broj pjesama za pojedine pjesnike ovisio je ne samo o vrsnosti, nego i o količini njihovih religioznih pjesama. Na pr. Sida Košutić je vrlo dobra pjesnikinja, ali ima malo religioznih stihova. I obratno ima obilnih religioznih pjesnika, kod kojih umjetnički doseg nije velik. Katkada je koji stih ili strofa nepopravljivo isključio neku pjesmu, a bit će valjda nesvjesno slučajeva, gdje je pojedini stih ili detalj natprosječno zasjao i bio razlogom, da je pjesma dospjela u antologiju. Ima rijetkih pjesnika, koji se bolje predstavljaju antologijskim izborom nego svojim zbirkama. Osim toga antologija želi pružiti prosjek kroz cijelo stvaranje, i zato zbog potpunosti cijele slike trebalo je uzeti možda slabiju pjesmu, ali bolju i najbolju dotičnog pjesnika, nego uzeti bolju pjesmu iste teme od boljeg pjesnika.

Mudra je preporuka urednicima antologija: od prvorazrednih pjesnika što više, od drugorazrednih što manje, a što je izvan toga uopće ništa, — pa onda antologija mora uspjeti. Ali uspjeh nije sve, nije ni glavno. Postoji veličina malenih u književnosti po plemenitoj i pravednoj riječi Milutina Nehajeva. Postoji važnost srednjih i osrednjih, ni na dnu ni na vrhu, koji tvore bitni sastav, što nosi zgradu neke umjetnosti u njezinu neprekidnu odvijanju.

Radi posebnih prilika našega razvoja hrvatski religiozni osjećaj razvio se više u riječi i pjesmi, nego u graditeljstvu, slikarstvu, kiparstvu i glazbi. Kakva je naša tipična hrvatska religioznost? Možemo li odgovoriti na to pitanje? Ako ne možemo, barem smijemo pokušati nešto reći, što sigurno jest, a što sigurno nije.

Uočava se prije svega različitost osjećajnosti; različitost mediteranaca od kontinentalaca i vjerojatno kod obaju s podvrstama: mediteranci štokavci i čakavci, kontinentalci kajkavci i štokavci. Različit je već religiozni krajolik: dok kod južnjaka postoje maslinici, u iskonskom doživljaju i srodnosti s palestinskim krajobrazom i gdje u odjeku višestoljetnih glagolskih tekstova i u prisnom oživljavanju najviših časova Isusova života, sve se vidljivo i zvučno koncentrira na Veliku sedmicu, pogotovu Veliki petak (« Puče moj »...), procesije, Isusovo Uskrsnuće, dotle je kod kontinentalaca Božić sa svojim ugođajem nekako prisnije i toplije osjećan.

Život u opasnostima potiče na ozbiljnost, a kako je naš Jug na moru i upućen na more, gdje se već po poslovici moli, a ostali naš kraj bio poprište ratova i domovina vojnika, to su ratnici i mornari imali svoju pobožnost, koje se tragovi naziru i u duhovnoj pjesmi.

Kako je nadalje naša povjesnica puna ljute nevolje i svakojakih jada, religiozni osjećaj spaja se često s rodoljubnim, do Preporoda, i po Preporodu. Naša religiozna poezija puna je i socijalnih i ljudskih naglasaka. Molitva patnika je litanijski duga i navire iz sve duše. Nije se u stihove uplitao samo udes domovine i sudbina nevoljnika, nego i osjećaj za prirodu i zemlju, od Vetranovića do Sudete i dalje.

Sigurno nema u njoj mističkih visina Nijemca Angelusa Silesiusa ili Španjolca svetog Ivana od Križa (kako uostalom kod nas teško uspijevaju kontemplativni redovi). Naša religiozna poezija puna je pobožne osjećajnosti, naše svojstvene. Postoji neka humanost, toplina, usrdnost, posvemašnja odanost, nešto središnje kao značajka našeg religioznog osjećaja. Zar je je samo slučaj, da Dante spominje hodočasnika Hrvata? Naš religiozni osjećaj nije ekstreman; kod tog ekstrema razumijeva se raspon od najmanje ili nikakve religioznosti pa do svetačkih i mističkih visina. Sveci i heretici naši

više se ističu u tuđim sredinama nego u svojoj domovini. Nevjera je noviji fenomen u hrvatskoj poeziji i nema duljih tradicija. Hrvat je negdje duboko u svom biću vjeran; vjeran u smislu lojalan i tradicionalan. Takav je i u svojoj vjeri. Mi, kao i drugo, osjećamo vjeru više, a manje je razmatramo. Lamentacije i psalmi odgovaraju nam mnogo, teološke tančine i finoće manje. Bogomajka je središnji lik i najčešći motiv naše duhovne poezije.

U cjelini u našoj književnosti, duhovna je pjesma prostor najplemenitijih, najviših i najdubljih treptaja duše, srebrna nit, bijela, ravna cesta i čist put. Stoji na početku, postoji nekad jedina, katkada je i najvažnija za vrijeme i za stvaraoce, a u nesklona doba živi dalje, možda teže i tiše, no uvijek prisutna.

ĐURO KOKŠA

HRVATSKA DUHOVNA LIRIKA

I

DO PREPORODA

MARKO MARULIĆ

(1450-1524)

DIVICI MARIJI

Zdrava si Marije, zdrav lilju pribili,
ki u prsi krije tvoj Sinak primili;
na grišne se smili, puna si milosti,
duša k tebi cvili, čuvaj nas žalosti.

Da nam tvoj Sin prosti, moli ga, Kraljice
sunčene svitlosti, prisvitla Danice;
Božja nevistice u Trojstvu Božjemu,
dobra odvitnice pri Sinku tvojemu.

Uzdahu mojemu priklon' uši tvoje,
u grihu mojemu gdi cvilim, Gospoje;
neka srce moje vazda želi k tebi,
gdi no sveti stoje, da najdem stan sebi.

MOLITVA SUPROTIVA TURKOM

Svemogi Bože moj, kim svaka postaju,
odvrati jur gnjiv tvoj, ter pomiluj naju.
Ostavi zlu volju, pozri na virni puk,
gdi trpi nevolju svak čas od turskih ruk.

. . . .

Niki su prognani iz bašćine svoje,
a niki pognani u sužanstvo stoje.
Taj plače dičicu, taj muža, taj žene,
plače brat sestricu, a sestra bratca nje.

Jur dopre do Tebe vapaj i suze njih,
ne daj da povede neviran Turak svih.
A Ti, ki s' propeti Bog gospodin naju,
nam si dal krst sveti, ne ki Te ne znaju:
iznesi od bluda nas, tere od đavljih ruk,
na križ pridav uda, odkupi viran puk.
Ne daj, da nas dave pogani nogami,
ali da nas strave, sikući sabljami.
Fruštanja taj i boj od nas jur odvrati,
tere silu, koj ni broj, nevirnikom skrati.
I ti, Gospo mila, moli Sinka za nas,
koga si rodila, ne zgubiv divstva glas;
ne pristan' moleći, za sve duhe svete,
da Bog nas mileći, odbije proklete,
i tvrdost pribije priljutih srdac njih,
ali jih pobije, da ne ginemo s njih.
Ti nas, Gospe, brani pridav Sinku tvomu,
u vas smo ufani, a ne u inomu;
a paka odbivši od nas nevirnike,
gori nas primivši, spasite u vike. Amen.

IZ « UREHA DUHOVNIH »

O dušo, ka želiš k Bogu pojti u raj,
da se tuj veseliš, ostaviv život saj,
ki je pun nevolje, pun svake toraje,
u kom, ča je bolje, toga pri nestaje...

Poni ne upusti vrimena ni hipa,
koga t' Bog dopusti, da se činiš lipa;
lipa se učini, virom se reseći,
tere se ne hini, inamo bludeći.

ŠIŠKO MENČETIĆ VLAHOVIĆ

(1457-1527)

PJESNI O ISUSU

Komu sad ne rižu srdačce svi noži
videći na križu gdi visi Sin Božji?
Sin Božji i človik, vas ranjen, vas izbjen,
na drijevu vaskolik razapet i pribjen,
u kruni trnovi, kojom mu svu glavu
činiše Židovi i s licem krvavu.
Zašto toj ner za nas i za naš neposluh?
Koju stvar do danas ne vidjeh, da ni čuh
da Tvorac pristupi ter se dâ prodat sam,
da sluge odkupi. Vruć Ti je ljuven plam,
vruća Ti je ljuvezan koja se ucjeni
da našu boljezan svu svojom zamijeni,
svu svojom zasloni. Jaganjče ki zlobe
od svijeta sve poni, brani nas hudobe,
brani nas na putu, brani nas, Izuse,
za Tvoju smrt ljutu, molimo u suze.

. . . .

O Sinu Davidov, ljubavi gorušta,
ki za nas od Židov ubit se dopušta,
molim Te moleći za želju ku T' nošu,
ku želom želeći u željah ja prošu.

Užezi od Tvoje živ oganj ljubavi,
u srce ter moje da gori postavi;
neka se ja spražu, neka grem vas u plam
za Tobom, jer dražu Tebe stvar ne imam.

Neka se ja satrem, neka se satrem vas,
za Tebe da umrem, kako mreš Ti za nas;

neka me na križu razapnu s Tobom sad,
neka me izrižu svi noži, — ja sam rad'.

Istom me ne ostav', istom se ne dijeli
od mene Tva ljubav, dokli sam u tijeli;
dokli se duh u skut Abrahamov moj zgleda,
gdi ova teška put po sebi doć ne da.

NIKOLA MATULIĆ

(*Konac XV. st.*)

OČE NAŠ

Oče naš nebeski, o Bože jedini,
Ter kralju anđelski, svih Bože istini,
Sveto jest ime Tve, vrhu svih do vika,
Ti si Bog nada sve, stvorenje od vika.
Pridi zgor Tva slava, grišnikom na pomoć,
Iz usti od lava otmi nas Tvoja moć.
Budi volja tvoja, o rajska svitlosti,
Udil nam pokoja od Tvoje milosti.
Kako si na nebi, na zemlji tač budi,
Vapijmo mi k Tebi, griha nas probudi.
Svagdanji ter hlib naš grišnici molimo,
Danaska da nam daš i da grih bolimo.
I prosti našu zled, vrh ke imaš oblas,
Prislavni Tvoj pogled otvori vrhu nas,
Kako mi puššamo dug našim dužnikom
I zlobe praššamo s ljubavlju velikom,
Tako Ti nas čuvaj oda zla i brani,
S milošću svitli raj, dan sudnji dohrani,
Ter nečin, da napas đavla nas uvridi
Koja nas kako pas dan i noć slidi.
U Trojstvu ki Sinom i s Duhom Presvetim
Božanstvu jedinom kraljuješ sve sasvim.

MAVRO VETRANOVIĆ ČAVČIĆ

(1482-1576)

PJESANCA ŠTURKU (DJEVICI ŠESTA)

Šturče, slatki razgovore,
jeda te je koja vila
u zelenci posrjed gore
čemerikom opojila?

Ter nije čuti tvoje pjesni
da me tiho razgovori
od tužice i boljezni
moje srce koje gori.

Zač ve zora bijela praska,
a danica zove danak,
i žuberi ptica svaka
ostavivši noćni sanak;

samo pjesan nije čut tvoju,
mimo ptice sve ostale,
ke s danicom rajsku poju
ter nebesku Djevu hvale.

Dragi šturče i ljuveni,
ako nijesu tuge koje
u travici u zeleni
obujmile srce tvoje:

pokomoli malo glave,
pomoli se iz travice,
bez prikora i zabave
od nebeske zgar danice.

Lje se čudim toj danici,
kako tebe s nebes zgara,
gdi se tajiš u travici,
ne kori te i ne kara?

Za što bi se pristojalo,
da te kara, da te kori,
meu stvorenje sve ostalo
tvoje pjesni gdi ne čuje.

Tijem se bolim i tuguju
u žalosti rad ljubavi,
svake ptice gdi svud čuju,
biljišući po dubravi

i pojući brijeme traju
ter Kraljici svijeh kraljica
u pjesance hvalu daju,
ka je svjetlja ner danica.

Tijem, predragi slatki šturče,
umoli se željnu meni,
nemoj tako stati muče
u travici u zeleni.

Ti se ovdi u dubravi
u pjesance u medene
i proglasi i objavi
i sadruži trudna mene.

Zač se ne vije pamet moja
sad bez tebe pripraviti,
tuj Gospoju svijeh gospoja
u pjesance proslaviti.

Nemoj trudno srce moje,
dragi šturče, rascvijeliti,
kô se hoće sad na dvoje
od veselja razdijeliti

uslišaje rajske pjesni,
u visinah kê se poju,
od sladosti i ljuvezni
ter zanose pamet moju.

. . . .

I recimo: O Djevice,
vječna hvala budi Tebi,
Božja majko i Kraljice,
i na zemlji i na nebi!

Priblaženi oni danak
višnju svitlos kad poznasmo
i po Tebi tmasti sanak
u svitlosti razbirasmo.

Priblaženi oni časi,
o Djevice priblažena,
kad se ime Tvê proglasi,
da si kruna od svijeh žena.

Zdrava Djevo priblažena,
zdrava kruno svijeh kraljica,
od Gabrijela pozdravljena,
kî prid Tobom pada nica.

NU SE JA NE BOJU

Nu se ja ne boju od smrtne naravi,
Dušicu da moju od tila rastavi;
Nit tužno ja cvijelim, da me je, vajmeh, strah
Gdi s tijelom duh dijelim, a tijelo gre u prah,
Ner trudim cvijeleći, zač ne ima pokoja
U sebi misleći jadovna svijes moja
I obdan i obnoć, o slavni Bože moj,
Kako ću tamo doć, ja griješni prid hip Tvoj!
Zač mnozi govore: trudno je tamo prit,

U nebeske dvore blaženstvo toj dobit,
Gdi jedva sahranjen pravedan bit može,
A kamo tko je ranjen zlobami, moj Bože,
Kako ja vas zloban, ki nijesam na svijeti
K nebesom podoban me oči prostrijeti,
A kamo da reku, Jesuse moj slatki,
Čin' milos da steku pri Tebi, ki sam Tvoj!
Nu vajmeh, otkoli, Jesuse moj pridrag,
Na križu krv proli, viseći go i nag,
Milosti blažene gdi, vajmeh, ne skrati,
Tvom krvi da mene Ti budeš oprati:
Ja neću izgubit ufanje nikadar,
Da me neć obljubit kako sve dragu stvar.
Po vas dan i svu noć bjesneći tijem hrlim,
Da Tvoj križ za svu moć skrušeno zagrlim,
I Tebe, Jesuse, na križu viseći
U plačne me suze jadovno cvileći,
Da moj plač priljuti i od suza usilos
Bude Te prignuti na ljubav i milos,
Da na moj smrtni dan, kad pride vječna noć,
Čist, suzom vas opran, prida Te budu doć.

PJESANCA SUDA NAPOKONJEGA

Kolik je ljetnji dan i duga zimnja noć,
ne more tihi san na oči moje doć,
nit me trud ostavlja ni čemer priljuti,
ner mi se ponavlja nepokoj minuti,
da, vajmeh, svijes moja s večera do zore
tihoga pokoja prijati ne more,
i od zore dan bijeli do sunca zapada
plačno me rascvijeli, da srce ispada,
trpeći tolik trud ki nije moć izreći,
Tvoj Bože strašan sud u sebi misleći...

. . . .

Nu ne vijem, vajmeh, sad, tko može izrijeti,
toliko tužan jad, ki će bit po svijeti,
gdi se će razgnjiti sva mrtva telesa

i taj će smrad priti do višnjijeh nebesa!
Vihri će pak silom svijeh strana po svijeti
s korijenkom i žilom svu zelen podrijeti,
da nigdir na svijeti zelene travice
neće se vidjeti ni od grma granice,
poljem i ravninom ner se će u tuzi
sve svrnut gori dnom dubrave i luzi,
do lista travice ner će sve poginut,
da noga od ptice ne ima gdje počinut.
Zač će taj vitar plah svudi, po sve strane,
popražit sve u prah, da ništar ne ostane
od luga i dubrave u polju i gori,
od bilja i trave, sve što sam Bog stvori...

. . . .

Vječni će biti dan, sunce će sve sjati,
nu ne vijem noćni san gdi se će tajati,
vrjemena ni roka zač neće biti tadaj,
ni sunca istoka, ni tmasti zapad taj,
s kijem sunce zahodi, bio dan kad mine,
a jutrom ishodi u istoku i sine.
Ter zapad ter istok neće mrak poznati,
i stat će na jedan rok po vas vijek i sjati,
bez sinjijeh oblaka, bez snijega i dažda,
bez tmasta pomraka, bez slane, bez grada...

HANIBAL LUCIĆ

(1485-1553)

OD BOŽIĆNE NOĆI

O čuda velika, človikom porodi
Bog se za človika, koji mu ne zgodi;

i hoti teplinu, zimu, glad i žaju,
i svaku vašćinu trpiti za naju.

O da bi mi moći počitat tebe sad,
noći, slavna noći, koliko jesam rad!

Pri tvojoj svitlini cinil bih da blidi
sunce, ko dan čini, neka ti zavidi;

cinil bih, onakom da sivaš i sada
svitlostju i zrakom, kakono onada,

kad Bogu daše dar tri kralji istočni,
na tvoju malu har, Irude brezočni,

Irude priljuti, Irude nečisti,
pse djavlom naduti, pače djavle isti;

koji krv toliku bezgrišnih ditića
proli, kim u mliku samo biše pića,

mneć, tako da ti se utajat ne će moć
Kralj, koji rodi se noćašnju ovu noć.

PETAR HEKTOROVIĆ

(1487-1572)

IZ « RIBANJA »

Jer je sve tašćina, ovi svit ča prosi,
kakono maglina, ku vitar zanosi;

ali kako para, iz zemlje ka hodi,
taj čas ka se stara, kada se porodi.

Zač ovdi dugo stan ne može nam biti,
odkle do malo dan tribuje otiti.

Zato mi išćimo oni stan doteći,
koji nahodimo od svih vikov veći;

ona pribivanja da bi nas dopala,
gdi su ljupka stanja nada sva ostala;

koja su želile na svitu ovomu
duše Bogu mile u dilu svakomu;

koja Bog pripravi, Stvoritelj od svega,
u nebeskoj slavi tim, ki ljube Njega.

PETAR ZORANIĆ

(1508-1550?)

TUJ TI PASTIR JEDAN, KI BIŠE MARUL ZVAN

Tuj ti pastir jedan pri rici sideći,
ki biše MARUL zvan, pojaše mileći,
bašćinu videći v pogibli blizoj
pojaše cvileći k nebu upran vid svoj:

Svemogći Bože moj,
odvrat od nas gniv Tvoj,
odvrati zle kobe,
ke nas svak čas znobe,
utiši sržbu Tvu,
pogledaj viru svu.
Evo vuci ljuti
ne dadu odahnuti,
obile države
naše svak čas trave,
v gore i planine
poklaše živine,
a keno ostaše
ne nahode paše,
lačne turvitaju
ter grmja okidaju,
prez since planduju,
soršeć priživuju.
Da gore j' još ovoj,
da pastiri takoj
poklaše, a stanja
požgaše i jimanja,
i dičice mnoštvo
povedoše u ropstvo.

MARIN DRŽIĆ

(1508?-1567)

MA SESTRO, JA SADA

Mâ sestro, ja sada davam ti blagoslov
ki sinu Izak da, kada mu donije lov.

U sto se dobrih čas s tvo'im drugom sastala,
s kim da bi život vas u miru uživala.

Da ti Bog bude dat s tim drugom dòbâr tih,
da ne imaš vik imat potrebu od druzih,

i da ti Višnji da od srca plod tvoga,
ki će bit čâs roda, koris grada svoga,

u goju vašemu ki da se uzdvigne,
u strahu Božjemu dug život da stigne;

od koga da vidiš od sinov sinove,
a imaš čijem da ženiš i čekaš svatove.

Da ti da Višnja vlas živjet u ljubavi
s tvo'im drugom život vas i svih zal izbavi;

a cvit tvê mladosti s poštenjem da gojiš,
u Božjoj milosti ki dugo da vodiš.

Da ti cti prolitje, a ljeto da rodi,
jesen, zimnje bitje s koristi da t' hodi.

Godišta sčekala s tvo'im drugom bez broja,
u život ne znala ni rata ni boja.

Bila t' laka staros, ka se s trudom vodi,
a veselje i rados da tvoj stan ne odhodi;

a s drugom tvojime s svetijem životom
slavila Božje ime u život i potom,

komu vik i sada slava i hvala budi
i dušu tvû vlada' i svega z'a bljúdi.

NIKOLA DIMITROVIĆ

(o. 1510-1553)

ZDRAVA RANO DESNE RUKE

Zdrava rano desne ruke
Spasitelja segaj svijeta,
ka tridesti i tri ljeta
rad nas podni trude i muke.

Ka će mene na dan sudnji
sa izbranijem postaviti —
kroz toj skoro ostaviti
želim ovi svijet pritrudni.

Zdrava rano ruke lijeve
Spasitelja milosnoga,
ki je dobra pun svakoga,
po kom uvijek vjerni žive;

ka će mene očistiti
i od grijeha svijeh oprati
i milos mi svoju dati,
da ne budem već griješiti.

Zdravo rano desne noge
Stvoritelja sve naravi,
koji prija rad ljubavi
smrt, za odkupit duše mnoge;

ka će učinit, da su moja
svaka ugodna višnjem Bogu,
i da u njem naći mogu
sve dni mira i pokoja.

Zdrava lijeve noge rano
Isukrsta raspetoga,
ki zagrlja jur svakoga,
kada k njemu gre ufano;

ka će mene po milosti
od svijeh zala izbaviti,
i k onomu činit priti,
s kijem su vječne sve radosti.

Zdrava rano desne strane
prsi Sina čovječjega,
koji čuva vijek svojega
vjerna slugu smrtne rane;

ka gorućom srce moje
ljubavim će razgorjeti,
jer ću njega vijek ljubiti
bez sagriješe da bi koje.

SEDAM PSALAM POKORNIJEH KRALJA DAVIDA

U knjigah ovezijeh Nikola Dmitrović
se'am salam pokornijeh, ke David grijeha cić
k Višnjemu odpravi, s pomoćju od nebes
rad Božje ljubavi u pjesni stavil jes;
i druge molitve iz srca ke prosu,
na slavu koje sve da budu Hristosu.

(DOKSOLOGIJE)

Jur biše hvaljena od vijeka prvoga
tri sobstva združena s jedinstvom od Boga
tijem prava bud scjena, bud njima čas mnoga
i segaj vremena i doba vječnoga.

Od zemlje počete do sada, sad i sveđ
Trojice prisvete svak slavu pripovjeđ,
i vik ne pristale naricaj njoj hvale.

Slava Ocu vječnomu i višnjemu Sinu svom
i Duhu Svetomu, ki su svi u jednom,
ko Bog je hvaljen sad i ko bi odkle je svit
i ko će sveđ od sad u vijeke vijeka bit.

U Trojstvu Bog svoje hvale ima, ke čeka
i ke mu pristoje bit dane od čovjeka,
ko hvaljen bio je s početka dosleka
i sada kako je bud hvaljen do vijeka.

Trojstvu se hvala daj,
ka ne zna svrhu i kraj;
sadružen svijet i raj
slavi ga i časti;
ko s prva njekada
bilo je, bud sada
za ne proć nikada
u vas vijek došasti.

Svak vječnom Trojstvu u glas
poj slavu na svak čas
da višnju kruni vlas
sad i sveđ dika i čas;
ka neće u zabit
poć vijeku, neg živit
kako je živjela
od kad je stvoren svit.

O KRALJU VELIKI

O Kralju veliki, ki hotje na svijet taj
u ljudskoj priliki kušati smrtni vaj,

rad velje milosti, ku nosiš viku,
meni grijeh oprosti, Tvom hudom grešniku.

Ako je i velik broj od grijeha u meni,
odmetnik nijesam Tvoj, Bože moj jedini,

Ti si mê ufanje, molim Te, Ti mi daj
za grijehe kajanje a pak steć svijetli raj;

i ne daj da ima vlas zločinac na saj svit
kod mene u oni čas, kad mi smrt bude prit.

O slavni Jesuse, molim Te za svu moć,
utješi mê suze, budi mi u pomoć.

NIKOLA NALJEŠKOVIĆ

(o. 1510-1587)

NUDJER ME POGLEDAJ, GREŠNIČE, NA KRIŽU

Nudjer me pogledaj, grešniče, na križu,
za dati tebi raj, vas krvav gdje višu;

nu malo pozri sad gdi noge dah probit'
neka te dočekam ako hoć' meni prit';

vid ruke gdi držu raspete, er hrlim
kako stvar najdražu da te ja zagrlim;

vid kopjem gdi srce otvorih tebe rad,
da se mož' od smrce od vječne skriti sad.

Promisli koliku nosim ti ljuvezan,
gdi za te toliku podnesoh boljezan.

Ostavi dake grijeh, pokaj se od zloba;
er ti ih praštam svijeh u svako ja doba.

Poznaj me er sam ja koji sam zgar s nebi
prišao iz raja za dati raj tebi.

Ja za te trud podnijeh veličak i muke,
od đaval da te zlijeh izvadim iz ruke;

ja podnijeh pokoru za grijehe za tvoje,
da ti mož' poć' goru, blaženi gdi stoje.

Po tom te od kala, grešniče satvorih samoga
i obrah i uzeh, čovječe, za moga.

Tim pusti ovi svijet, ki ti ino ne daje
neg kako ljeto cvijet, ki zima skončaje;

er te ja za svijet saj ne stvorih, neka znaš,
neg da moj vječni raj s anđelim uživaš.

Ostavi jur zlobe, pokaj se za tvoj grijeh,
odrec'se hudobe i đaval' pakljenijeh,

ter pridi na pospjeh, dokli te ja čekam,
grešniče, kako t' rijeh, da ti raj vječni dam.

O MAJKO DJEVICE

O Majko Djevice, o kćeri od Sina,
o slavna Kraljice od nebes jedina,

anđeli i sveti na nebu ki slave
i jošte izrijeti ne mogu tve slave,

a neg li grješnik ja, ki želim proslavit'
tvu milos, koja sja vrh neba i na svit;

da pijeskom riječi me a ingvas da more
a knjigom nebo sve stvorit' se da more,

tisući jedan dil izrijet' se vik ne bi
mogao tvojih dil, koja su u tebi.

Rad bih te ja slavit', djevice prisveta,
al ne znam što pravit', er s'od vik začeta,

grijeha ni jednoga u tebi vik ne bi,
porodi ti Boga od svijeta i nebi,

ki nebo i svijet vas od ništa satvori;
u tvoje zacjeć nas prsi zatvori,

koga svijet zauzeti i nebo ne može;
tko će toj izrijeti, nego ako ti Bože,

od slave tve mrva rekla se vik ne bi,
za što si ti prva kon Boga na nebi,

od svake milosti kladenac ti jesi,
svakom te kreposti višnji Bog uresi;

ti rodi onoga, koji te satvori,
čovjeka i Boga, ki nam raj otvori.

BRNE KRNARUTIĆ

(1515-1520 - 1572-1573)

IZ « VAZETJA SIGETA GRADA »

Kakov biše car

A on jahaše prav, zlovoljan, star i sid,
U nogah malo zdrav, u licih jure blid,

Tanjahan u pasu, a u pleći širok,
Čestit car va glasu, a vrat mu bil visok,

Nos tanak, pokučen; imaše tih pogled:
Da j' dobru odlučen, rekal bi, nî v njem zled.

Bil, tanak tulipen biše na glavi svit,
A za njim zadiven prolitnje ruže cvit,

A na njem hazdija, z golja zlata tkana,
Na dar malo prija ka mu biše dana

Iz ruke krstjanske. Nut ruga, nut smiha,
Nut šibe poganske nad nami cić griha.

Da ki vas svit sili

Da ki vas svit sili, s tim ćemo boj biti.
Premda nas njega moć u boju primože,
Vik nam dan, nigdar noć već biti nemože;
Jer, svršiv ovi trud, pojt nam hte duše v raj.
A od Boga je sud li, pustit svita kraj,
Mi ćemo ga pustit slavom take časti,
Da ju ljudi zustit nete imat vlasti,
Tač, da već neunom nigdar nam imena,
Dočim god rike vru i teku vrimena.

ŠIMUN BUDINIĆ

(o. 1530-1600)

Super psalmo

DEUS VENERUNT GENTES

Ne veće, Bože moj, ne već sržbe Tvoje!
Ugasi jur gnjiv Tvoj, čuj glas molbe moje!
Pače do oboja, Bože moj, strašnoga,
Vsim Tvojim poboja priteči smrtnoga.
Dostojanja Tvoga strane naskočiše,
Hram Tvoga svetoga templa oskvrniše.
Gradi, gdi prij biše Tvoje ime sveto
Glasom vernih više vsihe nebes peto,
Ovo skotje kleto rasu i razori,
I kako u leto seno, vse pogori,
Podavi, pomori, siče, kla i bode,
I doli, i gori, kopnom i vrh vode.
Ti na naše skode i šćjete pogledaj
I ove narode neverne smrti daj.
Aj, Gospodine, aj, pozri da jure jes
Napunjen vsaki kraj Tvojih vernih teles,
Kojih nevernik bes milosti posiče,
Česa cić do nebes k Tebi Tvoj puk viče.
Pas i vuk razmiče ti trupi, a ptice
Nad njimi vaj kriče i vrane crnice.
Sablje i sulice ke na nas podbiše
Ž njih lukov pernice strili ke zletiše,
Sve polje pokriše, kud projde njih noga
Krvju, ku stočiše s teles puka Tvoga.
Ni bi nijednoga, ki bi od srca pal
toliko miloga, da bi ih pokopal.

. . . .

Grijehe nam oprosti, cijeća kih nas biješ
I Tvoje blagosti kratiš nam i kriješ.

Nu da vsim otkriješ Tebe samo Boga
I Slavu posiješ svud imena Tvoga.
Poraza ovoga milo nas izbavi
I grijeha svakoga ki nas ogubavi.
Da krvnik lukavi ne reče zdvignuv rog,
Evo zginuše vsi; kamo bi njihov Bog?
Bože, ki si svemog: Bože, ki si sveti,
Tobom Og i Magog ruga se prokleti.
Našu krv osveti i sebe nad njimi,
Smuti ih i smeti silama Tvojimi.
Strilama, nam kimi lije se krv jak vodu
I kopjij svojimi čin da sebe bodu.
Odriši narodu Tvom uze i klade,
Ki v trudnu skodu sužanjstva upade.
I vazda, i sade, okovanih podaj,
Da prida Te pade uzdah, cvil, plač i vaj.
Pokoj nam i mir daj Tva jaka mišica
I vas kršćanski kraj brani Tva desnica.
Osvetiteljnica bud naša nad timi,
Mi i naša dica bižasmo pred kimi.
Jure su s našimi varoši susidi,
Pukšama svojimi biju gradski zidi.
Nu na pomoć pridi: tere Anđelskimi
Okol jih obidi vojskama silnimi.
I ki kršćjenimi nami se smijaše,
Tere se svetimi Tvojimi rugaše,
Čin da se pristraše, čini da bigaju...
A mi Tvoj puk sa svom moćju riči naše,
Ki smo u stadu Tvom ovce Tvoje paše,
Ke Ti se prij daše, hvale ćemo Ti dat
I ke T'se spjevaše, pesni ćemo spjevat,
I svud raskriljevat slave Tvoje krila,
I svim navišćjevat Tva pravedna dila.
Koja jesu mila Tebe se bojećim,
A pravo nemila Tvoju rič kršećim,
I sržbom provrila svim zala tvorećim.

DINKO RANJINA
(1536-1607)

KAJANJE

Tebi, ki svemu red i ki si vječni sam,
ne kriju ja mû zled, kû dobro sad poznam.

Svijes moga života velmi zlo zatravi
umrla ljepota čemernom ljubavi,

ter jedne rad žene, kû služih i slavih,
sve misli hvaljene u zabit postavih.

Tim, Stvorče od nebi, kome se ja dičem,
s priklonim sad k Tebi srcem se utičem,

Ti svrni stupaj moj na on put, ki vodi
tuj, gdi se drag pokoj bez konca sve plodi,

neka ja u sudu onda zlih zlobnika
zginuti ne budu, Tvâ buduć prilika,

Ti na svit rad koje sniživ se jak sluga
podnese svakoje nevolje zlih tuga.

NADGROBJE ŠIŠMUNDA MENČETIĆA

Bivši ti, kî gledaš tko je ovo, znati rad,
ovdi, znaj, Šiško naš spjevalac leži sad.
Od pjesni u njem dar videći s čudesi,
uze ga Višnji zgar da mu raj uresi
i da mu kriposti, umrli kê žude,
u vječnoj svitlosti spjevati da bude.
Putniče, moli tim zgar Boga od nebes
da laka vik kostim na svit mu zemlja jes.

JURAJ BARAKOVIĆ
(1548-1628)

SVITLOSTI ŽELJAN MREM

Svitlosti željan mrem zač mi zrak izginu
i plačne suze trem obraćen u tminu,
jer kad otadžbinu rasutnu spomenu,
kako led ostinu, kako mak povenu,
mnokrat se zablenu kako zmaj ognjeni,
u tminu maglenu videć zrak sunčeni.
Ne samo da meni pride zla godina,
dal' rasap općeni našega kolina,
gdi svaka dolina zemlje oranice
puna je pelina na misto pšenice;
gdi bihu ravnice i rosne vrtlače
sada su trupice kamene i drače.
Pustoša sva plače prez svojih didići
kakono kad grače crn gavran za ptići.
Pokle su Plemići te časti dopali,
po našoj nesrići pusti su ostali,
travicom procvali ka se već ne žanje,
zviri su postali za naše jimanje,
samo je ufanje u Bogu vičnjemu,
ko ne gre na manje u srcu mojemu,
nego se u svemu svršeno pripravlja
i vazda u njemu obilno pribavlja.
Bog nigdar ostavlja nikogar, ni luči
tko mu se prijavlja ter se priporuči.
Tko kuči, dokuči; tko prosi, ispita.
Zaludo on muči ki blago razmita;
a rana skrovita moje srce ne griša,
dal' od mnoga lita u njemu uskriša.

DOMINKO ZLATARIĆ
(1555-1609 ?)

SVE NA SVIT PRIHODI

Sve na svit prihodi, sve trpi domala,
na svrhu dohodi svaka čâs i hvala.

Ne može dugo stat ni lipos ni mlados,
ima se poharat i zdravje i rados.

Stvar kripka ovdi nî, tašta su sva dila,
a brži naši dni od vjetra i strila.

Sve nas će ostavit: prijatelji, imanja,
da je naš vas sij svit, gospodstva, vladanja.

Život se sve krade, i prî ga zgubimo
i prî ga dopade skončanje neg mnimo.

Tad nam sva poginu mišljenja i sprave
i kažu taštinu svjetovne zabave.

Blažen kî na vrime stavlja se od tega
ter srcem čistime slidi put Višnjega:

on tužna ovoga bitja se izbavlja,
a blaga vječnoga na nebu dobavlja.

STIJEPO ĐURĐEVIĆ
(1579-1632)

GOSPODINE, U TVOM GNJEVU NE KARAJ ME

Gospodine Bože pravi,
U Tvom gnjevu ne karaj me,
Ni mi u srdžbi Tvoj zabavi
Neg se Ti blag smiluj na me.

Zašto nemoć huda i prijeka
Skončana me trudno dosti,
Gospodine, daj mi lijeka
Er smetene me su kosti.

A smućena i bez mira
Velmi duša moja gine,
Nu da me oči jad satira
Dokle ti hoć', Gospodine.

K meni obrat'se i zla obrani,
Gospodine, dušu moju,
Ti me spasi i sahrani
Za neizmjernu milost Tvoju.

. . . .

Svi od duše pođ'te moje
Ki tvorite zlobna djela,
Er Gospodin uslišio je
Glas od gorka moga cvila.

Od moljenja moga glase
Sve Gospodin usliši mi,
I molitvu mu prida se
Moj Gospodin milo primi.

Velmi da se smetu i stide
I svi od srama da protrnu,
Neprijatelji ki me slide
I najbrže da se obrnu.

IVAN TOMKO MRNAVIĆ

(1580-1637)

IZ « ŽIVOTA MAGDALENE OD KNEZOV ZIROVA PLEMENA BUDRIŠIĆA »

Biše roda svoga zator jur vidila,
puka hrvatskoga rasutje slišila...

primorje hrvatsko plinjeno, paljeno,
usilstvo turačko po njem utvrđeno;

Velebić zeleni opušćen do mora,
neretski hrabreni kraj rasut do zgora;

Obrovac i Skradin s poglavnim Bribirom
s njimi pritvrdi Tnin, pod turskom nevirom...

Na pol puta svoga čim sunce dostupi
srid dvora svetoga Bog ju k sebi skupi,

s kime kraljevati poče u dan oni,
u ki zasnovati hti Bog svita okoni.

Pokojno izdahnu kakono ptičica,
ni strahom uzdahnu, ni navraška lica.

Oči otvoreni put neba držeći,
puti pripravljeni veselo zoreći.

Usnu kako koji za trudom ligaju
i želini pokoj slatko uživaju...

NIKOLA KRAJAČEVIĆ SARTORIUS

(1582-1653)

MOLITVENA PESEM OD SV. BARBARE DEVICE I MUČENICE ZA SREČNU SMERT

Zdrava budi, o Devica,
Jezuševa Zaručnica,
Paradižomska rožica,
Lepe duhe fiolica.

Zdrava Deva izebrana,
Barbara imenuvana,
S tvojom kervjum vsa oprana
Nam na vernu pomoč dana.

Zdrava Deva odičena,
Vsum lepotum nakinčena,
Dostojna vsega poštenja
I po vsem svetu zvišena.

Kak liliom čisto bela
Med Devicami precvela,
Greh vu tebe nema dela,
Vsu si dobrotu imela.

Ti si dragi đemant kamen,
Svetla kak ognjeni plamen,
Vu nevolje smertne turen,
Pri kom je grešnik seguren.

Jezuševa ti koruna,
Ljubavi čiste vsa puna,
Svetoga Duha posuda,
To svedoče vnoga čuda.

Gda si telo na smert dala,
Bogu žitek alduvala,
Rumenu kerv prelejala,
Tu si zmožnost zaiskala.

Da bi z grehov svojih stali,
Božje Telo prijimali
Pervo neg mertvi opali,
Ki te budu poštuvali.

O Barbara na vse strani
Nas na smerti našoj brani
I Božjim Telom nahrani,
Da nas huda smert ne rani.

Hvale te verne dušice
I blažene vse device.
Boga, Barbaru presvetu
Dičite vsi po vsem svetu.

IVAN GUNDULIĆ
(1589-1638)

PJESNI POKORNE KRALJA DAVIDA

Pjesan šesta

Iz dubina srca moga
vapih, višnji Bože, k Tebi:
višnji Bože, vapaj s nebi
Ti usliši sluge Tvoga!

Neka uši svete Tvoje
priklonjene budu čuti
s groznijem glasom plač ganuti
od molitve smjerne moje!

Ako uzgledaš, Gospodine,
na nepravde svekolike,
tko da cića zloće prike
na Tvom sudu ne pogine?

Tim cić ove običaji
i zakona Tvê milosti
ja sam vazda ufô dosti
steć, što kajnim Tvâ rič praji.

Uzdala se mâ duša je
u riječ Božju nad sva ina,
u miloga Gospodina
duša moja ufala je.

Od jutrnje straže o zori
dokli tminu noć donese,
krepko Izrael ufaće se
u Višnjega ki ga stvori.

Jer pred blazijem Gospodinom
milosrdje sveđ stanuje,
i otkupljenje prid njim tu je
s neizmjernom veličinom.

On će svoga Izraela
dobrostivo otkupiti
od nepravad, kîh na sviti
sada ga je uza spela.

Slava Ocu, Sinu dika,
čâs Svetomu Duhu budi,
kô je otprije bilo svudi,
sad i vazda i u vik vika!

IZ « SUZA SINA RAZMETNOGA »

Plač prvi

SAGRJEŠENJE

Vivendo luxuriose dissipavit substantiam.
Lk. 15.

Grozno suzim gork plač sada

Grozno suzim gork plač sada,
gorko plačem grozne suze
ke razmetni sin njekada
kajan z grijeha lijevat uze;
jeda i moje grijehe oplaču,
suze u suzah, plač u plaču.

Vječnoga Oca vječna Riječi,
kâ si umrlu put uzela
da se od smrti svijet izliječi,
kâ svim biješe život spela, —
Riječi, u ljudskoj kâ naravi
pravi čovjek si i Bog pravi,

Ti s nebesa pošlji odi
meni Duha Prisvetoga,
ki od Boga Oca ishodi
i od Tebe Sina Boga,
da on objavi s moga glasa,
za naš nauk što ti kaza!

Blag Jezuse, i Ti prosti,
čim razmišljam vrh dubina
neishitne Tve mudrosti,
uz istinu kâ taština
ako s moje slabe svijesti
priloži se i namjesti.

O grješniče, u zlu tvomu

O grješniče, u zlu tvomu
k vječnomu se dobru uteci,
u izgledu viđ ovomu
sebe istoga, kaj se i reci
veće Božje da je smiljenje
neg sve ljudsko sagrješenje.

Dan večerom, čovjek svrhom
u životu svom se hvali;
milos Višnji dijeli s vrhom
svijem u njega kî su ufali;
sviđ se, vjeruj, ufaj, sluša'
što skrušena stječe duša.

Pod česvinam grm prignuti
gdi u spletenu gaju raste,
a o klisurah strme ljuti
gledaš visjet divje hraste,
ter pod snijegom vrsi bijeli
planinam su posijedjeli,

sin, kî dio blaga očina
rasu, čim svê blude tiri,

sharan stražnik od živina,
kijeh želudom gora žiri,
na hrek jedan suh se biše
naslonio teško odviše.

Plač drugi

SPOZNANJE

Et reversus in se.
Lk. 15.

Eto život moj svjedoči

Eto život moj svjedoči
kakav svit je i što daje:
kad se smije, plač uzroči,
a kad blazni, tad izdaje;
u uresnu lijepu sudu
zdrži nalip i smrt hudu.

Celovom te slacijem truje,
grleći te smrtno ubija;
u hvalah te istijeh psuje,
a u krepčinah svijeh privija;
razlik obraz stavlja na se
kao zvijer kâ se vjetrom pase.

Tiho s hitrim zasjedami
tjera iz srca svih bojazni;
i unjeguje sprva i mami
pod prilikom od prijazni,
paka silnik pleše i meće
tko se uzda u nj najveće.

Tako i more u tišini
s kraja pomorca u plav zove,
a kad ga ima u pučini,
skoči i uzavri na valove,
i u potopu kî na nj ori
prije smrti grob mu otvori.

Ah, sad imam pamet hitru:
sve je što svijet gleda i dvori
na ognju vosak, dim na vitru,
snijeg na suncu, san o zori,
trenutje oka, strila iz luka
kijem potegne snažna ruka.

Ah, nije život ljudski drugo

Ah, nije život ljudski drugo
neg smućeno jedno more,
neg plav jedna kû udugo
biju vali kako gore;
i sred ovijeh netom tmina
čo'ek se rodi, mrijet počina.

Bježi kud znaš, što hoć čini,
zapad i istok vas ophodi,
i beskrajnoj po pučini
svijet kružeći Indije brodi;
krij se u jame gorskijeh hridi, —
smrt svuda te slidom slidi.

I nije stvari koja može
ubjegnuti togaj suda:
u pokoju sred raskoše
stoj bez misli i bez truda,
bran' se oružjem, zlato trati, —
nećeš joj se odrvati!

Smrt ne gleda ničije lice:
jednako se od nje tlače
siromaške kućarice
i kraljevske tej polače;
ona upored meće i valja
stara i mlada, roba i kralja.

Vedre krune, teška rala
jednom kosom ona slâma;
ljepos, blago, snaga i hvala —

sve je prid njom na ognju slàma;
gluha i slijepa bez ozira,
kud prohodi, sve satira.

Zgrade ohole, kê visješe
njekada se do nebesa,
sad rvane po tleh leže,
gnusnim stupom stado ih splesa;
a od unûk se carskijeh hrane
kosti gore neukopane.

Slavne gospođe i kraljice,
kîh liposti još se hvale,
zlatne kose, drago lice,
ljuven pogled kê su imale,
ah, viđ što su u ovo doba:
malo praha udno groba!

Gdi su mladci prigizdavi,
plemeniti i bogati,
ki cijenjahu njegda u slavi
pored suncem uvik sjati?
Ah, što je od njih sad ostalo
negli u zemlji zemlje malo?

Mru kraljevstva, mru gradovi

Mru kraljevstva, mru gradovi,
i njih plemstvo trava krije,
a er je umrli život ovi,
čo'ek u srcu miran nije;
a svaki dan vidi očito
da nije ništor vjekovito.

Brijeme hara stanac kami
i žestoko gvozdje izjeda,
a hoćemo mi da nami
kî smo od zemlje svrhe ne da?
A ako život naš je zgledan,
vas nije drugo neg hip jedan.

Što je bilo, prošlo je veće,
što ima biti, još nije toga,
a što je sada, za čas neće
od prošastja ostat svoga;
na hipu se brijeme vrti,
jedan hip je sve do smrti.

Ah, da u što možeš rijeti
da se uzdaš veće odi?
Jeda u brijeme? Brijeme leti
i u dohodu svom prohodi;
zgledaj gdi si, sviđ se tko si,
ufaj, kaj se, moli, prosi!

Tko se rodi, svak umrije
i bî, kao ti, prije tebe;
da, kao njemu i tebi je
mrtvu biti od potrebe,
da za tobom rode opeta
novi narod nova ljeta.

Nu smrt ovo nije što čini

Nu smrt ovo nije što čini
da sve umrle narav stiže;
smrt je ono što istini
vječni od raja život diže.
Kratak uzdah smrt je od svita —
smrt je od duše vjekovita!

Ah, jednaka smrt je svima,
ah, i svak zna da umrijet će;
ali s mukam jednacima
doć svakomu smrt, jaoh, neće:
dobri će i zli mrijet jednako,
nu u raj dobri, zli će u pakô.

Dobri će u raj puni uresa,
gdi u vedrini bez oblakâ
sja vrh sunca i nebesa

jedna svetlos u tri zraka,
pod pristoljem gdi višnjime
stoji udes, sreća i vrime;

gdi u ljubljenom svom Bogu
duša slavom opojena
dobro izvrsno, rados mnogu
sasma uživa sveđ blažena,
pokoj vječni, lipos pravu,
mir, dobrotu, znanje i slavu.

Zli će pasti u ponore
dno pakljenih crnih jama
da tu u vijeke vijeka gore
sred žestocih strašnih plama
osuđeni u tamnosti
bez ufanja, bez milosti.

Plač treći

SKRUŠENJE

Pater, peccavi, iam non sum dignus.
Lk. 15.

Ah, što vidjeh sinje more

Ah, što vidjeh sinje more
gdi smućeno vri na čase,
ter počinut vik ne more,
ako ne htjeh mislit na se,
jaoh, da tako sred pučine
svijeta ovoga nije krepčine?

Što li gledah brza krila
gdje put neba ptice steru,
ako misô nije mislila
da vrh zemlje u istu mjeru
k Bogu imam moje uvike
pute obratit svekolike?

Noći slijepa, gluha noći,
gluhu i slijepu slična meni,
ah, da mi je ufat moći
da smrknute tvoje sjeni
neće izagnat zora bijela
meni plačna, svijem vesela!

Tako i lipos, zvizda umrla

Tako i lipos, zvizda umrla
svijetla lica, zlatna prama,
bivši u oči moje uprla
zrak bjegućа svoga plama,
veljaše mi: Tvoja želja
misli u stvoru Stvoritelja;

reci srcu: lijepo ako je
ovo umrlo vidjet tebi,
ljepša duša koliko je
neumrla ka je u sebi;
a još vele ljepši gori
Višnji, koji dušu stvori.

I ako ljepos kâ se pazi
lijepe duše prilika je,
duša, na koj slika izlazi
Božja, kakva scijeniš da je?
kakav li opet Bog, odvika
ki je bez slike sebi slika?

Lipa je ljepos, koja očima
sliku od lijepe duše kaže;
ljepša duša, koja ima
sliku Božju, dare draže;
a najljepši Bog je paka,
u kom, po kom, s kim su svaka. —

I nesvjestan ja sam mogô
Boga ostavit pri taštini,
ki je dobro pravo i mnogo,

put i život moj jedini, —
put po komu tko se puti
nikad neće poginuti; —

život u kî tko vjeruje,
još da umre, žive uvike,
pače u smrti život čuje
slave izvrsne i velike,
gdi on, dobar daje dobro
dobrijem kih je za se obrô.

Ah, mâ dušo tužna odveće!

Ah, mâ dušo tužna odveće!
i cjeć grijeha tolikoga
kâ bit žalos mala neće?
Uvrijedila ti si Boga,
kroz milos te kî veliku
stvori od ništa na svû sliku.

Dar bî njegov mâ sloboda,
pravdu i milos u me stavi,
gospostvo mi vječno poda
vrh stvorenja svoga u slavi,
er htje da sâm čovjek vlada
od istoka do zapada.

Svojom vječnom zapovijedi,
da me vriježi, nebu reče;
a zvijezdami svijem naredi
da mi svaka blaga isteče;
čini oganj da me zgriva,
a povjetarce oživljiva.

. . . .

Za me cvijetjem razlicime
prolitje se mlado kruni;
za me rodno ljetnje vrime
zlatnim klasjem njive puni;
za me zrela jesen paka
kiti o dubju voća svaka.

Za me plamen iz kremena,
drvo iz gore vadi zima;
za me plodna dar sjemena
stara mati u skut prima;
za me ribe plovom hode
i od mora i od vode.

Za me ptica gnjezdo zbira,
med za mene pčela kupi.
Za me ovčica run prostira
vô pod jaram za me stupi,
meni vrani konji jezde,
siva sunce, mjesec, zvijezde.

Bježeć razlog, slideć volju

Bježeć razlog, slideć volju,
njegda bogat, njegda služen,
sad sam upav u nevolju
i potišten i porušen;
sahnem, ginem, mrem od glada
ubog, tužan, gô, pun jada.

. . . .

Ubogar sam, ah jaoh, oni
ja ubogar kî, da gane
svijeh na milos, ne zakloni
neg otkrije skrovne rane;
viđ mê rane nebrojene
i imaj milos vrhu mene!

. . . .

Sam spovijedam i ne tajim:
velici su grijesi moji;
s ispraznijem pošetajim
pred očima grijeh mi stoji,
i nečista i nemila
sva ostala huda dila.

Ah, besjedom riječ smetena

Ah, besjedom riječ smetena
ne može izrijet što bi htjela;
nu Ti misao nije skrovena
kâ se u srcu mom začela,
jaoh, i boles koja uze
za glas uzdah, za riječ suze! —

Skrušen grješnik reče ovako
i ne ckneći k Ocu odleti;
nu ištom na put dobar tako
krenu stupaj od pameti,
a Otac ga blagi srete
pun dobrote vječne, svete.

Primi od sina ponižena
molbu, i celov dâ mu tada,
i sred dvora razvedrena,
gdje vijek sunce ne zapada,
povede ga rukom svojom
da rasladi trud pokojom.

Tuj čim svijetle prve odjeće
od čistoće na nj postavi
i prsten mu poda veće
za zlamenje od ljubavi,
u veselju i radosti
hvali Božje svak milosti.

AH, ČIJEM SI SE ZAHVALILA

Ah, čijem si se zahvalila,
tašta ljudska oholasti?
Sve što više stereš krila,
sve ćeš paka niže pasti!
Vjekovite i bez svrhe
nije pod suncem krepke stvari,

a u visocijeh gora vrhe
najprije ognjeni trijes udari.
Bez pomoći višnje s nebi
svijeta je stavnos svijem bjeguća:
satiru se sama u sebi
silna carstva i moguća.
Kolo od sreće uokoli
vrteći se ne pristaje:
tko bi gori, eto je doli,
a tko doli, gori ustaje.
Sad vrh sablje kruna visi,
sad vrh krune sablje pada,
sad na carstvo rob se uzvisi,
a tko car bi, rob je sada.
Proz nesreće sreća iznosi;
iz krvi se kruna crpe;
a oni, kijeh se boje mnozi,
strah od mnozijeh i oni trpe.
Od izdajstva i od zasjeda
ograđena je glava u cara,
i u čas se zgoda ugleda,
od kê ne bi pametara.

(*Osman*)

IVAN BUNIĆ VUČIĆEVIĆ

(1591-1658)

VRHU KOLA OD POŽUDE

Vrhu kola od požude
lijepi vodac vodi mene
kroz klisure i kroz stijene
da privratit mnome bude.

Kola konja dva potežu,
oba bijesna, oba vrla,
okom plaha, tijekom hrla,
uzdami se vijek ne stežu.

Jedan srdit i pun bijesa
munju ima u pogledu,
nozdre širi i u jedu
rži pjeni, glavu stresa.

Drugi srne bez razloga
i ono želi samo i žudi,
na što želja svâ ga nudi
provodiča bez inoga.

Svezan razlog nazad hodi,
a pod nogom stoji satrena
svijeh hotenje i spomena,
samovolja ter gospodi.

Malo dana još vidi se
u kijeh se je vratit moći;
vjekovječne pak su noći:
ko u nje omrkne, ne vrati se.

Svemogući višnji Bože,
slobodi me Tvâ dobrota

dokli je put od života,
jer nitko ini to ne može.

Kola skrši zle ljubavi,
Tvojom uzdom konje sveži,
odriješ razlog, srce užeži
Tvôm ljubavi, Bože pravi!

BUDI NAM SPOMENA

Budi nam spomena: ljudska su godišta
Vihar, plam i sjena, san, magla i ništa.

Vihar se zameće sred ljetne tišine,
Svijem svijetom uskreće, nu do čas pak mine.

Plam slame uzgori k nebesim uzlazi,
Nu brzo dogori i sam se ugasi.

Sjena nas svеđ slidi, nu kad smo u tmini
Tere se ne vidi, i sjene s nama ni.

San ludu uskaže, da ima što žudi
Nu pozna da laže, kad se lud probudi.

Magla sve pokrije o zori, da nu pak
Sva se opet sakrije, kad sine sunčan zrak.

Ništa je sve vrime, za danom noć hodi,
Za ljetom zle zime, svaka stvar prohodi.

Budi nam spomena: ljudska su godišta
Vihar, plam, i sjena, san, magla i ništa.

IZ « MANDALJENE POKORNICE »

Iz « Cviljenja prvoga »

« I mogla sam sagriješiti
Tebi, momu Stvoritelju,
Hteći vazda ispuniti
Nepravednu svaku želju.

I za sve to još sam živa,
Još me opaka zemlja uzdrži,
I budući Tebi kriva,
Još me s neba trijes ne krši.

Raspukni se, srce moje,
Ako nijesi stanac kami,
Pukni, er puknut pravedno je,
Da daš ishod svijem zlobami.

Ah, ne bi li dosta tebi,
Što ti samo Boga ostavi,
Neg još tašto sasma u sebi
Inijeh ganu s tvom ljubavi.

Kolikijem sam uzročila,
Ah jaoh, vajmeh tužnoj meni!
Da im se duša izgubila,
Da ih primi jaz paklјeni.

O vi ki ste u životu,
Družbo od mene privarena,
Pust'te umrlu ljepotu,
Dokli vami jes vremena.

Zbogom, zbogom ostanite,
Moji nesrećni dvori bijeli,
Ki me grijehe svjedočite,
Jere ste ih svijeh vidjeli;

Zbogom, svione zlatne odjeće,
Piće slatko i naprave,
Ostanite dalek veće,
Sve raskoše me neprave.

Dvor s pustinjom promijeniću.
Jestojska mi biće trava,
Odar zemlju učiniću,
Ševar mi će bit naprava.

Bih gospoja, biću sužna,
Pritvoriću bitje i sliku,
Lele, lele, veomi tužna,
Da ne osušim lica viku... »

ZGRADIT VAS SVIJET VRH NIČESA

Zgradit vas svijet vrh ničesa
zemlju cvijetjem nakititi,
nebo zvijezdam uresiti —
velika su toj čudesa.

Da sva laka gori vise,
teška strme, dat red moru,
mjeru i zakon svemu stvoru,
da sva o svomu tegu vise:

djela su ovo od Tve ruke,
i na oblas Tvoju mnogu
lasna biše Tebi, Bogu,
ne bi Ti u njih nijedne muke.

Nu bit rođen i umoren
za stvorenje grješno svoje,
čudo od čuda drugo ovo je,
negli što bi svijet satvoren.

Nu još veće nahodi se
Tve ljubavi čudno djelo,
što Ti poda Tvoje tijelo,
da njim čovjek ushrani se.

Ovo je djelo veće od scijene,
a daleko mimohodi,
što svijet stvori, što se rodi
i što umrije Ti za mene.

Moj jeziče, već se ustavi,
samo u srcu i u duhu
pokloni se rajskom Kruhu,
reci: Ti si moj Bog pravi!

JUNIJE PALMOTIĆ
(1607-1657)

SKLOPILA OBJE BJEŠE RUKE

Sklopila obje bješe ruke
čista Djeva nebu draga,
ne bez suza i bez muke,
pazeć svoga Sina naga:

Mješte krama gdi raskošna
Kralju, koji vas svijet stvori,
mrazna spila i pustošna
plemeniti bjehu dvori.

Gdi svakoga uzrok dobra
rad ljubavi naše mnoge,
rodeći se Čovjek obra
za kolijevku jasli uboge.

Kakva je jasnijeh zvijezda slika,
kad plah vjetar od sjevera
iza dažda silna i prika
vlažne oblake s neba istjera:

Tako Božije Porodice
sa svijem činom i pogledom
bješe vidjet vedro lice
pri mlađahnijem svojijem čedom.

IVAN IVANIŠEVIĆ
(1608-1665)

U SMRT GOSPODINA TOMASA BERISLAVIĆA VLASTELINA HVARSKOGA

Jel kada, o Bože, bi človik na sviti,
Trostruku ki može verugu razbiti?
Al jeli tko umil smrti se oteti,
Kada mu smrtni stril i tric srce proleti?
Kako u istinu proleti sad meni,
Kad treći priminu prijatelj srčeni.
Koga me smrt smete, jer jednom pak drugom
Sad trećom zaplete tuge verugom,
Da svej mrem i mrući živ nisam u muci,
Mrtvo gledajući srce mi u ruci,
Srce, ko ljubljeno kako je od mene,
Tako izgubljeno nigdar mi ne vene.
Tvoja mi smrt ino prijatelju nije
Neg oblak, kojino sunce mi sakrije.
Žive se, i u slavi u vik će se živiti,
Jer je život pravi poštenje na sviti.
Dal mene joh nije, mrtav sam živući,
Moje srce nije, gdi vidim ginući,
Gdi drage, ki ljubih mimo sve ostalo,
Za moju izgubih nesriću u malo.
Ti Bože jedini, ki vidiš rasap moj
I već da gorčini odvita nî mojoj,
Vdvigni mi nevolje il čin me poznati,
Da nož, ki me kolje, život mi će dati.
Stat mi ne primrazi, gdi sam se obiknu,
Premda ginu drazi, protivnici niknu.
Drazi odvitnici pri Tvôj su milosti,
Ovdi protivnici: pića od kriposti.

OD POMNJE KOJU IMA BOG OD ČLOVIKA

Dil treći

Tva je milost Bože bila
I dobrota Majke svete,
Koja me je obranila
Od Tvoje sržbe i osvete:
I koja mi da nevolje
Za obraćenje moje u bolje.

Dakle toke cić ljubavi,
Ku stvorenju nosiš Tvomu,
Jure podaj pokoj pravi
I utišenje srcu momu.
Da slobodno od napasti
Svej Te služi, hvali i časti.

Ti ga užeži, ti pripravi
Na molitvu, o Divice,
Da se molba moja upravi
Kako tamnjan prid Tvoje lice,
I da bi se svako dilo
Moje u molbu obratilo.

Po molitvi naša k Tebi
Duša ushodi Bože gori,
Po molitvi nam na Nebi
S Tobom jesu razgovori,
Po molitvi ča u Tebe se
Virno pita, dostigne se.

Po molitvi od napasti
Slobodan će človik biti,
Po molitvi rajske slasti
Duša uživa na sem sviti,
Dakle i meni po milosti
Ki Te molju, prosti, prosti.

Ča mâ dila ne dostoje
Tva je muka dostojala,
Ča prut htiše pravde od Tvoje,
Tvoja milost nije dala:
Milost blaga i velika,
Prava čini ka i grišnika.

PETAR ZRINSKI

(1621-1671)

VZDIHANJE K ODKUPITELJU NA KRIŽU RASPETOMU

A sad još već plači, tužno srce moje,
ne otari oči za spasenje tvoje,
plači se pred Onim, ki se da raspeti,
ki je Bog nada vsim, Božji Sin propeti.

Radi grihov svita On htiše trpeti,
do mala diteta z večnih muk oteti.
Moreš reć slobodno s kraljem pokornikom,
srdačnim pokorno ki je plakal okom:

Ki će meni dati mojoj glavi vode,
da morem plakati dan, noć grihe grde,
s kimi sam zbantoval Boga vsemogoga,
ki me je mentoval ognja vekvečnoga.

Bože vitezovov, ki na drivu visiš,
nebeskih šeregov koji vernost tišiš,
kadi ti je kripost i Božanstvo Tvoje,
angelov mogućnost, koji Te nastoje?

Vsu si hotil zmožnost na stran odpustiti,
slavnu Božju jakost krotkoćom zminiti,
v mali kip čovika jesi se oblikal,
da b' Ti znoj kot rika iz tila protikal.

O Jehova, željni vrutak ljubeznosti,
Ti Eloim zmožni, pun milosrdnosti,
Stvoritelju svega, židovski kralj velik,
alfa i omega, vsim dobrim pomoćnik!

Što Ti hasni s črvom pred pravdu hoditi,
čineći se lavom zvrh nas oružiti?
Kak se suha pliva prema vitru maje,
tak Tebi protiva naše delo staje.

Tak su Ti takmena naša zasluženja
kako mravunčena po stenah lazenja,
i akoprem grihi gredu z nas tuliki
kako listje z vrhi i kot z mora piski,

još vse to nadhaja Tvoje milosrdje,
koje nima kraja, v kom je vsih ufanje,
nit slaže srditost milosrdjem velim,
veća j' ada dičnost, da se skažeš milim.

Ne na delo naše ni dobro činjenje,
neg se zmisli, Bože, na Tvoje smiljenje,
da krv Tvoga Sinka za niš ne odajde,
koju cić človika do kaplice dade.

RADIVOJ I JURANIĆ, VOJVODE

Čestiti smo bili,
dokle smo živili,
sad pri Bogu mili,

polak velikoga
Miklouš Zrinskoga,
koji smo služili,

Za vernost krv dasmo
i žitak pušćasmo
i raj smo dobili.

KATARINA ZRINSKA
(1625-1673)

OPOMENA ČOVJEKU

Nij za drugo na ovom svitu
Čovjek stvoren od ruk Boga,
Kad mu dušu plemenitu
Dâ sred raja zemaljskoga,
Neg da ovdje tako hodi,
Tako žive i putuje,
Da se v smrti prav nahodi,
I da v nebu gospoduje.

MATIJA MAGDALENIĆ
(o. 1625 - o. 1670)

IZ « PLAČA SMERTELNOSTI »

Nut strašna smert, kot lačni hert,
Kak nam žitak popada,
Napinja luk, strelja med puk,
Duše jagmeči grada.

Telo zato kako blato
V letu prahom postane,
Moraš iti, ne znaš priti
V kakove češ stane.

Gda jur gerlo herhra verlo,
Jemli proščenje od sveta;
Roditeli, prijateli;
Straše se kot od ubita.

U neznanu, nezkušanu
Sâm češ pojti krajinu,
Vsako dilo, kak je bilo,
Listor s tobom porinu.

Tvoj razgovor, mladost i dvor
Sad te hote odbeči;
Zveni lice i vusnice,
Spadnu nutar tve oči.

Glava, serce, jezik, gerlce,
Straše ti se na nje,
Ta strašni gost, smertna bledost,
Lice, misal zauzme.

Tvoji strici, ljublenici,
Vsi od tebe pobegnu,
Otac, mati, več ni brati
Na ruke te ne zdignu.

Ki bé dvoran sluga veran,
K tebe i ne pristupi,
Telo v mukah, serce v tugah,
Kot lađa se utopi.

SERAFIN BUNIĆ VUČIĆEVIĆ
(1632-1721)

MOLITVA SVETE RUŽE PO SVETOMU PRIČEŠĆENJU

Dušo moja prem čestita,
ka sred tvoga srećna krila
Spasitelja slavna od svita
ljupko jesi prigrlila,
ah, uživaj svoju sreću
od svijeh ljepšu, od svijeh veću.

Rec ljubjenom Vjereniku:
Tebi davam srce moje,
Tvu ljubjenu rajsku diku
ljubit uvijek podobno je,
ki za mene zgar s nebesi
u kruh rajski sišo jesi.

Čijem da mogu zaplatiti
blagodarstvo toli milo,
još da budem posvetiti
srce, život, dušu i tilo,
pamet, miso, ljubav, želju,
od stvorenja Stvoritelju?

Prem velika, prem zamjerna
Tva su djela, Bože od nebi,
sluga Tvoja snižna i vjerna
sve ću vijeke živjet Tebi
slaveć slavno Tvoje ime
zajedno s dusim nebeskime.

Vi u rajskijeh stranah gori
zajedno sa mnom zahvalite,
anđioski slavni kori,
i Višnjega sveđ slavite,
pojte, pojte privelike
Božje hvale po sve vike.

Anđioska ti Kraljice,
koju od zvijezda kruna resi,
Božja slavna Porodice,
lijepi uresu od nebesi,
zajedno sa mnom podaj tvomu
hvale Sinu ljubjenomu.

I Ti moje vječno Dobro,
blag Jezuse, moj životu,
pokli u meni stan si obro,
za neizmjernu Tvu dobrotu
u neizmjernoj dici i hvali
sebi istomu Ti zahvali.

PETAR KANAVELOVIĆ

(1637-1719)

AH, DA JE PROKLET

Ah, da je proklet, tko najprvi
Svijet oskvrni vrlijem bojem
I, čovječke željan krvi,
Mir poplesa nogam svojijem;

Mir blaženi, u kojemu
Raj na zemlji uživa se,
Kad u bitju svak svojemu
Samo pomnju ima na se;

Ni ga tuđe dobro mori,
Ni inijeh blago jed mu uzroči,
Ni ga od srdžbe oganj gori,
Ni zavidni crv ga toči.

ANDRIJA VITALJIĆ

(1642-1725)

IZ « OSTANA BOŽJE LJUBAVI »

Pjevanje VIII

Čim na križu rvaše se
S strašnom smrti Sin Višnjega,
Jadna Majka viđaše se
Put krvnoga hodit brijega;

Otkle obrati pogled hrli,
Pravu svjetlos za viditi,
Kâ jur bješe na umrli,
Jur da će se pogasiti.

Tako, u zahod sinja mora
Trudno sunce kada pride,
Mjesec blijedi iza gorâ,
Da ga ugleda, van izide;

Nu do malo on uživa
Svijetla bratca zdrak izbrani,
Er zahodi, ter sakriva
Lice morskijeh voda u strani.

Vidje Djeva, gdje visaše
Nje na križu Sinak mili,
Dušu svoju kî kupjaše,
Da se od sega svijeta odili...

Pjevanje IX

Nebeskoga sred prostora
Svijetlo sunce jur šetaše,
A smrtnoga blizu umora
Sin se Božji nahođaše...

Ter zemaljske sve prostore
Gruba tmina prikrije tada,
Otkle j' svijetle istok zore,
Tja pak tamo do zapada.

Tmastim tijekom kâ svojime
U to doba naprijed pojde,
Da tu strahom s općenime
Jur deveto vrijeme dojde...

Evo prava svjetlos gasne,
Naš Spasitelj, i mre veće,
A svoê zlatne prame časne
Sunce u crnu tminu meće...

Mi sa svijem tim križa sveta
Blizu stojmo na ovoj gori,
Gdje Isusa jur propeta
Smrt žestoka teško mori...

Tijem ni gasne, ni gasnuti
Ova prava svjetlos ne će,
Kâ na umrle u ovoj puti
Svoje lijepe zdrake meće.

Dakle uz Njega mi budimo,
Premda 'e tmina svijet opstrla,
I mol'mo Ga, i prosimo,
Da uskrisi srca umrla...

Meû to videć Isus mili,
Jur da Mu se smrt približa,
S teškijeh muka, jaoh! procvili,
I glas jaki dade s križa.

Tere uzdvignuv oči gori
S groznijem suzam naštrapane,
Ove riječi progovori,
Riječi mile, svete, obrane:

Ah! moj Bože, Bože mili,
Viđ kô sam se izmučio,
Ter od gorkijeh muka u sili
Zašto si me Ti pustio?

Jaoh! s ovoga plača i cvila,
I s te riječi, vela, i mala,
Ili mila, il nemila,
Zvijer bi svaka proplakala.

Gdje, moj Bože, suze točiš,
Gdje uzdišeš gori k nebi,
Ter suzami zemlju močiš,
A Svom krvi dosta ne bi...

Nu molim Te, Tvomu sluzi,
Dobri Isuse, sad dopusti,
Premda u plačnoj on je tuzi,
Da Ti jednu riječ izusti:

O jedino dobro moje,
Sada si se Ti tužio,
Vječni Otac Tvoj kako je
Tebe u mukah jur pustio...

Dakle kako Ti se sadå
Plačno tužiš sam od sebe,
Da Bog, koji svijetom vlada,
Zapustio bješe Tebe?

Ah! ljubi njih, istina je,
Pravi i čisti kî su u sebi,
I njih igda ne puštaje
Svemogući Kralj od nebi.

Tako i Sina ne puštava,
Otac s Sinom kî je jedno,
Kî 'e njegova dika i slava,
Slavno, dično i pravedno...

O ljubavi draga i mila,
O milošćo mila i draga,
Koliko sí mnoga bila!
Koliko si bila draga!...

Da Te ljubim ja u vike,
O Ljubavi moja mila,
I na Tvoje slave i dike
Mâ upravim svaka dila.

FRAN KRSTO FRANKOPAN

(1643-1671)

HUDOBNOST TELOVNA

Kot tinja, ka skrsne,
il magla, ka zmrzne;

kot pepel, ki zgine,
il cvit, ki premine:

je svicko živlenje, vim človik zgizdiva,
prah, pepel, tinju, maglu pohtijno ziskiva.

JEROLIM KAVANJIN

(1643-1714)

PROSTI MENI DAKLE BOŽE

Prosti meni dakle Bože,
satri križem zloće moje,
prostit time lako može
milosrje jako Tvoje;
ostav pravdu, i Tvom ljudi
dobrostivan samo budi.

Ni, nije plate nać pod nebi
za moj smirit dug nepravi,
ere sasma skrivih Tebi,
nego Tvoj svet križ krvavi:
otle rijekom slavnijeh uda
smrad operi grijeha huda.

Spasitelju za to hrlim
oblit skrušnijem vas suzami,
da isti spasni križ zagrlim
obedvima mojim rukami,
i da dan mu svoje celove
mnoge krvi za valove.

Prosti neka jur upućen
k otašbini, ku s' mi spravi,
doprem; s grijeha ine smućen,
duh moj Tebe Boga slavi;
i milošće Tve velike
da pripiva u vik vike.

Tebe Isuse imaću osle
u pameti, usti i srcu,
Tebe u sni, i u sve posle,
Tebe u kući, i na brcu,
bdim, grem, pišem daj da izustim,
molim, bolim, duh li ispustim.

BARO BETTERA

(1645-1712)

VRHU MUKE ISUKRSTOVE, I PRVO VRHU ZNOJA U VRTU

Srce, ko vrt suh u sebi
Prikaživijem Tebi sade,
Gospodine, proseć s nebi
Rosa medna na nj da pade...

I neobičnijem da načini
S Tve milosti i blagoće
Znoja od Tvoga dažće učini
Za natopit sve suhoće...

Od dijamanta jer u sebi
Čudne zdržeć on tvrdine,
Ne imaju ga vlas pod nebi
Raščiniti sile ine...

S krvavoga znoja Tvoga
Samo omekšat on će moći,
Mila i s dara nebeskoga
Od neplodna plodan doći.

PAVAO RITTER VITEZOVIĆ

(1652-1713)

IZ « ODILJENJA SIGETSKOGA »

S tim Bog, kot pravo je, ah za mnoge zloće
Nas stvorenje svoje pedepsati hoće.

Odkud neg teškoće moramo se nadat,
Jer naše slaboće sila će obladat;

Gdij verno triba stat i srcem napriti,
Bogu se v ruke dat, jer nam je umriti.

Navike živiti ovdi se ne može,
Zemlja mora biti z kosti, z mesa, z kože.

U Nebu nam rože vikovjesne cvatu,
Ke ćeš nam dat, Bože, po ovomu ratu.

ANTUN GLEĐEVIĆ

(1659-1728)

O ČOVJEČE

O čovječe sasma oholi,
kud tvâ miso uspela se!
Znaš li, da smrt svemu odoli,
koju čekaš ti na čase?

Tvojoj svijesti vlas ne dava
da za taštijem slavam hodi,
jere tvoja svaka slava
u dohodu svomu othodi.

Kad na'manje ti bi htio,
tvâ skraćena ljeta budu,
i ono, što si odlučio,
s njima otide sve zaludu.

I najveće uzdignuti
kad se hoćeš put visina,
prije neg miso tvâ se uputi,
ugledaš se sred dubina.

Zašto činiš scjenu od zlata
i željan si nad sve ostalo,
da te drži svak bogata,
kad je tvoje sve zamalo?

Materina još utroba
dobro na svijet tebe ne da,
a kami se tvoga groba
za te otvoren pazi i gleda.

Kad ti na svijes dođe i stupi
jedan dihaj život da ti,
i u dihaj se život skupi,
kad smrt na te kosu obrati.

Ti iz praha izišo si,
i kad svršiš tvâ godišta,
u čas brijeme kê odnosi
prah ćeš biti, paček ništa.

IGNJAT ĐURĐEVIĆ
(1675-1737)

IZ « UZDAHA MANDALIJENE POKORNICE U SPILI OD MARSILJE »

Uzdisanje prvo

U spoznanju

Mandalijena lijepa ustavi
i ukopa tvrde u stine
s svo'om ljeposti svo'e krivine.
. . . .

Pokoj naći jaka nije,
pravi er pokoj nje prošô je;
mre, er ne mre, kad umrije
tko bi duša duše svoje;
i bez duše živa ako je,
sama ljubav duša joj je.

Blagi Jesus ganut stoga
lijek donese na nje vaje
i uskrsnut lica svoga
prvu suncem obasja je,
da Učitelja slavna i živa
navjesnicim navještiva.

Nu On kad pođe k Ćaćku svomu,
iz rođenijeh ona stranâ
po progonstvu židovskomu
bi nemilo istjerana,
da po moru sionom ište
inostrano utočište.

Ali trpeć toj za Boga,
primî sve za tuge male,
dokle s kraja evrijenskoga
na marsiljske stupi žale
i odredi pod stjenama
Bogu i sebi živjet sama.

Porušena sad u stvoru,
poniženoj u odjeći
uze boles i pokoru
za razgovor svoj najveći,
za utjehu tugam pače
svak čas tuge patit jače.

Vidje vihre bit planinu, —
udri bičem nago tijelo;
izgleda se blijedu u tminu
i bljedilom pokri čelo;
plahe zvijeri vidje u gori,
i za Boga zvijer se stvori.

Pravo 'e da tko griješeć uze
među ljudem zvjersku sliku,
među zvijerim roneć suze
dođe ljudsku na priliku,
er kajanje svo'im suzami
nas i Boga vraća nami.

Uzdisanje drugo

U spovijedanju

Ah, moj Bože, na Te gledam,
k Tebi vapim: Bože, prosti,
prosti zloće, kê spovijedam
prid pristoljem Tve milosti;
prosti, i na moj grijeh prihudi
veća od grijeha milost budi!

Ti s' pun želje milostive,
Tebe je za raj svoj obrô,
ide iz Tebe, Tobom žive,
u Te ulazi sve što je dobro;
Ti smrt nećeš dovik vika,
neg skrušenje od grešnika.

Nije nać plate, znam, pod nebi
za moj platit dug nepravi;
sasma, sasma skrivih Tebi,
uvrijeđena mâ ljubavi!
Sasma uvrijedih, ah jaoh meni,
Tebe, o Ćaćko Božanstveni!

Da bi bila mâ pokora
za sveđ ranjat dušu moju,
vjetri uzdasi, suze mora,
oči sitne zvijezde u broju,
to je sve ništor, kad moj odi
sve pokore grijeh nathodi.

Pokora bi ta mučila
mene, kâ sam crv na sviti,
a krivina mâ nemila
Privišnjega smje raniti,
kî u bitju jes svojemu
sam svet, sam lijep, sam sve u svemu.

Ah, nije mjere u besjedi,
kôm se izmjerit moj grijeh ima,
er po onomu koga uvrijedi,
uvrjeđenje mjeru uzima!
Ah, nije mjere grijeha moga,
pokli uvrijedih Neizmjernoga.

Nu Ti, Ćaćko, u kom neće
vir milosti vik svršiti,
prostit možeš vele veće
neg ja tužna sagriješiti! —
S tijem ustavi riječ i pusti
srcu ognjenom vlas od usti.

IZ « SALTIJERA »

Pjesan XLVI

Pjesni i hvale romonite,
pripijevajte Bogu u dici
i dlan o dlan, puci, udrite
u radosti, svikolici,

Višnji er Gospod strahoviti
Kralj veliki svijeta, nami
hotje puke podložiti,
da nam leže pod nogami.

On nas obra k sebi uzete,
baština smo nek njegova;
On obljubi lijepe čete
Jakobovijeh od sinova.

Eto ushodi segaj časa
u dvorove svo'e blažene
združen skladom mednijeh glasa,
zvekom trublje posvećene.

Pojte, pojte našem Bogu,
pojte, pojte našem Kralju,
ki prostira oblas mnogu
na svu zemlju bližnju i dalju.

Pojte Njemu vješto i znano,
er, kraljujuć pućnu dolu,
ima stanje nadsunčano
i na svetom sjedi stolu.

Glave evrijenske i gospoda
paklu oteta š njim stala se,
Abramova kî poroda
samodržac spovijeda se,

ter uzrasli snagom ovi
na visine tolike su,
da zemaljski kô bogovi
svoga uz Boga vidjet jesu.

Oče, Sinko, Duše Tebi
u jedinstvu Božjem slava,
kâ bi, kâ je, kâ pod nebi
vremenom se ne skončava.

STJEPAN FUČEK
(u. 1747)

POPEVKA

o posljednjih čoveka

Zahman leti ptica v zrak
Kad ju drži konec jak,
Ar ju stegne, gda neštima,
Kreljut vtrgne, koju ima;
Mora pojti v tužni stan,
Kad ju drži jedna stran.

Milo tuži dan i noč,
Ar sleteti nema moč:
Simo, tamo tužna skače,
Svoga stana žuhko plače,
Rada ide s vuze vun,
Na popevke ravna kljun.

. . . .

Ova ptica pelda jest,
Koga veže greha vest:
Takov pazi, gda neštimaš,
Život zgubiš, koga imaš:
V tužni pojdeš pekla stan
Tam buš plakal život hman.

Trpel budeš dan i noč,
Paklenoga ognja moč:
Buš preklinjal mater, oca,
Boga, sveca, da ni konca:
Pobegnuti nebu kam,
Vse ti s ognjem zapru tam.

Sada imaš sreču tu,
I priliku dobru vsu:
I pokori se, dok je vreme,
Teških grehov shiti breme:
I nakani, da te več
Nebu ranil grehov meč.

Beži prilik vražjih ruk,
Da se ogneš pekla muk;
Pače v ruke daj se Bogu,
I vsem svecem, koji mogu
Dušu tvoju spravit v raj,
Koga vsem nam Bože daj!

TOMA BABIĆ

(1680?-1750)

VERŠI OD ZAČEĆA B. D. MARIJE

« O, Gospojo svake dike,
Kojoj nije nigdi slike;
Ni takove još prilike,
Ni će biti po sve vike.
Jer si lipa sva kolika,
I Gospoja privelika.
Tko se tebi sad utiče,
Rajsku diku svaki stiče;
Kako pravoj toj kraljici,
I nebeskoj cesarici,
I pričistoj još Divici,
Dragoj našoj pomoćnici ».
Sad devoto svi slušajte,
Slavnoj Divi hvalu dajte,
I pivajte svi kolici,
Slavnoj Majci i Divici:
« O, Divico plemenita,
O, ružico zlamenita.
O, studenče vode žive,
O, začeće slavne Dive.
O, Divico uzorita,
O, kraljico plemenita.
Pusti na nas slavne zdrake
Od milosti takve majke;
Nek nam sunce već izađe,
Sužanjstvo nas svako prođe,
Cića tvoje te radosti,
Izbavi nas od žalosti;
I prosi nam oproštenje,
Tvog smo Sina mi stvorenje ».

FILIP GRABOVAC
(1697-1749)

RAZDILJENJE DUŠE DOBRE OD TILA POKORNOGA

Duša tilu

Od zemlje si ti sastavno,
u nju bićeš i postavno,
na teb' kamen komad ploče,
nek te pod njom crvi toče.

Ne ć' u tebi biti krvi,
izišće te svega crvi,
prosuće se tvoje kosti.
Ovo budi teb' zadosti.

Tilo duši

Oke slipe kako plaču —
jao, tužno, što sad začu!
Čemer moje srce struže.
Nut mi reci, virni druže,

Hoćemo l' se vidit igda,
dušo moja, ali nigda.
Jao časa čudna, tvrda,
evo dođe smrca grda!

Duša tilu

Posli neg' se rastanemo,
želiš da se sastanemo.
Svrha svita ima biti,
Svemogući bude ktiti.

Božja trublja zatrubiti,
mrtvi će se svi zbuditi,
sudit ima zle i svete:
tad ćemo se stat opete.

MATEŠA ANTUN KUHAČEVIĆ

(1697-1772)

MOLITVA NEVOLJNIKA U PRŽUNU

Kî Mariju pravo ljubi,
Po njoj najde što kî zgubi.

Zdravo budi, o Marija!
Svih grišnikov likarija!

Gospodin je Bog naš s tobom,
I pred tobom i za tobom.

Blažena si med ženami,
Svako dobro s tebe s nami.

Blagoslovljen takaj tvoje
Jest plod Isus od utrobe.

Divo sveta Božja Mati,
Milost molbi ne suskrati.

Molimo te, Majko mila,
Ka si svigdar naša bila,

Moli za nas Sinka tvoga.
Iz pržuna nas ovoga,

U kom s pultom pahnu kosti,
Dobrostivo da oprosti.

Ah, usliši, slobod vrati,
Milo oko k nam obrati

Za da vide svikolici
Tvoja Majka da si dici.

Dok živ budem, sustat ne ću
Hvalu t' zdavat sve to veću.

ANTUN KANIŽLIĆ
(1699-1777)

NAVIŠTENJE B.D. MARIJE

O otajstvo, o čudesa!
Kakve glase Diva ćuti?
Ljubav vodi iz nebesa
Sina Božjeg, da se uputi.

Čuvši način, Diva tada
ponizi se i privoli,
službenica činit rada,
što je drago Božjoj volji.

Bog čovikom, Diva plodna
po Svetomu Duhu posta:
s majke slavom bogorodna
čudnovato diva osta.

IZ « SVETE ROŽALIJE »

Pušite, hitri, u jadra, vitri

Pušite, hitri, u jadra, vitri,
vitri mirni, lađi virni!
Pade siver, prista jug.
Vodene gore ne pruža more,
neg počiva, vas poziva:
zapunite, put je dug.

Vitrići male rugaju vale,
valja brodit, lađu vodit,
napeta su jadra sad.
Punuše milom u jadra silom,
ide sada lađa rada,
vitrić služi sam njoj rad.

Nut morske zvizde, puna je gizde!
Koji traže, njima kaže
put na mora srićni kraj.
Zvizda je rana i u po dana
čudno sviti, za njom hiti
lađa sad u željni raj.

Rožaliju susriti Diva imenom Milost

Odosmo. Na strani desnoj nuto čuda!
Idu odabrani, put je u raj tuda:

od svetih plemenit stopina put raja
uz goru kamenit, uzak, strm do kraja

Nas s jasnima krili jedna diva srite:
nije ni snig bili čist kao su svite,

svitli okrug duge na glavi joj siva,
nije u licu tuge, radosna je diva.

Milostivne oči, pogled blagi i mili,
kakva je svidoči, u svojima dilih.

Milost njoj je ime; pomnjivo se brine,
teško griha brime da s grišnika skine.

Ona njemu sviti, zove ga, priteče,
na pomoć mu hiti, ako i grišnik ne će.

Brez nje nije snage nikakve u ljudi,
ona ćudi blage prva nje probudi.

Nikog ne siluje; najprije put kaže,
s čovikom diluje, virno ga pomaže.

Slidi dobra dila; da ne izopači
od napasti sila srce, čuva, jači.

Duše od griha crne blagim glasom diva,
jeda li se vrne k njoj koja, poziva.

Ide i putem livim, da putnike vrati,
mlogo premda krivim ljubavi ne krati.

Na početku gore živi vrutak teče:
« Evo od pokore vrutka » Ljubav reče.

Čudno kupalište: mlogo nemoćnika
u to utočište ide tražit lika.

Ima čudo dvoje: tu rana zacili,
i još crno što je, čisto se obili;

to jest kad se skruši tko i priobrati,
pokornoj se duši lipota povrati.

. . . .

Kod kriposnog vrila Pokora pribiva:
lica tužno mila, oka suzna, diva

porušena svoje nikad nije svukla
crno ruho, koje prvo je obukla.

Lice koprenica nje tanka sakriva,
kao pokornica da se stidi kriva.

Boke s užem stišće, vinac trnje golo
na glavu pritišće, da bi oštrije bolo —

. . . .

Noge jesu bose; niz rame prosute
i s pepelom kose tužnim su posute.

Ljut bič s gvozdenima zvizdama uza se
kao oružje ima, oružana na se:

š njime, dokle more ruka ponit boja,
udre, siče, ore, kopa leđa svoja.

Tužno lice doli naslanja na ruku,
nju na brig, od boli daje izgled puku:

uzdiše i sva se s groznim plačem škropi,
kao od juga da se snig prolitni topi.

S plačem se umiva; kad u prsi tuče,
tada jačjim liva virom suze vruće.

Suze nje su dilo, o njima je živa,
sebe kripi, vrilo svoje nadoliva.

Ljubljeno ga prima, tko se dojde prati;
uči, pomnju ima, što mu valja znati,

Tko uz goru iđe, triba mu je grihe,
jer š njima ne priđe, da opere prije.

Mandalina ista s Petrom kod ovoga
plakala je mista zloće griha svoga.

Tu u mramornomu kipu tužno kleče
i u pokornomu stanu kano ječe;

kao da su krive prilike, kroz oči
kamen suze žive sveudile toči.

Tužan kamen daje nauk srcu od puti,
kakvu, kad se kaje, valja da bol ćuti.

PETAR KNEŽEVIĆ
(1702?-1768)

URESU SINJSKI

Uresu sinjski i Majko čudesa,
Kraljice zemlje i sviju nebesa,
Primi trud ovi, koga dug moj novi
poklanja tebi.

Svu pomnju moju stavio sam bio,
Potpuno da bi tebe pohvalio,
I da sva tvoja kaže slabost moja
izvrsna čuda.

A tko će čuda sva skazati tvoja,
Kad su tolika, da im nije broja?
Svak dan se čuju i svud proglasuju
milosti nove.

Neka ih kažu, koji bolje znaju,
I nek ti dužne pohvalnosti daju,
Jer moje znanje i slabo slaganje
zadosta nije.

A i ja paka, kad bi milost krio,
Koju mi dade, neharan bi bio,
Jer slip budući, a tebe zovući,
evo sad vidim.

Zadosti vidim i hvalu ti dajem,
I kolik mogu, hvalit ne pristajem;
A ti mi prosti, ak' od tebe dosti
rekao nisam.

Molim te, da trud ovi blagosloviš
I svrhu mene blagoslov ponoviš,
Da Sina tvoga, Spasitelja moga
iz srca ljubim.

Da Ga povoljno nigda ne uvridim,
A posli smrti da G' u Raju vidim,
Gdi š Njim pribivaš i sideć uživaš
raskošja vičnja.

MAJKI PRISLATKOJ DIVICI MARIJI

Ne mogu se nasititi,
Od Marije besiditi,
Premda jesam grišnik hudi
I najgori od svih ljudi.

Nju hvaliti sve nastojim,
Al se s druge strane bojim,
Da joj nisam ugodio,
Jer hvaleć ju slab sam bio.

Al pak opet, jer je Mati,
Želju ne će neprijati,
Buduć Mater ljubezniva,
Buduć Mater milostiva.

Dakle slatka Majko moja,
Stanu svega mog pokoja,
Primi dobro srce moje,
Jer ti hvale dat željno je.

Željno da te vas svit štuje
I ljubav ti pokazuje,
Jer za Bogom prva jesi
I uzdanje naše sve si.

Ako ti nas ne obraniš,
Ne uščuvaš i sahraniš,
Tko će drugi igda moći
U potribi nas pomoći?

Tebi tvoj Sin sve će dati
Štogod budeš ti pitati,
Jer On znade, kako Mati
Imade se poštovati.

JURAJ MALJEVAC
(1734-1812)

KLASEN (LIPANJ)

Ja se mesec zovem po imenu Klasen,
Zak sem došel, povem: moju iščem hasen.
Iščem hasen moju, Bože vsamoguči,
Iščem diku Tvoju, Mešijaš dojduči.
Ti obečal jesi: Dojdem! se tolnači,
Jošče došel nesi, dojti ne odvlači.
Ali ravno sada, kad kraljujem Klasen,
Bude, ako kada, Teb', meni hasen.
Dika bude Tvoja, kad buš tak ponižen,
Hasen bude moja, ar budem izvišen.
Cvetja, istina je, dost Majuš premore,
Akoprem tako je, gdo se ž njim pomore?
Cvetje ni za jelo, neg samo za oči,
To se ne bu jelo, gladu ni pomoči,
Ako na to dojde, cvetje takaj zmorem,
Ali berzo projde, ž njim Ti ne pomorem.
Cvetje berzo gine, berzo ga nestane,
Sunce po njem sine, vre suho postane.
Kaj ja imam? moje to ime poveda,
Hasni v letu; v zime toga Maju ne da.
Klasen imam klase rodne, dosta pune,
pomoč od njih dâ se, štagli se napune,
Kad se klasi zmlate, zernja bude dosta,
Vse to bude za Te, još za druge osta.
V melin se odnese, bela buda melja,
Domov se donese, gledat bu ju želja.
Onda pogačicu zpečemo, kolače,
Ali gibanicu. Imamo sokače,
Oni budu pekli, kuhali vsi za Te,
Mesili ter sekli, rezali falate.
Ako budeš hotel mleka, ali pako putra,

Pun ga bude kotel od ranoga jutra.
Putra cele šmoklje pred Te se postave,
Nit bu zlo za štruklje, za Te se ostave.
Nut Junijuš gosti kakve lepe nudi,
Drugde gosti, posti, dojti ne zamudi.
Jošče jedno imam, kaj Te genut more,
Za segurno štimam da meni pomore.
Romuluš je toga imena mi pridal,
Kada je Rimskoga Varaša zazidal.
Ja sem onda stari, starosti velike,
Gdo se z menum pari vu dobe tulike?
Ti si stari; kak mal hočeš se roditi,
Pri starem bu mali mogel skupa biti.
Tebe dete malo starec bude zibal.
Kada budeš spalo, ne budem se gibal.
Budem Te po hiže nosil ali vodil
Više ali niže, kud goder buš hodil.
Kad zaprosiš jesti, ali pako piti,
Taki ču donesti, vsem na službu biti.
Narodi se zato, preželjno detece,
Pusti zato na stran vse druge mesece.
Prošnju primi moju, piši: *Fiat!* dojdem!
Dobim milost Tvoju, vesel domov pojdem.

ANTUN IVANOŠIĆ
(1748-1800)

DOST JE, SVITU, SLAVE!

Dost je, svitu, slave!
Već mi je do glave
došla tvoja slava,
koja kano trava
podkošena gine,
kada sunce sine.

Varaj od sad druge
tvoje virne sluge,
podaj, što imadeš,
vabi, kako znadeš:
otimat se ne ću
za nestalnu sreću.

Pružaj tvoje cviće
kano pramaliće,
kojeno se smije
i srdašce grije:
cviće tvoje vene,
ne dam varat mene.

Nudi tvoje blago
komu ti je drago,
za kojim se ludi
otimaju ljudi
pak tako ga ljube,
da sebe pogube.

Sva koja god imaš,
ljubiš i uživaš,
kao od vitra nagla
rosa ili magla
gine, Tako tvoja
nestalna su dobra.

Z Bogom, jer nestalan,
himben si i šalan,
pun laži opake,
pogibelji svake.
Tako ti se piše:
ne prevari više.

« Z Bogom » opet velim,
tvoj biti ne želim
niti biti hoću,
nego ću za zloću
plakat bez pristanka
do mog smrtnog danka.

Z Bogom!

NUT SRIĆNOG GRIJA

Nut srićnog grija,
na kog je zmija
mater Evu,
ženu prvu,
nagovorila lažuć!

Jer Sin od vika
Božji, čovika
kupac prvi,
s cinom krvi
odkupljuje krv dajuć.

O Bože, Bože,
tko l' Tvoju može
ljubav doseć
koju motreć
brez dna i mire vidi?...

O, čovik što je,
kakov i tko je,
da za njega
grišećega
Bog križ i muku slidi?

Sam Bog se kini...
Dušo, procini:
Bog za tebe
daje sebe,
jao, na priteške muke.

Ako ikada,
promisli sada
ljubav čudnu,
ljubav trudnu...
Zafali, digni ruke!

GRGA ĆEVAPOVIĆ

(1786-1830)

IZ « JOSIPA PRAVEDNOGA »

Višnji Bože mog oca Izaka!
Ti baš uze Josipa nejaka?
On štap biše u starosti mojoj;
Ne ću skratit svetoj volji Tvojoj.
Al prokleta bila zvir nemila!
Koja moga Josu jest odnila;
Ne dojila više svoje mlade,
Sve gorice postale joj jadne;
Lov lovila uvik brez dobitka,
Neimala nigda u njem žitka.
Zaklinjam vas sikemske planine,
Proklinjam vas, seirske doline!
Ne padala na vas već kišica,
Niti jutrnja topla rosica;
Snizili se vaši cedri holi,
I Libani ostali vam goli.
Misto masnog stada i pastira,
Ne dali vam ljuti vuci mira:
Široko vam lišće posahnulo,
Veselje vam nigda ne svanulo.
Ah! nesritni zdenče kod Kadesa;
Nek me sada čuju sva nebesa,
Kako ću te opako žakleti,
U žalosti mojoj baš prokleti:
Tamo Agar baba Boga vidi,
Al rad tebe sina ja nevidih;
Vrilo tvoje od sad prisahnulo,
Nit se kadgod na tečaj ganulo:
Otrovna ti voda vazda bila,

Koja god bi usta tebe pila;
Jer se tebe sinak moj napio,
Pak je smrtnu čašu tu popio.
Zato snić ću za njim u grobove,
Gdje je tmina satrla robove
Otkupljenja svita čekajuće;
U Mesiju pravog ufajuće;
Koj će smrti obladaoc biti,
Čovječanski narod otkupiti:
Oce stare iz Limbe povesti,
U nebeske dvore sve dovesti.
Sad, nebesa, ukažite milost,
Ustrpljenja dajte meni kripost!

II

OD PREPORODA

IVAN MAŽURANIĆ

(1814-1890)

UTO I DAN VEĆ RUDJET POČE

Uto i dan već rudjet poče,
I susjednoj u planini
Javit krdo čuješ glas pastijera,
Kojemu se zvonko oziva
Predvodnika ovna zvono.
Kad al' eto inoga pastijera,
Gdjeno krotak k svome stadu grede.
Ne resi ga ni srebro ni zlato,
Nego krepost i mantija crna.
Ne prate ga sjajni pratioci
Uz fenjere i duplj'ere sjajne,
Ni ponosnijeh zvona sa zvonika:
Već ga prati sa zapada sunce
I zvon smjeran ovna iz planine.

Crkva mu je divno podnebesje,
Oltar časni brdo i dolina,
Tamjan miris, što se k nebu diže
Iz cvijeta i iz b'jela svijeta
I iz krvi za krst prolivene.

Kad se četi bliže prikučio
Vrijedan sluga vredn'jeg gospodara,
Božju joj je pomoć nazivao.
Pak okupiv hrabre vitezove
Na studen je kamen pokročio,
Studen kamen, al' je srce vruće.
Dobar starac četi besjedio:

« Za krst časni spravni ste mrijeti,
Za nj se i sad mrijet podigoste,
Srdžbe Božje hrabri osvetnici.
Al' tko Bogu vjerno služit grede,
Čistim srcem služiti mu valja;
Čistom dušom vršit onom treba,
Koji vrši, Bog što sudi s neba.

Il' vâs tkogod uvrijedio brata;
Il' nejaku dragi protivniku
Život dignuv ogriješio dušu;
Ili pûtnu zatvorio vrata;
Il' dô vjeru, a krenuo njome;
Ili gladnu uskratio hranu;
Il' ranjenu ne zavio ranu;
Sve je grijeh, sve su djela prika;
Bez kajanja neima oprosnika.

Kajite se, dok imade dana,
Dok je doba, djeco, kajite se;
Kajite se, dok nije pozvana
Duša k Onom, koji nebom trese;
Kajite se, jer zemaljskog stana
Tijek izmiče bjegući, kajite se;
Kajite se, jerbo zora rana
Nać će mnogog, kud za vazda gre se.
Kajite se... »

Ali u grlu
Dobru starcu riječca zape,
A na sijedoj bradi bistra
O sunčanu kaplja zraku
Ko biserak sitan sinu.
Valjda i njega mlada ljeta
Uspomenom gorkom kore,
Tere liječeć stadu rane,
Sam se svoje sjeti boli:
Dobar pastijer, jer što kaže inom,
I sam svojim potvrđuje činom.

(*Iz* « *Čete* »)

PETAR PRERADOVIĆ

(1818-1872)

PRIZNANJE

Teci, dušo, Božje vrelo, teci
U zahvalnost Boga previšnjega,
Stvorova mu pridruži se jeci,
Što se njemu svud odzivlju s njega!

Hvale glasom priznaj mu i reci:
I ja, Bože, tvoja sam biljega,
Sitna kaplja krijesnica u rijeci
Tvoga svijetla vijekom tekućega!

Po tebi sam tvog obraza slika,
Posestrima tvojijeh duhova;
Po tebi sam divna i velika,

Tvorna sila umnijeh tvorova;
Po tebi sam zemskijeh stvora dika,
Neumrla iznimka njihova!

SMRT

U svesilju ti sila najjača,
U svemijenju ti stalnost jedina,
Zapad svijeta, istok njeg'va plača,
Usađena u vječnost istina,
Jedinica od postanka svog;
Ti vladajuć u Tvorčevo ime
Vlast vrhovna svud si i nad svime,
A nad tobom vječnost samo — Bog!

Neizmjernost snuje ti krajine:
Neba kruge i pljevice gumna,
Glibe mora i gorâ visine,
Sitna mrava i čovjeka umna,
Sve obimlje tvoga srpa mah,
Svi stvorovi, svi su tvoje roblje,
Svi prostori samo tvoje groblje,
U svemiru svud tvoj mori dah!

. . . .

Uvijek ista, otkad svijet te pozna,
Svuda ista, kudgod svijet se stere,
Bez razlike svuda uvijek grozna,
A u grozi nemjenjive mjere,
Svuda uvijek preda tobom strah,
Oko tebe mrvež, razvaline,
Uđe, truplje, kosti i strvine,
A za tobom pepeo sâm i prah!

. . . .

Nedokučnost biće ti sakriva,
Duh u misli moru kao ronac
Tumarajuć samo o njem sniva,
Tražeć tebi uzrok, cilj i konac,
Nađe samo slutnje biser taj:
Ti da jesi prijelaz samo bića
S ovog svijeta i na njemu žića
U življenja drugog tajni kraj.

Što si godijer, iz onog si ruke,
Koji svjetla po nebesih rasu,
Te no sjaju i uče neuke,
Dobra oca svijetli stvori da su;
Dobrotu mu svaka živa stvar
U dokazih bez broja razlaže,
Dobrotu mu svako djelo kaže,
Dobar bit ćeš i ti njegov dar!

IVAN TRNSKI

(1819-1910)

POBOŽNICA

Krili mi se, krili,
Pjesmo roda moga!
Nebu nad oblake
Do višnjega Boga!

Razigraj, uznesi
Srca vjerna puka,
Da nam budeš glasom
Još i praunuka.

Pobožna i voljna
Teci nam iz usti,
Preda se da Višnji
Pobožnicu pusti.

Dike tvoje divne,
Bože, kolike su!
I na bijelu danu
I pri zvijezda krijesu!

Velik žarom sunca,
Po nebu si zvjezdnom
Velik trijesom groma,
Prostora si bezdnom.

Divan si tolikim
Divnim stvorinami,
I njih strojem, redom,
Silnim razlikami.

Divan čudom jednim,
Čovjeka što stvori,
Uma, srca glasom
Da mu jezik zbori.

Slava tebi, Bože,
Što nam slovo krasno
Pri tvom žrtveniku
Oglaša se glasno.

Krili mi se, krili,
Pjesmo roda moga!
Nebu nad oblake
Do višnjega Boga!

U krasotu cvijeća
Lijepo odjeni se
I uznesi cvjetne
Bogu milmirise.

Božjem veličanstvu
Nek se milje pjeva
Kano što ga pjeva
Slavuj mu i ševa.

Slava u vijek vijeka
Bogu na visini!
Blago i mir Božji
Miloj domovini!

AUGUST ŠENOA
(1838-1881)

O USKRSU

O Uskrsu bilo, kad ustade Spas,
Od zlata drhće ravnina,
Kroz uzduh lijeva zvona se glas
U slavu Božjega sina.

Svud naoko sveti pokoj i mir,
Sad gle iz pitomih sela
Na putere vrvi šir i šir
Hrvatica povorka bijela.

Na puteve vrvi hrvatski puk,
Sve radosno obraz mu blista,
Zvonova seoskih slijedeći zvuk
Pobrzala svjetina čista.

IVAN DESPOT
(1851-1886)

POLNOĆ NA MRTVIH DAN

U pučinu mjesec blijedi tone,
Sjena pala povrh tiha mora,
Žalostivo zvona s crkve zvone,
A odjek se tužan vraća s gora...

Umorena već mi uda klone,
Groblje gledam, nigdje živa stvora,
Samo križa mrtve sjene one
Mojoj daju duši razgovora...

Drhtnuh milih spomenuv se mojih,
Klikoh samac u pol noći tamne:
Pokoj dušam u Božjemu njedru!

O vječnosti po tom ja ne zdvojih,
Već u žaru svoje duše plamne
Vječnom danku ja se nadam vedru!

ĐURO ARNOLD
(1854-1941)

ŠTO SE VIŠE BLIŽIM

Što se više bližim žića svrsi,
To se, Bože, više mrače puti —
U daljini samo sjaju vrsi,
Za kojima srce Tebe sluti.

I po mraku ja se mûkom vijem
Kroz kamenje i kroz trnje gusto,
S rana mnogu gorku suzu slijem
Na to svoje živovanje pusto.

Potraje li dugo kušnja ova,
Strah me ipak: jošte da ne zađem —
Ne daj, Oče, nakon zemskih snova,
Da Ti barem sveti prag ne nađem!

JOVAN HRANILOVIĆ

(1855-1924)

BOGU

Veličanstvu Tvojem klanjam se, o Bože!
Prinosim Ti i ja maleni svoj dar,
Sve što moja duša u zanosu može,
Tvojoj veljoj slavi pružam na oltar.
Već odavna Tebi, veliki Jehova,
Salomon je plamni ispjevao pijev,
Već odavna slatka harfa Davidova
Veličanstva Tvoga proslavila sijev.

I već dugo oda slavnog Državina
Zlatnim slovi kiti japaneski hram.
Kraj tolikih spjeva Tvojih veličina,
Veliki, o Bože, što još reći znam?
Znadem, da si tvorac cijele vaseljene,
Da u Svetom Trojstvu, jedini si Bog,
I kud ljudsko oko, kuda miso krene,
Svagdje da je iskra veličanstva Tvog.

Komu se je ikad uskrilila miso,
Tko u svijetu divni shvatio je sklad,
Tu najljepšu pjesmu, što si Ti je piso,
Nevrijednom stvorenju, čovjeku u slad.
Primjetiti mora ruku Tvoju svetu,
Čarobajnu iskru svetog uma Tvog;
I da nema nigdje naroda na svijetu,
U kom ne bi bilo sveto ime Bog.

I koji Te niječu, svjedoče Ti time,
Što su izbjeć rado, svetom gnjevu Tvom,
U oblacih munja piše Tvoje ime,
Na Tebe ih sjeća strašni onaj grom.

Ti si jedin sebi svršetak i zamet,
A sve drugo Tvoje svete volje plod;
Mišlju o Tvom biću ljudska začne pamet,
Al ne shvaća nikad samrtni Te rod.

Ti u zlu si dobro, boguješ sred hada,
Štogod ima dobro, to je učin Tvoj,
Sve je drugo mijena, Ti si vječno « sada »,
Veličanstvo Tvoje nedohitan poj.
Tvoja ruka vlada nad silama svijema,
Ti u svakoj česti vječan si i cijel,
Pa i tamo Ti si, gdje ničesa nema,
Jer je prostor Tvoga neizmjerja dijel.

Tebe, koga slavi tol'ko milijuna,
U biseru morskom komu ime sja,
Komu sunce sjajno nedogledna kruna,
Kog ne shvaća svemir, da Te shvatim ja?
Tek toliko znadem: bez pomoći Tvoje,
Da odavno svijet bi propao u prah,
I što više Tebe stižu misli moje,
Osjećam sve više Tvoj svemožni dah.

Molitva je naša Tvoje, Bože, djelo,
Upros Ti je ljudski najmiliji dar,
Tebi biće svoje posvećujem cijelo,
Najplamniji duše zanesene žar.
Oj, ne prezri moje molitvice male,
Blagoslovi skromni moje pjesme let,
Istinom pretvori njene ideale,
Jer svemožan Ti si, Stvoritelju svet!

IZ « PJESAMA PREDSMRTNICÂ »

Otkud moje slabo tijelo,
Tu li jakost suze smože?
Srce sluti Tvoje djelo,
O veliki, dobri Bože!

Smijeh se ote usnam mojim,
A na srcu imam želju,
Da se opet s Tobom spojim,
O moj dobri Spasitelju.

Zvonce kucnu, eto stupa
Bijedni pod krov Kralj kraljeva,
Već mi ljesnu sveta kupa,
Tijelo s Krvlju gdje se slijeva.

Sveti miris usta osu,
Zjenica mi sama klonu,
I sve ljudske riječi što su
Za opisat raskoš onu!

MARIN SABIĆ

(1860-1923)

PIETA'

I

O vi, što svijetom prolazite bijelim,
i znate rane, koje pale ljute —
pred Žrtvom ovom recite je l' boli,
je l' igdje boli poput boli moje?

Ko da sam oštrac sedmeroga mača
u materinjoj osjetila duši —
Ja sve sam, sve sam isplakala suze,
što bolna može da isplače majka.

O tiha stajo Betlemska, o zipko,
što prva Božje primila si Čedo —
o jesi l' čula uzdahe mi prve?

Ah, s one zipke sve sam duše okom
krvave ove ugledala dane
i sveti užas Golgotskijeh muka...

II

A sad, gdje Krv je otkupnicu svoju
do zadnje onaj istočio kapi,
što braćom svojom umrlike sve je
i sve je mojom posvetio djecom —

Ja gledam tokom vjekova dalekih
niz lomne staze života i čujem,
i čujem širom ispod neba zemlje
svih gorkost suza i svih lelek jada.

I s ove svete nadvijam se Glave
nad sve, što živo pati se i strada —
nad sve ko Majka milosti i boli.

I Tijelo sveto na srce privijam,
ko sve da pleme Adamovo bijedno
na Svoje stištem materinje grudi...

STELLA MATUTINA

Stella matutina, ora pro nobis!
(Litanije lauretanske)

I

S osmijehom prvim ranilice zore
i s dahom prvim povjetarca laka —
o sini s neba ispred zvijezda sviju
i sve razgali.

I sve razgali što u gluhoj noći
a iznad naših sjatilo se čela
i oko duša savilo se naših
ko mora grdna.

Ah, s punih sofra tu smo blago svako
mi blagovali i još siti nismo —
a ispred gozba uvijek novih usta
stišćemo grka.

Ah, na jastuke klonuli smo trudni
i trudni digli sa jastuka glave —
i u to mutno praskozorje mutnim
gledamo okom.

I sunca željni nakon tame mrke
i svijetle jave nakon sanja pustih —
treperne tvoje izgledamo zrake,
Jutarnja Zvijezdo!

II

A Ti — Ti s neba ispred zvijezda sviju
ko blagoslovni zatreperi znamen,
iz sjena smrti, što sve živo prati
u Eden novi.

I budi ptice s krošnjatih grana,
i budi duše, da se s njima prenu,
ko pjesmu novu da u osvit nove
mladosti poju.

I budi svjetne bostane i dole
i budi duše, da procvatu s njima,
ko miloduhom da mirišu novim
proljeti nove.

I budi gustu zelen-goru rosnu,
i budi duše, da se s njom zanjišu,
ko nebesnicu da su rosu pile,
u sanku tihom.

I daj, ko sreće edenske u miru,
da očuvamo onaj grm života —
sa kojeg dugo poganom smo rukom
kidali cvijeće...

JA SIT SAM UMA, GOSPODE...

I

Ja sit sam uma, Gospode —
ja sit sam uma, što dvoumeć pita
i pitajuć na tajne dveri lupa,
i sve što jeste, hoće da ispita,
ko cv'jet za cv'jetom da na stazi čupa —
ja sit sam uma, što dvoumeć pita,
ja sit sam uma, Gospode!

Ja sit sam uma, Gospode —
ja sit sam uma, što sva vrela suši,
iz kojih srce htjelo bi da pije,
i krila kida krilatici duši,
kad laka sv'jetom širokim se vije —
ja sit sam uma, što sva vrela suši,
ja sit sam uma, Gospode!

Ja sit sam uma, Gospode —
ja sit sam uma, što svud život rani,
ko svud da kljunom otrovnim ga kljuje
i rana ljutih čemerom se hrani
i rana ljutih čemerom se truje —
ja sit sam uma, što svud život rani,
ja sit sam uma, Gospode!

II

O podaj meni, Gospode —
o podaj oko, koje mirno gleda
u šumnu vrevu, s koje sv'jet se ori,
i s tavne noći nikada ne preda,
i novoj svakoj raduje se zori —
o podaj oko, koje mirno gleda,
o podaj meni, Gospode!

O podaj meni, Gospode —
o podaj srce, koje lako bije
ko da na grudi majčinoj se njiše,
i ne zna suza, koje smrtnik lije,
a smrt ih sama suhom rukom briše —
o podaj srce, koje lako bije,
o podaj meni, Gospode!

O podaj meni, Gospode —
o podaj dušu, koja život ljubi,
i svud po širnom obzire se sv'jetu,
ko sve da hoće sv'jetom da izljubi
i svud ko metulj zastaje na cv'jetu —
o podaj dušu, koja život ljubi,
o podaj meni, Gospode!

JA VJERUJEM

Ja vjerujem — i ruke
nad bijeli širim svijet
ko ljudski rod da kličem
na bratski cjelov u trenutak svet.

Ja vjerujem — i dušu
nad zvijezde širim sve,
u Boga ko da ronim
i Božje vapim ispokojne dne...

AUGUST HARAMBAŠIĆ

(1861-1911)

SVETA NOĆ

Nastupila je sveta noć,
Narodio se Spas,
Božanska mu je opet moć
Iz grijeha digla nas.

I sav je svijet preporođen
Iz zla se trgo svog,
I zapjevo: Blagoslovljen
Na uvijek Isus Bog!

MAMERTINSKA TAMNICA

Skroman fratar tanku svijeću pali,
Da nas dolje u dubinu vodi;
Svud sam kamen! Bože, oslobodi,
Kog su ovdje živa zakopali.

Tu su nekoć tihi stanak dali
Konzulima, senatskoj gospodi,
Kad u glavi misô im se rodi,
Da bi za vrat rimskom puku stali.

Ali gledaj, tu je izvor živi,
Probio je iz pećine stare,
Kad je Gospod dao milostivi

Svetom Petru nadzemaljske dare:
Na nov život krstom da oživi
Svoje ljude, mrke tamničare.

USKRS

Tad dođe Marija iz Magdale
I reče im: « Uskrsnuo je Gospod! »
A učenici ne htjedoše još
Da vjeruju. I tako minu dan
I pade mrak... Tad dođe Kleofas
I reče im: « Uskrsnuo je Gospod! »
A učenici bjehu sakupljeni
U zatvorenoj kući, jer ih bješe strah
Od Židova. Tad sinu divno svijetlo
I međ njima se javi Spasitelj,
A da ni vrata nisu škrinula,
I progovori: « Mir nek bude s vama! »
I nestade ga... A u isti čas
S nebesa jeknu pjesma anđeoska:
« Uskrsnuo je Gospod! Aleluja! »...
A Toma Didim nije vjerovao,
Kad učenici to mu rekoše,
I opet bjehu sakupljeni svi
U zatvorenoj kući, jer ih bješe strah
Od Židova. I opet sinu svijetlo
I međ njima se javi Spasitelj.

A Toma Didim utaknu svoj prst
U svete rane, ruku položi
U ranjen bok i reče: « Gospode,
Sad vjerujem! « ...A Isus odvrati:
« Blagoslovljeni, koji vjeruju,
A ipak nisu mene vidili! »
I nestade ga... A u isti čas
S nebesa jeknu pjesma anđeoska:
« Uskrsnuo je Gospod! Aleluja!... »

EUGENIJA ŠAH

(1861-1928)

STABAT MATER

« Ne kloni, stoj,
To čas je Njegov, Majko, i čas tvoj! »
Ko sav da šeol tim se klikom ori,
A srce njeno udara i gori...

Dovršilo se... Puca ljuto stijenje
Ko srce njeno parano od boli,
I samo kruto vapije stvorenje,
Gdje krv božanska za ljude se proli.
Još Majka stoji kraj svetog Raspela
Ne kao Rahel u ridanju samu,
Već kao nova Makabejka smjela;
Uz križ Mu stoji miso vječita Mu,
Krasota bolna ljiljanovih lica,
Jedincata, što tom Mrtvacu prista
Užežena od Oca voštanica,
Što u smrt divnu divnim svijetlom blista.

VELIMIR DEŽELIĆ

(1864-1941)

PEPELOM POSUT

8

Ljiljani, bijeli ljiljani,
Orgulja sveti glas,
Miris od tamjana, gotski hram;
Osjećam sveti čas.

Sunce kroz slike prozora
Mistički sipa sjaj,
Na nevinim titra licima
Ekstaze sveti raj.

Meni, gle, suze naviru,
Ne znam ni, zašto, sam,
Ko da mi mrtva majčica
I opet gladi pram.

Ko da me rukom nevidnom
K oltaru vodi svom,
Ko da za dugim lutanjem
I opet nađoh dom.

FILIA REGIS

U bajnom zemlja sva se krijesi čaru,
S visina rajskih grimiz neba žari.
Oblijeva rumen lipu divnu, staru,
Po jezeru su zlatni kolobari.

A krijesnice sa plamenijem blistom
U polumraku, toploj u tišini,
Već niču, dišu poezijom čistom,
Bokori ruža pjevaju vedrini.

Otvara nebo svima svoja vrata.
Milinjem struji zrak i dršću grane.
Još čas, još dva i mrak će sve da hvata,
I sunce će za vrleti da pane.

Ustani, kćeri kraljeva, i digni
Svoj krst pram nebu... svete duše zovi!...
A onda k zemlji koljeno daj prigni
I svaki prašak suzom blagoslovi.

SILVIJE STRAHIMIR KRANJČEVIĆ

(1865-1908)

MOJSIJE

« ...Izvedi narod moj; o Gospode,
Izvedi ga iz ropstva zlopatna,
I skini mu sa vjeđa pospanih
Još onu mrenu tvrdu, zlokobnu,
Što zastire sad oči njegove!
Spomeni se, da ropstvo nemilo,
Ko teško ono stijenje nadgrobno,
Na leđima mi tlači bratskijem,
I da nam ljuti naši krvnici
U utrobama djeci sudiše!
O smiluj se, o silni Jehova,
Prokuni kletvom krvne silnike
I spasi narod moj, o Gospode! »

— A luda želja! da, al ljudska jest!
Da kunem kletvom krvne silnike,
Da bijem narod, a zbog naroda,
O stvore moj! A zašto da bih ja
Zbog jednog stvora drugi kido stvor?!
Gle zapad tamo, istok amo gleđ
I sjever ondje i ovuda jug,
A sve sam ovo napunio ja
Života klicom, svim je mio vijek
I svačije je pravo disati.
A ti sad tražiš, sâm da pogazim
U prirodi mi zakon najveći!
Al da je tebi stati onamo,
Početak gdje je mojem pogledu,
Tad vidio bi, što je sićušna
Ta tvoja ljudska, krvna željica.
S visina mojih, ljudski jadniče,

Jednako mâl je piramidâ rt
Ko rov, što neznan izbaci ga krt,
I bespomoćna sve je natega! — — —

« Nedohvatni su sudi, Gospode,
U kojima se nama pojavljaš,
I zakoni su tvoji vječiti,
A da bi crv tvoj mali, sićušni
Sa stožerima tvojim drmao.
Davnina mrkla prošlost zastire,
Otkako si u svojem Edenu
Iz zemlje prvog stvora izveo,
Udahnuo mu dušu besmrtnu,
Al to bi mrva s tvoje mrvice.

I od onda smo svi mi smrtnici
Komadić tvoga bića velebnog,
Pa sve, što jesmo — sitni, maleni,
Al tvog smo ipak bića čestica!
I čovjek eto gord sa rodbinstva
Sa vječitijem tvojim iskonom,
O Gospode, o silni Jehova,
Ponosit diže čelo prevedro
I teži tamo gore nad zemlju,
Gdje meki, svilni plove oblaci
U zlatnom moru zrakâ sunčanih,
Gdje njegova je duha kolijevka.
Pa, Gospode, o, reci, vječiti,
Je l' ljudsko čelo za to stvoreno,
Da u prah pada ropski, kukavno,
I one ruke, u koje si ti
U tajne svijeta postavio ključ,
O reci, jesu l' tako slabašne,
Da nijesu vrijedne s tobom, Gospode,
A u čast tvoju vladu dijeliti!
O klanjam ti se, silni Jahova,
S visina tvojih sve je jednako
Na ovoj maloj, sitnoj zemljici.
Al kod nas ovdje, s našeg pogleda
Baš ravan nije piramidâ rt
Sa rovinama, što ih diže krt,
I makar da je sve to natega!
Već pomiluj mi, silni Jehova,

Tu ludu, smjelu, ljudsku željicu;
Izvedi narod moj, o Gospode,
Izvedi ga iz ropstva zlopatna
I ne daj, da ti stvor na oblik tvoj
U prahu leži, čelom puzeći! »

GOLGOTA

Vijek je strašan, mrk i težak
Kao crna savjest kleta;
Na Golgoti patnik visi
Iz prezrenog Nazareta!
I izdiše na svom gnijezdu
Pogođeni golub bijeli,
I izdiše zadnjim dahom
Umirući: *Eli! Eli!*

Pod Golgotom sve se bljeska
Od mermera i od zlata,
Ređaju se divne zgrade
Raznih Kajfi i Pilata.
Pjeva narod odabrani,
Iz Engada vatru pije;
Presahle su, regbi, davno
Gorke suze Jeremije!

Jehovu su pobrisali
Sa slobodnog stijega;
Vikali su pred Pilatom:
Propni njega! propni njega!
On izdiše na svom gnijezdu,
Pogođeni golub bijeli,
I izdiše zadnjim dahom
Umirući: *Eli Eli!*

O, Gospode, dovodim Ti
Pred patničko Tvoje drvo,
O, sve one, o, sve one,

Što ih teški udes srvo:
Prevarene, zavedene,
I bez nade i bez vjere,
I molim se za nje Tebi:
Miserere, miserere!

O, Gospode, tvrdo li je
Teško drvo, na kom jesi;
O, Gospode, moli za nas,
Kada budeš na nebesi'.
Zapadoše ideali,
Kud se naša noga vere,
Pokaži nam pravo sunce;
Miserere, miserere!

. . . .

I gledajuć kaplju rujnu,
Što iz Tvojeg srca kaplje,
O, Gospode, oprost čujem,
Što ga Tvoja usna šapće.
I osjećam, što Ti zbori
Od očiju suza vruća,
Da ne može nikad biti
Bez Golgote uskrsnuća!

ANTE TRESIĆ PAVIČIĆ
(1867-1949)

BJELOZOR

Sva moja duša treperi radošću
Ljubavi Božje: krilati bjelozor
Nad đulistanom vedre zore,
Pijan od svjetlosti, miljem dršće,

Svježinom nove svjetlosti okupan,
Što trijumfalno prodire u nebo
Iza planine; goni zvijezde:
Radost poplavljuje sinje more.

Moj razum diše u tvome razumu,
O sveta vječna beskrajna Ljubavi,
I u tebi se kupa, pere
Živinsku sumnju sa svojih krila.

Ko što se moja krvca pročišćuje
Životom novim, dišući jutarnji
Zrak plavih gora; u svježinu
Vječne poezije misli diže.

BONO ZEC

(1868-1954)

DUŠO MOJA, DAJ SE PRENI

Tihi lahor zelen-gore,
I šum rijekâ, i poj pticâ;
Sve nas diže k nebu gore,
Božjega nas sjeća lica.

Polje cvjeta, gora lista,
Sve nas diže, sve nam pjeva;
I sve duši Bogom sijeva,
Kada su nam srca čista.

Dušo moja, daj se preni,
Te se digni put visinâ!
Što u smrtnoj tražiš sjeni?
Slušaj poziv Božjeg Sina!

IVAN EV. ŠARIĆ

(1871-1960)

ISUS I JA

Našao sam
Isusove blage zjene,
Tu će Isus
Rajskim hljebom hranit mene.

Našao sam,
Koga žudim, koga ljubim,
Čuvat ću ga,
Da ga nikad ne izgubim.

Isus i ja:
On me gleda, ja ga gledam,
Za sve blago
Toga svijeta ja ga ne dam.

GOSPIN LAUDATE

Bregovi, mora i dolovi,
Valovi, munje i gromovi,
Oblaci, kiše i vjetrovi,
Pećine, rijeke i slapovi,
Mrazovi, rose i snjegovi,
Zvijezde, sunce i kresovi,
Hvalite, hvalite Mariju,
Kraljicu Djevu Najdivniju!

Ponori, šume i vrhovi,
Poljane, žita i lugovi,
Masline, loze i hrastovi,
Leptiri, pčele i krinovi,
Laste, slavulji i orlovi,
Jeleni, janjci i lavovi,
Hvalite, hvalite Mariju,
Kraljicu Djevu Najmiliju!

Kolijevke, gnijezda i grobovi,
Kolibe, kule i hramovi,
Orgulje, slike i stihovi,
Zanosi, snovi i bolovi,
Ubogi, gordi i knezovi,
Anđeli, Sveci, svi stvorovi,
Hvalite, hvalite Mariju,
Kraljicu Djevu Najsvetiju!

IVANA BRLIĆ-MAŽURANIĆ

(1874-1938)

NE, MOJ SVIJET NIJE RAKA

Ne, moj svijet nije raka
Oko koje život kruži,
Moj je svijet polje silno,
Raspupalo, rascvjetalo,
Na kom Bog se sa mnom druži.

Ne, moj svijet nije raka,
Rastvorena koja čeka,
I put koje neminovno
Treba hrlit drhtajući
Od začetka svoga v'jeka!

Moj je svijet divna šetnja:
Čudesnim po livadama
Ja o Božjoj idem ruci,
Njeg'va staza s mojom stazom
Usporedo puca sama.

Tihom stopom kroz čudesa
Prolazimo mi u dvoje;
S naše družbe razdragano
Pozdravlja nas sve stvorenje,
I divote niže svoje:

Iz daleka talas vesne,
Preko polja k nama kreće,
Nečujnim i silnim valom
Grli polje sve to šire,
I polaže b'jelo cv'jeće.

Gledam — i Bog sa mnom gleda
Te se blago na me smije:
« Tebi d'jete cv'jeća treba,
« Ti ga uzmi! — Pamti samo:
« Ta krasota ništa nije!

S drugog kraja vihor srlja,
Uzburkane magle mete —
Tutanj, lom i tres i groza,
Crni mrak i žica plamna
Što se b'jesna kroz mrak plete.

Slušam i Bog sa mnom sluša
Kroz mrak blago mi se smije:
« Pusti divnu stravu groma
« Do dna srca! — Pamti samo:
« Ta strahota ništa nije! »

Kroz čudesa dalje greduć
Svetu Patnju susrećemo:
Bol svih majka, muku djece,
Suze starca i put strašan
Stradanje kud luta n'jemo.

Stojim — a nad moju glavu
Bog polaže ruke dvije:
« Pođi k njima. Al' ne plači,
« Jer je Patnja dar jedini
« Iz kog iskra živa bije ».

Tako plaho srce moje
Na svom putu v'jek na novo
Zanosi se, klikće, ljubi,
Strepi, žali — al mu pokoj
Uv'jek vraća Božje slovo.

Ne, moj svijet nije raka
Otvorena koja čeka,
I put koje neminovno
Treba hrlit drhtajući
Od začetka svoga v'jeka.

Ja i ne znam što je ono
Što u raku može saći?
Zar međ zemljom, cv'jećem, suncem,
Izmjena gdje vječna kruži,
Ne ću i ja mjesta naći?

Dušu svoju još za živa
Spustit ću u Božja njedra,
A mog žića sile krhke
Lasno li će na svom valu
Jednom odn'jet proljet vedra!

(*Uskrs 1922*)

DRAGUTIN DOMJANIĆ

(1875-1933)

REMETE

Tiha je crkva, sva srca se mole,
Tamjana koluti viju se plavi.
Rumeni rupci se sagnuše niže,
Bijelo se ruho nad kamenom savi.

A na oltaru se prinosi žrtva,
Mramor u svijeća se plamenu zlati.
Tamo je Srce, što svakom je dobro,
Tamo je ona što svima je Mati.

Onda se pjesma od svodovlja tamnog
Crkvom do sjajnog oltara sve zali.
Samo još čas su zadržat je htjeli
Glasovi djece, ti čisti i mali.

— Sunce je došlo kroz otvoren prozor,
Pjesma se proli niz selo i doli.
Sve ju je čulo: i trava i klasje,
I cvijeće šaro, i sve ko da moli.

Sve joj se klanja, ko s lahora lakog,
I oni najmanji cvjetići bijeli.
Oni se najdublje sagnuše k zemlji,
Dragu tu zemlju bi milovat htjeli.

PRI KAMENITIH VRATI

Z oltara v črnu noć
Do luči luć trepeće,
Molitvah vrućih žar
Gori iz vsake sveće.

I moja naj se sad
Molitva tiha zdiže,
Kad nebo čuje me
I kad nam vsim je bliže.

Tam drage oči su,
Kaj mrak nigdar ne zmuti,
Tam dobro srce je,
Kaj vsaku žalost čuti!

O, drage oči, vi,
Poglečte me v tej noći
I svetla dajte mi
Vu tugi kak v slepoći.

O dobro srce, ti,
Poslušaj me z višine,
Kak teško mi je tak,
Kad duša moja gine.

I če tak mora bit,
Če vračtva ni tim bolim,
Daj meni mira bar,
To, samo to, ja molim.

SPOMEN NA MARIJU BISTRICU

Noć je vre, noć, Majka Božja,
Pri Tebi molitvah ni čuti,
A vani med polji se puti
Doma sad pašćiju spati,
Noć je vre, noć, Majka Božja.

Al mi dva smo zdavna poznati
Čez leta i žalosti vse.
I če Ti i kesno dohajam,
Posluhnut me hoćeš, kaj ne?!

Ja tak bum Ti s tiha govoril,
Da moreš me čut samo Ti,
Da Sinek se Tvoj ne zbudi,
Koj v zlatu i svili spi.

. . . .

I v cvetju su Tvoji oltari,
Vre novi Te prosiju dari,
Da moliš za našu bogčiju,
Za betege, kaj nas boliju,
Za grehe teške kak megle,
Kaj v zrele su strni se legle.
Da sunca v življenje nam daš,
Ti, koja si lepša neg sunce,
Nek zlata Božja roža,
Ti, koja nit sence nemaš,
Ti, čista, Ti, Majka Božja!

Noć je sad pak, Majka Božja,
Noć v mojem srcu i v lugu,
Pak sem Ti tu, kak i negda,
Svoju sad tužim Ti tugu.
Hoćeš mi v srce pogledat?
Toplo, kak znaš samo Ti?
Tebi bi štel ja povedat,
Kaj se nigdar ne veli,
Kaj me vre zdavna boli,
Da bi i želel poginut.
Morti bu mene Ti milo,
Pak vračtva — ili mira mi daš.
— Ja bi tak rad se počinut.
Noć je vre, noć, Majka Božja.

VLADIMIR NAZOR

(1876-1949)

SVET!

Podne je... svečani čas,
Zemaljski kad stiša se huk,
I svemirom razl'jeva vas
Sunčani se bijeli muk.
To čas je, kad Bog
Niz nebeske putove silazi
I kraljevstva svog
Po međama donjim obilazi.
I svaka je gora ko žrtvenik; svaki
Je oblak ko tamjana pram,
Što uvis se dižući s'jeva.
I čitav je svemir ko blistavi hram.
I duša je sva ko ševa.
Visoko,
Visoko,
Gdje pogledom svojim sve prostore prepleće
Ko nitima plameno oko,
Lepeće,
Trepeće,
Pjeva:

« Svet!
Svet!
Svet!
Slava ti, Gospode, slava
Za život taj kratki, što ti mi ga dade;
Za sjemenku uzrelih trava,
Što u kljun mi pade;
Za gn' jezdo,
Za glas,
I za let!

Svet!
Svet!
Svet!
Hvala ti, Gospode, hvala
Za radosti male i roj dugih zala;
Za trnje,
Za listak,
Za cv'jet!
Za kapljice rose; za iskre sunčane;
Za zimske pahuljice b'jele;
Za ruke ti vješte, što za me su splele
Ko veliko gn'jezdo
Taj čarobni sv'jet!

Svet!
Svet!
Svet!
Slavim te za draču ljutu,
Što na mom je posija putu;
Za vjetar i kišu, što ljuto me mlavili;
Za mrak i za maglu, što dugo me davili;
Jer sada sam stoprv svjetla tvog žedna
I dostojna tvoga sam dana,
I tvoga sam mira ja vr'jedna.
Bez patnje,
Bez bola,
Bez rana,
Bez krila tih svetih, što ti nam ih dade,
Na zemlji bih ležala sade,
U lazur se vinula ne bih...
S tim bremenom uz lagan let,
O Gospode, dolazim k tebi.
Hozana!
Hozana!
Svet!
Svet! »

Podne je — svečani čas,
Na pragu kad stoji nebesa
Bog otac. — A svemir je vas
Hram blistav, i stabla bez sjene,
I duša bez žuči, i oči bez mrene,

A zemlja je puna čudesa.
Čas sveti je to,
Kad osjećam nit, što me veže
Za izvor moj vječni, a k uvoru bježe
Sve moje gorčine,
Moj led, moje tmine
I sve moje zlo.
Svet!
Svet!
Svet!

Pjevaju nebeski krugovi
U mojijem žilama, Gospode.
I osjećam, da bivam čist
Ko kristal, i mek ko vosak,
I lagan ko list.
Šum. Glomot. — Sjaj nov dok mi rosi
Na vjeđe, tvoj oro sve niže
Se spušta, sve brže, još bliže.
I hvata me, diže.
I k tebi me uzduhom
Nosi.

VJESNIK

I Vjesnik reče:
— Zdravo!
Ti puna milosti.
Blagoslovljena nek si među ženama,
Ti prva, koja ne će
Zemaljskim ml'jekom dojiti
Onoga što će, u te sišav, niknuti
Iz tvoga krila.

— Gospodu
Neka je slava!
Njegova ja sam službenica. —

— Zdravo!
Ti puna žalosti.
Blagoslovljena nek si među majkama
Što svoga sina gledaju
Gdje luta sâm, u crne dne,
Kroz pustinju i ulazi
U lug, gdje vije vuk,
U grad, gdje vlada B'jes;
I vide ga, gdje nosi
U svojim grudima
Sunce što sja i dobru v'jest na ustima,
Dok jednog dana staračkom ga rukom,
Bijenog, prašnog, krvavog,
Skidaju s križa.

— Gospodu
Slava! I volja nek se vrši njegova. —

— Zdravo!
Ti puna radosti.
Ljudima jednom stajat ćeš pred očima,
Ko mira znak, ko izvor utjehe.
Imat ćeš mjesec pod nogama. Mlado
Sunce će tebi sijati u naručju.
A jutarnje će zv'jezde
Nad tvojom glavom pjevati.
I bit ćeš vez,
Što zemlje dno i neba vrh
U jedno spaja.
I bio bit ćeš most,
Od molitava tkan,
Od suza mit, i u luk svit,
Nad jazima i crnim vodama,
Što čovjeka će d'jeliti
Od Boga.

— Nek je Gospodu
Slava! Nek volja njegova se vrši. —

I alem-krila raširi
Gabrijel, Vjesnik Gospodnji.

I ponije ga let
Na gore vrh. I njegov sjaj
Obasja dô, i lûg, i žâl
Na međama najdaljnijim.

I Vjesnik kliknu:
— Zdravo!
Ti prva medju zemljama,
Što Gospodnja ih ruka rasija
Po prostorima.
Hvaljena nek si medju svjetovima,
Što kao roj,
Uz skladan let i blistav sjaj,
Oko njeg oblijeću!
Kroz grudi jedne žene
I u te On će sići.
I ti ćeš zrno sićušno
Međ svjetovima svemirskim,
Postati rodna sjemenka,
Što jednog dana od nje će da nikne

Najljepše carstvo Gospodnje.
...Svih mezgra sok,
Sveg ml'jeka kap, sveg ploda med
Od sad će biti drukčiji.
...U mrzle dane oblačne,
Kad svoj ćeš dah
Uvući u se najdublje,
Visoko ja ću iznad tebe stajati
I puštati nek pada
kroz prste moje hrana Gospodnja
Da sve ti žile napuni
Za muku tvojih rađanja
U dane ranog proljeća.
...Zdravo!
Ti puna kreposti.
Mezgre se tvoje sada bistre. Sokovi
Pročišćuju se. Ml'jeko ti se mijenja.
A On već silazi,
Ko sunčev trak u mračan jaz,
I u bît tvoju.

Arhanđelov glas
Zamuknu. — Zaljulja se
Sva Zemlja.
Šušnu, zašumlje
Na moru val, u lugu list.
A kao uzdah radosti,
Ko poklik sreće iza duga čekanja,
Od br'jega k br'jegu, s jednog mora k drugome,
R'ječ jedna tad se prosu
Po c'jeloj Zemlji:
— Hrist!

MARIS STELLA

Planinske pjesme

VIII

Dokonča borba.... Sklopi se vir.
Olujno nebo se vedri.
Na moru pokoj i mir.
...Nevidljiv i gust metulja se roj
Po n'jemim vodama prosu;
Ostrvce blista ko ljubičast cv'jet,
Što čeka večernju rosu.
Po zatonu rujnom i uz drage sve
Bruj ječi tajnih romona;
Slađano, tiho — a ne znaš gdje —
Brenčaju srebrna zvona.
...Dokonča borba. Lešine leže
Gore na razboju plavom.
Sunce, što tone, vjenčava čelo
Blistavom, krvavom slavom.
Umiru borci; daleki vjetar
U vječnost nosi ih, gônâ...
Slađano, tiho, u vodi, u zraku
Brenčaju srebrna zvona.

Velebna sjajna iz morskog vala,
Sv'jetlo dok večernje mrije,
Očiju punih blistavih suza,
Prosutih kosa, sklopljenih ruku
Prikaza u vis se vije.
...Diže se, a bojno polje
Blijedi, i krvca tamni;
U tankoj kopreni plavoj
Gase se odsjevi plamni.
Diže se. Tjemenom nebu
Kristalne svodove tiče,
Pod petom mlađak joj sija,
U oku zv'jezda joj niče.
...O kućo zlatna, o zv'jezdo morska,
O kulo bjelokosti,
Ostani burnim nad morem našim,
Ti majko od milosti!
Izmori rat nas, vihor nas skrši,
Slični smo zgaženoj travi.
Sini nad tmorom naših oluja,
Ti majko od ljubavi!
Slađano, tiho — a ne znaš gdje —
Brenčaju srebrna zvona.
Dubok i tajnen romona sklad
Bruji niz ostrva ona.
Valovi tamne, zv'jezde bliješte,
Mrak pada na bila gorska;
Svjetlosti blage s nebeske ceste
Valovljem pramena baca
Zvijezda blistava morska.

TIJELOVO

2

« Od glada, kuge i rata nas spasi,
Gospode! » — Blista ostenzorij. S granja
Crveni cv'jeci trune se mogranja.
Na njivi svuda kleknuli su klasi.

Meni je ko da i o moje vlasi
Kolutić neki, bl'ješteći, prijanja.
Život svih mojih otvara se sanja.
Svi moji n'jemi govore sad glasi.

Maslinâ srebro trepće put visina.
Oblak se b'jeli, silazeći, njija;
A moja c'jela osjeća nutrina,

Da bivam čist i zdrav ko kap od vrela,
Ko vlat od žita, sv'jestan, da sam i ja
Čest uv'jek živa Gospodnjega T'jela.

Trsat VI. 1927.

MILAN PAVELIĆ

(1878-1939)

ZDRAVO MARIJO

O zdravo Ti
stvorenja svih
zagonetko u tijelu,
na koju Bog
iz srca svog
milotu sasu cijelu!

Ko rajski dan
i Višnjeg san
neokaljano lijepa,
Tko vrijedan je
visine te
ko majci da Ti tepa?

O njivo Ti
što obrodi
tek jednim punim klasom!
O lozo Ti,
što dozori
tek jednim grozdom — Spasom!

A ljudski duh
tog klasa kruh
već vjekovima ije,
a cio svijet
sok žaran, svet
sa grozda Tvoga pije!

Za grešne nas
k svom Čedu glas
i nježnu diži ruku,

a Marijin
i Božji Sin
oprostit svom će puku.

Bud' lahor lak
i sunčan zrak
u žegu nam i tmuše;
kad prođe san,
pred vječni dan,
tad zovni naše duše.

ŠTO ČEKAM

Studeni, suton. Iza dažda krepka
Tek roska hladno. Uz moj prozor vani
Na mladoj, vitoj, krošnjatoj platani
Crnogrud vrabac podvrh grani čepka,
List žuti na se malim vuče kljunom,
Miri se, guri, glavu heri trunom
I sklapa oči. Listak tiho trepka.

Usnulo sve je, tek se kadšto glasi
Pločnikom štropot: teških nogu sjeta
Bulvarom mrtvim tromo dolje šeta
I žiške tople u srcima gasi.
Vlada je sad u gospodara glada;
Ulice prazne nekad sita grada
Ne kikoću se. Sveđe hladno kvasi.

Uz prozor sjedim. Misli ukočene,
A osjećanje puno hlada grka
Ko u Kvarneru teška voda mrka,
Što na dnu sve joj bure staložene.
Najednom vesak u daljini skoči —
To grmnu negdje, il je top na Soči,
Gdje krvlju našom proključaše stijene.

Skamenjen sjedim ko da me i nije,
Tek bola blijeda svoju cvili notu
I pripijeva mi: Još si u životu...
Dok mirna k meni prikaza se vije
Ko platno bijela; ispod milog čela
Plamečka dva joj jasnomodra sjela,
I pita mene: — Sinko, kako Ti je?

— Gore nek vrapcu meni ti je, mati,
Gore neg vrapcu vani na platani
U hladnoj vlagi pod listom na grani.
Drugove moje brzi voze hati
Niz put nedohod k vječnim dvorovima,
A ja opijela moram pjevat njima...
Što čekam i ja?
— Grješniji si, pati!

LAN

Oj lan sam, lan ja, tih i sitan lan;
U ran sam dan o nebu snio san.

Tad lijep se leptir mene hvatio,
S nebesa oči k tlu mi svratio.

Kad na rad pošla blijeda seka bol,
Iščupala me, u svoj vrgla dol.

Tu potok me je vlagom morio,
Od žege tu sam često gorio.

Već mislio sam mrakom obavit,
Da pretrgla se mog života nit.

Al razbadrih se tad u mukama,
U nekim jakim, mekim rukama.

U trlici me krenuše da tru,
Od trica čiste, vlače, predu, tku.

Polijevali me nagli mlazovi
I tuklo drvo, mili mrazovi.

Kud miven, bijen, tu omekšan, tud
I krojit, bosti stadoše me svud.

Sve leđima mi mravci miljeli,
Svi končići su tiho cviljeli.

Sad stalno smrtni čekao sam čas,
Kad — probudih se bijel i lagan vas.

Svi majevi su cvali, pjevali
Sunčanu rosu na me lijevali.

Oj lan sam, lan u platno izatkan,
Pun veće sreće no u rani dan.

Čeznuće sad je mojim danima
I nebo — Janje med ljiljanima.

Tek jedna još me vazda bridi brid:
Nevrijednosti me moje jače stid,

Gdje moji sni izvršili su se,
Gdje oltarnik ti postah, Isuse...

ISUSOVE SUZE

Povorka se mota duga
S Maslinove slazeć gore,
Lahor mira
Duše dira,
Svetu radost lica zbore,
Isusa tek snašla tuga.

Grad ispred njih eto sijeva,
Udaraju već hosane
O zidove,
Visom plove
Kao ševe raspjevane,
Samo Isus suze lijeva.

Smjeran oslić nosi Smjernog,
Koga slavi smjerna pratnja,
A on plače
Sve to jače...
Kakva ovo gorka patnja
Muči Srce Neizmjernog?

Pred Njim tu je Jeruzalem,
Sjajno groblje hladnih dvora;
Zbog njeg lete
Suze svete
Od svakoga dublje mora,
Skuplje neg i rajski alem.

« O da ti bi, Grade, znao
U dan ovaj silnog doba,
Gdje ti čista
Sreća lista!
Al ti slijep si, oka oba
Duh ti ohol iskopao. »

« Eto na te dana grozna:
S djecom ti ćeš zagrliti
Smrtnu tamu,
Kam na kamu
Ne će ti se ostaviti,
Jer svog Spasa ne upozna! »

Isus zbori, naglas jeca,
Povorka se u grad miče;
Oholice
Mršte lice,
Vjerni narod kliče, kliče,
Grančicama mâšu djeca...

Mi smo, Spase, Jeruzalem,
I naš grijeh Te u plač goni:
Suzama nas
Peri danas,
U ta mora nas zaroni,
Vješaj na nas taki alem!

SPIRIDION PETRANOVIĆ
(1880-1958)

PROLAZI

Prolazi radost, prolazi pjesma,
Prolazi žića milotni čar,
Zasuši bučna njegova česma
O, kako brzo postaješ star!

Gasnu ti oči, nabire lice,
Protkiva snijegom svaka se vlas,
Grče se kosti baš nemilice,
Gube se sile, mijenja se glas.

Gdje li je radost mladosti bujne,
Bezbrige puste prpošni vir?...
Spomen tek osta i misli nujne,
Jesenjih noći sumorni mir...

O, kako kratko zemsko je žiće,
U kome mnogi nazrijeva raj
I pije, pije zamamno piće
Ne misleć, da će mu doći kraj!

Ah, nema, nema na zemlji raja!
Ona je tuge i nevolje dol;
U Bogu je tek život bez kraja...
...Vjekuje radost... umire bol!...

IZIDOR POLJAK

(1883-1924)

MOJA PTICA

Slavuju sitni, pjevaču dragi,
N'jesi ti moja ljubljena ptica.
Glazba je tvoja zabava slatka
Dragima, što no plamenih lica
Ruku u ruci svibanjskog jutra
Šapćući lugom rosnim se veru,
Pod nebom plavim s nebom u duši
Vječnu si zadaju vjeru.

Tebe ja volim, orle moj, orle,
Kraljevska ptico golemih krila,
Što se visoko nada mnom viješ.
Mati je tebi kol'jevku vila,
Ljudske kud jedva dopiru oči,
Na brdu snježnom, silnom vrhuncu,
Zvijezdanom tebe pojila rosom,
Kliktat te nauči suncu.

Tamo si osto. Ogrnjen plaštem
Zvjezdanim stupaš, cestama šećeš,
Sunca što veže. Samac s visina
Ponosnih svojih spustit se ne ćeš
Zemlji na krilo. Kralj si bez pratnje
Gordom na visu, gdje no se čuje
Šuštanje vz'ježđa, što no se voze
Brže od brze oluje.

Kraljevstvo tvoje svjetla i sunca
Oblaka nema. Magle, što kriju
Bregove zemske kaljavim ruhom,
Mučno se teške do tebe viju;

Dignu l' se ipak u carstvo tvoje,
Na njih se survaš. Krilima biješ,
Kanda su gromi. Pandžama paraš,
Sm'jehom se pobjednim smiješ.

Kada ti snaga klone, a krilo
Nehote k zemlji padati stane,
Napregneš snagu, umorna glava
Najvišu na lit snježanu pane,
Razgrneš plašt svoj zv'jezdama osut,
Zauv'jek usneš. Ničija noga
Buniti ne će b'jeloga sna ti
Snježnom na podnožju Boga.

U BIJELOM PLUVIJALU

Božanski sam snivao san:
U zemlju je našu došao maj,
U zraku je veseo pjevao ptić,
I glazbom je zvonio gaj,
A zemlja je mirila sva,
Ko veliki raskošni cv'jet,
I vrtom je bio prekrasnim
Sav široki Božji sv'jet —

Obuko sam b'jeli pluvijal,
U ruke uzeh ciborij zlat
I pošo sam zemljom rascvalom.
Kud išo sam, klanjaše pšenična vlat
I k zemlji se svijao cv'jet,
A sunce i zeleni bregovi
Pjevahu: svet, svet, svet!

A prašnim je cestama vrvio,
Ko da se otisnu pčelinji roj,
Trčeći, žureć se, hramajuć,
Beskrajnog mnoštva nepregledan broj.
— Kud ćete, braćo i sestrice, kud? —

— U Božji — rekoše — idemo grad,
Gdje Otac nam spremio stanove,
A radost je vječna i neznan jad. —

A mnogi je putnik zaostao
Uz jecanje teško i plač ljut.
Vrućina ga suha izmori,
Noge mu izrani dalek put.
I gledo je suznih očiju,
Gdje izmiče u dalj sretniji drug,
Ko ranjena ptica u jeseni,
Kad družice lete na sunčan jug.

— O sestrice, brate, ne plači! —
Otvorio ja sam ciborij zlat,
Pa klanjahu sunce i bregovi,
I mirisni cv'jetovi, pšenična vlat.
I svakomu dadoh hostiju,
Ko pahulju snježnu, Gospodnji dar,
I svaki u srcu oćuti
Novog života ognjeni žar.

I pođoše opet na dalek put,
Uz kliktanje radosno, veseli poj,
Korakom čvrstim i sigurnim,
K Ocu i sreći beskrajnoj —

O kako prel'jep, Gospode,
U svetištu Tvome ja snivam san!
Dopusti, da sanjam ga, Gospode,
Još godinu mnogu i mnogi dan.

DJEVICI SNJEŽNOJ

Ja gledam Te, Divna,
Na visokoj gori u sjaju i slavi,
U bisernom plaštu i smaragdnom pasu,
Sa v'jencem od zv'jezda na glavi.

I htio bih, Snježna,
Da pjevam sa zv'jezdama oko Tvog čela,
Da himnu Ti šapućem, ko na oltaru
Ruža Ti šapuće b'jela,
Da s brujem se složim, što kristalnu u noć
Sa usana ljiljana ml'ječnih romoni,
Kad velebne gore u požaru plamte,
A Angelus zvoni.

O Divna, o Snježna,
O čista, o Sveta —
Smijem li ružom Ti okitit nogu,
Što blatnoj u posudi srca mog cvjeta?

ORAČI

Oremo tvrdu, prokletu zemlju.
Oruć duboko viđamo kosti
Mrtvijeh, što ih ubiše braća
Zavisti puna, gr'jeha i zlosti.

Sijemo sjeme, ljubavi sjeme,
Prevrćuć zemlju prokletu, tvrdu.
Sijemo sjeme. Nekad ga prosu
Hristos na svetom golgotskom brdu.

Iz njeg će niknut stotinu palma,
Ognjenih palma. S bezbroj će strana
Buknuti vatra. Planut će gore,
Plavetne vode svih oceana.

Zasjat će zemlja sjajem rubina,
Košto je sjala porodom sv'jeta.
Vatra će kosti ubitih spalit,
Ostat će zemlja čista i sveta.

Onda će rodit maslinom mira,
Ljubavlju Božjom. Oblaci tmasti
Sjajne će obuć odore zlate,
Grimizom ruža golet će cvasti.

Kamen će slatkim stvorit se kruhom,
Izvori gorski teći će vinom,
Drveće suho rađati plodom,
Zemlja će mirit snježanim krinom.

PLANITE, B'JELI OGNJEVI DUŠE!

Ne ću da moji dani proteku
Mračni u tihu lijuć se r'jeku
Vječnosti.
Putove moje pjesan nek prati
Orla, što s plamenim suncem se brati,
Kuda koracam,
Hoću da bacam
Snopove zlatne svjetlosti.

Planite, b'jeli ognjevi duše,
Uždi se, srce, s'jevaj,
Vjetrovi mržnje vijore zemljom,
Kristovu pjesmu pjevaj.
Pokriti ledom pupovi ruža
O toplom suncu sniju,
Neka ih tvoje ognjene zrake
Plamenom svojim zgriju.
Hladnom i golom pustarom zemlje
Množija gladnih vrvi;
Ekstazom bukni, pripravno mr'jeti
Svoje im podaj krvi;

Stani nad zemljom, gdje milijuni
Sapeti gvožđem trunu,
Zv'jezdama daždi, s neba im trgni
Sunčanu sjajnu krunu!

Planite, b'jeli ognjevi duše,
K nebu se, srce, popni i gori,
Plamteć izgori.

CREDO

Ja vjerujem, Svevišnji, u Te. Slavu Ti pjeva
Simetrija lipina lista,
I crvena buba dijamantova blista,
I vjetar što na orgulje olujnih oblaka bruji,
I ognjeno zvjezdano more, koje u beskraj struji.

Ja vjerujem, Kriste, u Te, svog Boga.
Raskrilio Ti si na Golgoti ruke,
Zemlje da zagrliš c'jele, plemena i puke, —
I svi će v'jekovi živjet
Od poljupca tvoga.

Ja vjerujem u te, Crkvo Gospodnja sveta.
Ti blagoslov daješ, a mrze te, ko da si kleta,
Poje te žuči, ti Božjim pitaš ih hljebom,
Vječni dobrotvor ljudi,
Ko Hristos probitih grudi,
Zemlju vežući s nebom
Ko Herakle nosiš stupove sv'jeta.

LJUBO WIESNER
(1885-1951)

BLAGO VEČE

Crven požar dana na zvoniku vitom
Planuvši još jednom polagano gasne.
Zrak je providan: nad poljem i nad žitom
Sve nam stvari dođu neobično jasne.

Sjenke krenu sa dna zlatnih perspektiva
I sve dublje tonu humci i daljine,
S onih blizih šuma mirno se razliva
San i skladan miris umorne tišine.

Tad se usred zlata i potmula sjaja
Javi Angelus i molitvene ure
Skrušeno zaplove preko cijelog kraja
Sve na tihe ceste i crvene majure.

A kad naglo presta nad ugaslim žitom
I zazuje tihe pjesme zrikavaca,
Sve je tako blago i tako čudno i pri tom
Ko da netko neznan poljima koraca.

IZ « KIPA DOMOVINE »

Ne vuče mene tuđih katedrala slika,
No čedne crkve ljupkih zagorskih vidika,
Crkve stare, crkve derne, crkve drage,
Utjehom simbola tješiteljke blage
U dolu nad gorom, ispod neba plava,
Gdje niz brda (kao uvijek) moja domovina spava.

Koliko bih puta, sam do Boga znao,
Sjesti uz cintor groblja, ljut na udes zao,
Žudjet za njima na brdima zlatim
I za daljim krajinama neponjatim,
Dok srce kucalo mi, ravno s nekim zvonom:
— Zašto nisi crkva na brežuljku onom?

Crkve stare, crkve derne, crkve drage,
Romanske, barokne ili gotske slogom,
Vinuvši oltare za skrivenim Bogom,
Utjehom simbola tješiteljke blage,
One nam iz naše domaje daleke
Nose olakšanje, mirodije neke
Za sumorne želje i za nade lomne,
Za časove vjere i molitve skromne —
O milosti tornja! Časi pozdravljenja!
Roso sa nebesa! Čežnjo otkupljenja!

PRAZNA CRKVA

Prozor, šaren kao sag
Zlata i ametista,
Baca u prostor svijetao trag:
Sakramenat blista.

Tamne slike, spomen drag
Umjetničkog kista,
Smjerno traže pogled blag
Raspetoga Krista.

Mutan odsjev slika tih
Sja u svijetlom traku,
Spava zvuk, i čas je tih:

Tek u polumraku
Šušne koji stari stih
Ostavši u zraku.

POKLON MUDRACA

Već im je pokazala svoga malog sina
Čedno im zahvalivši na pozdravnoj riječi.
Zna unaprijed da će — o nespretnih milina! —
Svaki od njih mnogo još lijepo i skromno reći
O dalekim zemljama i mjestima i potom
O ogromnoj svjetlosti iznad crnih šuma,
O tom kako pođose tražit Kralja, i o tom
Kako su se sastali na raskršću druma.

I sad ne zna što je to: časkom joj se čini
Kao da je bila tek neka lijepa slutnja...
Ili zar je doista čula u blizini
Pjevanje i glasove anđeoskih lutnja?
Časkom opet bude joj ko da mora sići
S prijestolja i ostavit glorije i dike
U toj maloj štalici i onda otići
Po tim bijelim cestama u dubini slike,
Gdje je zovu gradovi — bijeli — i tornjići.

I dok se na dvorištu k odlasku već sprema
Silno mnoštvo dvorjana s povorkama deva,
Njoj na licu nagnuton kao smiješak drijema
Svijetlo čudne blagosti i ona oklijeva.

STANKO PETROV

(1887-1963)

VEČERNJI POJ

Elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum
(Ps. 140,2).

Već se je spustila noć i dan je svršio... Sada
Ostavljam brige i boli i posao ostavljam dnevni,
Dolazim k Tebi i pjevam ko u doba mlada,
Kad znao još nisam ni svijeta ni zloća mu gnjevnih...

Pjevam Ti zahvalni poj na svemu što dao si meni,
Zahvalni poj za trnje na mojemu putu, za boli,
Zahvalni poj za umor, za suze na plačnoj mi zjeni,
Za sve što moje korake prati u ovoj sumornoj doli.

I cvijeće cvate na stazama mojim... Al više koprive ima;
Za svaku žaoku: hvala! — Hvala za trnje i cvijeće
Što je na mojim danas raslo i cvjetalo tlima;
Duša ga moja nikad prezreti neće!

Večer se spustila tiha. Podižem ruke:
Gospode, gledaj! One su pune darova:
Suze su tu i boli, časovi vedri, uspjesi, borbe i muke...
Nek Ti je, Gospode, mila žrtva večernja ova.

Tiho, tiho je svuda! Tek žižak mali treperi,
Čujem lagani dah mu, kucaj ljubavi moje...
Isuse, Uzniče tu iza zlaćanih dveri,
Primi večernju žrtvu moju, i nek je ruke blagoslove Tvoje!...

LJUBOMIR MARAKOVIĆ
(1887-1959)

PJESNIČE ŠTO TE PRIJEČI

Oče gvardijane hoću. Al dajte da vrtlar budem
I da po selu kruh prosim, i metem vam dvor.
Ispred vrata vaših razderati svoje ću pređe.
Pa da vam dođem go ko novorođeni; sam,
Bez tih sanja što na me navališe i sveđ me drže,
Bez tih misli što dar knjiga su, učenja plod.
Ali vi ne ćete takvog, i nigdje da odbacim breme
Što na hrbat ga moj naprti ljuta mi kob.

V. Nazor u spomenknjizi franj. samostana
Hvar 31.V.1934.

Pjesniče, što te priječi, da trh svoj odbaciš i da
Pođeš, gdje vječna ti sja Istina, Život i Put.

Nije to kraja ljepota, ni čar samostanskih zidova
Što će ti donijeti mir — nego je za Bogom žeđ;

Za Njim, što vječna je Ljubav, što sunce i ostale zvijezde
Kreće i čiji je dah svakoga čovjeka kob.

Hvar 19.VIII.1934

FRAN GALOVIĆ
(1887-1914)

GIAN BELLINIJEVA MADONNA

Od halkidona i safira
Sagradit valja Tebi dvore,
Pa da se njima pjesme ore,
I zlatna harfa vječno svira!

Da zore val Ti čelo dira,
A uzdisaji ruža dvore
Ljepotu Tvoju, da Ti tvore
Tek jedan prijesto od zefira.

O, dopusti, da se kajem,
Kraj Tvog trona, jer Te voli
Duša, dokle sunca traje!

Divna gospo, molitva je
Ovo, što me tako boli,
I što Tebi, evo, dajem!

KARLO HÄUSLER

(1887-1942)

VEČERNJA MOLITVA

Crveni oganj gori.
Plovi nad tamni gaj.
Ondje nad tamnim gajem
Krvav mu blijedi sjaj.

Krvava luna gori.
Zvon zvoni molbe glas:
Vodi nas u toj doli,
Bože, umiri nas!

Na nebu oganj gori.
Zvon zvoni boli glas:
Teški nas udes mori,
Bože, umiri nas!

Krvava duša gori.
Tone u valova vir.
Nad gajem usnula luna
Blijedih obraza mir.

U srcu oganj gori.
Zvon zvoni srca glas:
Nebo i rajski dvori
Čujte, o čujte nas!

Umorna duša moli:
Bog si i sreće vir.
Daruj nam u toj doli
Blagih obraza mir!

ZVONKO MILKOVIĆ

(1888)

ZAHVALA

Hvala Ti, Bože, što nisam u sitnom tijelu mrava,
Te deset puta ide preko istih trava,
I amo i tamo traži u pukotini puta,
I gore i dolje preko kore stabla luta.
Hvala Ti, što si me ipak poslao među ljude,
Mada me iznose, i s posmijehom se čude. —
Hvala Ti, što si mi dao i kratkovide oči,
I ove slabe ruke, u srcu drage moći.
Hvala Ti, što sam jutros gledao brijeg u rosi
I zajutrak svoj jeo uz vinograd kosi,
Ispred skliskih gora i dalekih vidika,
Hvala Ti za osmijeh, vjeran ko s Tvog lika,
Te krenuh obasjan k sječama, za stanja,
Misleći: već zriju plodovi sred granja.
Hvala Ti, što si često uz moj korak stao
U svijetlu sunca i reko: nemoj biti zao
Onima, koji mržnju mjesto ljubav nose;
Hvala Ti, što sam čuo Tvoje noge bose.

RIJEČI U SOBI

III

U svim morima i vodama su Tvoje oči,
Jednom plave, jednom zlatne, jednom sive, —
Il zelene, u bljesku, — il kao noći
Tamne, zvjezdane, nad snima žive.
Nad daljinama, blizinama su oči Tvoje.

Tko ih zna dokučit? — Mi smo kao djeca,
Tražimo sakrito; mi ne znamo, što je
Blizu, uz nas; nemamo ushit sveca.

Ali su najljepša jutra, iza sna! Sve teži
K vedrini; ništa ne ganeš da se svidiš...
Neki je tajni sluh: sve je u ravnoteži,
Sve je u Tvojoj ruci — Ti sve vidiš.

PETAR GRGEC
(1890-1962)

RAZGOVOR S BOGOM

Zašto si, Bože, ostavio ljude?
jecam satrven, omamljene duše.
Najljepši snovi u blato se ruše,
svi disakordi odnekuda gude.

Demon se sumnje iz blizine kesi,
ruga se zlobno: Tvoga Boga nema!
Odgovor bit će tišina nijema,
ako ga zovneš: Gdje si, Bože, gdje si?

Golemi bole! Pitam: Ima l' smisla
živjeti dalje? Očajnost me stisla,
mrtvačkom rukom već mi grlo steže.

Kuda to misli ubilačke bježe?
Umire svjetlost. Pada crna tmina.
Zemlja je za me postala praznina.

. . . .

Zemlja je za me postala praznina.
Ne klasa žito, niti voćke rode,
ne šume vjetri, niti huče vode,
ne zbore ljudi, mrtva je tišina.

Slegla se buka zemaljskih stvorenja,
zamro je polet avionskih krila,
dušu je moju silom rastavila
od vanjskog svijeta bol nesnalaženja.

Na očima je mojim crno velo,
razapete su misli na propelo.
Ne može jezik jednu riječ da reče,

ne može s oka suza da isteče.
Krvava rana u srcu mi gori,
a iz dubine svijesti glas me kori.

. . . .

A iz dubine svijesti glas me kori:
Kratkovidniče, kud si zalutao?
Zašto si svoju misao sputao?
Kakva to briga suvišna te mori?

Vičeš da sađem dolje u nizinu,
a ne vidiš li da sam uvijek s vama?
Bježiš od svijetla, draga ti je tama,
ne ćeš da gledaš moju veličinu.

. . . .

Priroda za me svjedočanstvo daje.
Oblake pitaj, koji nebom plove,
vjetrove što se atmosferom love,
tisuće zvijezda, što nad zemljom sjaje,

sunce, što vatru za planete pali,
svemirske magle, što u beskraj lete,
eterska mora, nestalne komete,
da li su sebi zakonitost dali.

TIN UJEVIĆ
(1891-1955)

MOLITVA IZ TAMNICE

Beskrajni Bože, što na plavom svodu
zlato i srebro noćnih zvijezda pališ,
čuješ li gdje ti na prljavu podu
leleče ljutu molbu shrvan mališ?

U noći kad sam očajnički bdio
s pogledom rujnim povrh vlažna stropa,
kad sam u ognju bonih mašta snio
zvuk pjesme bune ili gromor topa,

koliko puta iz te crne jame
podigoh nebu ruke pune gnjeva,
koliko puta povrh oštre slame
provrištah mržnjom svetih hvalospjeva!

Ako li žrtva mesa ili kosti
spasenje može robova da kupi,
gavranu dat ću da se njome gosti
i gladnom crvu četvrt srca skupi.

Ako te grudi, il' te oči bistre,
treba da kljunom svirep jastreb kljuje,
il' da me memla, ili bitka istre,
neka! o neka! samo Bog da čuje!

. . . .

Pokaži što je Vasiono Pravo,
i nemir znati, ili ljubav moći,
i volja ići, ići tvrdoglavo
pod žegom sunca i svježinom noći.

Mermera pokoj, žubor vodoskoka
otkrij za blijede, sanjarske mjesece;
a Eden uha i muziku oka
spasi za novi osmijeh naše djece.

A kada spane ova crna ljaga
i radost zblaži svelo lice Hrista,
blažena bit će otkupljena vlaga
i kužna plijesan zasjati će čista.

Znam da ću dotle ostati bez glasa
i da će grobom biti mračna jama,
no zbog tog svetog, zbog tog slavnog časa
blagosiljem te s ovim verigama.

Jer će u vrtu da pobjedni lovor
i nježna mirta da upored cvjeta,
jer će da slavi oslobođen govor
vječitu mladost i nevinost svijeta.

DUHOVNO VEČE

Kalupi padaju padom predznaka u strmoglavu prazninu.
Stabla imaju savršenu dušu dobrote,
ona dobrostivo sliče svetom tipu.
Lahori draganja vješaju se na granje,
ruho prirode lašti se i teče.

Još nepoznato veče pada na duboku osamu.
Igre svjetlosti podčinit će se cilju onih koji traže.
Ima sreće pod kožom stvari, a u ritmu pobožnosti.
Sunce i mjesec nisu fenjeri bez slutnje.

Past će na mene neizmjernost kiše cvijeća
i čežnja zvijezda uponorenih amo zlatom.
Progovorit će veče riječi tišine tiho,
i ja, na dnu uzduha, mišlju izronit ću iz kupatila
vrlo rijetke figuralne vode.

Ja piljim u treptanje razigranih stvari
i, bitan kao tačka srca, osjećam da veče biva sadržina krvi.
Minareti jesu zbirka stilografa pribodenih k nebu
indiga s pređom ljubičaste magle.
Na dnu večera postoji ono stvarno što trepti,
na dnu mene zjapi ono što pita velike žeđi.

Katarakta latica na promenadi svjetlosti biva glasno zbivanje.

BALTAZAR VIJOLIĆ

(1891-1958)

VJETROVI

Vjetrovi!
O braćo moja vjetrovi!
U apokaliptični dan, kada vođeni
srdžbama munja trubljahu anđeli straha,
i padahu zvijezde ko lišće s hvoja
mi bijasmo rođeni:
djeca oluje, krvi i zvjezdanog praha.
O braćo moja
vjetrovi!
Ne, nije Eol naš Bog. Naše lire
natpjevaše kralja helenskog mita.
Uz divotna kola, u oblacima mire
pratijasmo Gospoda kroz blistave munje hrizolita.

Neobuzdane divlje — slapovi strmih voda
naše su nemirne ahasverske duše.
Pomriješe bozi. Carstva. Piramide se ruše.
Dok mi živimo vječno — pjesnici gordih oda.

I nitko nikad kroz vjekove duge
nije stao na naš beskonačni put.
Tek jednom. Na jezeru plavom
kô novo sunce, kad pozlaćuje probuđene luge
digô se veličanstveni Rabi — Posu valovlje stravom,
kroz koje mi pjevasmo iz biljurnih dubina.
A svesilje mira nosaše Njegov srebrni skut!
I naše lire ušutješe —
Nasta misteriozna tišina...

KUZMA PETKOVIĆ

(1892-1915)

IZ « PERIPETIJE »

Život je takav meni dodijao
Raspojasani: hoće mi se mira
Sred kakvog mračnog, tihog manastira...
I tu, umotan sjenom polutame,
Nad žutim listom jesenjeg brevira
Plakati gr'jehe i psalam šaptati...
O polutamni hora sarkofazi
Od drva crna, nješto izdjelana,
Crn gdje se konjik propinje i vere
Kroz šumu zapletenu, kroz cv'jetove
Crne s opojnim mirisom tamjana...

O neka oči moje, što gledahu požudno
Lomače div-tjelesa,
Vlastitom podžeženih, na vjetrovima, strašću
Pohote, srdžbe, b'jesa, —
Klupka junaka, što se motaju nad propašću, —
Usanâ ružičnjake, —
Grozdove prebijele, —
— Nek očistim ih, dajte, i ikonama predam,
I istrapim vele
Na trnju gotskoga slova pokornih pjesni sedam.

Pustio nas je našim željam Bog...!
O natrag k njemu, dok nas traje još!
Već čujete l' me, moja braćo draga,
Vi pođite
Božjem Sinu,
Što sam bi hljebom i sam vinom bi —
Sađite k njemu: dolje, u sjenici,
Za klasjem ćete svilenim ga nać...

JOSO BENAC
(1893-1961)

NA RASKRŠĆU

Na raskršću stojim i vičem
povorci svoje braće.
Pokazujem putove kraće
i ime Gospoda kličem.

Odlaze. Na ustima smijeh.
U očima poruga trepti.
Nutrina im dahće i hlepti
za onim, što za me je — grijeh.

Na raskršću putova stojim
pogružen, nijem i sam.
Kraj mene bešćutni kâm.
Grlim ga, kvasim... Brojim

te duge časove studi.
Onda — hroptaj se ludi
nesvladiv u meni budi
za povorkom minulih ljudi.

JAGANJČE!

On dolazi. Sam!
Dušo, otvori
svoj grob...

Gospode,
Ti — rob.
Govori!...

STANKO TOMAŠIĆ
(1893)

U ODEŽDI BIJELOJ

U odeždi bijeloj, ko svećenik boli, —
Noći tihe šećem kroz aleju zvijezda —
Gledam, kako svemir svjetluca i moli.

Svuda mlječno svijetlo. Nasmijane duše,
Patnjom očišćene, Božjim dahom dišu.
Od nekuda bašte ružama mirišu.
Ispaštanim grijehom oltari se puše.

Na rukama eto nosim dušu golu:
Sve što dobro bješe u mom mladom vijeku,
Pa spremiv se poći na stazu daleku
Pustio sam sumnje u mračnome dolu.

U odeždi bijeloj, ko latica cvijeta
U posjete idem zvijezdama i nebu,
Ko prikaza neka iza grobnog svijeta.

MARKO SOLJAČIĆ
(1896-1962)

OZANO, DIKO NAŠIH GORA...

Ozano, diko naših gora, dođi,
da vidiš naših putova gorčinu;
još jednom ovom stazom našom prođi,
gdje duše jadne u očaju ginu!

Vidjet ćeš, vidjet, da su naše gore
bez heroja i ljubavi i vjere:
naša se srca na raspuću bore
i naše misli prazninom se mjere.

A još imade vrhova i gora
i poljskog cvijeća i radosnih ptica.
Al' mjesto pjesme teška tišti mora
i samrt gordih otrovnicâ klicâ.

Još potok žuri niz ravnicu meku,
i bijelo stado pastirica vodi,
al' polet, sapet, ka kraju daleku
ne leti više i k nebu ne brodi.

Stog dođi opet, da nam milje stane,
i Tvoje gdje je, sestro, počinulo,
jer teške su nam, od griješenja, grane
i voće nam je, od sljepoće, trulo!

Povedi i nas Božjem manastiru
srdaca svetih i molitve dobre,
u duša svojih radosti i miru
da zaplovimo put pučine modre!

Ozano, diko naših gora, dođi,
da vidiš naših putova težinu!
Još jednom ovom stazom našom prođi,
da nam se duše do nebesa vinu!

JOSIP ZDUNIĆ
(1897-1961)

NA PROLAZU

Ja žalim, Bože moj, što oči svoje sjajne
ne darovah na putu starome slijepcu jednom,
da oči njemu svijetle po ovom svijetu bijednom.

I ruke eto, Bože, što prazne k cilju idu, —
a dan za danom bogat i raskošan ode.
Na dlanu mrtve oči u hladnom svome vidu
žeđaju za kapljom bisera i vode.

Ja žalim dušu svoju, što darovah je jednom
na nekom tamnom putu, —
a tolko sretoh djece u svakom vlažnom kutu
i ne dadoh je bijednom.

Ja žalim, Bože moj — to duša nije htjela —
još tinja požar strasti
i jedno bijelo polje i vizija bijela,
što nije htjela cvasti.

I praznih ruku eto sve bliže idem kraju
sa tihom tugom jednom,
a oči moje, duša u noći svakoj sjaju.
O smiluj mi se bijednom.

VEČERNJI BLAGOSLOV

U kući mojoj neka bude mir.
Nek zvijezde tiho cijelu večer gore
Nad krovom mojim, a pragovi kuće
Nek tiho šute i mirno snivaju.

Ja štitim svoju kuću cijelu noć
I ne dam da mi oblaci i bure
Nad krovom kuće mute noćni mir.
Ja hoću da u kući bude mir.

Pa mirno čekam prve noćne zvijezde
i zadnje ptice što lete u noć,
a onda mirno ljubim noćni prag.
Pa vrata redom pozatvaram sva
i vruće molim Boga noćni mir
i drugi svijetli bijeli vedri dan.

TOMISLAV PRPIĆ

(1898)

KRISTUŠ NA CESTI

Na prašni cesti, kaj pela v Varaždin,
Kristuš na križu visi
Brez jene ruke,
postavljen na muke,
On samo v nebo gledi!

O sveti breg Kalvarija!
O sveta Marija!

Vre su vnoga leta
kaj je v nebo vzišel
Jezuš s Nazareta.
Samo drveni Kristuš,
On stal se još ni.
— Z čavli v suhom telu
On tu navek još visi.

Došel bu Vuzem i Nemu,
i On bu z križa se stal
i bude Mu naroda žal:

Pred Nim su išle prošecije
v leto, ob Veliki Maši,
a v jesen su išli po cesti
napiti soldati frontaši.
Oni su prašni i beli
raspetog Kristuša kleli,
a ženske su drevo kuševale,
žalosno popevale.
— Bil je žalosni dan.

Samo su bogci ostali,
kaj su pod križem se seli.
Kristušu slični, pohabani,
oni kruha su jeli.
— Trdega kruha kuruznega.

O sveti breg Kalvarija!
O sveta Marija!

ANTE CETTINEO
(1898-1956)

MOLITVA ZA MOJU UVALU

2

Prođi, o Gospode, danas sa mnom kroz moju uvalu
da zajedno pohodimo drage znance iz djetinjstva,
da uz pomoć vjetra probudimo u svima vjeru zaspalu
u tvoje nebo, u tvoje more, u tvoja dobročinstva.

Molim ti se, o Gospode, osnaži tvoje sunce, mog jedinog druga,
da cvrčci sa mnom zajedno ispjevaju iskonski očaj ovog stijenja,
ne daj da sitnoga mrava satre slamka teška i duga
na tvrdoj stazi ljubavi i uznesenja.

Prospi dvije-tri kapi kiše u ove do dna presahle bunare
što vjekovima zjape žeđu loze i beznađem težaka,
ponesi na talasima svojim ove lađe nasukane, stare,
predaj ih dnima punim ponorskog mraka.

Jer ničeg nema žalosnijeg, o Gospode, no slušati plač istrula drva
plač razrđala gvožđa kad od zvijezda smirenje i rasulo moli,
ili kad ozvjezdanu gluhoću rastače zub crva
zariven u bok goli.

Pomazi, o Gospode, usamljenu aloju na grebenu,
najljepšu svoju zvijezdu podaj njenom visoko istršalom cvijetu:
naoštri bodlje njene ko mačeve na listu srebrenu
da mjesec vazda zastane kraj nje u svom letu.

Sačuvaj, o Gospode, djevičansku bjelinu stijene i djevojačkih grudi,
izlij sve podnevno zlato u žukin cvijet i zijevalicu žutu,
ne daj da leptiri, njini drugovi, poginu od studi:
sami bez sunca, bez peluda na putu.

Smiluj se, o Gospode, momcima što čuvaju kameni pristan moje luke
da pušku zamijene ostima, a bodež mašklinom,
da nikad krvlju čovjeka, svoga brata, ne poškrope svoje ruke,
da bližnjeg dočekuju samo solju, hljebom i vinom.

Optoči, o Gospode, delfinske peraje smaragdom svojih zora
da ostrva, kô brodovi, zaplivaju brazdom razvučale pjene,
da s narančastim dijademom u kosi sa dna sikastih dvora
pozdrave dan sirene.

Zasjeni kamene međaše krošnjama slatkog rogača
da s planikom i smrekom othrani mališane krša,
ščeliči žuljeve na dlanu njegovih preplanulih kopača,
razigraj srebrom posne rešetke vrša.

Molim ti se, o Gospode, za sva debla bijena i kljaštrena vjetrovima:
neka tamarisk vazda odoli reskom nasrtaju vala,
oboružaj borove rodne tvrdim, kao kremen, čvorovima,
neka svaka maslina bude harfa u dahu maistrala.

Pokuj, o Gospode, u sutonu sve hridine žeženim zlatom
za zadnju molitvu valova utopljenom suncu,
porosi večernjačom sjajnom u kraju nepoznatom
put skitnici i bjeguncu.

Ukrijepi bdjenjem, o Gospode, zanemogle svjetionike po školjima,
daj da se mreže bez rana vrate sa zupčastog dna,
teškim, nabubrelim klasjem povij oznojene brazde po poljima,
za mir pločarica, za radost zimskoga sna.

Rastanji kristalom Tvoga plavetnila brecanje našik klatna,
skruti ga u dragulj svih naših dubina i visina,
razapni, kao jedro, nad nama tvoja čudesna platna
za lijek od današnjice i splina.

Pridrži u padu magarčića i kljuse mršavih, oziljenih rebara,
pruži im u smokvinu hladu bar šaku suvoga grma,
omekšaj srce i bič njinih okrutnih gospodara
za teturanja niz klance i bespuća strma.

Štiti, o Gospode, prosaricu i češljugara od užagrenih očiju jejina,
porubi isposničkom samoćom vrh mirulina kljuna,
izdubi za odsjaj njenog pjeva sva rebra naših pećina,
prelij sve ograde srebrom popčevih struna.

Spasi od posrtanja krstače naših napaćenih mrtvih
što pod stoljećnim čempresima čuvaju naše bijede i ganuća,
brani njine razjedene natpise i kosti od kiše, vjetra i vječite smrti,
budi ih suncem i lastama svojim svakog svanuća.

Opij podnevnim žarom malog guštera na kamenoj ploči,
navlaži sarkofage sive memljivim hladom lovora,
spokojstvom jutarnje oseke isperi naša srca i oči
od lutanja i zamora.

Otupi, o Gospode, klinasti šljunak pod tabanima prosjaka,
ne daj da smilje povene prije zime na zaglavcima maslinika,
porobi vjetar na vrhu malaksala jarbola i pokidana oblaka,
čuvaj od groma vite tornjeve zvonika.

Utješi oslijepljele gradine grobarski strpljivim bršljanom,
ražedni poljske crkvice uljem iz tvojih najsočnijih zvijezda,
okadi pragove njine kaduljom umjesto tamjanom,
opoj ih pjesmom iz ševina gnijezda.

Pred gavranovim naletom sve visove i oblake naježi,
da se spasu bijegom razdrhtale čiope i laste,
priteci s vjetrom cvrčku raspetom na paukovoj mreži,
brani od požara suncem izblistale plaste.

Šta da uprosim od tebe, o Gospode, za trske na plećima grebenja,
za njino šuštanje žalno i bespomoćno od zore do smrknuća:
za ustreptalost svih spoznaja, ljubavi i ushićenja,
za nemoć svih naših pregnuća?

...A za sve to, o Gospode, podari mi slatkoću sna
pod gredom djedovskog tavana:
dvije-tri zvijezde iz napuklog krova nek budu srcu i očima plata,
ne daj miru ni snu da postanem prag na kući oguglala gavana,
prag od iskona zidan krvlju bližnjega i brata.

Osim toga, o Gospode, ne tražim od tebe ništa,
no samo pedalj žala i mlaz sunca za moja iskasapljena uda
i modri, duboki procijep na razmeđu našeg grobišta
da s tvojim morem budem uvijek i svuda.

Da s tvojim morem skinem prolaznost sa svih stvari,
da svi: mrtvi i živi pozdrave u meni istinskog sapatnika i druga,
da svi grebeni u uvali postanu tvoji oltari
gdje će se vječno moliti sunce, vjetar i tuga.

MATE BALOTA

(1898-1963)

VELIKI PETAK

U luki je bilo živo svu noć, ribari su se ledili,
stare su kosti u moru močili, u starih koreti u štivi su stali.
Velika barka se zibala, oni su pripovidali,
kako su prija prid svece više menul lovili.

Mlaži i lagnji po skračah su hitali špage.
Za grunja je svaki u srcu nocas molija Boga,
grunj na špagu segutra bi dosta čovika pomoga,
ki skase po tmici priskače od drage do drage.

U jutro, po videlu se dili konjuš, riba se meće na kupe.
Najveću škrpinu u kraj, nju te skupno darovati.
Sve drugo ča je bolje po selu se nosi prodati.
Tako te dici za svece moći ča da ukupe.

Prid večer je trata jopet u moru na široko kalana,
poteže se s mukom na sriću, lipo šuri suraju,
kako u pršišijonu u redu miču se h kraju.
Vali šapću molitvu za muku svetega dana.

U noći će biti svitlo u selu, kako nikad u litu,
na svaken balkunu male te sviće goriti.
I Bog će projti zmež hiž, svi te na vas glas moliti
za bolju sriću ljudon, ki se muče na svitu.

Ruke črne od zemlje i od matike na čvore
junački dižu propelo, Isusa prikazuju selu.
I dlani trdi od vesla, blagosloveni u trudnen delu,
visoko nose duplire, kako da s nebon govore.

Puk piva: Puče moj, narod se sam opominja,
gledajuć mater ka plačuć je stala prid sinom na križu.
Moja mati je i uvi put lipo rasvitlila hižu,
a ja san dvajseto lito se tega samo z daleka spominja.

VAZMENA NEDILJA

Grančice moja, tamo priko mora,
di zlatno sunce sije,
di sve se nebo smije,
di svu nan zemlju brani naša sedlasta gora,
da ti je srićan Vazan, bila dupla rumanija,
roža najlipća od svih, brkasta mala Marija.

Ti ćeš danas pojti u crikvu, s facoli hlibi i mesa,
za janca, turte i jaja, pop će moliti stare slovinske beside,
tajne i mile beside, ke tamo još više vride,
i vi ćete znati da hi je čuja veliki Bog iz nebesa.

U podne te biti na stolu jaja, hlibi i janče pečenje,
vi ćete slaviti svetac kad Bog je uskrsa,
vino će teći crleno vašeg najboljeg trsa,
i sve će imati za vas veliko sveto znamenje.

Ma kad se skupite tako na dan najlipći u litu,
u svakoj hiži za stolon prazne kantride te stati,
prazna mista te biti domaćih sini, šćêr, sestâr i brati,
ki su nikamo sami u maglu morali pojti po svitu.

Kad tamo po rasutih seli na Vazan miljare oči suza zamuti,
uprite svi hi u nebo, vaše oči su čiste i virne,
i molite čvrsto za pravdu i ljude dobre i mirne,
Bog će vas čuti...

CVITE ŠKARPA

(1898-1968)

ČEMPRESI

I

Čempresi su moji drugovi.
I oni vole tišinu dalekih, samotnih krajeva
I kao drevni istočni mudraci
Obično traže tiha i skrovita mjesta
I vječno se šeću po samotnim stazama mrtvih šuma,
Po grobištima
I po raskršćima cesta.

Rijetko se oni kad nađu u krugu.
U tajnosti svojoj izgledaju kao duhovi šumski,
Koji se šumama kradu po mraku sa sjenkama noći
I dok im kose na vjetru šume,
Ostavljaju za sobom samo mrtvilo, strah i tugu.

Svakog ih dana sretnem na jednom šumskom raskršću,
Kada uz daleke drumove idu u pohode zvijezdama
I suncu, koje ih ostavlja...
A kada se spusti večer,
I kada večernja zvona začuju nad gradom, gdje ječe,
Oni se kao nijemi zaustave iznad druma
I pognuti — sklapajuć ruke — podglas se mole tišini
Dalekih, usnulih šuma.

II

Oni vječno žive u molitvi i u razmišljanju
I svoje dane provode kao drevni askete
Trapeći svoje oči na trnju gotskih portala;

I dršću od pobožnosti i od straha
S nemirom voštanih svijeća napuštenih groblja
Zureći u tajna slova relijefa u mramoru i drvu urezana
Po vrtovima drevnih samostana,
U kojima živu kô tihi i pobožni samostanci
S Bogom.

Obično idu jedan za drugim: mirno, polako i pognute glave
Kô sjene kroz magle sutonske tihe, nijeme i plave
Tako tajanstveno, sporo,
Da im se niti koraci skoro
Ne čuju.

I vječno povučeni u se
Bez riječi,
Bez šuma,
Mirno
Razmišljaju o smrti.

TRIPTIH

III

O, zato se često sad desi,
Kad očaj mi srce probode,
Da vrisnem: Oh, Bože, sve si
Dao mi osim slobode!

Jer ja bih sad htio da preletim
Krug ove zemske tmice;
Bez tijela, bez uma da gledim
Tebe licem u lice.

Jer ovdje se mučim... Al' ako
Uzalud duša mi mlada
Ovako za nebom žudi,

I ako je meni već suđeno tako
Još duša da trpi mi sada,
Dobro je. Tako budi!

ANTUN BRANKO ŠIMIĆ

(1898-1925)

MOLITVA

Noćas tišina bjesni svoju oluju
i kroz moje srce prolaze
oštri glasovi dalekog predjela
kuća, stvari —

Noćas tišina bjesni svoju oluju —

I moja duša u svetom času
pada na koljena kao očajnik
i pruža ruke,
moli —

Bože koji ne daš da moje noći sjaju
od sjaja kakvih sitnih bijelih cvjetova
ili kakvih visokih zvijezda,
koji ne daš da moje noći mirišu aprilima
i snovima nevinih mladih djevojaka,
daj mi, daj mi, da pada noćas
jedna cijela oluja zvijezda i cvijeća
na me
na moje noći mračne i žalosne,
na sve moje
i na cijelu zemlju,
jedna cijela oluja zvijezda i cvijeća,
da sve bude jedna beskrajna radost
od zvijezda i cvijeća cvijeća.

NAĐENI BOG

Ne traži Boga mišlju; u praznini
u kojoj se miso, tamna sjenka, gubi.
Uza te Bog je, uvijek u blizini
U stvarima oko tebe, u zvuku i muku.

Bog ti je uvijek najbliži od svega:
Diraš ga rukom, gledaš ga u boji neba;
Bog ti se smješi iz jednog dragog lica
i plaši te iz svake stvari: nema tajne.

Ne pružaj miso u praznu daljinu.
Uza te Bog je. Otvori sva čula:

Na tebe svjetlost s ljetnjeg neba pljušti

Bog oko tebe sja treperi miriše i šušti.

BOG MOGA DJETINJSTVA

On bješe svuda i u svakom času
u prostoru, u vremenu.

Ja živjeh u njem
i nikad nikud ne mogah izići
iz njega, izvan njega.

Ni samom mišlju ne mogah mu na kraj stići:
dokle god je miso dopirala, on je bio
uvijek dalje, dublje
bez kraja na svakoj strani.

MOLITVA NA PUTU

BOŽE

koji si me do ovoga časa doveo nevidljiv
vodi me i dalje koncu mojih želja

Ne ostavi me
umorna i sama nasred puta

Obrazi su moji blijedi
i moje misli nemoćno ko moje ruke vise

Bože
daj da novo plavo jutro
iz umora digne moje misli
da kroz blijede ruke prođe mlaz crvene svježe krvi

Budi
nad mojom glavom moja pratilica zvijezda

BRANKO STOROV

(1899)

AD DEUM QUI LAETIFICAT IUVENTUTEM MEAM

Sa svijetlih ravni svoje slave seliš
svakoga jutra u predjele plača
na staze puste i prepune drača
— i mladost moju veseliš.

I tad, odgrnuv bijelu togu, dijeliš —
otmjen ko vjesnik iz boljega kraja —
cvijeće i miris i zaloge raja
— i mladost moju veseliš.

A prije neg pođeš « zbogom » mi ne veliš.
Već odlaziš bez riječi tih i cio —
premda mi dade svog Božanstva dio
— i mladost moju veseliš.

MI

Mi idemo na sivom rubu svijeta
I kosa nam se sjaji ispod zvijezda.

Mi idemo u magle i u zore
U sunce i u mjesečeve mijene.
Sijemo stope neutrtom stazom.
Tražimo kucaj svemirskoga Bila.

Mi idemo na sivom rubu svijeta.
Gdje naša zjena svoga Boga sreta.

GUSTAV KRKLEC

(1899)

BOG U NOĆNIM ULICAMA

U noć
toranj za tornjem pada
prozor za prozorom gasne,
u noć crnu se ruše
predgrađa, ulice, kuće,
i zvijezde svijetle i jasne.

Noć je.
U strepnjama ginu
posljednji krikovi grada,
na krovove žutih kasarna
oluja tmine pada.
Noć je.
U pandžama mraka
bijele bolnice ćute
i svi su vrtovi pusti
i svi su putevi prazni
samo slijepe daljine
nešto tajanstveno slute.
Noć je.
U hladnu vječnost
polako časovi tonu
i kaplju crne minute.
Sve je mrtva daljina
i svuda se, svuda koči
beskrajni, prazni prostor
i jeza puste noći,
ko da je crni zastor
pao pred naše oči.

Na drugoj obali, noću
istok je naše duše,
na drugoj obali, noću
naša duša ko sunce
sviće, sviće i sviće.

Noć je.
Šumore krošnje,
pjevaju stabla i šume,
putuju potoci, rijeke,
pjene se daleka mora.
O nisu oči slijepe!
O nisu duše puste!

U nama je šumor krošnja,
u nama je pjesma šumâ,
u nama je orgija mora,
u nama daleka, modra
ćutnja polja i gora.

Noć je
tiha, bez glasa,
a slijepe oči vide
kako ulicom pustom
Bog nevidljivi ide.

Ide, i oko čela
vijenac svijetla mu gori,
i samo duša sluša
u crkvama svojih tišina
pjesmu, što za njim se ori
iz beskrajnih, mračnih daljina.

VJEKOSLAV MAJER
(1900)

STARA KUHARICA NEDJELJOM U CRKVI

Sluša mrmor orgulja.
Ministranti tanko zvone.
Molitva joj tmurno tone
u dubine svemira.

Luta ispod svodova
molba stare kuharice.
Tjednom štednjak žari lice,
a nedjeljom molitva.

Moli, moli. Orgulje
utihnule na trenutak,
tada opet zaore.

Moli, moli. Penje se
duša k nebu: već joj putak
nestaje u oblake.

VLADO VLAISAVLJEVIĆ
(1900-1943)

SAM

Cesta samu sebe prati.
Druga nema.
Na raskršću će malo stati
Da prodrijema.

Od padanja gustog snijega
Svud je tiho.
Samo se je vrhom brijega
Križ zanjiho.

Netko kreće za sudbinom
U daljinu.
Susrevši se s Božjim sinom
Šešir skinu.

PERE LJUBIĆ
(1901-1952)

SVITLA NOĆ U KOJOJ PRESISJUNI GREDU

Svakeg godišća kroz Noć od Muke
misec svitli
i presisjuni gredu po putima;
kandiliri zlatni prid križima,
Isukarsti u čarnin velima.

Kako duše pargatorja
sa svićami u rukami
i s molitvan i kantanjen
presisjuni po škoju se čuju,
iza bardih se spušćaju,
iza docih se javjaju
cilu noć.

Kroz crikve, poja i mista
dica su, matere i oci svu noć hodili
za križen sa svojin križima,
kojih se na njima ne vidi,
kroz šest mist su pasali,
u crikve svitle ulizali,
prid Božjin grebima kječali.

S krunicami u rukami
cilu noć su hodili,
kako su u ditinstvu činili,
ča su od starih naučili.

I čuli su stari ton ča plače
rad nevoj i teškog života,
i od mirih i gomil se odvarće
i u uših cile noći darće.

A ton je tužan, mukal ko da plače,
i svit je cili lišji, žalosniji,
i u duši judi skrušeniji,
a puti od miseca biliji.

Kroz cilu svitlu noć
presisjuni se javjali,
i nad zemjon i lozami
kanti su tužni pasali.

ANTUN BONIFAČIĆ

(1901)

PUTNIK IZ DALEKA

Još te nisam sreo, Bože, na svom putu,
ali ja te nosim negdje u svom tijelu,
i svojim mislima.

U svakom jelu osjećam gorčinu ili tvoju sladost.
I ako te poznam samo po čuvenju, ja te slutim u svim zrcalima.

U plavima, slobodnima snima,
čudan si neznanac, putnik iz daleka,
i ujutro duša kao radoznala žena
jednu bijelu posjetnicu čeka.

PROŠTENJE

Brod i jedro nas vodi,
poći ćemo bosi, poći ćemo goli,
umiti od kiše, oprani od soli,
po mekoj i vlažnoj blagoslovljenoj vodi.

Ruke su vlažne od znoja,
cijede se kapi domaćega ulja,
trilje i špari propovijedaju iz mulja
i sve se ribe rede bez imena i broja.

To glas je obećanoga zvona,
hiljadu ljeta, hiljadu noći i hiljadu dana,
znano preko brda, svakoj duši sklona
svetoga Antona i svetoga Frana.

GOLUB

Na svakoj grani pustit trokut nogu,
krilom što nigdje ne klone
letjeti prema Bogu.

Ni zvijezda šum ni mrava hod,
predivni bijeli brod
bez luke.

I klonuti u neke tople, očinske ruke.

DOBRIŠA CESARIĆ

(1902)

MOLITVA ZA SMIRENJE

II

O Bože, što mi daješ dane
I darivaš me plimom srca,
U tvojoj mreži ja sam riba,
Što ljeskajući se koprca.

Bez izlaza je tvoja mreža,
Ljeskanje slast je tek za druge,
A noći, pune tvoga daha,
Tako su teške, tako duge.

Prestani, Bože, biti javom
To srce, klonulo od bdijenja.
Pokrij mi ime zaboravom,
Odaha daj mi i smirenja!

SIDA KOŠUTIĆ

(1902-1965)

PRIZNANJE

Najslađe radosti mladoga života
Tebi, Gospode, dajem.
Za najtužnije dane mojih slaboća
ponižena se kajem.

Kako li malena sva moja su blaga
pred pravdom oka Tvoga;
od svijeta se praznih dolazi ruku
pred neizmjernoga Boga.

Ja ničega nemam do dlanova praznih,
tek sam puka sirota,
al moji se dlanovi dižu k Tebi
dar da prime života.

U blještavom sjajenju Tvojega bivstva
ljepota se lije bez mjere.
Bože, o daj mi da ostanem sirota
i kraljujem na putu vjere.

VJEČNOST BLAGA MILUJE

II

O kako volim tihe vode,
kad miluju, tihe!

Stojim uza zid hrama,
udara sat:
to Prolaznost udara mene.

A Vječnost blaga
zapisuje djela
i tješi me ogledalom
u kojem sam mlada kao dijete.

Ne znam u koji sat
Prolaznost me ponizi do robinje
i moram se stidjeti.

A Vječnost blaga
uzvisi me na slobodu
i kruni me kraljevskim ponosom.

Prolaznost zasipava
stope moje u pijesku,
ne znam u koji sat,
i kaže da ne znače ništa.

A Vječnost ih razgrće
i govori: neka ostanu,
dobro je što je ovuda prošla.

Miluje Vječnost, miluje
i teče poput tihih voda.

O kako volim
tihe vode.

ĐURO SUDETA
(1903-1927)

SUNČANO JUTRO

Daj mi, Gospodine,
čašu rose jutarnje,
ljepotu
cvjeća, na kom je titrajuć tekla:
da se pričestim,
da se očistim
od svake ljage nutarnje,
pa da zaklikćem ko ševa u zoru plavu,
što se diže u visine i tamo pjeva slavu
i čast
i diku
i spas stvorenju svakom,
koje se uzda u Gospodina!

AVE MARIA!

O, zaspite me, prekrijte me svega;
blagoslov Njen i na me neka se prospe,
kad sjajna među vas s onog siđe brijega,
— žito,
o travo,
djeco naše Gospe!

O zaspite me, prekrijte me svega!
Ruka je moja umorna i trudna,
da k Njoj se digne. Ja ne mogu više.

Ne mogu — bol je moja uzaludna,
ja ćutim, kako nekuda sve više
ruka je moja umorna i trudna.

A što ja mogu? Što sam — čovjek dao?
Da mi je Ljubav silna kao more?
O, da sam sunce, da bih vječno sjao,
o, da sam cvijet s vrha Karmel gore.
A šta ja mogu, što sam čovjek dao?

Dadoh li himne sjajnije i veće?
od cvrčka u tu večer uznesenu?
Il slike ljepše, nego što je veče,
kad zlatna polja Pozdravljenja prenu?!
Dadoh li himne sjajnije i veće?

O, što su zvuci velikog Šopena,
o što su slike slavnog Rafaela
spram jednog samo, samo jednog trena,
kad pozdrav Gospi šalju žita zrela?!
O, što su zvuci velikog Šopena?

I što je naše, ovo naše Lijepo?
Ushit rad kojeg pljeskamo ko djeca?
Jecaj u ptica što slušamo slijepo
ne ćuteć kroza nj glas Asiškog sveca.
O, što je naše, ovo naše Lijepo?

Čuj! Negdje sjetno odbijaju zvona,
ljiljani zlatnim zvončićima truse.
A ja?
O stid me; evo ide Ona!
O kud ću, kud ću?... Sakrijte me u se.
Ne mru li sjetno povečernja zvona?

O, primite me, prekrijte me, braćo!
Neka me uz vas Njena Milost pospe,
kad kraj vas prođe sjajna s onog brijega
— žito,
o travo,
djeco naše Gospe!
O, primite me, prekrijte me — svega!

PJESMA MARIJI

— Ja sam obolio teško, Marijo, Majko moja,
i ne znam, da li će ikada bolovi moji proći.
Mnogo je bilo dana, mnogo je bilo noći
što čekah, da me opet molitva ozdravi Tvoja.

I nisi — nisi došla u odaje moje mrtve,
da čudo na meni stvoriš sa moći dobroga Sina,
s riječi Onog, što stvori iz vode žarka vina,
sa strahom nevine djece, s krvi Božanske žrtve.

Nikoga nije bilo, da nada mnom svijeće pali
i moli za srce moje, za dušu, što nevina vene.
Nikoga, Majko, ne bješe — osim smrti i mene,
svi su me prezreli tada, što uvijek su laskat mi znali.

— Umoran, nijem i strven ko ratnik s krvava boja
vraćam se natrag k Tebi: pred vrata
samotnog grada.
Dok sve se oko mene ruši, Ti si tek jedina nada.

Znadem —
Ti me tek prezreti ne ćeš,
Marijo,
Majko moja!

MOLITVA

Daj mi, Bože, da zaboravim,
da su ovo ruke moje,
da su žute, prozirne i tanke
ko u jesen hvoje.
Da zaboravim,

da su nekad bile moje,
da su kidale, pustošile i harale
na zemlji bašte Tvoje —
— da zaboravim,
ko da nisu bile moje,
i da nikad nisu rasplakale
dobro srce Tvoje!

O KIŠICE, O SESTRICE

O kišice, o sestrice
tuge moje mojih noći, bola moga,
i mene svi su ostavili,
al moje srce jošte sretno bije,
al moje srce još se vedro smije,
jer Bog me nikad ostavio nije.

Što plačeš, mala kišice,
pod prozorima ove noći žalosne,
svi mostovi su pozaspali davno
i djeca davno prošla su preko njih?
O kišice, o sestrice!

Što plačeš, mala kišice?
Za svjetla što se tiho zgasiše,
i krošnje što se redom sklopiše,
za ljude što su žurno otišli
i vrata oštrim čavlom zabili?

Što plačeš pustoš neba crnoga,
prazninu noći pustih grobova,
za mrtvim glasom što se vinuo
i nestao ko sjenka poljima?

OSTAVITE ME!

Ostavite me, vi, svi,
što stojite pokraj mene,
već ste mi se ko stakla usadili u mozak!

Odnesite te žute kutije
i čaše,
bočice pune medicine,
otvorite sve prozore,
da se sve prozrači,
da mi dođe miris mjesečine —
sijena iz daljine.

Pa me pustite,
da budem sam sa sobom,
sa svojim mislima,
da mislim — ili ne mislim —
svejedno:
samo da znam
da sam sâm!

Jer vi ne pojmite, kako je strašno
kroz godine vječito duge
nositi iste misli,
udisati iste mirise!

Ko četiri gvozdena malja
kad četiri zida stoje
i očajno pritištu mozak
i misli ko uvele hvoje.

Ostavite me, vi, svi,
da zaboravim,
da sam vječno trpio,
da zaboravim,
da sam vječno patio,
da zaboravim sve:
i vas
i ljude,
i sebe!

Da odem —
daleko da odem,
da izađem izvan sebe,
svog tijela,
svih granica...
i tiho — posve tiho,
da se smirim
ko jeka
u Bogu, koji me već davno čeka!

IVO HORVAT

(1903)

OREOL

To je bilo davno: Anđeo je mira
zapjevao svijetu: Isus Krist se rodi!
Pjevali su s njime istočni mudraci
i dobri pastiri. Pratili su zvijezdu,
što ih k Bogu vodi.

Danas mi se opet ponavlja ta pjesma
istočnih krajeva, poniznih pastira.
Usrknuti želim tamjan svježa neba,
želim jedan dijelak svetačkoga mira.

Riječi tihe šapćem dalekih vjekova.
U velikom svijetu ja sam svemu bliže:
i cvijetku i ptici, prosjaku i djeci,
anđeoskom pjevu, što nam opet stiže.

I postajem sretan. Bolji nego prije.
Kao prosti pastir ili mala djeca.
O, imade jošte u dušama našim
jedan kut, što svijetli ko oreol sveca.

FRANO ALFIREVIĆ

(1903-1956)

CRKVICE POKRAJ MORA

Dočekaju nas prijazno njini zidovi stari,
skloništa priprostih duša, ribara i mornara.
Mnogo su uzdaha čuli polumračni oltari,
mnogo je suza vidjela Gospina slika stara.

Tu klečahu žene i majke k zemlji spuštajuć oči,
moleć za daleke svoje Mariju, zvijezdu mora.
Tu klecahu grijehovi davni i grižnje na istrtoj ploči,
kajanja teška, što mole mir od nebeskih dvora.

Tu vise zavjetni darovi skromnog, pobožnog puka:
sidra, konopi, fenjeri — spomeni brodoloma,
srca i ribe od srebra. To je posljednja luka,
u kojoj je tako dobro poslije životnog loma.

O te stare kapele na primorskim padinama,
srasle sa škrtim predjelom kamenja i stijenja,
smiruju snenim bojama dušu, što luta sama
i daju neznano nešto, od čega bol nam jenja.

Te male crkve, što bijele se među zelenilom tamnim
i dižu se često nad morem, s visova gledajući,
pozdravljali su brodovi pred vidokrugom kamnim,
zavičaj u njima videć, iz daljina se vraćajući.

One imaju nešto prisno i za srce nevjernika,
ožarilo se pred njima i lice krutog psovača,
jer mir tajanstven struji iz njinog staračkog lika,
i oči nekada divlje ispunjaju sjenom plača.

Ko zna, zbog čega. Al tako, skromne i pogurene,
kao da čuvaju dušu davno nestalih ljudi,
toplinu srdaca prošlih i neznanih godina sjene,
tajnu srdaca zgaslih i bolove umrlih grudi.

Ko zna, zbog čega. Al tako, u svečanom miru,
one gledaju žive stasom duboke samoće,
dok more pred njima blista s odrazom kuća u okviru,
a kroz crninu čempresa bijele se nadgrobne ploče.

POBOŽNOST

Ući ću možda sa štapom lutanja
ko zna u koje veče u crkvu kraj mora;
već star, i prešav oštrinu svih putanja,
možda ću doći crkvi djetinjih zora.

Tad kad budem prognan od svakoga sunca,
tražit ću da mi dade dobrotu svoje tame;
bez prkosa uma, bez strasti što bunca,
kleknut će moja duša, žalosna od osame.

Na neku klupu tamnu poput lesa,
klonut će tako, ko žena u crnini;
kleknut ću umoran, izmučenog mesa,
u crkvi brodolomaca povraćen tišini.

Čut ću stare molitve suhih žena,
pognutih i žutih u sjaju voštanica;
iz groba ko da dolaze napjevi tih sjena,
dok mole za sve duše u ritmu brojanica.

Vidjet ću u kutu kog starog mornara,
poklonika smjernog, spasenog od loma,
gdje kaže pred Gospom probitih njedara
srce zvijezdi morskoj, nadi brodoloma.

I ja ću možda molit', vadeć iz dubina
glas zaboravljeni davno mrtvih dana,
kraj znanog oltara, zanijet od tišina,
u kutu gdje vise slike okeana.

To zavjetne su slike mora uzburkanih,
lađa što se valjaju pod crninom svoda;
al' svijetla iznad života razbacanih
i slika je Madone, spasa mnogog broda,

ukletog broda ko uklete duše,
osuđene da spozna bijes svih okeana.
I gorki psovači u očaju se skruše
i slabi su pred snagom jednog kobnog dana.

Ah, možda ću molit' kraj slika tih mora,
ja, pusta lađa što je mnogo stradala;
zovuć' ga, plakat ću pred Bogom davnih zora,
pred posljednjom vizijom, koja me svladala.

KRUŽIM OKO BOGA

Predajem se bez misli korijenu svih stvaranja,
Ja kružim oko Boga, jer On je moj,
a ništa moje nije, i sve je.
Utapam se u nepoznato kao broj,
i za mnom hode jesenje aleje.

Kao polumrtav jelen slušam vodu,
u grgolju šumskom u četinastom miru.
Bježeć od ljudi suzno zrem slobodu
u raskriljenom sjaju, pod nebesima u širu.

I osjećam Boga u boji jedne ptice,
u hladnom praskozorju kraj ranjenog vojnika,
i ne znajuć zašto pred cvijećem pao bih nice,
noseć sve osmijehe davnih bolesnika.

Svud osjećam Boga, u kruhu i u rani.
Predajem se bez misli korijenu svih stvaranja,
i kao jednodnevan kukac na jutarnjoj grani
sretan sam u zagrljaju vječnog odmaranja.

TON SMERDEL

(1904)

OBASJAN VEDRINOM

Modrine Tvoje,

Bože,
modrine

sunca su pune dubine.
Ponizan i veseo
vidim sve svoje praznine,
te kličem ko cvijeće i ptice
za Tobom iz srca punine.

Modrine,
Tvoje modrine

za maštu su,
ko potoku
poslije oluja i kiše nizine.

Dubine i modrine,
modre neba dubine,

ko vječnosti svijetla su visine.

SUTON U EMAUSU

O pođi s nama Nepoznati jer se smrkava
i jer lice tvoje blista sjajem sutona
dok naša uplašena srca
maglom tuge obvijena
posrću sve više

Riječi tvoje u dušu nam padaju
ko proljetne latice sve tiše
i gle nečujan je korak tvoj

O gdje si

Uđi pod krov s nama
jer sutonske već pljušte ljubičaste kiše

I dok ti sjediš za tren s nama
tvoja jednostavna romoni riječ

Kruh lomeći blistaju ti prsti
dok vino u peharu plamti sjajem Okrepe

A onda te je naglo nestalo

Iščezao tvoj je ljudski lik

Oči obnevidjele tad su progledale

O gdje si

Na pragu smo i gle eno
osmijeh se mlađaka upleo u granatoj tisi.

NIKOLA ŠOP
(1904)

ISUS U SVETOHRANIŠTU

I

Sam

Sad opet idem sam, ja mali prolaznik,
pod nakrivljenim šeširom ovim svijetom.
A ti si otišao, i tvoj dragi lik
sija se nevidljiv u hraništu svetom.

Zar si ti sad tamo, u onom hljebu bijelom?
U svetohraništu, pred kojim tinja luč.
Zar tamo, sa svojim srcem, dušom, svojim tijelom?
Zar je to melem za moju dnevnu žuč?

Nedovršena posla, kad prođem kraj tvog stana,
u škrinji gdje se kriješ zlatom okovan.
Duša mi puna brige, srce mi puno rana,
probdjelo bi uza te vječnost, ko jedan dan.

Otkrivam ti sve, što u duši skrivam.
Zovem te da sa mnom teški dan podijeliš.
Dugo ti šapćem, žarko te prizivam.
A ti nevidljiv samo šutiš i samo se bijeliš.

I evo, sve češće ja zaboravljam
u prolazu da ti skinem kapu.
U kasnoj noći, kada se žurim sam,
sa svežnjem večere o štapu.

POZIV DRAGOM ISUSU

O Isuse, kako bih volio, kada bi se
udostojao da uđes u moj stan.
Gdje sasvim obične o zidu stvari vise.
Gdje se u oknima rano ugasi dan.

Pričao bih ti, kako svjetiljku mutnu palim,
da kratki ovaj dan produžim.
Kako živim životom sasvim malim.
I pun jeda, sa braćom svojom služim.

Pričao bih ti o ljudskoj kući.
O oknima, koja su pokatkad plava.
O vratima, kroz koja pognut moraš ući.
O bravi, koja se čvrsto zaključava.

Pričao bih ti uz dim obične cigare,
o svakom čovjeku i kako se koji zove.
I kako jedni uvijek nose haljine stare.
I kako drugi uvijek nose hajine nove.

I kako ima sedam brižnih dana.
O Isuse, i svaki je ko što je bilo juče.
I o tom, kako se kad zaboli rana,
šešir na čelo duboko, duboko natuče.

Pričao bih ti dugo, sve dok ne začujemo,
kako se rosa niz prozor sliva.
Onda bih ti rekao sasvim nijemo:
Isuse, umoran si, tebi se sniva.

O lezi, zaspi na postelji ovoj,
koju čovjek svaki dan otkupi.
Tužno ti čelo ovit ću u utjehe povoj.
Spavaj samo, a ja ću na klupi.

VEČE U POLJU

I

Pognuta vrba, ko stara majka,
mršavom rukom na molitvu dade znak.
I svud umuknu šum trave i brbljava šaš.

Tada se najstariji popac iz grma javi
i pred svima moli Očenaš.
A šume i trave pobožno odgovaraju.
I braća njegova što kleče u travi.

A ja prognanik iz grada osamljeni
slušam te ponizne zvuke,
pa glave prignute i pun svete večeri,
ne znam da sam i ja sklopio ruke.

II

Kad se svrši tiha molitva, sve se opet
na svoj večernji posao vrati.
Zašumi rosno krošnja nada mnom.
I šume, što su molile, umuknu dugim snom.

Grmlje po obroncima opet prikuplja mrak.
A mjesečeva užarena plitica zasija.
Stričak stričku nastavi da priču priča.
A stara vrba opet nad vodom vlažnu maglu čija.

SVETOM DRVODJELJI

O, sveti drvodjeljo, ubogi nadničaru,
koji piliš i tešeš u duboki noćni sat.
I umoran liježeš na svoju klupu staru.
Dok se nebeskim sjajem svijetli tvoj alat.

O, radniče sijedi, koji čemernom hranom
hraniš svetu obitelj i gladuješ sam.
Koji smjerno kucaš i javljaš pred svakim stanom:
Sve drvene, stare stvari obnavljam, popravljam.

Napravi mi, isteši, o drvodjeljo sveti,
do neba vite ljestve rukama tim bijelim.
Po njima da mogu svom Bogu se popeti,
kad god moj prozor potamni i bolan zaželim.

Da mogu povesti sobom i gradić svoj tužni,
koga često savije tako tegoban jad.
Koga zamrače dani tako olovni, tako ružni,
da bi od bola sav poskakao u vodopad.

Podigni vite ljestve, o majstore Josipe,
da iz gradića povedem i radnike blijede.
Te ljestve pod njima će tegobno da škripe,
kada se budu penjali, da s Bogom dugo sjede.

Kada se budu penjali noseći svjetiljke male,
kojima osvjetljavaju svoj turobni, zemni hod.
Te svjetiljke, te zvijezde, koje su na zemlju pale,
i lagano penju se opet na nebeski svod.

MOLITVA DA SVI IMAJU POSLA

O Bože, teško li je u doba časa snenog
prisloniti na ruku svoj umorni sluh.
I slušati u njoj zvuk posla izgubljenog,
koji nam je svet, ko neki dragi duh.

Ah, na nebu tvome vlada divan red.
Anđeli, sveci tvoji svaki posla ima.
I pčela mrtva gore opet skuplja med
po tvome nebeskom cvijeću i poljima.

Obilje posla daj i svakome čovjeku.
Neka mu radošću urodi svaki sat.
I neka tebi samo, kad dani mu proteku,
blistav od rada preda svoj alat.

GABRIJEL CVITAN
(1904)

DOĐI, GOSPODINE!

Dođi, Gospodine!
Više od srebra i zlata,
više od kruha
nama, Gospodine, treba
Tvoga Duha.

Sunce i danas jednako grije,
kiša usjeve zalije;
od pšeničnog klasa
polje se ko zlato talasa,
voćke su pune ploda,
vinogradi slatkoga roda,
pašnjake poplaviše stada...
Zemlja — vječno mlada —
iz svojih blagoslovljenih grudi
obilje svega nudi.

Ima, Gospodine, i kruha i ruha,
samo u ljudskim srcima nema
Tvoga Duha.
Da nije tako, zar bi se pšenica palila
i stoka tamanila,
dok bezbroj, željnih rada,
skapava od glada?
Zar bi se pamuk ništio u rpama,
dok milijuni idu u krpama?

Veličanstvu Tvome ljudi se ne raduju,
zato narodi gladuju.

PERE DULČIĆ

(1905)

BODNJOK

Zgarčeni od trudih, brigih i nevoje
Storci, ženskè, dica kleču kraj komina
Na trupici Bodnjok, s mendulin rožonjac,
Kofa pašuratih, dižva čorneg vina.

A vonka je škuro, praznina i studen.
Od mirih po pojih niz more oldoje
Glos Ovemarije, ča duše skrušije
A u sarcu radost i tugu zadoje.

Makle su se pešnje, zadarćola sarca,
Spustile se vije... Kroz prozne ponare
Molitva se libi, s mortvin obahodi
I grebe i poja, konobe i žare.

Pok kako na jidra iz zemje Harvoske
Priko oceana mišjon burdižaju:
Večeras, na Bodnjok, uz moleg Ditića
Svi živi i mortvi uvik se sastaju.

Darću žujne ruke ča blagoslov doju,
Plandaju obrazi, srića oči širi...
Kako rilko, Bože, kako kruto rilko
I pod našu plonu radost kad zaviri!

Ma kad zvon zamukne, molitva utihne.
Sve bogastvo, dori tot su kraj komina:
Blagoslovjen Bodnjok, s mendulin rožonjac,
Kofa paršuratih, dižva čorneg vina.

GAŠPAR BUJAS

(1906-1963)

KARINSKI TRIPTIH

III

Samostan i crkva. Još od turskog doba
isti zid ih veže. Građevina stara.
Ispod njenih ploča svud je grob do groba
već usnulih davno karinskih fratara.

Uska i visoka. Stil gotičkog hrama.
Jednostavan portal. Obična rozeta.
Prozori opskurni. Mir. Tišina. Tama.
U njoj ništa nema što sabranost smeta.

Na oltaru velom zlati se mozaik,
Gospin kip za staklom zatvoren u niši.
Pred njim tiho moli sijed i visok laik.
Produljen u sjeni izgleda još viši.

Svod nakoso leži s dva protivna boka.
Uz pobočni oltar kandela se ljeska.
Po sredini visi pozlaćena čoka.
U čaši na stalku lumin titra, bljeska.

Mjesečina. Svjetlo popuzlo sa klupa.
U koru je netko na klecalo sagnut.
Zvonik s krovom starim sivosmeđih kupa
u rijeci se vidi strmoglavce nagnut. — —

Vijuganje ceste uz kosinu gustu.
Pod obraslim vrškom obronci i brine.
Pustinjska samoća. U zaljevu pustu
dvori male braće — spomenik starine.

AUGUST ĐARMATI

(1906)

U CRKVI

O kol'ko svetih kapi plodne rose
U jednoj riječi ta molitva skriva!
Spusti pred Bogom pokajničke kose,
I priđi k vrelu, ključa voda živa.

Slušaj te riječi, kao svijetlo rone
U tamni ponor nemirnih dubina,
U njima zvoni tajna vasione
I divne žrtve raspetoga Sina.

Ne znam ti ime ni tko si, ni što si
Al neka bliskost struji među nama;
Isti nas zanos uzdiže i nosi
Gotskom ljepotom Božijega hrama.

Odgrni zastor s tvoje duše ledne,
I priđi k vrelu, ključa voda živa,
Da shvatiš tajnu moći duše čedne,
I sreću što se u bolima skriva.

NA PUTOVIMA VJEČNOSTI

Žude u meni svi svjetovi moji
Čistinu staza slobodnih od smutnje,
Traženja dani prolaze kud koji
Nađene sreće krvare od slutnje.

Plamen što tinja u dubini tame
Slabi od bolnog daha iskušenja.
Ljepote što su određene za me
Samo su kobni predznak novih vrijenja.

Svijetle trenutke sjenči očaj straha,
Sve su težine prevršile mjeru,
Zlokobna miso preotimlje maha
I slabi nadu i ubija vjeru.

S gestom smijeha skrivam srž dubina
Ipak za svijetlom moja dna se bune
Tek tješi zakon raspetoga Sina
Da patnje nose plod trnove krune.

O, da l' tog časa, da li nebo slutim,
Ne znam, jer srcem nosim sumnje same,
Al znam da boli, koje tada slutim,
Osmijehom svojim u vječnost me mame.

VLADIMIR KOVAČIĆ
(1907-1959)

KRIST NA GROBLJU

Nasred groblja visi tijelo Kristovo.

Njegov krst nad grobljem je visoko:
stoji povrh
drugih krstova.

On je umro,
jer je druge ljubio.

Njegov krst je zato
najveći.

STARICE U JUTRO

U osvit Bog u naše duše silazi.

Kraj kreveta na zidu visi krunica
i staračke je naše ruke skidaju:
Očenaš mole, Zdravu Mariju,
Pozdravljenje.

Pod prozorima prva kola prolaze,
o pločnik biju jake noge radnika
i mlade žene nose na trg mlijeko;
pod prozorima prva kola prolaze
i pjeva netko.

U osvit, kad se budi mladi dan
i na ormaru mire jabuke,
pred Boga klekne naših duša san
na molitava bijele jastuke.

KAMILO KRIŽANIĆ
(1908)

PUTNIK PRED MADONOM

(Galovićevu zanosu pred Gian-Bellinijem)

Nemiri moji su puni lutanja, želje i noći
i nosim u sebi pogled sanja i muka davnih,
nikada ne će duša ovako ponizno doći
da prostre mlado srce s mirnih podravskih ravni
ko danas u tužaljci svojoj.

Jer putnika Tvoga dobrota i čežnja mira obuze
i licem koje trpi da bolove svoje preda
i rane složi svoje
nek smire ih Majčine ruke, operu Majčine suze.

— A mirni Lik na sluge svojega zanose gleda,
mole se majstorske boje,
u vlažnom polumraku visine se skromno skruše,
noseći govor boli
i stihove za spas duše.

IVO LENDIĆ

(1908)

KOROSANTI

Krist je u hostiji bijeloj izašao iz crkve.
Mašu srebrenim kadionicama ministranti.
Prozori su ogrnuti sagovima, okićeni cvijećem.
Danas su Korosanti.

Sve je pošlo za Njim. On ide u blistavost polja,
dok Ga zvonjava silna iz praznoga prati mjesta.
U tišini dočekuje Ga samoća njiva i vinograda.
Poljskim je cvijećem posuta sva cesta.

Ide za Njim mnoštvo pognute glave (kao ono nekada);
zrelo se žito povija pred Njim, ko da Tajnu sluti.
Vinogradi lebde u visini obronaka i pružaju mladice.
Sve je kao nekad. On samo šuti.

Prostrla se pred Njim u čežnji trudom obrađena zemlja,
koju je nekad stvorila Njegova ljubav i Njegova sveta volja.
Kao anđeli posiplju pred Njim cvijeće djeca u bjelini.
Otkrila se sva ljepota janjinskoga polja.

Blista zlatna monstranca u suncu, kad On blagoslov dijeli.
Mnoštvo kleči, vinogradi se zelene, pognuto se žito jače žuti.
Sve u zanesenju žudi, da progovori kao ono nekad učenicima.
Ali On blagosivlje i šuti.

Masline se srebrene osjećajući Njegovu blizinu;
nadviše nad cestom svoje grane poput skrušenih ruka.
O, ni Salamun nije imao u kraljevskoj svoj slavi
takvih slavoluka!

A iza Njegova pohoda polje je prazno. Blistaju se puti.
Žito se iz zanesenja zlatnog uspravi i prene.
Vinogradi njišu mladicama kao da s visina mašu.
Masline se ganuto srebrene.

DVANAEST BOLESNIH RADNIKA I JA TRINAESTI

Jutros se pričestilo dvanaest bolesnih radnika,
dvanaest siromaha,
i ja trinaesti,
posljednji među njima.

Jutros smireno plivaju mrki radnički pogledi
u jutarnjoj svježini kao utišana pučina pod bolnicom.
Kao da skrivaju tajnu neslućena bogatstva,
dvanaest bolesnih radnika šuti svaki na svom krevetu,
i ja trinaesti
među njima.

U ovoj tišini, u ovoj svetoj jutarnjoj šutnji
svaka bi naša riječ zadala bol.
Svi smo pritajili glas. Krist nešto govori
dvanaestorici bolesnih radnika na tvrdim jastucima,
i meni trinaestomu,
posljednjemu.
Mi slušamo zadivljeni.
Nitko se ne tuži. Krist sve zna,
iz Njega sama blagost odsijeva.
Pogađa naše najbolnije misli, naše najtajnije želje.
Nitko nam nije tako divno govorio o veličini i ljepoti bola,
nitko nam nije tako pričao o bogatstvu krutog siromaštva,
o pticama, koje On hrani,
i ljiljanima,
koje odijeva.

Duboka se zbivanja zbivaju u duši
dvanaestorice bolesnih radnika,
dvanaestorice siromaha,
i u duši mojoj
posljednjoj.

Krist se oprašta. Rekao nam je još prije odlaska,
ako budemo htjeli, da će opet doć;
samo treba, da od Njegova odlaska do Njegova dolaska
prođe bar jedan dan
i jedna noć.

Krist se uputio. Bolničke verande već plivaju u suncu,
vjetar s mora dolazi;
u tišini jutarnjeg sjaja površine Kvarnera tiho sanjaju.
Krist je rekao, da budemo radosni, a nama je žao,
što tako brzo odlazi,
pa željno upijamo posljednje Njegove osmijehe i već daleke
korake,
što našom dušom odzvanjaju.

Jutros se pričestilo dvanaest bolesnih radnika,
dvanaest bolesnih siromaha,
i ja trinaesti,
posljednji među njima.

MOLITVA USKRSLOM SPASITELJU

Molim se Tebi, koji si poslao proljetne kiše
na more... i stvorio to sunce, što grije,
da se obraduje proljetos svatko, koji je tužan,
da bar se kroz suze nasmije.

Da se pričeste Tobom svi koji su hladni,
(iako to ničim, ah ničim zavrijedili nismo)
da se sjete svojih oni, za koje se davno ne zna,
da doma pišu pismo.

Da se sjete svi bolni, dok zvona i potoci zvone,
a proljeće novo prolazi gorom i dolom,
da se uznesenje nad svoje vlastito tijelo
otkupljuje samo bolom.

NA VRHU BLIZU JANJINE...

I

Na vrhu blizu Janjine na poluotoku
nalazi se mala kapelica sred hridina i šuma;
sagradili su je težaci na dogled plavih otoka
i morske pučine. Stoji kraj strmog druma.

Mala je... U nju mogu da uđu dvije ruke
da pred žalosnu Majku Božju stave poljskog cvijeća.
Tužna je to Majka Božja, mrtav Sin joj je na krilu,
mrtav Sin... sva Majčina sreća.

Tuda prođu uvijek siromasi s poluotoka
kad puni nade za srećom u nepoznate strane polaze.
Tad ih otprati uz majčin bol i bol Majke Božje,
a dočeka ih bol za mrtvom majkom i bol Majke Božje
kada natrag dolaze.

Ta mala kapelica srce je onih hridina
kao što je srce kapelice Srce Božje Majke.
O koliko su puta žalosne majke gledale odatle pučinu
i šajke, koje im odnose djecu, i plove mirno.
Šajke, šajke...!

II

A svak ima bar trun veselja u životu pa i siromasi.
I poluotok kadgod dodirne tiha plima radosti.
Ali Srce Majke Božje na Vrhu blizu Janjine
uvijek je probodeno. Srce je to Majčino sa sedam žalosti.

I uzalud procvate oko kapelice vrijesak i kadulja,
uzalud zamirišu ruzmarini tako tužno, tako umolno,
da Je razvesele.... Uzalud ptice pjevaju.
Lice je Majke Božje uvijek tužno, uvijek prebolno.

I svako vedro jutro u rana, topla proljeća
dok morskom pučinom vjetrovi s lakoćom lađe nose,
dok još spava Janjina i tiho osvježenje pada,
tada su oči žalosne Majke Božje pune rose.

I šumom prođe srh da Majka Božja plače.
Sve se uznemiri i strese do najmanjeg lista.
Sunce se požuri da grane. Sve plaho zatitra,
a tad i kroz suze Majke Božje tihi sjaj zablista...

KAD NE BIH ZNAO, DA IMA LJUBAVI

Kad ne bih znao, da ima ljubavi,
ne bih ništa razumio.
Ni brdo, ni more, ni cvijet,
ni rijeku duboku,
ni sunce, ni svijetli mjesec,
ni zvjezdani svijet u mom oku.

Ne bih shvatio ustrpljivost Tvoju
dok gledaš, kako vrijeme koje si poklonio,
ljudi ovako trate.

Ne bih shvatio to Tvoje uporno čekanje
da se vrate.

Ne, ne bih ništa razumio,
kad ne bih znao, da ima ljubavi.

MIRA PREISLER

(1908)

PROŠNJA JEDNE NOĆI

Udijeli mi, Gospodine,
da ne ostanem prah!

Beskrajno sam iscrpljena
krčeći sebi put u patnji
koju si mi dao
kao dar prolaznog života.
Svuda tražim Tebe.

Misli su moje vezane uz neizmjerne daljine
otkuda dolazi glas Tvoj.
Pjesme bolova mojih izvor su u Tvojoj ljubavi.

Prenesi me tamo gdje ću uvijek gledati
kako grane pupaju
i rascvjetaju se ogrijane suncem.
Gdje teku bistre vode,
a negdje se glasaju ptice.

Da osjetim tišinu noći, koja mi je donosila
miris šuma
koje su me osvježavale.

Da nađem u radosti one, koje sam voljela
i koji su se udaljili
na prolaznom putu patnje.
Da jednom uhvatim zvijezde
po kojima su plovile moje najljepše čežnje,

da obuhvatim prostor,
beskraj koji si ostavio
između mene i Tebe.

Beskraj
koji mi je dao uvijek naslutiti Tebe
jer sve si bio Ti -Vječni!

Udijeli mi, Gospodine,
da ne ostanem prah!

Ponesi me do Tebe.

JERONIM KORNER

(1909)

PJESME SRCU

I

Smiri se, Srce moje, smiri.
Na svijetu nema vrijednosti
da se za nju plače.
Smiri se, Srce, smiri.

U životu si sretalo
samo razbojnike i zločince,
samo žalosti i razočaranja
i što ti ostaje od života,
nego blistanje zvijezda
i zaborav u tišini!

Srce,
nema bogova po zemlji.
Umri!
Ljepota je u visini.

II

Srce,
najveća je sreća biti sam.
Poput cvrčka u jeseni
kraj stare zemljane peći.

Ne nositi na sebi
tugu ovog svijeta
i živjeti u tihoj ekstazi
poput cvijeta.

Propovijedati Boga
onima, koji ga ne čuju
u buci.
I ići za oblacima,
što u beskraj putuju,
s ljiljanom u ruci.

MAJCI ČOVJEČANSTVA

U crninu bola zavila se duša.
Ruka traži svjetlost.
Ruka klone.
Ukapaju se prsti u meso od srca.
Ali svuda su tmine i praznine.
U njima duša osamljena grca.

Umorni od traženja i očajanja,
idemo svijetom kao sprovod velikana,
ko sablasti neke
kroz ugasle požare htijenja.
Mi tražimo nebo,
mi tražimo suzu oproštenja,
a nikog nema.

O Majko Božja,
zoro naših zora,
Ti zvijezdo stara nad kolijevkom ubogara,
otvori vjeđe nad ponorom naše tmine
i pogledaj,
koliko bijednika ide svijetom
bez Boga
i bez istine.

Čuješ li kako se lome svemirom
udarci o prsa grješnikova
i vidiš li duše kako se grče,
da dosegnu plavet neba,
a tijelo se koleba,
jer hoće hljeba?!

Vidiš li kako duša klone,
kako traži Boga, a nema neba
kako traži Tebe, a nema sebe,
kako traži mira, sreće
i zaboravi blage,
a nema snage?!

O Majko Božja,
zoro naših zora,
Ti oko patnje i nevolje naše,
prospi srebro milosrđa svoga!
I vrati nam svjetlo,
vrati nam ljubav,
vrati nam Boga!

ISUS KRIST

I bio je Čovjek-Bog,
I dobar i drag i blag!
Kud prošla je njegova stopa
Rastao milinja sag.

I bio je Čoviek-Bog,
I lijep i svet i tih.
I svaka njegova riječ
Bijaše zvonak stih.

On nije osjećo mržnje
Ni prema čovjeku tom,
Što ubi vlastitu ženu,
Sa djecom ostavi dom.

On nije osjećo mržnje
Ni prema ženi iz kala,
I Njegova ruka sveta
Stišala more zala.

On življaše davno i davno,
Al spomen je o Njemu živa.
I mnoštvo o Njemu zvijezda
Zemlji priču dariva.

Tri male sestrice zvijezde
Zbore o noći snijega:
Tri kralja, tri kralja, tri kralja
vidješe Kralja svega.

I mjesec se Njega sjeća:
Igro se s Njegovim pramom,
Kad je nad jezerom tihim
O sebi učio samom!

I sjeća se vjetar jak,
Koji je blago stišao,
I more, beskrajno more,
Po kojem je Petar išao.

I sjeća se jezero tiho
I čitava Galileja,
I blistavi Jeruzalem,
I beskrajna, beskrajna Judeja.

O — čuva cijeli svijet
O Njemu spomen čist
Bio je čovjek, Bog i cvijet,
A zvao se — Isus Krist.

CORPUS DOMINI

Kleknite ponizno! — Spustite glave!
Pustite Ga da prođe kroz vaše redove,
kao kroz dušu najljepši san...
Sve drugo zaboravite, osim možda djecu,
što prosipaju pred Njim cvjetove bijele i plave.

I predajte se tišini čekanja Njegova blagoslova.
Blagoslov će taj sići na vas poželjni tiho,
kao blaga kiša na suhe, užarene njive.
Oh, neka u vaša srca ureže neizbrisiva i dobra slova!...

Kad gledam kako ste bojažljivo i krotko spustili glave svi
ko djeca u čekanju cjelova majke,
za koji se ne usuđuju moliti, jer su kriva,
meni se sažalite — i pitam se:
« Zašto ikad pomislih, da ste zli?
Oh, zašto ikada pomislih, da ste zli? »

SKLOPI OČI I NE TRAŽI NIŠTA

Sklopi oči i ne traži ništa.
U duši su mnogo ljepši vidici.
U duši su istine,
koje smo zaboravili od djetinjstva:
igračke, ozbiljne igračke,
koje su jedine kadre
da izmame smiješak
na patničkoj usni.

Sklopi oči i ne traži ništa.
U duši tvojoj spavaju nade,
zaboravljene,
u Boga i u život.
U duši tvojoj spavaju zvonici,
koji su nad rodnim gradom
pjevali pjesmu
o neizmjernim prostorima.

Sklopi oči i ne traži ništa —
i naći ćeš ljubav
i mir.

SVAKA DUŠA

Svaka je duša zaseban svijet,
Tajanstvo noći i bestidnost dana.
U svakom srcu jedan je cvijet
I jedna gorka, prebolna rana.

Svaka je duša jedna uska tajna,
Koja vječnost i beskrajnost treba.
Svaka je duša jedna zvijezda sjajna,
Koja gasne bez svojega neba.

SREĆKO KARAMAN

(1909-1964)

ŽIVOT JE JUTARNJA RADOST

Smijeh je stara zapovijed i po njemu ćeš shvatiti smisao života.
Tko kaže, da je živjeti trpljenje, zaboravlja na dobrotu Božju,
i svjetlost, koja je izvor rađanja.
Zaludu ćeš tražiti rasplakanog anđela.
Potoci ne plaču, krošnje sjetno ne šume,
cvjetovi ne umiru.
Površno idemo svijetom,
ljepote je u izobilju na svakom koraku,
a ne samo u nedostižnom.
Tko plače, kad sunce izlazi i gora zeleni, ne vrši svoje poslanje.
Naše su ruke grane pune plodova,
oči vjera i sjaj budućnosti.
Mi smo raspjevana česma u krošnju vodoskoka,
u kojoj živi, množi se i rađa svjetlost.

Dûga smo, koja ide od zemlje prema nebu.

Zraka, dûga, osmijeh —
radosno, vedro proljeće.

STJEPAN HRASTOVEC

(1909)

PRED BADNJU NOĆ

Daj, da vjetrovi stresu oblačinu tmastu
i prostori plavi da se rašire u vedrinu,
bregovi u bjelini da porastu
u visinu.

Neka se svjetlost na zemlju prolije u kiši
na putove da se ustave u trku,
na zemlju mrku,
što moli za mir tiši!

Podgrij ljubav, da je osjete siromasi
u okrepi svoga ispaćenog tijela!
U nama sve misli na nedjela
ugasi!

NOĆ U BIJELOM

Kako će daleko noćas duljina putova segnuti!...
Svijet će od Božje ljubavi širi postati!...
Noć će se bjelinom zaliti i preko nas protegnuti
i budna ostati!

Ona će bdjeti nad dolaskom Boga, koji će saći,
svako će se tijelo s dolaska njegova trznuti...
Udijeli tad blagoslov, Bože, mojoj majci i mojoj braći
i potocima, što će od ushita stati i u stajanju se smrznuti.

U mnogim će kućama sjati cvijeće, anđeli, liješnici,
mnogi će roditelji s djecom gladni i žalosni leći...
Duboko će se skrušiti u kajanju svi Božji grješnici
i ja — najveći...

U blagoslovljenom snijegu neka zemlja pobijeli
i putevi do Tebe neka se ove noći skrate,
da se grješnici, koji su se zemljom zanijeli,
k Tebi vrate.

OSTAVI NAM OVU NOĆ ŠTO DUŽE

Čekali smo Te kao suha korita kišu,
da dođeš među nas
i uliješ u nas
ljubav najvišu...

Da se tragovi zloći
u ovoj svijetloj noći
na zemlji izbrišu...

Da nevoljni ne uzdišu
i grješnici da ne griješe
nego da Ti služe...
Ostavi nam, Bože,
ovu noć najtišu
što duže...

STJEPAN DEVČIĆ
(1909)

RASPELO

Krst na križanju sela, uz usjeve, rijeku i brvi,
plot iz jelova drva, zeleni minareti jablanova,
zgrbljena žalosna vrba, na križu blijede kapi krvi,
kita svelog vrijeska i mučenička kruna trnova.

Ovo starinsko raspelo sa likom Božjega Sina
na zabitnom raskršću prati ljudski udes trnoviti,
a jablani na međi majura, divski, tankoviti,
prijete nad sirotinjom sela, nad bunom gladnih godina.

U ljeta rodna, blagoslovljena, hljeba i zlatnih žitarica,
kad šume skrušeno kleče pred raspetim zemaljskim Sinom,
čini se, hodočaste usjevi ko procesija u albi svečarica
sa jablanima i poljskim cvijećem pod nebeskim baldahinom.

U jeseni prosjačke, žalosne, plamti u novembarskoj krvi,
hodočašće othodi na križni put, suzna se kišica lije,
jablani ko crni monasi sagnuti preko brvi,
vrba žalosna majka moli duge litanije.

OLINKO DELORKO
(1910)

BOGU

Često na rubu sna se javljaš šumom,
što ima ritam trava ili mora,
il prstenasti sjaj sutonjih gora,
i onda vladaš okovanim umom.

Ali čim jutro oglasi se drumom
i pojave se glasovi sa dvora,
te probude me, oči ispod bora
uzalud tebe traže cvjetnim humom.

Nema te više, iščezo ti trag.
Pored živih bića, boja i oblika,
ti mi se ne ćeš da pokažeš nag.

Oh, sini, Bože, tek u snu otkriven,
sada na javi puna, živa lika,
a ne kao dosad iza stvari skriven.

MATE MEŠTROVIĆ
(1910)

JUTARNJA SVETOST

Šećem među cvijećem uz more.
Nema nikoga.
Samo miris mora. Miris cvijeća.

Gorim. Ja sam plamen.
Plamen do neba.

Sa mnom ide Gospodin.
Oko mene nebo. Sveti pjevaju.

Ja sam čist.

JOSIP VELEBIT
(1911)

MATER DOLOROSA

Koplje mrtvih mučitelja,
Sine, više ne prijeti.
Otidoše probiv drago
Srce, i sve suze moje
Ne će ga već oživjeti.

Čini mi se: ljubav Tvoja
Muči, kini, srca tašta
I zato Te razapeše.
O, reci mi, bolan sine,
Zar se i to, i to prašta?! —
Hladne su Ti ruke, tijelo
Tek lice, gle, čudno sja se.
Zar će i smrt nadvladati
Ljubav Tvoja, da sav teret
Grijeha ljudskih primi na se?

IVO KOZARČANIN

(1911-1941)

SUŠA

Sasušeno žito savilo se u gomilama,
izgorjelo, žuto i oskudno,
i duga, tužna polja sparušeno, teško i tupo šute.

Ukočeno o svoju vrućinu raspelo se sunce samo o se
i kaplje,
a u kukuruzima gore klice, gasnu snage, vene mladost,
i svježina sagorijeva u žuti pepeo.

Kad zaduva vjetar, zašume šume i zalepršа sjetno lišće,
zaplaču negdje trave i sveli, tanki cvjetovi:

Bože,
malo
kiše!

I žilave, znojne ruke upire čovjek u nebo kao dvije molitve.

VINKO NIKOLIĆ

(1912)

ZAHVALNICA U VEČERNJIM TIŠINAMA

Prosula se glazba, vedra u tišinu:
Večernji je vjetar na krilima nosi.
U dušu je moju unijela milinu,
Pa se oko moje tajnom suzom rosi...

Tebi hvala, Bože, za trenutak sreće,
I za mrve mira, što si mi ga dao!
Utjeha se ova zaboravit ne će:
Digao si mene, kad sam posve pao!

Hvala Ti za blagost u prednoći ove;
Za ljepotu boja, modrih u tišini!
Hvala i za patnje, što će doći nove!
Neka Ti je slava, Bože, na visini!

ANTE JAKŠIĆ

(1912)

SLIJEPAC IZ JERIHA

Lk 18, 42

Kraj puta slijepac sjeđaše, a neki,
što tuđe boli na trenutak ganu,
okrenuv lice žureći se, milost
na ispruženom ostavljahu dlanu.

A on bijaše sav obuzet sluhom
u koji žamor sa slutnjom se sliva.
— Recite! Kamo žurite se? Što se
na putu danas tako čudno zbiva?

A oni: — Isus do Jeriha stiže
i ovo nisu za gubljenje sati!
A on: — Isuse, smiluj mi se! Svijetlo
života mojim očima povrati!

I dok su oni korili ga, Isus
ganut, što vjerom bezmjernom ga slavi:
— Progledaj! reče. I na slijepe oči
ruke mu svoje samilosne stavi.

I svijetlo s ruku na oči mu siđe
i s njih se skinu svi u tami dani.
I svi što nijemo stajahu, svijetlom
vraćenog vida bjehu obasjani.

KAKO DA PRIJEĐEM

Kako da prijeđem tminu svoga tijela,
što kao teška zavjesa se diže
pred okom mojim! Da Ti budem bliže,
svoj pogled svrni na me sa Raspela!

Umor je pao na sve ljudsko, što je
nudilo sreću i opojne draži,
a sada evo put do Tebe traži
praznine puno bolno srce moje.

I željan svjetla i utjehe blage,
svoj život pružam milosnoj ti ruci
da iz nje primim vjeru nove snage,

da ona Tvojoj privede me luci.
Jer duša bolna od svagdanjih laži,
iz Tvoje ruke ozdravljenje traži.

BRANKO KLARIĆ
(1912-1945)

GRANICA SUMNJA

Čuj veliku riječ, bolesni brodaru duše:
Povratka nema lađi sa mrtve sike
I znaj, da kad se zadnji idoli ruše
Demoni srca ljube žrtvenike.

Ne poznam smjera, ali zlo nije u tom.
Mene je cijele noći sumnja u povratak mučila,
A zvijezda je visjela nad izgubljenim putom,
Tek što je zjena nije dokučila.

Nutarnji glas je govorio: ne plači, već moli
I vjeruj u Dobrotu koja je sjaj ravnica.
Krmilo drži. Talasu odoli.
I otkrit ćeš sjaj dušinoga lica.

Nije smrt u padu. Ona je u srcu Demona
Koji je oteo dušin sluh i zarobio snagu.
Da prijeđem granicu sumnja, i glas božanskih zvona
Cvjetat će ko ruže na dušinu sagu.

ZADNJI STIH

To nije moj zadnji stih.
To nije moj najljepši stih.
Kad ostanem bez svega,
prijatelja, znanaca
i svojih, svih,

čekajući Njega,
spjevat ću svoj zadnji,
svoj najljepši stih.

I ponijet ću ga sobom.
Nitko za nj ne će znati.
On će nad mojim grobom
sjajan sa križa sjati.
I vječno će živjet
moj zadnji stih,
u meni, koji i sâm sam vječan,
iznad stoljeća svih
blistav i svečan.

ANTUN NIZETEO

(1913)

MOLITVA S HRIDI

Na ovoj hridi ponad mora,
U ovoj škrapi, u ovoj raci
U pučinskoj tišini Bog se javit mora:
U pijanstvu sunca tu Mu slušam Vječnost
I na šumu vala čuju Mu se koraci.

Spavam:
Od mora ljubičasta je raka,
Od bola crn mi je san.

(Bože, moj Bože, dođi
U dubokoj visini.
Više nego ikad sad sam sâm
I Tvoj.)

Spavam u pučinskoj raci
U škrapi ponad hridi:
U ovom trenu, u pjeni vala
U galebljoj pjesmi
Odlazi Vječnost — — —

...U šumu usnulih koralâ
Još se muklo čuju
Njegovi koraci.

PSALM

Gospodine,
Ovo je psalm za sve one,
koji su sad na ukletom brodu,

koji su sad na Crnom moru —
za lađu, koja sretno jedri
i za lađu, koja kobno tone...

Gospodine,
ovo je psalm za sve one,
koji su otplovili iz drage luke
u drugi kraj, u drugi zavičaj —
za sve im snove, miline i muke,
ko onoga, što sjetan snivao je raj
opijen pjesmom ljepojke sirene
u žudnji da nađe nikad viđen kraj.

Gospodine,
ovo je psalm za sve one stare žene,
što pognute čekaju znanu im lađu
i obilaze u suton crkvu kao sjene
moleći, da ih djeca još u životu nađu —
i za one mlade, vitke, još ljepše žene,
što pobirući sjetne s kamina čađu
žive, mučenice, tek životom uspomene.
I za djecu onu, što kraj mora u pijesku
nemirna šaraju likove mornara
il' u drven brodić žudnju najmlađih sanjara
izrazit bi htjela — i za njih ovaj je psalm.

Gospodine,
i za dušu nemirnu, što bi htjela
otploviti tragom gusara drevnih i smionih mornara
a okovana stenje, ko u kavezu ptiče — u tmini ovog tijela
čas prkosno smjela, čas krotka i svela —

Gospodine,
i za njen mir —
i za mene je ovaj psalm.

SERAFIN MIČIĆ
(1913)

RASPELA

Uz cestu

Tvoje dobre oči već su davno slijepe,
a sa boka rubac skoro ti je pao.
Otkad mahovine po tebi se lijepe,
još ti nitko nije noge suzom prao.

Tamna kosa što se iznad čela dijeli,
puna ti je praha ko taj sivi jelik,
a križ, kad se oblak iza njega bijeli,
čini mi se tako crn i tako velik...

U šikarju

Izgubio se put od vlažnoga pijeska
što k tebi se vero po šikarju plavu,
presušio potok ispod gustih lijeska,
u kome si gledo svoju znojnu glavu.

U proljeće, možda, janje će ti doći
te zečić il srna, leptir sa slavujem,
ali nikad nitko neće ovud proći
na magarcu mirnu sa vinom i uljem...

Na groblju

Sa grobna drva, vrh savitih zmija,
danima gledaš samo dvore smrti,
tek kada vjetar te čemprese svija,
ugledaš more i moj gradić strti.

A onda opet svud križevi goli
s kojih su ljudi već skinuli mrtve,
dok tebe, Kriste, kob najviše boli,
sveđ složno dižu na ponovne žrtve.

U časovima sjetve

Opet se plašiš, kao ono davno.
Muče te slike tako znane oku:
ljudi i konji, nazubljeni alat,
ocat u vrču i ljestve o boku.

Nadaš se majci, povoju i vodi,
dok dolje gredom svrdao se vrti.
Zatvori oči i nikoga ne zovi:
ura je sjetve i minute smrti.

VIKTOR VIDA

(1913-1960)

GORUĆI GRM

U Ime Oca i Sina i Duha Svetoga.
Tišina. Kucaj srca. Vedra noć.

U Ocu je vrijeme izmjereno
On je početak i kraj veličanstvenih ura
Na dušinu sunčaniku.
Vidim Te, Oče, u beskrajnoj kugli,
Gdje se kao u zrcalima odrazuješ.
Tvoje je ime ispisano na vjetru
I na usni Arkanđela,
Koji drži zublju
I plameni mač.
Na vodi, što se od Tvoje vječnosti
Ježuri.

Moj Bože,
Ti istu ljubav dijeliš prosjaku
I velmoži, čiji prsti s dragim kamenom
Počivaju na baršunu.
Na oblacima i nad rijekama caruješ
Zásjenjujući oklopnike.

Od Tvoje vatre plodovi sazrijevaju
I slatkoću daješ trudnom snu.
Anđeo Ti šestopercem ime
Na klisurama kuje.
Nečujni rast trave
I šum školjke Te veliča,
A i bogohulnik
Ističe postojanje Tvoje,
Kad se otrovanim laticama
Truje.

Dok se ne prenuh od šaputanja Tvoga
U svijetu,
Bio sam sâm,
Ko zaboravljena frula
Il slomljen stup u travi.

OTROVANE LOKVE

Evo i ljeta
u gradu gnjilih trava,
iskidanih, vrelih, tužnih sanja.

Obiđoh jučer Viamonte:
opotio se i onaj stari zid
i ograda sveučilišta.
Agava je gorjela u tisuću plamičaka.
Onda je oblak zastro sunce
i rijeka grunu kaljužom
zelenih zmijurina
između klobučaka nafte.

Nije teško umrijeti.
Teško je živjeti:
lomiti se na asfaltu.
Ući mamuran
u večer praznih soba.
Na golim zidovima
mrlje briljantina u visini glave.

A smrt — sretnoga li hipa!
Kao kad zađeš iza ugla
i gledaš:
Pa tog sam čovjeka
baš tu
u davna doba sreo.
Ista leptirica leprša iznad ramena.

Pokojni u prvoj noći suočenja
grohotom se smiju,
da su bili nasamareni životom.

Dan bijaše bakren,
sparan, umirući.
Poslao si vijavicu sunca,
da me smuti.
Kad krenuh podzemnim kanalom,
spazih te u dnu, na drugoj strani:
izrastao si u staklen perivoj.

I onda zagazih u otrovane lokve.
Zavedeni znamo biti tako
prividom božanstva iz olovna trnja
iza zarđala žbunja
udarcima zrake među oči.

Zasjeniš vedre noći
a tražiš, a išteš
danak odgovornosti.

Svejedno:
ne progoniš, beskrajno
praštaš. Poigravajući se
niz stramputicu zebnja.

Tako živim srećom stradalnika.

Za me nisi umro
i ja se u kam srućen nikad ne pretvorih.

Ovo je kopno produženje
usnulih, divnih mora.

Gdje si? Da uneseš malo stege
u ovu zbrku krvi i htijenja:
sitnu krijesnicu
u pokošenu travu.

Noćas si bio skriven
iza hladno vedrih zvijezda.
Ništa se od tebe nije vidjelo,
samo ti se naslućivao sjaj.

Skroviti Bože!

UNAMUNOV NADGROBNI NATPIS

Grozničavi ume, ojađena dušo,
puna strasti stroge Španije,
jecaj s epitafa ganut sam ti slušo
ko zatomljen vrisak s dna litanije:

« Spremi me, Vječni Oče, usred tvojih grudi u otajni dom,
tamo ću snivat, jer sam skršen od teške borbe sa zlom ».

ALEKSA KOKIĆ

(1913-1940)

PJESMA O CVRČKU

Stari je cvrčak odložio gusle,
izbuljio svoje okrugle
sivkaste oči,
i gleda, sluša, čudi se
raspjevanom Bratu Malenom,
koji rosnom livadom
ivančica kroči.

Starost mu već leđa pritisla
i nikad još nije slušao
pjesmu tako toplu i meku;
devet je zora skakutao
veselog Pjevača glasa
da čuje
bar jeku...

I zvone topli akordi
iz dubine srca Brata
nasmijana lica,
u tamnosjajnim njegovim očima
blistaju grane zelene
s gnijezdima ptica.

I topli, meki akordi
primamili su bijelog goluba
s cijelim velikim jatom;
stari je cvrčak odbacio gudalo
i pjesmom zanesen pošao
za Malenim Bratom...

OČEKIVANJE ISUSA NA SELU

Dođi nam, Isuse, ove radosne božićne noći
među nas priproste ljude, koji živimo sami
daleko od svake graje. I kod nas Ti ćeš moći
ostati sve do zore, dok su kuće u tami.

Sve smo spremili lijepo, uredili sobu smo za Te,
srce je naše Tebi najljepše pjesmice splelo
i ne treba, Isuse, nama nikakve druge plate,
nego da i dalje čuvaš maleno naše selo.

Ove božićne noći zaboravi sve naše zloće
za koje često nas savjest tako peče i boli,
radosne božićne noći svaki sad od nas hoće,
da Tebe beskrajno voli.

Božićne ove noći svaki hoće da kaže
radost i hvalu na svemu učinio nama što si,
kako nas riječi Tvoje krijepe, dižu i snaže
i kako ljubav Tvoja grije nas, hrabri i nosi.

Ne čudi se, Isuse, nama, ako Te budemo mnogo
zadržavali u svome stanu: boli su naši sve veći
i niko od nas više snosit ih ne bi mogo,
da Tebi ne može ko bratu sve svoje nevolje reći.

Dođi nam, Isuse, dođi, vesele ove noći,
svaki Te od nas žarko za posjet ovaj moli,
u našim kućama niskim vidjeti Ti ćeš moći
priprosto seljačko srce, da Te najviše voli.

USKRSLA LJUBAV

U klonule duše vratila se radost,
zasjale od sreće
zaplakane oči,
jer čudo se zbilo od svih drugih veće:
na novi je život uskrsnula Ljubav

iz tamne grobne noći.
U slomljena srca vratila se nada,
koja naše boli
tako brzo liječi;
porasla je vjera u božanstvo Tvoje
i shvatili sad su, premnogi već kasno,
snagu Tvojih riječi...

Tvoje, Kriste, Tijelo izranjeno prije
od bičeva oštrih modro i krvavo
pod križem je teškim iznemoglo palo,
kako nam se krasno
nakon uskrsnuća iz hladnoga groba
bijelilo i sjalo...

Tvoje oči svete, koje su bile
prepune suza kad si s križa
gledao ljudsku mržnju i zlobu,
i sad su se sjale,
skrivene bile kao da nisu
u hladnome grobu.

Zasjalo je nebo pomlađenim suncem,
zapjevale ptice himne Tvojoj slavi,
sakrili se ljudi
oholi i grubi,
a oči je Tvoje plavetne i svete
gledati mogla samo čista duša,
koja Te, Kriste,
beskrajno ljubi...

SUSRET SA SVETIM NIKOLOM

Oprosti, dobri Sveče, što te u ovo veče
zaustavljam na tvome putu kad nosiš radosti svima,
dopusti da ti jedan tvoj stari štovalac reče
dugo vremena što već u svome srcu ima.

Poslušaj, Sveče, riječi samo ću malo ti reći:
Bar ove noći, kada raznosiš svoje dare,
gledaj da možeš sada još više ljubavi steći
kod djece, za koje ljudi prečesto ništa ne mare.

Ostavi središte grada, gdje samo bogati žive.
Od tebe njihova djeca smijeh i ruglo prave,
pođi onamo gdje su ulice uske i krive,
gdje mnogi nemaju kruha u svoja usta da stave.

Njihovoj djeci goloj sve svoje dare razdijeli
i kaput podaj njima što ti je sav od kože,
jer kada smrznutom zemljom snijeg se posvuda bijeli,
oni ti nemaju drva u svoje sobe da lože.

Vidjet ćeš, sijedi Sveče, ta djeca tebe će dugo
ljubiti nevinom dušom, spominjat veče svako,
dok bogata djeca misle o tebi sasvim drugo,
a tebe i dare tvoje zaborave brzo i lako.

Oprosti, dobri Sveče, što sam te ovo veče
zaustavio malo na putu kada se žuriš svima,
znaš, mene u srcu boli jako i peče,
kad neko gladuje, zebe, a drugi previše ima...

LUCIJAN KORDIĆ
(1914)

ŽIVOT DUŠE

U rukama nosim bijelu hostiju,
svoju dušu.
Ruke su sipka zemljana posuda,
a duša
sunčano i lelujavo pšenično klasje.

Koraci šume; suton me vuče
u dno skliskih ponora
i požudno mlati divlja glazba vjetrova
i put nema kraja.

Bojim se za sebe i za svoju dušu,
živu hostiju
u pokaznici skončalih ruku.

VINKO KOS
(1914-1945)

ADVENTSKO VRIJEME

Adventsko vrijeme tiho ko pretsnježni sati
šumom crnogoričnom ide pod granama mističnih jela.
O, kad bi nam svaka čežnja mogla stati
i pasti svaka težina s našeg umornog tijela.

Kroz slavoluke svog siromaštva htjeli bi ući
veliki ko heroji, što nisu krvoprolićem kaljali ruke
i htjeli bi otsanjati božićni san u niskoj seljačkoj kući
i osjetiti čar zornica i njihove zvuke.

U ŠUM VODE

U šum vode što sa stijena pada u tišinu
prirode i zvijezda, kad zastane bilje sasvim u svom rastu,
kada sunce svoju stazu prijeđe
i na drugoj strani svijeta izgubi svoj doziv, sakrio se Bog.

Preuski je prostor riječ, da bude dom najvećem,
krugovi za više znače beskrajnost,
a vanjski ukras riječi poruga je uzvišenom činu.

Ko najveće blago čuvaj stvari nadzemaljske,
ne puštaj ih vjetru, posjedniče tuge.
Nek se okamene usta, što spominju sveto danomice
ko da broje svoja dobra djela.
Ozbiljna i nijema, ko večernja sjena
naša neka bude vjera, neka za nju znade

suza skrito isplakana, šuma povečernja.
Daj svom Bogu svemir cijeli, vrijeme i dubinu,
daj mu sunce, eter sav, vjetrove i lišće,
a ti ko malen leptir kruži iznad lijepih stvari,
dok ne klonu tvoja krila tužna za aprilom.
Na zelenom listu ostati će zapisano tvoje davno ime
i tko prvi pročita ga, saznati će, da si bio na zemlji:
brat kralj i mudrost.

MASE

Ti Bog si vječan. Posrtanja naša
i nijekanja česta tebe stalno traže.
Ti bivaš Bog, kad bježimo od tebe
i hoćemo razbit šutnju tihih zvijezda.
O nemoj nikad prestat biti Bog,
bez nijekanja bi nestali svi
povraci u zoru.

Sve ove mase, koje kleti znadu i dizat
ruku, žedne traže pravdu.
A djeca znadu, da si pravda ti.

O nisu, Bože, zle te burne mase,
u njima živi želja za životom,
al pale su sjene s ponajvišeg stabla
na zgažene travke, koje traže svjetlost.

Molim ti se. Boli me nemiran pogled
radničke djevojke i kriva peta na nogama njenim.
Boli me korak žene iz predgrađa
i vraćanje muža pjanog asfaltom kroz noć.

MOJ VESPERE

Naginje se sneno na ramena zemlje
i tone za šume sunčana glava.
Škripu mlinskoga kola upio je u sebe mrak,
cesta u tami negdje iščezava.

Kroz ovaj večernji mrak i mir i čas,
do tebe, što zvijezda si nevidna večeri ove,
diže se nešto iz misli i duše,
da javi ti padanja i pobjede nove.

Kroz ovu tišinu po zvonjavi pozdravljenja
duboko sa zemlje s tobom duša se spaja.
O ne daj, Bože, da ikada veze među
nama puknu,
osobito ne u času oticanja
zadnjega sutonjeg sjaja.

Budi nam Bog kroz grijehe i svetost,
budi nam Bog u nijekanju i vjeri.
Bog kroz svjetlost dana i večernji mrak,
i sve korake naše polako k sebi usmjeri.

RAJMUND KUPAREO

(1914)

S BOŽIĆEM PO SNIJEGU

Noćas Te blato dirnuti ne će
Prljavih cesta i naših grijeha,
S kosa će se Tvojih runiti zlato
Iznad snježnih lijeha.

Koraci Tvoji tako su topli,
Da bi se mogla razmrznut rijeka,
I šuma zapalit ko obrazi Tvoji,
I snijeg uzavrijet poput mlijeka.

Al' nemoj se čudit, ako ove noći
Mnogi se Tebe jedva i sjete:
U bjelini snježnoj opazit ćeš stope
I grješne i svete...

BALADA O GOSPINIM PČELAMA

Tako je bila Marija lijepa,
Da su se za njom jagmile pčele,
Pa kad bi časkom prestala s poslom,
Na njene ruke one bi sjele.

Jer te su ruke nosile Krista,
Iz njih je slatko jeo i pio.
Pčele su znale, da je med njihov
Djetetu Božjem posebno mio.

Bile su tužne, što žive malo,
I što im krila ne traju duže.
One bi htjele barem još jednom
Isusu ljubav s medom da pruže.

Zato ih Gospa vječnima stvori:
U svijeći ljubav gori im bijela.
Jer, što su svijeće tu na oltaru,
Rojevi nego usnulih pčela?

BOŽJI SAT

Prah sunčane table čisti Ruka sveta,
Da brojevi na njoj zablistaju jače,
Pa utege digne ugaslih planeta
I bezbrojnih zvijezda navije kotače.

Na prsima Božjim sat pak sitan stoji
(On brojeva nema, niti jedno slovo),
Kojim mjeri Svemir, kojim Vječnost kroji:
Srce čovjekovo.

N O Ć

Opaljena suncem, ljepotica šumâ,
Vedra je izvirila Noć.
S mjesecom u ruci preko mrtva druma
Mora selom poć.

Dogorio mjesec. Ona zato kuša
Zvijezdama pojačati sjaj.
Pred vratima jednim Svevišnji baš sluša
Srdaca dvaju otkucaj.

Jer izvori to su, što stvaraju struju
I života ključ,
I u noći prošnju staru opetuju:
Da bi Vječni novu zapalio luč!

RAJKO KRALJEV
(1915)

RONILAC

Ronim neizmjernim oceanom,
Šuteći, bez daha.
Osjećam veličinu Beskrajnosti,
Bez straha.

Kraljevstvo dubina nema riječi,
Al tihi život ljepote stvara.
I tko će reći, da šutnja nema
Najljepšeg čara?!

LUKA BRAJNOVIĆ
(1919)

MOLITVA

Dugo i staro brujanje zvona
odnekud pozdravlja jutro i nebo.

Gospodin je ušao u naš konak
i svojom sjenom upalio
ponovno rođenje svijetla u našim zjenama.

Tada sam rekao:
Tko sam ja, Gospodine,
da me dodiruješ poljupcem Svoje Ljubavi,
kad sam drugi poljubac čekao?

Ti si vječno sada.

Bez Tebe se ne događa ništa, što se zbiva
i Ti si oduvijek znao
naš početak, put i svršetak.
Naša Ti je sadašnjost uvijek bila živa.

Znao si, što smo htjeli, što hoćemo
i što ćemo htjeti,
jer si nad ovim našim životom
oduvijek bdio kao dobri Otac
i uvijek ćeš bdjeti.

Naša je subdina Tvoja volja,
pa zašto bi to za nas bila žrtva?

Ispuni radošću naše progonstvo!
Neka u Tebi uskrsnu naše nade
i naša sreća mrtva!

HRVOSLAV BAN
(1924)

ŠTAFETA

Slapove zdravlja i mira sabrao sam u šakama,
nosio na ramenu snagu stabala drevnih
i vjeru u Istinu konačnu,
upisanu u svanućima.

Samo za tren sam nosio
teret najviše cijene
pa ga dodao bližnjemu,
dok je čekao praznoruk.

Gospodine, znam: negdje na kraju staze,
štafeta nagrade, obilje saća nebeskog,
čekat će onog od nas,
koji je znao sve predati
časno, bez žalbe i škrguta,

a da mu nije ostalo, pod suncem ovog svijeta,
zlatnoga praha na dlanima.

BRANISLAV ZELJKOVIĆ
(1927)

MALOVJERNIK I HRIST

Bez Tebe ne mogu spasiti čast svoga duha,
Ne uspijevam postiti niti dva tri dana.
Osloboditi se mržnje, a to znači: kruha.
Biti u suhom tijelu sloboda rascvjetana.

O, Hriste, već sedam ljeta, sedam gladnih godina duše,
neprijatelj ne pušta k Tebi moje srce,
jalovo strnište na kom se njegovi sumpori i otrovi puše,
no u čijoj se tmastoj žetvi ukazalo i jedno Tvoje zlatno zrnce.

Premalo vjerujem u nadmoć njegova još maloga sjaja
nad čitavim ovim poljem, gdje se moji bližnji bezbrižno pletu,
podsmjehujuć se u dlan naivčini koji je zaopucao put raja,
a sve zato što neće zakone koji su temelj njihovu svijetu.

No ja prepuštam taj dosadni psik njima koji nađoše mjesto
u prolaznosti čija čvrstina ne traje ni doba pokladno.
To je za njih, a meni, kog nečistota misli muči često,
preostaju ili nebo ili teturanje jadno.

O, Hriste, ja Te zazivam, a ne vidim Te u stvari,
nit ko pojavu, niti kao tajnog Lara mojoj kući.
Sve je, što znam od Tebe: čas Tvoga prisustva, kad je moja glava sličila žari,
i tren jedne noći, kad se probudih s čavlima, jaučući.

Nasilje nad sobom, kada Te htjedoh doseći svojim tijelom svojom moći,
otkrilo me u jobovsku plaštu kao ništavilo umiruće;
te očaran zlatnim teletom, kojega se još ipak kljanjah zloći,
otad Te zazivam često sred moje puste kuće.

JOJA RICOV
(1929)

SRPANJSKE LAMENTACIJE

4

Izjednačuju se dani i suzuju
želje i mijenjaju smjer i svaka
pjesma biva plač a svaki jecaj pjesma

ispraznila se moja strpljivost u slijepim
lukovima sanja

kvrcaju ključevi bravama i jetki
ciliču u hodniku zmije sikću na ćelije

usiljeno naduto bezakonje
surova moć

uskoka bundžije i ugrožena paše drve se
moje oči krvoločna harambaše

Od kuge glada i od rata
oslobodi nas Gospodine

IZ « NOTRE DAME DE PARIS »

. . . .

Toranj se penje u vis nijem i sebedostatan:
Zraka duha čovjekova koji se uputio u nebo
Prst koji otkriva Boga

Ova povorka zbratimljenih bifora
Ovaj govor horizontala u vertikalnom hodu
Slavlje prihvaćena i sveravnajućeg Deusa

Epos odanosti i zanosa
Svevremenska mladost otkupljene zemlje
Psalam stoljeća

Kako da te obujmim
Nad Senom ustoličena

Miroljubiva
Lepezo neugasivoga sunca

Ljepotice uglazbljena u tišinu
Ljepotice bez poze

(Svijet je poza i nasilje
Glupost krvoločna) hoću mir
Hoću mir
Notre-Dame mira
Notre-Dame nevinosti
. . . .

MARIJA od PRESVETOG SRCA

(1930)

MOLI ZA NAS GREŠNIKE

Moli za nas grešnike — što dolom
Lutamo tužnim, bez pokoja svoga,
Praćeni jadom i vlastitim bolom,
Mučeni, Majko, i od duha zloga.

O gr'jeh nas prvi u nevolju baci,
Ko vjetar lišće kad ga trgne s grana,
Milosti ruho s nas okrutno zbaci...
Ljepoto čista onih prvih dana!

Gdje ću od jada da pobjegnem svoga?
O ima tiho skrovište u sjeni:
Počinak blagi usred Srca Tvoga.

I moli Sinka, da izbriše moje
Staze, kad vidi suzu Ti u zjeni...
I za me, Majko, daj Mu boli svoje.

IZ « CIKLUSA CVJETOVI MOGA DJETINJSTVA »

1

Zacvilit ću sa vjetrom,
zaplakat ću sa vrbama;
rasplest ću svoju tugu —
nad mrtvim bratom jablanom

što leži slomljen uz vodu.
Nad kojim više ne lete bijeli oblaci
niti ga motre zvijezde.

2

Kad je topot konjanika
nestao na drumu —
pošla sam bijelom cestom
u obasjanu noć.
Netko me je zvao...
Da li su me zvijezde probudile?
Da li je mjesec zastao...?
Ili je On zakucao
na moje okno?

3

Stajala si na pragu
očiju suznih
i gledala —
kako me bijela odnosi cesta...
Nisi me pokušala zaustaviti,
jer si znala
da me ne možeš zadržati.
Očiju suznih —
stojeći na pragu
gledala si:
kako me zauvijek od Tebe odnosi
— bijela cesta.

PJESMA SMRTI

Najdraža sestro što mi se približuješ tiho
s osmijehom blagim,
ja iščekivah tvoj dolazak
s kitom mirisnog cvijeća.

Najgorči kalež već ispih,
i oćutjeh bol iza koje već boli nema.
I zemlju zauvijek prezreh.

Sad On u svojoj slavi
za mene radosti sprema.

ZLATKO TOMIČIĆ
(1930)

PRIMANJE KRIŽA

Isusu veliki navališe križ.
Primio ga blago kao da ga želi.
Tog dana sjenica cvrkutaše i čiž,
Judejom oblaci putovahu bijeli.

I Sin čovječji primio je muku
iz ruku velikih istinitog Oca.
Za leđima svojim slušao je buku.
Kamen ranjavaše stopala mu bosa.

Na leđima evo mog čekanog krsta.
Preda mnom evo mog posljednjeg puta.
Morala me stići ova kazna čvrsta.

Da se zbude pismo i pjesnika riječi,
da moju ljubav koja mrakom luta
u svijetu ovom ništa ne spriječi.

MOLITVA SVETOME FRANJI

Lastavice me ne napuštaju, o sveti Frane.
Lete mi s ramena na dlanove.
Ja ih puštam u svijet bijeli.
Golubovi mi kruže oko glave,
prose prosa, za kukuruzom kukaju;
od njihovih cjelova ne uklanjam lice.
Vrapci mi u uho podcikuju,

o ljubavi ubavi podvikuju.
Ja hranim slobodne hrvatske ptice —
kosove, klikuše, čiope, crvendaće.

O moj sveti Frane, oba smo siromasi —
slab nam je pojas i tvrdi dlanovi,
oba smo bosi, oba smo težaci,
iz odjeće nam gola koljena vire.
U torbi kapula i korica kruha,
u ruci blagoslov i putnički štap.
Ljubljeni od sirotih, tjerani od bogatih;
sa usana riječi se oproštaja šire.
Naučih se, sveče moj, u odricanju ljubiti,
u prijateljstvu s pticama i ja obogatih.

MILOSNIK IZ HUSA

Tvoje je tijelo golo,
koža je tvoja izjedena.
Sad te traže jedino psi.
Oni ližu tvoje rane,
gledaju tvoje krvave oči.
Kriv si što si pravedan.
Zbog poštenja ti si kažnjen,
ne bi li se u hulju pretvorio,
ne bi li svoj razum oskvrnuti
povratio.

Meso tvoje gori i propada.
Ruke ti drhte, ali se nebu
ne podižu.
Noge trunu u ranama.
Vid se gubi.
Što si lud? Jere si pravedan?
Lažna je tvoja iskrenost,
sumnjivo je tvoje poštenje,
stoga i moraš trpjeti pokoru.

. . . .

Kako si lijep, o starče goli na kamenu,
koljena su ti kvrgava, stopala skupljena,
ramena u bolu se dižu, na suncu pjevaju,
a ruke Boga preklinju i mole.
Glava ti je uzdignuta nebu,
usta plaču, usta zovu, nebo zazivaju,
da ti podari milost, da te oslobodi.
Muka ti je ruke osvijetlila, bol ti je
prsa nadahnula i glavu uzdigla Bogu.

Putnici koji putuju iz Sabe
i karavane s mnogim goničima
smijat će se kada prođu
pokraj tvoga groba:
— To je bio onaj
koji je hranio crve u koži.
To je bio onaj koji je
suhe golijeni liječio u pepelu.
To je bio onaj koji nije znao
je li kriv ili prav.
S kamenjem poljskim on je bio u vjeri.

— To sam ja. Ja, rob.
Pravo imate moj Elifaze,
moj Baldade, moj prijatelju Sofare.
Kriv sam i nepravedna je
moja srdnja. Psovke vaše
meni su jedina utjeha.
Vaše duše jedino zrcalo.
Kako ste sretni; ta vi nijeste
pravedni.

Ja sam prokletnik.
Tijelo je moje golo
i leži u prljavu prahu.
Usta moja u vrućici uzdišu.
Kosa mi otpada.
Noževe vrte anđeoske ruke
u mojim smradnim ranama.

Narod moj propada, plače.
Narod moj gine i grca, gô i zgažen.

Plemena neznabožačka njegove gradove
osvajaju i skvrnu.

Nitko na mene ne misli i duh je moj čist.
Nitko na me ne gleda i srce je moje lijepo.

DUBRAVKO IVANČAN
(1931)

DE PROFUNDIS

S. Abrahamom sam išao na strašnu planinu Moriju.
Teškim si putem me gonio, ali se nisam umorio.
U pakao si me bacio, ali ja nisam izgorio.

Najzad sam umro, Gospode, Ti si me opet stvorio.

MARIJAN IVAN ČAGALJ

(1938)

ISPRUŽI SVOJE RUKE RABI

Poslušaj Učitelju najmlađeg
najslabijeg svojeg apostola

njegovo mu planinsko pleme
(hrvatsko)
u krvi podari plâme tvojih sunaca
u duši šutnje i munje
u zjenama beskrajne nemire svemira

i ne krije on
koliko je čovjek
koliko plače
kroz ova učestala proljeća
koja ga oštrim mirisima bude
i zbunjuju

Šalješ ga
da odnese tvoju Utjehu
u dolinu tuge
i u podrume vremena svijetlu riječ

...kao zgrčeni čavao na putu
umiruća ga starica čeka
a on...

i znade on
da si prije njega raspet
i da si uskrsnuo
no on je u strahu
da će ostati (dječak)

na samom rubu opredjeljenja
ni koraka bliže
onima
do kojih je trebalo čitava života
...ići

Ispruži krvave svoje ruke Rabi
daruj mu hrabrosti
za sve daljine
(nepojmljive).

LJILJANA MATKOVIĆ
(1938)

BOŽE...

na zemlji mira nema u okrilju Tvom.
Prilazimo... odstupamo,
ostajemo sami u muci svojoj.
Molitve naše kruže oko Tebe.
Blizu smo i daleko.
Uvijek tako...

PRILOZI

OPĆE NAPOMENE

NASLOV. Stanko Petrov u recenziji Pavelićevih prijevoda « Iz duhovne lirike » zamjera izrazu *duhovni*: « Ali riječ *duhovni, duhovnost,* nama označuje i ono što se francuski kaže: *spirituel, spiritualité,* a to nije sasvim isto što i: *religiozni, religioznost.* Zato bih ja volio da je izraz *religiozna,* koji se češće ponavlja u Uvodu, ušao i u naslov zbirke ». *Nova Revija* XVII (1938) 4, 308.

Istina je, da *duhovni, duhovnost* može označavati navedene francuske termine. Kako je u francuskom, tako je i u drugim romanskim jezicima. Možda bi bolje bilo isporediti s njemačkim jezikom, u kojemu *geistlich* znači upravo što i francuski *spirituel.* Za oba njemačka termina *geistig* i *geistlich* mi imamo samo jednu hrvatsku riječ — duhovni. I u današnjem živom hrvatskom govoru rabi se *duhovni* za njemački *geistig.* Za religiozno u pjesmi Nijemci imaju također dvije riječi: *geistlich* i *religiös.*

Možda bi uistinu bolje odgovarala riječ *religiozan,* ali to je tuđica. Makar da je *duhovni* dvoznačna riječ, ipak je to jedina hrvatska riječ u ovom smislu za *religiozan,* a osim toga posvećena petstoljetnom tradicijom od Marulića, Dimitrovića, Bunića, franjevačkih pjesnika Babića i Keževića, Kašića, Đurđevića, Vitaljića, do M. Medinija, M. Pavelića, T. Smerdela itd. Danas rabe književni kritici i povjesnici jednu i drugu riječ naizmjence kao sinonime. Mnogo manje dolaze riječi *bogoljuban* (Nalješković, Bettera, Đurđević), *pobožan* (Šenoa), *pobožan* i *moralan* (M. Rešetar). Isto su tako sinonimi *pobožan* i *nabožan.*

OKVIR. U antologiju nisu uvrštene *narodne pobožne pjesme* i *pjesme u prozi.* Izvan okvira je ostala duhovna poezija *naših latinista.* Nije ušla ni *anonimna poezija,* premda imade vanredno lijepih pjesama, pogotovu u starim kajkavskim zbirkama, te nam se gotovo čini, da su kajkavske anonimne pjesme bolje od pjesama poznatih kajkavskih pisaca. Kao primjer:

Vesele se sve ptičice, lepo džimbore,
kukuvaču, ranu pticu, čut je iz gore.
Škrlec k nebu lečuč poje,
Boga hvali v pesme svoje
od rane zorje...

Gda to vidi duša moja, k Bogu zdihava,
njegve dare, njega zmožnost vu vsem spoznava,
zato anda duša moja,
dragi Bože, prez pokoja
Tebe zazava.

Ti si moje protuletje, moja dobrota,
Ti si moje rano cvetje, moja lepota,
Tebe hvalim, Tebe dičim,
k Tebe z vsega grla kričim,
moja lahkota.

Poznate su zbirke anonimnih kajkavskih pjesama *Pavlinska pjesmarica* i *Cithara octochorda*.

Muslimanska aljamijado poezija sadrži također lijepih duhovnih pjesama. Na primjer kod Muhameda Hevaji Uskjufi (rod. 1601).

MOLIMO SE TEBI, BOŽE

Molimo se, Tebi, Bože,
ukaži smilje nami.
Lik iščemo sebi, Bože;
ukaži smilje nami.

Uruči nam — nije nešto,
već molidba jedna isto;
omiluj nas, lipo, čisto,
ukaži smilje nami.

Ne muči nas ti rastankom,
oveseli srce sastankom,
i javi nam i još sankom:
ukaži smilje nami.

Za tobom srce nam tuži
milostim uviravavši
ne odbijaj i ne ruži:
ukaži smilje nami.

Život othodi dan po dan;
ne zaborav', Bože jedan,
moli Ti se Huvo jedan:
ukaži smilje nami.

VIŠNJEMU BOGU SVE KOJI SAZDA

Višnjemu Bogu sve koji sazda,
kako ću poći, kako li doći?
Pamet i duša komu su brazda,
kako ću poći, kako li doći?

Jadan i tužan da je ugodit,
po volji uvik njegovoj hodit
prvo i posli koj nam će sudit!
Kako ću poći, kako li doći?

Drž' sebe ti uvik u varu,
da se ne nađeš sa zlom u karu.
Rad bi dolazit zavitno radu.
Kako ću poći, kako li doći?

Bože jedini, put mi ukaži!
Ne drži mene bez Teb' u taži,
Teb' srce tegli s rastavne laži.
Kako ću poći, kako li doći?

Nije l' Hevaji vrime te naći
dosta, ne bi l' mu od Tebe zaći,
zavitno raju zar sad ne gaji?
Kako ću poći, kako li doći!

ANTOLOGIJE HRVATSKE DUHOVNE POEZIJE. a) U sastavu općih antologija: AUGUST ŠENOA: *Antologija pjesničtva hrvatskoga i srbskoga*, Zagreb 1876. (Pobožne); MILAN REŠETAR: *Antologija dubrovačke lirike*, Biograd 1894. (Pjesme pobožne i moralne). Dvadeset pet pjesama kod Šenoe predstavlja dosta uzak izbor, a deset kod Rešetara još uži izbor, pogotovu što se tiče vrijednosti tih pjesama, te ovo od poznavaoca dubrovačke književnosti, kakav je Rešetar, jako razočarava. Šenoa u svojoj antologiji ima i nekoliko narodnih pobožnih pjesama. Iako je Šenoina antologija i hrvatskog i srpskog pjesništva, dvadeset pet umjetničkih pobožnih pjesama od reda su od hrvatskih pjesnika.

Badalićeva *Hrvatska antologija* nema posebni religiozni otsjek, ma da je razdijeljena po tematici.

b) Zasebne antologije duhovne lirike: DUŠAN ŽANKO: *Hrvatska marijanska lirika (novija)*, Zagreb 1935. Antologija počinje s Domjanićem, a zaključuje s Kornerom. JOSIP TURČINOVIĆ: *Žrtve Božje ljubavi*, izbor lirskih meditacija o svećeničkom životu, Zagreb 1957. (Ciklostil). MARIJAN ŠOLIĆ: *On me gleda, ja ga gledam*, Zagreb 1959 i 1960 (Ciklostil).

Šolićeva antologija obuhvata isključivo svećenike pjesnike od Preporoda naprijed. Raspoređena je po tematici; dosta širokih estetskih mjerila. Nekoliko poznatih imena nema: I. Despot, S. Buzolić, S. Petrov, J. Benac, R. Kupareo.

HRVATI U STRANIM DUHOVNIM ANTOLOGIJAMA: U njemačkoj antologiji *Geistliche Lyrik des Abendlandes*, Salzburg 1962, 488: VLADIMIR NAZOR, *Auferstehunglied*, u prijevodu Zlatka Gorjana. Ista antologija sadrži dvije hrvatske narodne pobožne pjesme *Gott, die Sonne und die Waisen* i *Streit des Himmels und der Erde;* prijevod Paula Eisnera. — U talijanskoj antologiji *Cristo, testimonianze* GIOVANNI FALLANI — a nalazimo dvije pjesme NIKOLE ŠOPA: *Invito* i *Gesù legge il giornale*. Preveo Luigi Salvini.

STUDIJE O HRVATSKOM DUHOVNOM PJESNIŠTVU. a) Opći pregledi nalaze se u priručnicima književne povijesti Kukuljevića, Vodnika, Prohaske, Bogdanovića, Barca, Ujevića i Ježića. S korišću se konzultira i danas o duhovnoj lirici M. Medini, *Povijest hrvatske knjiežvnosti u Dalmaciji i Dubrovniku,* Zagreb 1902. Naravno, najbolje djelo o dopreporodnoj književnosti je Kombolova *Povijest hrvatske književnosti do narodnog preporoda,* Zagreb 1945 i 1961. Kombol je vrstan esteta i pouzdan povjesnik, dobar u analizi i sintezi. Ipak mu je specifično duhovno-pjesnički elemenat pomalo stran, te stoga nerijetko traži druge pjesničke elemente da afirmira vrijednost neke duhovne pjesme.

b) Specijalni radovi. J. Vajs, *Starohrvatske duhovne pjesme,* Starine XXX. J. Roić, *Starohrvatska crkvena prikazanja,* Nastavni vjesnik XXIII (1915). F. Fancev, *Građa za povijest hrvatske crkvene drame,* Građa Jazu XI (1932) 11-63. — *Plač blažene Dive Marije,* Građa Jazu XIII (1938) 193-212. — *Muka Spasitelja našega i uskrsnuće Isukrstovo,* dva hrvatska prikazanja XV vijeka, Građa Jazu XIV (1939) 241-281. — Balić Karlo, *Kroz Marijin perivoj;* studija o franjevačkom marijanskom pjesništvu, Šibenik 1931, 41-105. P. Grgec, *Hrvatsko euharistijsko pjesništvo,* almanah *Selo i grad* III (1931) 45-57. — J. Božitković, *Fra Petar Knežević kao pjesnik Marijina Materinstva,* Nova revija X (1931). — T. Smerdel, *Esej o hrvatskoj duhovnoj lirici,* Susreti s knjigama i piscima » I dio, Zagreb 1943, 214-218. Smerdel u bilješci: Esej je najprije bio tiskan u talijanskoj reviji « La rivista illustrata del Popolo d'Italia » u broju od prosinca 1941. Dodao sam samo neke manje opaske. Usporedi još moj članak « Uskrs u hrvatskoj lirici » tiskan u tjedniku « Nedjelja » od 9 svibnja 1943, a to su opet ulomci iz neobjavljene studije « Hrvatska religiozna lirika ». — M. Kasapović, *Biblijski motivi u dubrovačkoj poeziji* 17. *stoljeća prema tiskanim djelima,* Sarajevo 1961 (ciklostil).

LITERATURA O HRVATSKOM KATOLIČKOM POKRETU. Josip Andrić, *Hrvatska katolička književnost,* Luč (Almanak hrvatsko-slovenskog katoličkog narodnog daštva. Urednici Jože Stabèj i Josip Stipančić), Zagren 1918, 157-176. Mate Ujević, *Hrvatska književnost,* Zagreb 1932. Petar Grgec, *Na goru Gospodnju* (anketa o hrvatskoj katoličkoj književnosti), Zagreb 1935. Neke vrsti bilanca katoličkog književnog pokreta. Ton Smerdel, *Esej o hrvatskoj duhovnoj lirici,* l.c.

Katolički književni pokret imao je malo obraćenika: Velimir Deželić (vrlo rano) i Marin Sabić (u zrelim godinama). Nema kod nas, dakle, onog velikog prinosa i značenja obraćenika, kao što je slučaj u engleskoj, francuskoj i talijanskoj književnosti. Ali se općenito ističe od Prohaske pa naprijed, da je bilo mnogo odmetnika. « Najprije moramo se sjetiti da nijedna katolička književnost na svijetu nije imala relativno veći broj otpadnika od naše ». Mate Meštrović, Na goru Gospodnju, 40. A o vrijednosti priznao je Petar Grgec: « Mi hrvatski katolici ne smijemo zatvarati oči pred stanjem hrvatske katoličke književnosti. Moramo priznati svoju zaostalost. Jest, moramo reći da nemamo svojega Krleže, svojega Cesarca, svojega Tina Ujevića ». Na goru Gospodnju, 9.

O problemu katoličke književnosti uopće isporedi članak Stanka Petrova, *Je li moguća katolička književnost.* Nova revija XVII (1938) 3, 149-159. Također H. Bošković, *Katolički umjetnik,* Selo i grad III (1931) 3-14.

TEKST I PRAVOPIS. Tekst je uziman iz najboljih, odnosno kritičkih izdanja, koliko postoje. Do preporoda iz Akademijinih izdanja Starih hrvatskih pisaca, ukoliko su dosad objavljeni. Skraćivanje pjesama, zbog opširnosti ili drugih razloga, naznačeno je rjeđe u samom tekstu, a češće u bilješkama u prilozima. Gdje nije bilo naslova, često je uzet prvi stih pjesme, odnosno odlomka za naslov, a negdje je zadržan naslov samog djela (Iz « Ribanja » Hektorovića, iz « Odiljenja Sigetskoga » Vitezovića).

Pravopis pjesama zadržan je, kakav se nalazio u samim djelima. Akademijina izdanja imaju svoj posebni pravopis. Samo za dopreporodne pjesnike pisanje velikih slova dosljedno je provedeno, kako se običava u katoličkim publikacijama. Dosljedno ujednačavanje pravopisa činilo se neuputnim, jedno zbog čestih promjena pravopisa, a drugo zbog osobnog pravopisa pojedinih pjesnika (Nazor).

UZ PREDGOVOR. Nazorovo zanimanje za religioznu antologiju, v. Predgovor D. Žanka u *Hrv. Mar. Lirici.* Kozarčaninove riječi o potrebi religiozne antologije nalaze se u njegovoj ocjeni Žankove antologije u *Hrvatskoj Reviji* 1935. Citati Kurelčevi o Š. Budiniću uzeti su iz uvoda *Pokorni i mnozi ini Psalmi Davidovi,* Rijeka 1961, VIII, XXXIII, XXXIV.

PRIZNANJE I ZAHVALA. Urednik ove antologije duguje mnogo mnogima. I to u više pogleda: savjetima i opaskama onih, koji su pregledavali izbor pjesama, kao i onima, koji su požrtvovno pribavljali podatke, tekstove, knjige i ostalo gradivo. Njihov popis poimence bio bi neobično dug. A kako su oni samozatajno željeli ostati bezimeni i svoj prinos dali iz ljubavi prema hrvatskoj duhovnoj pjesmi, njihova plemenitost ne oduzima uredniku iskreno osjećanu zahvalnost. Bezimena hvala malena je nagrada za veliki trud. I kako urednik nije nikada u životu pisao i sabirao s više radosti, kao za ovu antologiju, želio bi, da suradnici jednakopravno osjete tu istu radost, listajući stranice zajedničkoga rada.

BIO-BIBLIOGRAFSKI PODACI S BILJEŠKAMA O PJESNICIMA I PJESMANA

Bio-bibliografski podaci donose se ovdje pod vidom praktične koristi za ovu antologiju. Zanimljivo je, kako se ti podaci razilaze čak i po enciklopedijama. Za neke pisce iz novijeg doba bilo je nevjerojatno teško pribaviti i prikupiti podatke. Na primjer, za jednog pjesnika nitko na svijetu nije siguran, je li živ. Nakon dvogodišnjeg potraživanja nije se mogao dobiti pouzdan podatak. Teškoća dolazi i otuda, što je jedan dio izrazito katoličkih pisaca bio manje poznat, a gotovo nepriznat od ostale književne javnosti.

Bilješke su neke vrsti marginalije, bez težnje za sustavnošću ili potpunošću. Često se navode sintetički sudovi uvaženih književnih kritikâ. Poglavito se išlo za tim, da se iznese koja činjenica nepoznata ili malo poznata, da se upozori na neki naročiti vid pjesme, u uvjerenju da bi to moglo olakšati ili koristiti boljem razumijevanju pjesnika i pjesama. Kako sama antologija pod specijalnim kutom promatra pjesnika i pjesme, smatralo se suvišnim dati o svakom pjesniku skicu literarnog profila.

A.

Do preporoda

BABIĆ TOMA
franjevac
Velim kod Skradina oko 1680. — Šibenik 31.VII ili 2.VIII.1750.

Cvit razlika mirisa duhovnoga, Mleci 1726.
Isto, sedmo izdanje, Zadar 1859.

O biografskim datumima isporediti: K. Balić, *Kroz Marijin Perivoj* 43, ili: J. Šetka, O. Fra Toma Babić u almanahu *Kačić* I (1967) 100-103.

U narodu je Babićec *Cvit* bio poznat pod imenom *Babuša,* kao što je *Ispovijed krstjanska* Stjepana Margitića bila nazivana *Stipanjača.*

Verši od začetja B.D. Marije uzeti su kao Babićev tekst, objavljen u Balićevoj studiji, iako se najveći dio tih stihova već nalazi kod Margitića, ali pod naslovom *Verši od uznesenja B.D. Marije na nebesa.* Osim toga ima kod Babića mnogo doslovno preuzetih ili malo preinačenih i jedva preudešenih stihova također od Bandulavića, Šitovića i drugih.

BARAKOVIĆ JURAJ
svećenik
Plemići kraj Zadra 1548. - Rim 1628.

Vila slovinka, Mleci 1614.
Isto, šesto izdanje, Mleci 1721.

Djela Jurja Barakovića, Stari pisci hrvatski XVII, Zagreb 1889.
J. Baraković (s P. Zoranićem), Pet stoljeća hrvatske književnosti, Zagreb 1964 (Villa Slovinka nepotpuna).
Jarula, Mleci 1618, 1636, 1656, 1702, 1720.

U tekstu Akademijina izdanja i u Švelčevu Matičinu (nepotpunom) izdanju riječ *plemići* je tiskana malim početnim slovom, a tako stihovi ne bi imali suvisla smisla. U našem tekstu su zato *Plemići* pisani velikim početnim slovom i označuju *rodno mjesto* Barakovićevo.

Baraković je pokopan u crkvi sv. Jeronima u Rimu. U nadgrobnu ploču uklesan je ovaj epitaf Tomka Mrnavića:

D. O. M.
GEORGIO BARAKOVIAE GENTIS
A. BELA. IV. REGE. UNG. IN. REGNUM RESTITUTO
MAGNA. PARTE. AENONEN. AGRI. DONATAE
SERO NEPOTI
PIO. V. PONT. CONTRA. TURCAS. ADVERSIS. VULNERIBUS.
ILLUSTRI
MUSARUM. ILLYRICAR. AD. OCTUAG. AETAT. MIRO. CULTORI.
TERTIA. ROMANA. PEREGRINAT. VITA. FUNCTO
KAL. AUG. MDCXXVIII
AMICITIAE. VETERISQ. HOSPITII IURE
IO. TOMCUS. MARNAVITIUS
PARENTAVIT

S. Antoljak (Građa Jazu XXIII) dokazuje, da je izmišljeno, što se navodi o vezi Bele IV. i predaka Barakovićevih. — U Forcellinijevu Lexiconu (1830) *parento* znači *far l'esequie, o il funerale.*

BETTERA BARO (Beterić)
Dubrovnik oko 1645 - Dubrovnik 20.I.1712.

Ćućenja bogoljubna vrhu sedam pjesni od pokore Davidove, Mleci 1702.

Bio član akademije ispraznijeh.

«...svim je tim svojim radom Bettera samo kvantitativno obogatio naše nabožno pjesništvo onoga doba, u kojem obilnost stihova nije bila ni u kakvom razmjeru s pjesničkom vrijednošću». KOMBOL, *Povijest hrv. književnosti do preporoda,* 304.

BUDINIĆ ŠIME (Budineo)
svećenik
Zadar oko 1530. - Zadar 13.XII.1600.

Pokorni i mnozi ini psalmi Davidovi, Rim 1582.
Isto, Kurelčevo izdanje, Rijeka 1861.

Kurelac ne donosi Budinićev Rječnik, gdje se koji puta, čitajući danas, više poznata riječ tumači manje poznatom.

BUNIĆ VUČIĆEVIĆ IVAN (Dživo Sara Bunića, Bona).
Dubrovnik 1591. - Dubrovnik 6.III.1658.

Mandaljena pokornica, Ancona 1630.
Isto, četvrto izdanje, Dubrovnik 1849.

BUNIĆ SERAFIN (Saro)
Dubrovnik 1632. - Dubrovnik 1721.

Pjesma « Molitva svete Ruže » pretiskana iz Grkčeve studije o euharistijskom pjesništvu.

ĆEVAPOVIĆ GRGA
franjevac
Bertolovci kod Požege 21.IV.1786. - Budim 21.IV.1830.

Josip sin Jakoba patrijarke, Budim 1820.

DIMITROVIĆ NIKOLA
Dubrovnik oko 1510 - Kreta, početkom 1553.

Sedam pjesni pokornijeh kralja Davida, Mleci 1549.
Stari pisci hrvatski V, Zagreb 1873.

DRŽIĆ MARIN (nadimak *Vidra,* Dersa, Dersia, Derxa)
svećenik
Dubrovnik oko 1508. - Mleci 2.V.1567.

Stari pisci hrvatski, VII, Zagreb 1875 i 1930.

Pjesma « Ma sestro, ja sada... » preuzeta je iz članka s komentarom Milana Rešetara « Jedna neizdana pjesma Marina Držića », gdje se utvrđuje autentičnost. Građa JAZU IX (1920), 64.

ĐURĐEVIĆ IGNJAT (Dum Injacio Džordži).
isusovac, pa benediktinac
Bubrovnik 13.11.1675. - Dubrovnik 22.1.1737.

Uzdasi Mandaljene pokornice, Mleci 1728.
Zazlike pjesme duhovne i djeloispravne, Mleci 1728.
Saltier slovinski, Mleci 1729.
Stari pisci hrvatski XXIV (1918) i XXV (1922).

« U Đurđevićevoj se *Mandalijeni* više nego u ijednom našem drugom djelu odrazio talijanski dekadentni sečentizam našavši plodno tlo kod pisca, koji je bio neobično rječit, ali nije bio dovoljno pjesnički nadahnut, da bi mogao njegove dekorativno-bujne oblike oživjeti poletom čuvstva i fantazije kao neki kršćanski mistici, što stariji, što iz vremena baroka (Friedrich Spee, Angelus Silesius). Zato i jest, kao što je već više puta istaknuto u upućenoj kritici, sličnost između sečentističkog duhovnog pjesništva i pjesništva kršćanskih mistika (na pr. u prikazivanju duhovnih stanja izrazima svjetovnog pjesništva ili u končetoznosti stila) samo materijalna i formalna, jer u stvarnosti ne može biti sličnosti između tvorevina, gdje je končetozni stil prožet čuvstvom, koje obavija čitavo djelo, i tvorevina, u kojima je končetoznost samo vanjska vještina », KOMBOL, *o.c.* 318.
Đurđevićevoj Mandalijeni prigovarali su već i suvremenici.

ĐURĐEVIĆ STIJEPO (Giorgi, Đorđić)
Dubrovnik 1579. - Dubrovnik 1632.

Sedam psalama pokornijeh kralja Davida, Padova 1686.

Skraćeni tekst psalma Stijepa Đurđevića « Domine ne in furore tuo arguas me » pretiskan iz studije F. KULIŠIĆA, *Dživo Bunić Vučićević,* Dubrovnik 1911, 233-234.

FUČEK STJEPAN
svećenik
Rođen u Mihovljanu. - Krapina 8.VII.1747.

Historije s kratkim duhovnem razgovoru od poslednih dugovanj, Zagreb 1735 i 1753.

GLEĐEVIĆ ANTUN
Dubrovnik 26.XI.1659 - 28.I.1728.

Stari pisci hrvatski XV, Zagreb 1886.

GRABOVAC FILIP
franjevac
Podosaj kod Vrlike 1697. - Samostan Santo Spirito kod Mletaka 1749 ili 1750.

Cvit razgovora naroda i jezika iliričkoga ili rvackoga, Mleci 1747.
Stari pisci hrvatski XXX, Zagreb 1951.

GUNDULIĆ IVAN (Dživo Frana Gundulića, de Gundula, Gondola). Dubrovnik 8.I.1589. - Dubrovnik 8.XII.1638.

Pjesni pokorne kralja Davida (s pjesmom *Od veličanstva Božjijeh*), Rim 1621.
Isto, Mleci 1630.
Suze sina razmetnoga, Mleci 1622 i 1623.
Osman, Dubrovnik 1826.
Pjesan visini privedroj Ferdinanda II. velikoga kneza od Toskane, Dubrovnik 1829.
Dubravka, Dubrovnik 1837.
Rjela, Zagreb 1844-1847. Knj. I. *Osman* s dopunom Ivana Mažuranića.
Djela, Stari pisci hrvatski IX (Armin Pavić), Zagreb 1877.
II. izdanje (D. Körbler), Zagreb 1919.
III. izdanje (D. Körbler - M. Rešetar), Zagreb 1938.
Pet stoljeća hrvatske književnosti 12, Zagreb 1964.

« Ne radi se dakle u « Suzama » o literarnoj igri s jednom pomodnom temom, nego se radi o ozbiljnom duševnom doživljaju, radi se o Gundulićevoj dubokoj religioznosti, koja traži oduška u ovom spjevu, kao što ga je tražila u « Pjesnima pokornim kralja Davida », u pjesmi « Od veličanstva Božjijeh », a mjestimično i u « Osmanu ». Pa i ona mjesta u njegovim pobožnim djelima, a osobito u « Suzama », koja su odviše retorički intonirana, nisu očitovanja frivolne literarne igre, nego imaju ozbiljan didaskalički značaj ». A. HALER, *O Gundulićevim « Suzama sina razmetnoga »,* Hrvatska Revija XI (1938) 620.

Nasuprot ovom sudu Halerovu čitamo drukčija mišljenja R. BOGIŠIĆA iz novijih dana: « Religioznost hrvatskih pjesnika 17. stoljeća izrazita je i uočljiva kao jedna od najsnažnijih dimenzija svijesti pjesnika određujući u mnogome njihovo književno djelovanje. Pa ipak i takvo religiozno očitovanje naših pjesnika ima u sebi nečeg formalnog, površnog, nečega što podsjeća na onu nužnu i uobičajenu koegzistenciju koja je u idejnom životu naših ljudi postojala u prošlom, 16. stoljeću.

Složenost idejnih nazora u 17. st. znatno je uočljivija od one iz prethodnog stoljeća. Religioznost sada ne samo da koegzistira kao normalan i nuždan pratilac renesansnih poriva i poticaja, renesansnog životnog stava — ona je sada glavni stav, ona je platforma i pokrov koji treba da zaštiti i predstavi svako čovjekovo očitovanje; ona je zapravo najvažniji, jedini čovjekov nazor. Sve ono drugo što se nužno javlja i očituje kod ljudi i pjesnika, skriva se pod plašt religioznosti, od nje je sakriveno, prigušeno i njom obojeno ». *Zbornik stihova XVII. stoljeća,* Pet stoljeća hrvatske književnosti, Zagreb 1967, 9.

« Tako se znalo dogoditi da su religiozne misli u pojedinih književnika izazvale i dublje zanimanje za bitna pitanja života, postajući time filozofske preokupacije i doživljujući ujedno time i svoju religioznu negaciju... Tako se, da spomenemo samo jednoga i najvećega, učeni vlastelin Ivan Gundulić... udaljio od uobičajenih religioznih razmišljanja a približio velikoj spoznaji o prolaznosti i mijeni stvari. Njegove filozofske meditacije samo se naizgled i formalno podudaraju sa svakodnevnim religioznim propovijedima, dok u stvari odražavaju zbunjenost zbog nerješivosti velikih pitanja čovjekove egzistencije » *o.c.* 10.

Zbog potpunosti na koncu još i ovo: « Ivan Gundulić, a i mnogi drugi, koliko god isticali « trajnu », « božju » i « sudbinsku » određenost uloge plemenitih, neće moći zaustaviti proces ekonomskog slabljenja svoje klase u vremenima koja su nailazila. Zato u njihovoj rezignaciji i melankoliji nećemo gledati samo nastavak one poznate melankolije i sjete koja je zbog svijesti o prolaznosti života obuzimala pjesnike 16. stoljeća (npr. Petar Hektorović, Mavro Vetranović), nego ćemo sada u novim uvjetima gledati i određenu tugu pripadnika jedne klase koja postaje svjesna slabljenja svoje društvene i gospodarske moći » *o.c.* 11.

Svatko može promatrati poeziju, kako hoće. Ništa zla u tome. Može u osjećaju prolaznosti svega nazrijevati i uključivati određenu prolaznost neke klase ili svake klase. Može ne vjerovati vjeru Gundulićevu, može se njom zbunjivati. Tek ne smije nikada nasilno prevjeravati Gundulića i drugove mu u vjeri i poeziji, tvrdeći kako je njihova religioznost bila površna, formalna, naizgled, prisilna, kako oni nisu bili u biti i srži religiozni, nego su se takvima milom ili silom pretvarali.

HEKTOROVIĆ PETAR
Starigrad na Hvaru 1487. - Starigrad 1572.

Ribanje i ribarsko prigovaranje, Mleci 1568.
Stari pisci hrvatski VI, Zagreb 1874.

IVANIŠEVIĆ IVAN
svećenik
Postire na Braču 1608. - Povja na Braču 1665.

Kita cvitja razlikova, Mleci 1642.
Isto, II. izdanje, Mleci 1703.

IVANOŠIĆ ANTUN
svećenik
Osijek 1748. - Štefanje, kraj Križevaca 2.VII.1800.

Svemogući neba i zemlje stvoritelj, Zagreb 1788.
Stari pisci hrvatski XXVI, Zagreb 1940.

Stara grafija dopuštala je srokove, koji ne bi danas možda išli. Ivanošić sriče: *Evu - prvu;* srok se podrazumijeva kad se pisalo: *Evu - pervu.*

Kod Ivanošića se nalazi također pjesma o lađi, slična Kanižlićevoj, ali slabija.

KANAVELOVIĆ PETAR
Korčula 27.XII.1637. - Korčula 16.I.1719.

Sv. Ivan biskup trogirski i kralj Koloman, Osijek 1858.

« Ah da je proklet » jest odlomak iz devetog pjevanja « Svetog Ivana i kralja Kolomana ».

Pripadao Akademiji ispraznijeh.

KANIŽLIĆ ANTUN
isusovac (do raspuštanja Družbe Isusove), potom svjetovni svećenik.

Požega 20.XI.1699. - Požega 24.VIII.1777.

Sveta Rožalija panormitanska divica, Beč 1780.
Stari pisci hrvatski XXVI, Zagreb 1940.

KAVANJIN JEROLIM (Cavagnini)
Split 4.II.1643. - Sutivan na Braču (?) 29.XI.1714.

Poviest Vanđelska bogatoga a nesrećna epuluna i ubogoga a čestita Lazara (Bogastvo i uboštvo) « velopiesna ».
Stari pisci hrvatski XXII, Zagreb 1913.

« Što se sve u Kavanjina ne nalazi »!
Čudnovat je bio i u prepiranju, katkada i *nepravedan,* na pr. protiv istoričara Trogiranina Lučića. Niko za živu glavu da mu dirne i posumlja u starinu Spljeta, jer Spljet je nastavak Solina, crkva najstarija i najslavnija.
Pa čudak je bio i u jeziku i pravopisu kao niko drugi. Pjesnička i jezična sloboda kod njega prelazi svaku mjeru. On ti krnji i osakaćuje riječi ili preinačuje i prevodi nečuveno ». J. Aranza, Predgovor knjizi *Poviest vanđelska,* XXIV.
« Kavanjinov dijalekt imao bi biti rodni mu *čakavski iNavski,* ali on miješa te upotrebljava sva naša narječja a i govore *o.c.* XXXIII.
Član Iliričke iliti slovinske književne akademije u Splitu.

KNEŽEVIĆ PETAR
franjevac
Knin 1702. - Visovac 18.VI.1768.

Muka Gospodina našega Isukrsta i plač Matere njegove, Mleci 1753 i 1756.
Duhovna pivka, Mleci 1759.
Pisme duhovne razlike, Mleci 1765.
Osmina, redovnička zabave duhovne, Mleci 1766.

O Kneževiću: J. Božitković, *Život i rad fra Petra Kneževića,* Građa JAZU X (1927) 149-162. Id. *Fra Petar Knežević kao pjesnik Marijna Materinstva,* Nova revija X (1931). *A. Crnica, O. Petar Knežević,* Naša Gospa od Zdravlja, Šibenik 1939, 221-235.
U svojoj omašnoj « Hrvatskoj književnosti » (Zagreb 1944) Ježić uopće ne spominje Kneževića.
Pjesma Divici Mariji skraćena.

KRAJAČEVIĆ SARTORIUS NIKOLA
isusovac
Sisak 29.XI.1582. - Zagreb 8.III.1653.

Molitvene knjižice, II izdanje, Požun 1640.
Sveti evangeliomi, Graz 1651.

U Šenoinoj antologiji pjesma pod naslovom « Sv. Barbari », kojoj je tamo autor « Kata kneginja Zrinjska ». Mi smo je uvrstili kao pjesmu Krajačevića « redovnika reda jezuitanskoga », jer je bio stariji i njegova knjiga su tiskana prije knjige Katarine Zrinske. Samo porijetlo, povijest te pjesme nismo istraživali.

KRNARUTIĆ BRNE (Karnarutić Barne)
Zadar između 1515 i 1520. - Zadar 1572 ili 1573.

Vazetje Sigeta grada, Mleci 1584.
Isto, s uvodom i tumačem Velimira Gaja. Izdanje Ljudevita Gaja, Zagreb 1866.
Izvrsna ljubav i napokon nemila i nesrićna smrt Pirema i Tizbe, Mleci 1586 i 1627.

« Već u ovom spjevu imamo pred sobom tako reći gotovu povijesnu legendu Nikole Zrinskoga... ona će, ukrašena još nekim epizodama, ostati uglavnom ista u sjećanju potomstva i u hrvatskoj književnosti sve do romantizma. U svojoj kroničarskoj jednoličnosti i opisnoj jednostavnosti, ili možda upravo zbog nje, nije Krnarutićev spjev bez neke topline, diktirane navlastito živom simpatijom za branioce Sigeta, « gospodu i knezove hrvatske » i za Nikolu Zrinskoga,

ki već biše vridan neg Kajer, grad cara,
neg ta Siget bidan i s njim Beč cesara...

Krnarutićevo je rodoljublje usko povezano s katoličkim gledanjem, što će odsada sve jače izbijati kod hrvatskih katoličkih pisaca. Nije doduše nikakva nova misao, što Zrinski u svojem posljednjem govoru nalazi uzrok ratnih nedaća u kršćanskim grijesima, ali je ipak znak vremena, kad među grijesima ističe navlastito otpadanje od rimske crkve. Tridentski je sabor već bio stvorio temelje katoličke obnove, a jedan od njezinih prvih hrvatskih radnika bit će upravo Krnarutićev znanac i zemljak Šime Budinić », Kombol, *Povijest hrvatske književnosti,* 170.

KUHAČEVIĆ MATEŠA ANTUN
Senj 21.XI.1967. - Zagreb 7.IX.1772.

Život i djela Senjanina Mateše Antuna pl. Kuhačevića, Senj 1875.

Puni naslov pjesme « Molitva nevoljnika u pržunu nahodećega ».
Kuhačević je tamnovao preko 25 godina, najprije u Spielbergu nad Brnom (Moravska), u istoj tamnici gdje je kasnije bio Silvio Pellico.

Zatim premješten a Schlossberg kod Graza, umro u Zagrebu na povratku u Senj. O njemu su pisali ANTE PETRAVIĆ, *Jedan hrvatski Silvije Pellico*, Studije i portreti III, Split 1917, i u novije doba BRANKO KRMPOTIĆ u *Senjskom zborniku* I, 1965.

LUCIĆ HANIBAL

Hvar oko 1485. - Hvar 1553.

Skladanja izvrsnih pisan razlicih, Mleci 1556.
Stari pisci hrvatski VI, Zagreb 1874.

Pretiskan samo ulomak pjesme.

MAGDALENIĆ MATIJA

Turopolje oko 1625. - Turopolje 1670.

Zvončac ili premišljavanja zverhu četirih posljednjih stvari čoveka, Graz 1670.

Gornja knjiga sadrži tri samostalna pjesmotvora: *Premišljavanja, Plač smertelnosti i Rasipnoga sina hištorija.*

MALJEVAC JURAJ (Pater Gregur)

kapucin
Perudina kod Vinice 2.III.1734. - Varaždin 29.I.1812.

Nebenski pastir pogubljenu ovcu išče, Zagreb 1795.
Horvacka od Kristuševoga narođenja vitija, Zagreb 1800.

MARULIĆ MARKO (Pečenić)

Split 18.VIII.1450. - Split 5.I.1524.

Istorija svete udovice Judit, Mleci 1521.
Isto, osmo izdanje: *Judita*, Zagreb 1950.
Stari pisci hrvatski I, Zagreb 1869.

« O pjesničkoj vrijednosti Marulićevih djela iznesena su dva suprotna suda: Maretićev u Radu JA, knj. 89, na str. 226, gdje kaže da je Marko Marulić dosadan pisac i da njegova pjesnička vrijednost ne stoji baš visoko iznad ništice... Drugo, protivno mišljenje iznio je Nazor u « Hrvatskoj reviji », god. V, Zagreb 1932, na str. 376., ovim riječima: « Bit će da je tako (t. j. da je Maretićev sud tačan); ali — ako se vrijednost sadržaja neke lektire mjeri dojmom što ga ostavlja kod čitaoca i po svemu što ona može u njemu potaći — ja ne bih kazao da je taj sud tačan; moram ga pače sasvim odbiti ». Nikako se ne možemo složiti s Maretićem, koji tvrdi da Marulićeva pjesnička vrijednost ne stoji baš visoko iznad ništice, ali ni s Nazorom, koji taj sud sasvim odbija. Maretić je pjesničku vrijednost Marulićevih djela gledao štokavskim očima i mjerio savremenim mjerilom pjesničke vrijednosti, a Nazor je, protivno, u njegovim djelima nalazio sve ono, što može naći samo čakavac, koji se rodio u blizini Splita i koji je u Splitu proveo najljepši dio svojih dana ». M. HRASTE, Crtice o Marulićevoj čakavštini, *Zbornik u proslavu petstogodišnjice rođenja Marka Marulića*, Zagreb 1950, 265-266.

Ako je čakavac Vladimir Nazor otkrio, što štokavac Maretić nije vidio, ili nije mogao vidjeti, ne bi li taj Nazorov primjer pomogao vjerniku za bolje razumijevanje duhovne lirike asketskog pisca i osvjedočenog vjernika Marka Marulića?

MATULIĆ NIKOLA

Splićanin. Živio koncem XV stoljeća.

Pripadao krugu pjesnika oko Marka Marulića, a od toga kruga sačuvalo se jako malo pjesama.

« Mnogo je Hanibal (Lucić) cijenio i Nikolu *Matulića*, čije su mu pjesme bile tako mile, da mu se pričinjale glađe od Homerovih i Virgilovih, pa će stoga od pjesnika 'slava bit Splitu i glas neizmirni' ». M. MEDINI, *Povjest hrvatske književnosti u Dalmaciji i Dubrovniku*, I, Zagreb 1902. Tekst Matulićeve pjesme uzet je iz Šenoine antologije.

MENČETIĆ VLAHOVIĆ ŠIŠKO

Dubrovnik 1457. - Dubrovnik, početkom 1527.

Stari pisci hrvatski II, Zagreb 1870.

MRNAVIĆ IVAN TOMKO (Marnavić)

Biskup
Šibenik 1580. - Rim 1637.

Život Magdalene od knezov Zirova plemena Budrišića tretoga reda S. Franciska zastavnice redovnic i mostira S. Antona u Rabu. Pisam Ivana Tomka Mrnavića Bošnjanina Arhižakna Stolnoga Zagrebskoga i Šibenskoga, naučitelja Sv. Bogoslovja, protonotaria apostolskoga, Rim 1626.

Isto, izdanje Brčićevo, Zadar 1863.
Potuženje pokornika radi smrti Isusove ka narodu čovičanskomu. Sloga Ivana Tomka Mrnavića, Rim 1627.
Isto, zajedno s Budinićevim « Pokorni i mnozi ini psalmi Davidovi », izdanje Kurelčevo, Rijeka 1861.

« Pjesnik je pun ljubavi prema svojoj krasotom prirode blagoslovljenoj hrvatskoj zemlji; njezina ga sreća opaja radosnim ushitom, a njezino rasulo i ropstvo plačem ga obara. Stil mu je krepak i jedar i ne pada

u onu jednoliku dosadnu monotoniju koje se Dubrovčani nikako ne mogu otresti... Jezik mu je lijepa bosanska ikavska štokavština, koja je ipak u Šibenčanina ispomiješana nekimi čakavskimi oblici. U metru pjesnik žalibože robuje staromu dalmatinskomu dvanaestercu s dvostrukim srokom, koji je uz svu pjesnikovu vještinu na mnogih mjestih ipak nepravilan ». A. PAVIĆ, *Rad* JAZU 33, 81.

NALJEŠKOVIĆ NIKOLA

Dubrovnik oko 1510. - Dubrovnik 1587.

Stari pisci hrvatski VIII, Zagreb 1876.

PALMOTIĆ JUNIJE (Džono Džoro de Palmotta)

Dubrovnik 1607. - Dubrovnik 1657.

Christiade, to jest život i djela Isukarstova, Rim 1670.
Stari pisci hrvatski XII, 1882; XIII, 1883; XIV, 1884.

« Drugo izdanje *Kristijade* priredio Ignjat A. Brlić Brođanin. Izišlo je u Budimu 1835 pod natpisom « Kerstovka iliti život i dika gospodina našega Isukrsta ». U tom je izdanju Palmotićeva *Kristijada* — kako kaže izdavač « prevedena na općeniji ilirski govor ». Palmotićeve osmerce okrenuo Brlić u deseterce, neke je riječi « sumračnije, zastarjele i neobične » izmijenio poznatijima, no na mnogim je mjestima izmjenio i smisao, pa i srok ». D. BOGDANOVIĆ, *Pregled književnosti hrvatske i srpske,* knjiga I, drugo izdanje, Zagreb 1915, 211.

Kako se utjecaj Crkve na pjesništvo Palmotića i njegova doba ne može mimoilaziti, zanimljivo je, te veselo ili tužno, već prema tome, čitati akrobacije Ivana Slamniga, kako bi se obrnuo taj utjecaj.

« Diktat Crkve, međutim, djeluje i na samu strukturu pjesničkog djela izazivajući pokoravanje ili izigravanje... Atmosfera pritiska Crkve dovodi do toga da ljubavnu baroknu liriku treba shvatiti kao utočište od toga pritiska: pjesnik bježi u područje gdje je teže ili nemoguće ustanoviti neortodoksnost, pa to još jače ističe one elemente koji su se i inače javili kao nastavak i reakcija na renesansu: lirska pjesma dobiva karakter igrarije, metaforika je kričava, ali površna, ona se raspada u mnoštvo nategnutih asocijacija... Pjesnici posebnu pažnju posvećuju zvukovnim mogućnostima jezika. Tako će u baroknoj poeziji doći na zanimljiv način do izražaja specifičnosti slavenskog, odnosno upravo hrvatskog jezika, što će našoj lirici dati osebujnost i jasnije je omeđiti prema romanskoj baroknoj lirici. Ovako slavi Palmotić švedsku pokatoličenu kraljicu Kristinu u rukopisnoj posveti « Kristijade »:

« voljela si sama sebi
bez kraljevstva bit kraljica
neg visokom kralju od nebi
kraljujući nevjernica ».

služeći se za poseban efekt variranjem raznih nastavaka uz istu osnovu, za što su slavenski jezici posebno prikladni, i što se javlja kao element

poetike u svim slavenskim poezijama; tako se Palmotić služi i slavenskim gramatičkim rimovanjem (kraljica-nevjernica), a i aliteracijama, čestima u slavenskoj usmenoj poeziji... Religiozna poema pretežno je lirskog karaktera. I njoj nalazimo prethodnicu u starijim obradama vjerskih tema koje su bile pisane kao štivo za razonodu koludrica — najčešće pjesnikovih rođakinja... Zanimljiv je senzualni razmah tih poema prikriven religiozno-ispravnim duhom... Po tome su i te poeme o sveticama bijeg odnosmo izigravanje crkvenoga pritiska... » I. SLAMNIG, *Hrvatska poezija sedamnaestog stoljeća,* Zagreb 1964, 86-89.

Primjetili smo već kod Gundulića da se naši stari pisci nisu pretvarali ex professo, a u predgovoru trudili smo se protumačiti značajke baroknog stila, o kome se eventualno može reći da je mogao biti i nastran, ali ne da je bio neiskren i pogotovu ne da su njegovi izražajni oblici bili kričava i površna igra skrivača za odrasle u domišljatoj i nejunačkoj samoobrani od budnosti svemoćne Crkve.

Uprkos svemu što je Slamnig rekao o toj hrvatskoj baroknoj poeziji u crnom ruhu, ipak i on otkriva, da je u njoj « došla na zanimljiv način do izražaja specifičnost... upravo hrvatskog jezika ».

Palmotićeva pjesma jest odlomak iz jedanaestog pjevanja Kristijade.

RANJINA DINKO (Ranjenić)

Dubrovnik 1536. - Dubrovnik 1607.

VETRANOVIĆ ČAVČIĆ MAVRO (Maurus Vetrani, dum Mavar, krsno ime Nikola).

benediktinac

Dubrovnik 1482. - Dubrovnik ili Mljet 1576.

Stari pisci hrvatski III, Zagreb 1871.

« Nu se ja ne boju » je odlomak iz « Pjesance košuti » (Jezusu treća).

VITALJIĆ ANDRIJA

svećenik

Komiža na Visu 1642. - 1725.

Istumačenje pisnih Davidovih, Mleci 1703.
Isto, Mleci 1713.
Ostan Božje ljubavi, Mleci 1712.
Isto i razlike pjesni duhovne, izdanje S. Skurla, Dubrovnik 1874.

VITEZOVIĆ RITTER PAVAO

Senj 7.I.1652. - Beč 20.I.1713.

Odiljenje Sigetsko, I dio, Linz 1684.
Isto, sva četiri dijela, Beč 1685.

ZLATARIĆ DOMINKO
Dubrovnik 1555. - Dubrovnik oko 1609.

Stari pisci hrvatski, Zagreb 1899.

ZORANIĆ PETAR
Zadar 1508. - Zadar 1550 (?).

Planine, Mleci 1569.
Isto, s uvodom V. Štefanića, Zagreb 1942.
Stari pisci hrvatski XVI, Zagreb 1888.
Pet stoljeća hrvatske književnosti 8, Zagreb 1964.

ZRINSKA KATARINA (r. Frankopan)
Bosiljevo oko 1625. - Graz 16.XI.1661.

Putni tovaruš, Mleci 1661.

ZRINSKI PETAR
Vrbovec 6.VI.1621. - Bečko Novo Mjesto 30.IV.1671.

Adrianskoga mora Sirena, Mleci 1660.
Stari pisci hrvatski XXXII, Zagreb 1957.

« Osamljena pojava Nikole Zrinskoga u mađarskoj književnosti sedamnaestog stoljeća... ne da se ničim bolje objasniti nego njegovim podrijetlom iz stare hrvatske porodice stoljećima vezane za Jadran, tako da bi se za njegovo djelo, kad se ne bi gledalo na jezik, moglo kazati, da je izraslo više iz preduvjeta dotadašnje hrvatske negoli dotadašnje mađarske književnosti. I kad se je Petar dao na posao, da pjesnički rad svoga brata koji je pod natpisom *Adriai tengernek Syrenaja* izašao u Beču 1651, prevede na hrvatski... stvorio je djelo, koje je vrlo lako ušlo u okvire hrvatske književnosti, ne samo zbog opjevanih hrvatskih junaka i katoličkog gledanja na svijet, nego i zbog svojeg stiha i čakavštine, ne mnogo natrunjene kajkavskim elementima, a povezane s južnohrvatskom književnošću, osobito s Krnarutićem, koga je i Nikola poznavao, povodeći se za njim u nekim pojedinostima i navodeći ga u hrvatskom izvorniku u nekom svojem mađarskom spisu », KOMBOL, *o.c.* 273.

Nikola Zrinski je isticao i nakon objave svojih mađarskih pjesama da nije odrod: « *Ego mihi conscius aliter sum, me Croatam et quidem Zrinium esse scio* » (pismo zagrebačkom podžupanu Ručiću g. 1658; cit. prema Akademiju izdanju *Petar Zrinski,* Stari pisci hrvatski XXXII, 8).

« Shvaćajući poput Krnarutića tursku nevolju kao kaznu za kršćanske grijehe, ne gubi Zrinski, kao ni Gundulić, ni časak iz vida svoju etičko-rodoljubnu tendenciju, i njegovi sigetski junaci kao pravi *milites christiani* nigdje ne podliježu čarolijama ljubavi i zemaljskih užitaka kao Tassovi — ograničenje shvatljivo kod pjesnika, komu je turska opasnost bila svakidašnja i svom strašću osjećana stvarnost ». KOMBOL, *o.c.* 274.

Vladislav Menčetić (Minčetić) u *Trublji slovinskoj,* najljepšem panegiriku stare naše književnosti, posvećenom Petru Zrinskom, prevršuje hvale i piscu i čovjeku:

Adrijanske glas *Sirene*
neka od njega skladno poje
pjesni koje svud hvaljene
vjekovitu čast dostoje.

Bane *Petre* prihrabreni,
u komu se združa ujedno
u velikoj dici i scijeni
pamet znana, srce vrijedno.

Ti knjižniče sam dostojno
strašni uz romon trublje vrle
uzdigo si ime bojno
na visine neumrle.

« Vzdihanje k Odkupitelju » ima 17 strofa od kojih smo u naš tekst uzeli njih 10, i to: 2, 3, 4, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16.

B.

Od preporoda

ALFIREVIĆ FRANO
Zadar 11.IX.1903. - Zagreb 2.II.1956.

Pesme, Beograd 1934.
More i daleki gradovi, Zagreb 1941.
Izabrane pjesme, Zagreb 1952.
Izabrane pjesme, M.H., Zagreb 1965.

Tekst pjesme « Pobožnost » uzet je iz antologije « Između dva rata » (Zagreb 1942), za koju su sami — tada živi — pjesnici odabrali deset svojih pjesama. Tamo taj stih glasi « pred posljednjom *vizijom,* koja me savladala », dok drugdje stoji « pred posljednjom *iluzijom...* ».

« Kružim oko Boga » — naslov sjeća na Rilkeov izraz « Ich kreise um Gott » iz « Stunden-Buch »-a. Makar ima Rilkeovih akcenata, pjesma nije ni prijevod ni prepjev Rilkeovih stihova.

Rilke:

Ich lebe mein Leben in wachsenden Ringen,
die sich über die Dinge ziehn.
Ich werde den letzten vielleicht nicht vollbringen,
aber versuchen will ich ihn.

Ich kreise um Gott, um den uralten Turm,
und ich kreise jahrtausende lang;
und ich weiss noch nicht: bin ich ein Falke, ein Sturm
oder ein grosser Gesang.

Gornje dvije kitice u Cesarićevu prijevodu:

Ja živim u kruzima koji se šire,
I njima sve više obuhvatit žudim.
Ja možda i ne ću polučiti zadnji,
Konačni krug, no ja se trudim.

Ja kružim i kružim okolo Boga,
Tog prastarog tornja, već hiljade ljeta,
I ne znam još, jesam li soko ili vihor,
Il velika pjesma ovoga svijeta.

ARNOLD ĐURO
Ivanec 24.IV,1854 - Zagreb 22.II.1941.

Izabrane pjesme, Zagreb 1899.
Čeznuća i maštanja, Zagreb 1908.
S visina i dubina, Zagreb 1918.
Izabrane pjesme, Zagreb 1923.
Na pragu vječnosti, Zagreb 1935.

Prema bilješci u antologiji « Hrvatska majka u pjesmi » (Košutić-Nikolić) Arnold je rođen 27.III.1853., dok je u svim enciklopedijama datum gornji.

BALOTA MATE (Dr. Mijo Mirković)
Rakalj, Istra 28.IX.1898 - Zagreb 17.II.1963.

Dragi kamen, Zagreb 1938 i 1947.
Proza i poezija, Rijeka 1959.

Ljubomir Maraković primjećuje kako je « Balota postigao najosjetljivije uspjehe svoje poezije baš time, što je u njoj dao dirljiva izražaja vjekovnim tradicionalnim momentima u životu svoga zavičaja. Tim je momentima najjače uporište vjera ». *Hrvatska prosvjeta* XXV. 1938, 3-4. Povodom polemike o Mirkovićevoj knjizi *Flacius,* 1938, ne bez razloga Maraković konstatira: « Nas zanima ustvari sasvim neobična činjenica da su gospodin Mirković i Mate Balota isto lice, koje se ovdje prikazuje u dvostrukoj slici ».

Mirković je poslije tog *Flaciusa* iz 1938, objavio *Matiju Vlačića Ilirika,* JAZU 50, Zagreb 1960. Nije međutim dovoljno biti Istranin, marljiv pisac i profesor ekonomije s određenim uvjerenjem, pa da se može znalački pisati o izrazito i isključivo vjerskoj ličnosti velikog formata jednog od najvažnijih Luterovih učenika i suradnika, a po mnogima i najsrodnijeg po karakteru i obilnoj književnoj produktivnosti.

BAN HRVOSLAV
Zagreb 31.VIII.1924.

Nema zbirke pjesama.

BENAC JOSO
svećenik
Mrkopalj 12.II.1893. - Ogulin 20.V.1961.

Nema zbirke pjesama.

BONIFAČIĆ ANTUN
Punat na Krku 8.X.1901.

Pjesme, Rijeka 1926.
Pjesme, Zagreb 1932.
Pjesme, Zagreb 1938.

BRAJNOVIĆ LUKA
Kotor 13.I.1919.

Smirene želje, Madrid 1951.
Na pragu radosti, Madrid 1958.

BRLIĆ-MAŽURANIĆ IVANA
Ogulin 18.IV.1874. - Zagreb 21.IX.1938.

Knjiga omladini, Zagreb 1923.

Pisala epske i lirske pjesme, kao i pjesme za djecu.

BUJAS GAŠPAR
franjevac
Šibenik 6.I.1906. - Zagreb 26.IX.1963.

Sa svjetiljkom u rukama, Šibenik 1940.

CESARIĆ DOBRIŠA
Slavonska Požega 10.I.1902.

Lirika, Zagreb 1931.
Spasena svijetla, Zagreb 1938.
Izabrani stihovi, Zagreb 1942.
Pjesme, Zagreb 1951.
Osvijetljeni put, Zagreb 1953.
Goli časovi, Novi Sad 1956.
Izabrane pjesme, Zagreb 1964.

CETTINEO ANTE
Split 17.V.1898. - Split 9.VIII.1956.

Zvjezdane staze, Split 1923.
Za suncem, Split 1932.
Zlatni ključ, Split 1934.
Laste nad uvalom, Split 1935.
Magarčićeve ekloge, Split 1954.
Epitafe i poeme, Split 1958.
Diorama djetinjstva, Split 1962.
Pet stoljeća hrvatske književnosti 104, Zagreb 1965.

CVITAN GABRIEL
Zaton kod Šibenika 11.XII.1904.

Glas zemlje, Šibenik 1937.

ČAGALJ MARIJAN IVAN
svećenik
Medov Dolac 15.I.1938.

Pili smo materinsko mlijeko, Nova Sela 1967.

DELORKO OLINKO
Split 30.I.1910.

Pjesme, Zagreb 1934.
Rastužena Euterpa, Zagreb 1937.
Razigrani vodoskoci, Zagreb 1940.
Uznosite slutnje, Zagreb 1944.
Izgaranja, Zagreb 1958.
Svijetli i tamni sati, Zagreb 1961.

DESPOT IVAN
franjevac
Zaostrog 19.VIII.1851. - Split 19.II.1886.

Prve iskre, Zagreb 1881.

O njemu studija: Mirko Čović, *Fra Ivan Despot,* Beč 1961.

DEVČIĆ STJEPAN
Posavski Bregi 14.XII.1909.

U mutne večeri, Zagreb 1930.
Lirika, Zagreb 1934.
Polje ivančica, Zagreb 1937.
Spomenar sjete, Zagreb 1940.

DEŽELIĆ VELIMIR
Zagreb 21.II.1864. - Zagreb 7.II.1941.

Pjesme, Zagreb 1889.
Kopnom i morem, Zagreb 1900.
Zvuci iz katakomba, Zagreb 1900.
Filia regis, Zagreb 1921.
Kraljica Hrvata, Zagreb 1935.

Više Deželićevih kao i Šarićevih religioznih pjesama je uglazbljeno.

DOMJANIĆ DRAGUTIN
Krče 12.IX.1875. - Zagreb 7.VI.1933.

Pjesme, Zagreb 1909, 1917.
Kipci i popevke, Zagreb 1917, 1922, 1937.
Izabrane pjesme, Zagreb 1924.
V suncu i senci, Zagreb 1927, 1942.
Pjesme, Beograd 1933.
V dragomu kraju, Zagreb 1933.

Intimnijim ugođajem i neposrednijim izrazom, Domjanićeva kajkavska duhovna lirika bolja mu je od štokavske.

DULČIĆ PERE
Brusje na Hvaru 4.X.1905.

Nema zbirke pjesama. Piše na čakavskom i štokavskom.

ĐARMATI AUGUST
Srijemski Karlovci 31.VII.1906.

Lirika, Zagreb 1936.
Cvjetovi nad provalijama, Zagreb 1941.
Na putovima vječnosti, Zagreb 1967.

GALOVIĆ FRAN

Peteranec 20.VII.1887. - Radenkovići (Mačva) 26.X.1914.

Pjesme I-II, Zagreb 1940.
Z mojih bregov, Zagreb 1948.
Pet stoljeća hrvatske književnosti.

Milan Ogrizović objavio je u « *Hrv. prosvjeti* » I (1914), 11-12, 495 dopisnicu, koju je Fran Galović s ratišta pisao njegovoj supruzi 10.X.1914.: « Primio sam Vašu kartu iz Bistrice i dopustite, da Vam najsrdačnije zahvalim za molitve Vaše. Ja sam Majku Božju Bistričku volio uvijek već iz patriotizma, jer je naša domaća, hrvatska, a otkako sam ovdje, počeo sam odista vjerovati — i to ozbiljno vjerovati. I zato vjerujem u Vaše molitve i možda ću moći ipak jedared s Vama skupa klečati pred našom, hrvatskom Majkom Božjom, kojoj sam i onako dužan dva zavjeta... » Ista dopisnica u cjelini objavljena u Benešićevu izdanju FRAN GALOVIĆ, *Pjesme* I, 79.

GRGEC PETAR

Kalinovac 16.II.1890. - Zagreb 22.VIII.1962.

Nema zbirke pjesama.

Novinar, književnik, polihistor. Kao književnik pisao pripovijesti, memoare, kritike, eseje, programatske članke. Kao čovjek akcije: katolički i književni organizator, aktivni politik, pače medu prvoborcima pučke stranke. Maraković i Grgec su dva glavna protagonista hrvatskog književnog katoličkog pokreta, koji su se često razilazili u nekim ideološkim postavkama pa ih i mijenjali, tako da u neka doba Maraković prihvaća Grkčevo mišljenje, a Grgec opet Marakovićevo. Maraković nešto stariji, ostao je kroz cijeli život na više-manje literarnom polju, posebno ponajviše u kritici. Kao sustavni pratilac hrvatske književnosti kroz cijelo vrijeme između dva rata bio je valjda jedini. Grkčev životni put bio je puniji akcijom i plodniji knjigama, no daleko više rastrgan.

Bit će da lirska poezija u starijim godinama nije nešto slučajno kod Grkca, jer on je ipak, makar to bila epska i legendarna poezija, kroz cijeli život pisao stihove. Na neki način osjećao je potrebu stvarati u stihu. Grkčeve su riječi: « Ničije pjesme nijesu isprazne formule, nego najautentičnija svjedočanstva života. Naročito lirske pjesme. Iskrena lirika jest skraćena dramatika. Ona dramatika, koja ne predstavlja drugoga, nego reproducira svoje borbe, stradanja, pobjede i nade ». *Hrvatska prosvjeta* XXII (1935), 1-2, 17.

Sonetski vijenac « Razgovor s Bogom » objavljen je u *Vjesniku* splitske *biskupije* XII (1965), 3, 71-73 i ovdje je donesen u nešto skraćenu obliku.

HARAMBAŠIĆ AUGUST

Donji Miholjac 14.VII.1861. - Stenjevac 16.VII.1911.

Ružmarinke, Zagreb 1883.
Slobodarke, Zagreb 1883.
Sitne pjesme, Zagreb 1884.

Tugomilke, Zagreb 1887.
Pjesničke pripovijesti, Zagreb 1889.
Izabrane pjesme, Zagreb 1895.
Ukupna djela Augusta Harambašića III, Lirika, Zagreb 1943.
Pet stoljeća hrvatske književnosti 54, Zagreb 1966.

Izbor netipičnih pjesama u kojima ne dolaze do izražaja njegove odlike, ali ni njegove karakteristične mane: deklamatorska gromornost, koja prelazi naglo i nenadano u površinsku nježnost, jeftin izraz i verbalna verzifikacija. Isti kriterij primijenjen je i u drugim sličnim slučajevima. Julije Benešić u vezi s pjesmom « Na Uskrs » piše: « Harambašić je u svom « Preporodu » pisao prigodne pjesme, pjesmice « uz sliku » i nabožne stihove, od kojih je « Na Uskrs » originalna i svojim ritmom i dikcijom smirene i dukoke vjere ». (AUGUST HARAMBAŠIĆ, Ukupna djela III, *Lirika* Zagreb 1943, 446). Ta pjesma jest netipična poradi toga, što je doslovce prenesena biblijska dikcija i linija pripovijedanja (isporedi Ivan 20, 11-29), a ta je naravno drukčija od obične Harambašićeve manire. Očito je Benešić slabo poznavao dotičnu biblijsku podlogu.

Zanimljivo je, da se religioznoj poeziji Harambašićevoj nije posvećivala kakva veća pažnja, iako ona vrijedi otprilike isto toliko koliko njegova patriotska i erotska lirika. Pače kako duhovna lirika njegova nije bila glasovita, tako nije postala ni ozloglašena: Harambašić je bio često smatran tipično lošim patriotskim ili erotskim pjesnikom, nikada tipično lošim duhovnim pjesnikom; taj su naslov dobili drugi.

HÄUSLER KARLO

Križevci 3.XI.1887. - Zagreb 16.VIII.1942.

Pjesme, Križevci 1922.

HORVAT IVO

Ivanić Grad 3.VI.1903.

Zvuci osame, Zagreb 1925.
Riječi srca, Zagreb 1928.

U tekstu stoji « pjesma istočnih krajeva », premda bi po smislu moglo stajati možda « pjesma istočnih kraljeva ».

HRANILOVIĆ JOVAN

grkokatolički svećenik

Kričke kod Drniša 18.XII.1855. - Novi Sad 5.VIII.1924.

Žumberačke elegije, Križevac 1886.
Pjesme svakidanke, Križevac 1890.
Izabrane pjesme, Zagreb 1893.
Izbor iz Žumberačkih elegija, Zagreb 1934.

HRASTOVEC STJEPAN
Gornji Kućan, kraj Varaždina 10.XII.1909.

Budna zemlja, Zagreb 1940.

Hrastovčev božićni ciklus iz « Budne zemlje » ide među vrsnije stihove o Božiću kod nas.

IVANČAN DUBRAVKO
Krapina 6.III.1931.

Slobodna noć, Zagreb 1957.
Leptirova krila, Zagreb 1964.
Svjetlucanja, Zagreb 1966.

JAKŠIĆ ANTE
Bački Brijeg 22.IV.1912.

Biserni đerdan, Sombor 1931.
U dolini zaborava, Zagreb 1936.
Zov proljeća i mladosti, Travnik 1938.
Pod sapetim krilima, Tuzla 1941.
Elegije, Subotica 1954.
Hod pod zvijezdama, Subotica 1955.
Osamljeni mostovi, Zagreb 1962.
Pred vratima tišine, Zagreb 1963.
Pjesme o sinu čovječjemu, Zagreb 1965.

KARAMAN SREĆKO
Jesenice, Poljička Knežija 16.II.1909. - Buenos Aires 21.I.1964.

Jedro na pučini, Buenos Aires 1951.

KLARIĆ BRANKO
Jesenice, Poljička Knežija 16.VIII.1912 - 1945.

Missa poetica, Split 1936.
Darovi vječnosti, Zagreb 1939.
Sklopljenih ruku, Zagreb 1940.
Slava katedrale, Zagreb 1942.
Srebrni kovčeg, Zagreb 1943.
Svjedočanstvo zemlje, Zagreb 1943.

KOKIĆ ALEKSA
svećenik
Subotica 14.X.1913. - Cetinje 17.VIII.1940.

Klasovi pjevaju, Zagreb 1936.
Srebrno klasje, Subotica 1962.

Srebrnom klasju je dodana biografija i bibliografija Alekse Kokića.

KORDIĆ LUCIJAN
franjevac
Grljevići, Hercegovina 9.VI.1914.

Zemlja, Rim 1951.
Od zemlje do neba, Chicago 1953.
Pod arkadama neba, Madrid 1955.
Grob u katedrali, Salzburg 1962.
Exodus, Buenos Aires 1965.

KORNER JERONIM
svećenik
Herceg Novi 3.I.1909.

Blistavi rub, Zagreb 1932.
Ljubav neba, Zagreb 1935.
Ljeto i vječnost, Zagreb 1935.
U hramu cistercija, Zagreb 1938.
Obasjane staze, Zagreb 1941.

KOS VINKO
Sv. Juraj na Bregu 10.VII.1914 - 1945.

Vodopad, Zagreb 1939, 1942.
Kipar, Zagreb 1941.
Šišmiš, Zagreb 1943.

Vinko Kos se brojio među bolje i plodnije lirike četrdesetih godina. Prvi njegov istup bio je s « Vodopadom », istup vrlo zreo i jako uspio. Na istoj razini nalazi se i « Kipar ». Da li te dvije zbirke predstavljaju sve, što je Vinko Kos dao ili mogao dati? « Šišmiš » ne znači nikakvu prinovu, ni ponovu.

Taj inače vrstan, ozbiljan i kontemplativan lirik duljeg daha bio je vrijedan i valjan pjesnik za djecu. S mnogo vedrine, dosjetke i pošalice. (Zbirka « Zlatni orasi », Toronto 1967).

KOŠUTIĆ SIDA
Radoboj 20.III.1902. - Zagreb 13.V.1965.

« *Osmijesi* », Zagreb 1940.

« Vječnost blaga miluje » objavljuje se ovdje u obliku stiha, dok je u sastavu istoimene prozne pjesme tiskana u zbirkama lirske proze « *Vjerenička žetva* » (1942) i « *Jezero mrtvo* » (1956).

Pjesma u stihu bila je namijenjena nekom katoličkom listu 1964, u kom se ipak nije pojavila. Sida je tada bila sama napomenula književniku H. Banu, da je to bio zapravo prvi oblik pjesme, a kasnije da je bila napisala prvi dio i finale, te uklopila i ovu pjesmu u proznom obliku, koja se posve razlikuje po izrazu i ritmu od ostalih dijelova prozne pjesme.

Glavni dio Košutićkine duhovne lirike, pune profinjene refleksivnosti, nalazi se u njezinim pjesmama u prozi, koje ova antologija nije uzimala u svoj okvir.

KOVAČIĆ VLADIMIR
Vinkovci 23.III.1907. - Zagreb 22.VIII.1959.

Otrovano proljeće, Zagreb 1938.
Ceste i jablani, Zagreb 1952.
Jantar na suncu, Zagreb 1959.

KOZARČANIN IVO
Bosanska Dubica 14.X.1911. - Zagreb 4.II.1941.

Sviram u sviralu, Zagreb 1935.
Mrtve oči, Zagreb 1938.

Kozarčanin je surađivao kratko doba također u « Hrvatskoj prosvjeti » i u Grkčevu almanahu « Selo i grad ».

KRALJEV JERKO
povremeni pseudonim Toni Murterinov
franjevac trećoredac
Banj, otok Pašman 10.XI.1915.

Nema zbirke pjesama.

KRANJČEVIĆ SILVIJE STRAHIMIR
Senj 17.II.1865. - Sarajevo 29.X.1908.

Bugarkinje, Senj 1898.
Izabrane pjesme, Zagreb 1898.
Trzaji, Donja Tuzla 1902.
Pjesme, Zagreb 1908.

Izabrane pjesme, Ženeva 1918.
Izabrane pjesme, Beograd 1929.
Djela S.S. Kranjčevića I-IV, Zagreb 1933-34.
Pjesme, Zagreb 1948.
Izabrane pjesme, Beograd 1949.
Pjesme, Rijeka 1958.
Sabrana djela I-II, Zagreb 1958.
Pet stoljeća hrvatske književnosti 60, Zagreb 1964.

Kranjčević je bio napadan za života s katoličke strane. Možda bi trebalo danas biti blaži i s više razumijevanja. Nije li ipak u mnogome Kranjčevićeva ojađena duša opravdano tražila više, čišće i bolje kršćanstvo prošlosti i sadašnjosti?

« I Kranjčevićeva pjesma sv. Franji i pjesma u slavu 50-godišnjice Leona XIII... i Golgota iz g. 1895 sačinjavaju trolist Kranjčevićeve vjere, ufanja i ljubavi... Hrvatski trećoreci pjevat će dugo Kranjčevićeve stihove, koji predstavljaju njegov najsvjetlii « lucidum intervallum »:

Zgriješili smo Bogu mnogo
Od slaboće i od zlosti,
Sveti Franjo, moli za nas,
Da nam Isus grijehe prosti! »

G. Bujas, *Kranjčevićeva pjesma sv. Franji*, Hrvatska Prosvjeta XXII (1935), 1-2, 52-53.

Bez želje da se umanji Kranjčevićev « trolist » u bilo kojem smislu, valja napomenuti, da su poticaj za nj dali ili prilika ili prijatelji.

KRIŽANIĆ KAMILO
Petrinja 5.IV.1908.

Lirika, Zagreb 1933.
Na pragu ljepote, Virje 1941.

Križanić je kao nastavnik djelovao u istoj školi u Virju, gdje je nekad predavao i pjesnikovao Đuro Sudeta. Sa svojim đacima Križanić je objavio knjigu « Spomenica Đuri Sudeti », 1940.

KRKLEC GUSTAV
Udbinja kod Karlovca 23.VI.1899.

Lirika, Zagreb 1919.
Srebrna cesta, Zagreb 1921.
Nove pesme, Beograd 1923.
Ljubav ptica, Beograd 1926.
Izlet u nebo, Beograd 1928.
Sabrana dela I-II, Beograd 1932.
San pod brezom, Zagreb 1940.

Darovi za bezimenu, Zagreb 1942.
Tamnica vremena, Zagreb 1944.
Izabrane pjesme, Zagreb 1947.
Pjesme, Zagreb 1961.
Žubor života, Beograd 1964.
Pet stoljeća hrvatske književnosti 100, Zagreb 1963.

Krklečeva pjesma, ovdje nešto skraćena, izvorno je tiskana ekavicom.

KUPAREO RAJMUND
dominikanac
Vrboska, otok Hvar 16.XI.1914.

Pjesme i psalmi, Zagreb 1939.
Nad kolijevkom srca, Zagreb 1945.
Na rijekama, Madrid 1949.
Blagoslov zvijezda, izabrane pjesme, Buenos Aires 1961.

LENDIĆ IVO
Janjina na Pelješcu 4.VI.1908.

Lirika, Zagreb 1930.
Angelusi, Zagreb 1936.

LJUBIĆ PERE
Vrbanj na Hvaru 1.VII.1901. - Zagreb 21.XI.1952.

Bodulske pisme, Šibenik 1927.
Na pojih i putih, Zagreb 1939.
Izabrani stihovi, Split 1957.

MAJER VJEKOSLAV
Zagreb 27.IV.1900.

Lirika, Zagreb 1924.
Pjesme zabrinutog Evropejca, Zagreb 1934.
Svirač i svijet, Zagreb 1938.
Breze, kanarinci, kiša, Zagreb 1954.
Otvaram prozor, Zagreb 1957.
Pet stoljeća hrvatske književnosti 111, Zagreb 1965.

MARAKOVIĆ LJUBOMIR
Topusko 17.VI.1887. - Zagreb 22.II.1959.

Nema zbirke pjesama, iako je u mladosti (ne najranijoj!) u « Našem kolu » i « Hrvatskoj prosvjeti » napisao pjesama za diskretnu zbirku. Pjesme su pravilno građene, ali bez jače osobne note. Po talentu nije bio lirik, ali zanat je poznavao.

Tekst iz hvarske spomen-knjige dugujem I. Golubu. (« Sin, objavitelj Oca, najavljitelj Duha Svetoga », Zagreb 1967).

Stihovi iz hvarske spomen-knjige uvršteni su ovdje iz dva razloga. Prvo, makar su odjek, lijepi su sami po sebi. Drugo, radi čovjeka koji je toliko zaslužan za našu religioznu liriku kroz pola stoljeća.

Katkada mogu napisati lijepe stihove ljudi ne po profesiji i ne od profesije. Interesantna bi bila jamačno antologija hrvatskih « nepjesnika ». Isticala bi se svakako nekonvencionalnošću, neposrednošću i iskrenošću.

Malo je možda poznato, da je i dr. Vladko Maček — vjeran tradiciji većine hrvatskih političkih vođa, tamo već od Petra Zrinskog, koji su prigodice pisali pjesme — ispjevao u čast Majke Božje nekoliko iskreno pobožnih pjesama, ali bez literarnih pretenzija.

MARIJA OD PRESVETOG SRCA (Anka Petričević)
klarisa
Lovreć kraj Imotskoga 2.I.1930.

Stazama ljubavi, Split 1961.
Zvijezda nad Betlehemom, Split 1961 i 1967.
Nedopjevana pjesma, Split 1964.
Sagni se, Majko, Split 1967.

MATKOVIĆ LJILJANA
Zagreb 9.XII.1938.

Nema zbirke pjesama.

MAŽURANIĆ IVAN
Novi Vinodolski 18.VIII.1814. - Zagreb 4.VIII.1890.

Dopuna Gundulićeva « Osmana », Zagreb 1844.
Smrt Smail-age Čengića, Almanah « Iskra », Zagreb 1846.
Pet stoljeća hrvatske književnosti 32, Zagreb 1965.

MEŠTROVIĆ MATE
svećenik
Drvenik 29.III.1910.

Nema zbirke pjesama.

MIČIĆ SERAFIN
franjevac trećoredac
Puntamika, Zadar 16.IX.1913.

Aureole, Zagreb 1942.

MILKOVIĆ ZVONKO
Varaždin 1.X.1882.

Pjesme, Zagreb 1914.
Pobožni časovi, Zagreb 1944.
Izabrane pjesme, Zagreb 1961.

NAZOR VLADIMIR
Postire na Braču 30.V.1876. - Zagreb 19.VI.1949.

Navode se samo za ovu antologiju važnija izdanja Nazorove lirike.

Lirika, Zagreb 1910.
Nove pjesme, Zagreb 1912.
Intima, Zagreb 1915.
Djela II-IV, Lirika, Zagreb 1918.
Lirske pjesme, Beograd 1925.
Pjesme o četiri arhanđela, Sušak 1927.
Pjesme o šikari, iz močvare i nad usjevima, Zagreb 1931.
Pjesme o bratu Gavanu i sestri Siromaštini, Zagreb 1931.
Rime i ritmi, Zagreb 1932.
Knjiga pjesama, Zagreb 1942.
Lirika, Zagreb 1946.
Eterika, Zagreb 1947.
Pet stoljeća hrvatske književnosti 77, Zagreb 1965.

Unatoč toga što je surađivao u « Hrvatskoj prosvjeti » i imao mnogo simpatija s katoličke strane sve tamo od mladih Milana Pavelića i Ljubomira Marakovića, Nazor nije nikada bio ni djelomično, ni u svojim religioznim pjesmama, izrazito katolički pjesnik po inspiraciji i formulaciji. Uz njegovu floru i faunu — gdje je dao stihova kojima ljepota ne prolazi — i uz njegov solipsizam (kojim je protkana sva Nazorova lirika, pa i religiozna), sama specifično duhovna poezija osim toga jest nerijetko prožeta panteističkim i mitskim elementima i motivima. Najbliži je katoličkoj atmosferi vjerojatno u « Anđelu u zvoniku » (pripovijest i pjesma), te onda u pjesmama « Uza stube », « Klečanje » i « Tijelovo » iz zbirke « Četiri Arhanđela ».

U Žankovoj antologiji pjesma « *Vjesnik* » privolom pjesnika nosi naslov « *Annuntiatio* ». No kako je i poslije Marijanske antologije u HIBZ-ovu izdanju Četiri arhanđela i u Eterici Nazor zadržao naslov « Vjesnik », takav je naslov uzet ovdje.

NIKOLIĆ VINKO
Šibenik 2.III.1912.

Proljetna svitanja, Zagreb 1935.
Svijetli putovi, Zagreb 1938.
Moj grad, Zagreb 1941.
Oslobođeni žali, Zagreb 1944.
Izbuglijena domovina, Rim 1947.
Oskvrnuto proljeće, Buenos Aires 1947.
Molitva za moju Hrvatsku, Buenos Aires 1947.
Duga nad porušenim mostovima, Buenos Aires 1964.

NIZETEO ANTUN
Zadar 5.II.1913.

Uspavanka vremenu, Zagreb 1938.

U pjesmi « Molitva s hridi » s autorovom privolom ispuštena su dva stiha u zagradi, koji slijede iza retka: « Odlazi vječnost — — — ».

PAVELIĆ MILAN
svećenik, potom isusovac
Mrzli Dol (Krivi Put) 30.XI.1878. - Zagreb 14.VI.1939.

Iz zakutka, Zagreb 1902.
Pjesme, Rijeka 1902 i 1913.
Pjesme o Malom Isusu, Zagreb 1928.
Zvijezde Srca Isusova, Zagreb 1939.
Pod okom Gospodnjim, Zagreb 1939.

Pavelićevu poeziju često su približavali lirici Vladimira Nazora, iako je ona vjerojatno bliža po stilskoj strukturi Kranjčeviću. Možda je ipak najtipičniji ili najsvojstveniji Pavelić kao lirski minijaturist ili filigranski izdjelavatelj, sitni detaljist. Zar je samo slučaj da je iz kraja Pavelićeva potekao Julije Klović?

Zadnja strofa pjesme « Zdravo Marijo » izostavljena je.

PETKOVIĆ KUZMA
pseudonim Roman Tieck
Imotski 2.XII.1892. - Graz 1915. Umro kao svršen bogoslov.

Nema zbirke pjesama.

PETRANOVIĆ SPIRIDION
grkokatolički svećenik
Trogir 24.XII.1880. - Križevci 2.I.1958.

Sirotice, Zagreb 1905.

Petranović je bio jedan od naših najboljih prigodničara. Bez taštine, znao je granice svoga talenta i svrhu svoje poezije.

PETROV STANKO
franjevac
Metković 8.I.1887. - Sinj 13.III.1963.
Nema zbirke pjesama.

Potpisivao se mnogim pseudonimima, ponajviše F. S. Milovanov. Skučen izbor njegovih pjesama donosi spis *Stanku Petrovu in memoriam*, Sinj 1963, 102-108. U istoj knjizi nalazi se njegova biografija i bibliografija.

POLJAK IZIDOR
svećenik
Bednja, Hrvatsko Zagorje 7.V.1883. - Brčko 21.III.1924.

Pjesme, Sarajevo 1909.
Sa Bijelog Brda, Zagreb 1924.
Pjesme, Đakovo 1964.

Poljak je bio nesumnjiv pjesnički talenat. Da je sporo izdjelavao svoje pjesme kao Kranjčević ili ih izglađivao kao Nazor, Poljakove pjesme bile bi artistički daleko bolje. Radi Poljakove spontanosti i radi pomanjkanja dulje umjetničke elaboracije, pjesme daju dojam prvog daha i zamaha, dok bi, međutim, još nešto malo sazrijevanja, dotjerivanja i usavršavanja dalo veći umjetnički doseg. Tako bi se vjerojatno uklonila ili umanjila monotonija, koja dolazi od prepjevavanja sličnih motiva ili ponavljanja istih akorda.

Možda previše bliz Harambašićevoj i još više Kranjčevićevoj patetici, ovaj najekstatičnji hrvatski katolički pjesnik ipak je umjetnički ponešto žrtva romantičkog shvaćanja u hrvatskoj formulaciji i pjesnika i pjesme, a možda potrebe i običaja katoličke sredine, koja je tražila da « krasnoslovi » pjesme ovakva tipa.

PREISLER MIRA
Zagreb 22.VI.1908.

Akordi, Zagreb 1963.
Kroz prašinu i kamenje, Zagreb 1967.

PRERADOVIĆ PETAR
Grabrovnica 19.III.1818. - Farafeld 18.VIII.1872.

Prvenci, Zadar 1846.
Nove pjesme, Zagreb 1851.
Pjesnička djela, Zagreb 1873.
Izabrane pjesme, Zagreb 1890, 1918.
Pesme, Beograd 1902.
Probrane pjesme, Zagreb 1907.
Život i pjesme, Bjelovar 1907, Osijek 1916, Zagreb 1917.
Djela, Zagreb 1918-1919.
Dela, Beograd 1922.
Pet stoljeća hrvatske književnosti 30, Zagreb 1965.

PRPIĆ TOMISLAV
Zagreb 22.I.1898.

Modri časovi, Zagreb 1920.
Mrtvi grad, Zagreb 1921.
Plava gora, Zagreb 1923.

Završetak Prpićeve pjesme ovdje ispušten.

RICOV JOJA
Kali, otok Ugljan 25.III.1929.

Nema zbirke pjesama.

SABIĆ MARIN
Stari Grad na Hvaru 10.III.1860. - Vis 12.VI.1923.

Trenutci, D. Tuzla 1901.

« Njegove su prve pjesme dosta beznačajne, no u svojim najkarakterističnijim pjesmama posljednjeg perioda rada, Sabić je postao najbolji mistički pjesnik naše literature. Njegovu liriku prožima iskreno traženje Boga, borba protiv intelekta i konačno radosno smirenje u religiji. Pisao je malo, ali u njegovim pjesmama ima snažnih i dubokih tonova ».

A. Barac, Narodna enciklopedija IV, s.v. *Sabić*.

O Sabiću su pisali A. Petravić (u više navrata) i Cvite Škarpa (Marin Sabić, Mostar 1927).

SMERDEL TON

Otok Silba 21.IV.1904.

Iz moje korabljice, Zagreb 1934.
Drvorezi, Zagreb 1942.
Duša u plamenu, Zagreb 1964.
Epitaf, Zagreb 1964.
Moji psalmi, Zagreb 1968.

Piše pjesme i na latinskom jeziku.

SOLJAČIĆ MARKO

Bol na Braču 20.II.1896. - Zagreb 11.IV.1962.

Nema zbirke pjesama.

STOROV BRANKO

Zadar 31.V.1899.

Struje, Osijek 1923.
Novi akcenti, Split 1928.

SUDETA ĐURO

Stara Plošćica 10.IV.1903. - Koprivnica 30.IV.1927.

Osamljenim stazama, Virje 1924.
Kućice u dolu, Zagreb 1926.
Sutoni, Zagreb 1929.
Pjesme I-II, Zagreb 1943.
Izabrane pjesme, Zagreb 1963, 1965.
Molitve, Zagreb 1966.
Pet stoljeća hrvatske književnosti, 109. Zagreb 1966.

U okviru ove antologije Sudeti bi pripadalo i više pjesama. I on ih doista ima. Samo, na primjer, pjesma « Vječna žrtva » ili « Bog » previše podsjećaju na druge pjesnike, odnosno premalo su tipične Sudetine pjesme. Ili su opet motivi punije izrečeni u već uvrštenim pjesmama. Tako « Molitva » (« Evo me! Pred oltar Tvoj... ») stoji previše blizu pjesmi « Ave Maria ».

Dubravko Jelčić u pogovoru Sudetinih « Izabranih pjesama » (Zagreb 1963) prostodušno piše:

« Njega je godinama pratio glas izrazito katoličkog pjesnika, pa dok mu takva reputacija nikada nije mogla naročito koristiti, danas mu veoma škodi, jer je vjerojatno samo ona, ta fama, uzrok te je Sudeta u posljednje vrijeme gotovo posve pao u zaborav » (67).

Unatoč te fame ili možda upravo radi te fame Sudeta je za života i poslije smrti bio jedan od vrlo čitanih i često objavljivanih pjesnika. A umjetnička njegova snaga pokazala se jača, trajnija i izdržljivija od nametanog zaborava.

ŠAH (r. Knopfhard) EUGENIJA

Zagreb 1861. - Bjelovar 14.III.1928.

M. UJEVIĆ, *Hrvatska književnost,* Zagreb 1932, donosi biografske podatke: 1864. do 1928.
Nema zbirke pjesama.
Objavljivala pjesme u « Vrhbosni » 1897-1908.
O njoj pisao Ante Petravić u svojim « Studijama i portretima ».
Pjesma « Stabat Mater » donesena u skraćenu obliku.

ŠARIĆ IVAN

nadbiskup

Travnik 27.IX.1871. - Madrid 16.VII.1960.

Pjesme, Sarajevo 1911.
Sunce i oblaci, Sarajevo 1914.
Salve Regina, Sarajevo 1920.
Judita, Sarajevo 1921.
Magnificat, Sarajevo 1937.
Hrvati seljaci, Sarajevo 1937.
Neveni, Sarajevo 1939.
Vrata Sunca, Madrid 1953.

Antologijski izbor Šarića nije lak. O njegovoj duhovnoj lirici napisao je Ljubomir Maraković povodom zbirke *Salve Regina* ovo: « Treba čuti izvjesne pjesme presvj. biskupa Šarića iz ustiju malih djevojčica i nevinih dječaka u atmosferi samostanske tišine, pa da se uvjerite kolika toplina djetinje bezazlenosti i duboke jednostavnosti struji iz njih... Ali ako uzmemo zbirke njegovih pjesama kao cjelinu, žalimo mnogo, što se u njima ne zrcali čitava ličnost pjesnikova... Jedna jaka ličnost ne smije da se očituje samo jednom stranom svoga bića. Poezija ne smije da se zaključava u najtajnije ćelije srca i da žari tek najintimnije momente naše ličnosti. Jer ovako postaje monotona, pa ni čitalac najbolje volje ne će moći da pročita veći dio ili čitavu zbirku ovih pjesama odjednom. Djetinji srokovi, lagani daktilski ritmovi makar i na dalekim cvjetnim poljanama nebeske sreće, počinju se doimati kao igrarija, jer djetinji je život samo igra, a mi smo putnici gonjeni burama i borci posuti ranama ».

« Po koji pejzaž s tih planina, pun čistoga gorskoga zraka sa srcem bezazlenih pastira iznikne pred nama kad čitamo te « bosanske » stihove. Mi bismo artistički tražili koješta od njih i željeli da su oni najljepši i najsavršeniji što se može da dade. Ali jedno je svakome jasno: da su oni tako blizu duši narodnoj, da su oni neposredno iz nje niknuli, i da će ih narod bez dvojbe voljeti. I zato bi trebalo da prodru u narodne kalendare i u pučke listove ». *Hrvatska prosvjeta* VIII (1921) 555-556.

ŠENOA AUGUST

Zagreb 14.XI.1838. - Zagreb 13.XIII.1881.

Izabrane pjesme, Zagreb 1882.
Pjesme, Zagreb 1934.
Pet stoljeća hrvatske književnosti 39, Zagreb 1964.

« O Uskrsu » — fragment istoimene pjesme, koju je Šenoa u svojoj antologiji svrstao u idile. Okvir je idila, sadržaj je erotski.

ŠIMIĆ ANTUN BRANKO

Drinovci 18.XI.1898. - Zagreb 2.V.1925.

Preobraženja, Zagreb 1920.
Izabrane pjesme, Zagreb 1933.
Pjesme, Zagreb 1950.
Sabrana djela, Zagreb 1960.
Pet stoljeća hrvatske književnosti 99, Zagreb 1963.

Po svjedočanstvu Ilije Jakovljevića — zemljaka i druga iz katoličkog pokreta — A.B. Šimić je umro kao vjerujući katolik (Nekrolog Šimiću u « Hrvatskoj prosvjeti » 1925 godine — Jakovljević tada na katoličkim pozicijama). Gotovo nevjerojatno: Jakovljević nije još bio uočio posebni značaj i snagu tipične Šimićeve lirike ni u času pjesnikove smrti.

Pored tema o tijelu i siromasima, zvijezdama i rastancima, Šimić je također pjesnik Boga, u priznavanju i nijekanju.

ŠKARPA CVITE

Starigrad na Hvaru 10.X.1898. - Zagreb 2.II.1968.

Knjižica stihova, Šibenik 1926.
Novi stihovi, Zagreb 1928.
Izabrane pjesme, Zagreb 1943.

ŠOP NIKOLA

Jajce 19.VIII.1904.

Pjesme siromašnog sina, Zagreb 1927.
Isus i moja sjena, Zagreb 1934.
Od ranih do kasnih pijetlova, Beograd 1939.
Za kasnim stolom, Zagreb 1943.
Astralije, Zagreb 1961.
Poezija, Zagreb 1966.
Pet stoljeća hrvatske književnosti, 109. Zagreb 1966.

O svom odnosu prema F. Jammes-u Šop izjavljuje: « Mislim da o utjecaju ne može biti govora, nego o srodnosti duša... Mislim dalje, da kod svih pjesnika postoji čisto pjesništvo, jer ono dolazi sa samog izvora, a samo su različiti rukavci kojima se odvodi voda. Izvor je jedan u svojoj bistrini ». TON SMERDEL, *Susreti s knjigama i piscima* II, Zagreb 1944, 223.

TOMAŠIĆ STANKO

Novi, Hrvatsko Primorje 5.X.1893.

Pesme, Zagreb 1919.

Dok je bio u katoličkom pokretu, javljao se i pod pseudonimom Đon Kerton i Vićentije Mikša.

Pjesma je izvorno pisana u ekavici: « U odeždi beloj ». Prema običaju ekavica je u antologiji prenesena u ijekavicu, dok se u ekavsku terminologiju nije diralo.

TOMIČIĆ ZLATKO

Zagreb 26.V.1930.

Četvrtoga ne razumijem, Zagreb 1955.
Vode pod ledinom, Zagreb 1955.
Dosegnuti ja, Zagreb 1956.
Balada uspravnog čovjeka, Zagreb 1964.

TRESIĆ PAVIČIĆ ANTE

Vrbanja na Hvaru 10.VII.1867. - Split 26.IV.1949.

Glasovi s Mora Jadranskog, Zagreb 1891.
Nove pjesme, Zagreb 1894.
Đuli i zumbuli, Dubrovnik (bez godine) i Donja Tuzla 1900.
Sa Kninske tvrđave, Zagreb 1902.
Valovi misli i čuvstava, Zagreb 1903.
Sutonski soneti, Dubrovnik (bez godine) i Zagreb 1904.
Plavo cvijeće, Zagreb 1928.
Pet stoljeća hrvatske književnosti 6, Zagreb 1963.

TRNSKI IVAN

Rača kod Bjelovara 1.V.1819. - Zagreb 30.VI.1910.

Pjesme, Zagreb 1842.
Krijesnice, Zagreb 1862 i 1865.
Popijevke i milosnice mladjenke, Zagreb 1881.

UJEVIĆ TIN

Vrgorac 5.VII.1891. - Zagreb 12.XI.1955.

Lelek sebra, Beograd 1920.
Kolajna, Beograd 1926.
Auto na korzu, Nikšić 1932.
Ojađeno zvono, Zagreb 1933.

Pesme, Beograd 1937.
Rukovet, Zagreb 1950.
Žedan kamen na studencu, Zagreb 1954.
Odabrane pjesme, Zagreb 1956, 1957.
Sabrana djela, sv. I-IV, Zagreb 1963-1964.

Ujevićevu liriku provijavaju lelek roba i Joba, lamentacije, psalmi, litanijski zazivi, odjeci stihova sredovječne katoličke poezije, reminiscencije formula vjere, molitve i mistike. Rječita i zvučna, kozmički široka, Ujevićeva poezija, stilski najsrodnija simbolistima, sadrži bljesak naslućenih vrhunaca, sunovraćanja u ponore jada, bolne i gorke ispovijesti, raščlanjivanja i otkrivanja tamnih zakutaka duše, borbu svjetla i mraka, uznositi svjetlonosni optimizam i duboki mračni pesimizam u različitim prelivima, ali pesimizam bez cinizma i psovke. Uvijek u kontrastu, Ujevićev optimizam i pesimizam nerijetko su u dobro odmjerenoj ravnoteži. Religioznost njegove lirike nije zaokružena, ni cjelovita, ona nije jasno izrečena, a kamo li dorečena. Rječnik je često svetopisamski ili kršćanski, ali sadržaj rijetko, u kakvu sretno nadahnutom času. U cjelini uzevši nema nekih razvojnih linija: od Sebra i Kolajne, preko Ojađena zvona, pa do Žedna kamena na studencu variraju i ponavljaju se iste teme i motivi, blistavije i jedrije doduše u ranijm zbirkama.

Kada bi čovjek mogao ili smio po volji probrati brevir ili psaltir od nepovezanih brojnih stavaka, rasutih i rasprskanih širom Ujevićeva stihovlja, ali u sebi dovršenih lirskih fraza i potpuno sazrelih tekstova, te ih doista uspio sastaviti i sljubiti u suvisao okvir, izašao bi zacijelo lirski spjev rijetke, visoke ljepote.

Vrijedio bi svakako studij religiozne sadržine Ujevićeve lirike, koji bi se trebao na primjer pozabaviti pregršti slijedećih ili sličnih stihova:

Blažena gospo moje sijede majke,
Marijo, zvijezdo bijelih naraštaja...

I: « zašto ne bi primjerom Ezava
prodo prvenstvo ti za zdjelu leće,
dubinu vjere za laž i erotiku?...

Blaženo jutro koje padaš
sa snopom svijetla u tu sobu,
već nema smrti da mi zadaš,
no vrati ljubav ovom Jobu...

To su mlazovi himne iz luče biljnih česama,
o anđele, siđi i otpjevaj vječne litanije ruža...

Zrako nevidljivih zvijezda,
željo za blaženstvom,
izvan tijela,
izvan tvari,
u duhu.

U plavoj, blagoj magli,
u Gospodnjem spokojstvu.

Ta kako je slavno reći: ja nisam ja, ja sam On,
i ja očekujem da budem pravi i čisti
u čistome duhu.

Ja donosim ovamo dvije čiste usne,
dvije čiste ruke
i čisto srce
neoskvrnjeno,
u stanja bez riječi,
u molitve bez žamora;
duša je tiša nego tiha voda,
što kaplje u špilji
u mekoći zagrjaja noći...

— O, Bože, Bože, sjeti se
svih obećanja blistavih
što si ih meni zadao.

O Bože, Bože, sjeti se
i ljubavi i pobjeda
i lovora i darova.

O Bože, žeže tvoja riječ
i tijesno joj je u grlu
i željna je da zavapi.

Jer meni treba moćna riječ,
jer meni treba odgovor,
i ljubav, ili sveta smrt...

Čemu da se tuži, da se vajka, plače?
Suvišne su riječi, bogumrske prijetnje,
Gospod što nas stvori, majka kad nas zače
dâ nam za uzdarje nesreće i smetnje...

I na oblak koji tišti,
i na munju koja prijeti,
naša blaga Nada vrišti;
biti čisti. Biti sveti...

Leti ko lišće što vir ga vije,
za let si, dušo, stvorena;
za zemlju nije, za pokoj nije
cvijet što nema kor'jena...

Daj da nam, dok drače noge bodu,
veselje cvate ko ruža u hodu,
i našim znojem da se cvijeće kvasi,
a časnim žuljem da se snaga krasi.

I patnju daj nam, tek onda kad smo jaki,
toplinom srca da je svladamo,
i borbu s gadom i s rđom dan svaki,
netom smo kadri da im zavladamo...

VELEBIT JOSIP
Rijeka 30.VI.1911.

Putnikova pjesma, Zagreb 1940.

VIDA VIKTOR
Kotor 2.X.1913. - Buenos Aires 25.IX.1960.

Svemir osobe, Buenos Aires 1951.
Sužanj vremena, Buenos Aires 1956.
Sabrane pjesme, Buenos Aires 1962.

Vida je tragična ličnost. Čitao je mnogo, poput A.B. Šimića, Guillaume Apollinaire-a. Nekoć surađivao u Krležinu « Pečatu », a poslije rata i u katoličkim publikacijama inozemstva.

Vidini religiozni akcenti i motivi zaslužuju pažnju.

Sam pisac je mnogo držao do svoje pjesme « Otrovane lokve ».

VIJOLIĆ BALTAZAR
svećenik
Kuna na Pelješcu 21.IV.1891. - Pirovac 14.IX.1958.

Žrtveni plamen, 1932.
Cvijet hrvatske krvi, 1939.

Valjda radi zgodnih inicijala V.V., Vijolić piše često svoje ime Valtazar.

VLAISAVLJEVIĆ VLADO
Jastrebarsko 14.VII.1900. - Zagreb 7.III.1943.

Kruha i srca, Zagreb 1938.
Balada o Tounjčici, Zagreb 1957.
Pet stoljeća hrvatske književnosti 109, Zagreb 1966.

Izostavljena je zadnja strofa Vlaisavljevićeve pjesme.

Neki naš pisac, na temelju više slučajeva u ovoj antologiji, gdje je bilo uputno kratiti konac teksta, ustvrdio je, da se može nazvati čestim slučajem kod naših hrvatskih pjesnika pad završetka u pjesmi.

Među hrvatskim pjesnicima se mogu istaći Lj. Wiesner, D. Cesarić, N. Šop, O. Delorko, koji redovito imaju vrlo dobre i organske završetke pjesama; pjesme A.B. Šimića odlikuju se skladnom arhitektonikom, a Tina Ujevića pogođenim pointama.

Vlaisavljević « ništa nije prihvaćao kao svršenu činjenicu, ništa nije moglo biti tako neopozivo da pjesnik ne bi mogao intervenirati. Godina rođenja naprimjer. Rođen je 1900. u Jastrebarskom ali ne želi prihvatiti taj datum pa u bilješci o piscu (ne radi se o tiskarskoj pogrešci!) za knjigu *San i java*, sam daje netočan podatak zavodeći tako u bludnju književne povjesničare i leksikografe. « Rođen u Jastrebarskom 14.7.1901 » (Saša Vereš, Pet stoljeća hrvatske književnosti 109, Zagreb 1966, 265).

WIESNER LJUBO
Zagreb 2.II.1885. - Rim 3.VII.1951.

Pjesme, Zagreb 1926.
Pjesme, Zagreb 1943.

« Iz cijele Wiesnerove lirike izbija jaka pobožnost... pobožnost kao produkt osnovnog osjećanja života: da u svakoj stvarci i pojavi može čovjek da vidi misterij, da su sve pojave u životu duboko povezane jedne s drugim, i da čovjek ima da se samo čudi i sa strahopočitanjem gleda sve ovo divno i zanosno što ga okružuje...Možda su ti religiozni motivi u njega samo literarni — ali se doista taj Wiesnerov osjećaj života, koji izbija iz najvećeg dijela njegovih pjesama, ne da nazvati bolje drugom riječi nego li što je religioznost — u najširem smislu. Jer religioznost nije toliko u obredima što ih netko vrši, ili u formi njegova ispovijedanja koliko u onom najintimnijem osjećanju da čovjek svuda oko sebe može da osjeti dah božanstva i da prema božanstvu može da stane samo s divljenjem i strahopočitanjem. I zato Wiesner toliko opisuje crkve, i tišinu, i mističnu svečanost u njima, jer je u Stimmungu crkve uvijek nailazio ono što je bilo u skladu s njegovim najintimnijim osjećanjem života: tišina, skrušenost, mistika, osjećaj vlastite neznatnosti pred veličinom onoga što nas okružuje — ali osjećaj koji ne deprimira, nego uzdiže, zbog veze s božanstvom ». A. BARAC, *Pedesetogodišnjica Ljube Wiesnera*, Spomenica o 50-godišnjici, Zagreb 1936, 28-29.

Wiesner je inače oštro odbijao zamjerke svojem jeziku, stilu i stihu iz te Barčeve studije, pisane s priznanjem i simpatijom. Barčeve zamjerke nisu neutemeljene.

Pjesnik je mnogo svoijh pjesama znao naizust i rado ih je u danim prilikama recitirao. Tako, na primjer, svoje « Avantire », naročito zadnje tri strofe. Nakon svojeg boravka za vrijeme rata u Njemačkoj, živio je poslije rata u rimskom Zavodu sv. Jeronima i pomagao na hrvatskoj emisiji Radio-Vatikana. Našavši se — ponovno — u crkvenoj atmosferi, on je napisao nekoliko pokušaja religioznih pjesama, inspiriranih sredinom, a i koju religioznu prigodnu pjesmu. No, on u to doba nije više bio kadar stvarati. Često je recitirao u toj sredini početak « Kipa domovine » (« Koliko bih puta, sam do Boga znao... Zašto nisi crkva na brežuljku onom? ») kao svoj najuspjeliji i najosobniji religiozmi akcenat.

Wiesner je govorio da je njegova druga zbirka (1943) bila štampana bez njegove privole i kontrole. Nije se radilo ni o kakvu tadanjem ili naknadnom političkom stavu, nego se čini da je redakcija HIBZ-a u njegovoj odsutnosti to učinila bez zle namjere.

Bio je skroman čovjek, iskren bohem, duhovit, dobar govornik. Ma što tko mislio o sonetu i ma kolik bio Matošev utjecaj, sonet je na neki način odgovarao Wiesnerovoj naravi i sklonosti. Sviđalo mu se lirsko cizeliranje i volio je zatvorenu, savršenu formu. Nesumnjivo je Wiesner najtipičniji i najviše svoj u one četiri odulje pjesme « Moja mati », Kupac čarobnih krijesnica, « Avantire » i « Kip domovine », od kojih prve tri s jakom konkretnom autobiografskom pozadinom.

Pokopan je bio najprije na groblju stranaca Campo Verano, a zatim, nakon deset godina, kosti su mu bile prenesene u tamošnju svetojeronimsku grobnicu.

ZDUNIĆ JOSIP
Otočac 3.III.1897. - Zagreb 27.XII.1961.

Nema zbirke pjesama, ali ima pjesama po antologijama. Zdunić, kao i Benac i Soljačić, najvredniji dio svoje lirike objavio je u « Hrvatskoj prosvjeti ».

ZEC BONO
franjevac trećoredac
Brzac, otok Krk 24.VIII.1868. - Rim. 26.IX.1954.

Samoprijegor vodi svijetlu i slobodi, Zadar 1909.
Mir vam, Zadar 1917.
Euharistijsko sunce, Šibenik 1922.
Neven cvijet, Šibenik 1923.
U školi života, Zagreb 1927.
Cvijeće vječne mladosti, Zagreb 1930.

Euharistijsko sunce i *Mir vam* (s podnaslovom *Probrane pjesme*) jesu uglavnom iste zbirke s po kojim promijenjenim naslovom i drukčijim rasporedom pjesama. Isto vrijedi i za *Neven cvijet* i *U školi života.*

Nije u Bone Zeca bila neka zvučnija lira, ali je bila skromna i pobožna.

ZELJKOVIĆ BRANISLAV
Novi Pavljani, Bjelovar 27.I.1927.

Nema zbirke pjesama.

RJEČNIK

ada, dakle
akoprem, iako
alduvati, žrtvovati, posvetiti
ali, ili
ar, jer

bantuvati, smetati, uznemirivati, uvrijediti
barda, brda
bjelozor, vrsta sokola
blazniti, milovati, ugađati, mamiti
bljusti, bljuditi, čuvati
blud, sramota, bludnost
bluditi, lutati, tumarati
Bodnjok, Badnjak
boljeti, žaliti
brijeme, vrijeme
brkast, kovrčast

cić, cića, cjeć, cjeća, cijeć, cijeća radi, zbog
cknjeti (cknim), kasniti, oklijevati
ctiti, cvjetati
cvil, cviljenje, plač

česvina, zimzeleno drvo nalik na hrast

da, da li, dal, nego, ali i
darće, division

devoto, pobožno
didić, plemić, vlasnik ili suvlasnik plemenske zemlje
divstvo, djevičanstvo
dosleka, do sada
dostojanje (Budinić), baština, domovina
duha, miris

đemant, dijamant
đulistan, vrt s ružama

Eloim, Bog

facol, rubac, marama
fiolica, ljubičica
fruštanje, bičevanje

gda, kada
goru, gore
gorušti, gorući
grišiti, mimoilaziti

hasen, korist
hasniti, koristiti, vrijediti
hazdija, duga haljina
herhrati, grgotati
hi, ih
hip, čas
hiža, huća
hlib, kruh

hman, ludo, uzalud
hrek, panj, stablo
hudoba, zloća, grijeh

ingvas, crnilo
inamo, drugamo
iziti, izaći
jak, kao
janče, janjeće
jeda, da, eda, zar, da li
jes, jest
jestoj(s)ka, hrana
jur, jure, jurve, već

kå, koja
kalati, spuštati
kami, kamen
kantati, pjevati
kantrida, stolac
kladenac, studenac
kon, kod
konjuš, dio ribe, što ga dobije ribar za hranu, a neribar za suradnju
koret, sukneni kaput
Korosanti, Tijelovo
koruna, kruna
kot, kako, kao
kram, hram
ktiti, htjeti

lačan, gladan
liliom, ljiljan
lilj, žilj, ljiljan
listor, samo

må, moja
mej, meju, meu, među
mentuvati, spasiti, riješiti
militi, ljubiti, milovati, gladiti
miljar, tisuća
mravunčen, mravlji

nahajati, nalaziti
naju, nas
nalip, otrov
napokonji, posljednji
nastojati, služiti, dvoriti
nathajati, nadilaziti
nathoditi, natkriljivati
ner, nere, nego
nete, ne će (pl.)
ni, nije
ništor, ništa

oboj, jauk, cvil
obrati, odabrati
odi, ovdje, tu
okon, konac, smrt
onada, onda
oružiti, rikati
ostan, kolac, bodac, ostve
ostinuti, ohladiti

paček, čak, više
pahnuti, zaudarati
paka, pak
pargatorij, čistilište
paščiti se, žuriti se
pedepsati, kazniti
pelda, primjer
pića, hrana
plesati, gaziti
pliva, pljeva
poboj, pokolj
počitati, hvaliti, častiti
podoban, zgodan, dostojan, vrijedan,
pokli, pošto, nakon što
pokomoliti, pomoliti
poni, dakle, potom, jer
pošetaj, hod, korak
postati, zastati, zadržati se
povoljno, po volji, slobodno
pult, plt, put, meso

prem, upravo, baš, doista, posve
presisjun, *pršišijon* } procesija
prez, bez
prijati, primiti
proz, kroz
pržun, tamnica

razlik, različit
rijeti, reći
rumanija, cvijet šeboj

sadružiti (koga), pridružiti se
saj, sa, se, ovaj, ova, ovo (gen. segaj, sega, dat. semuj, semu)
satren, satrven
segutra, jutros
sharan, uništen
skas, živac kamen, hrid
skoda, škoda, šteta
slišati, slušati
smiljenje, milost, smilovanje
sobstvo, osoba
sokač, kuhač
spjevalac, pjesnik
splesati, zgaziti, uništiti
spomena, spominanje, sjećanje, uspomena
sprava, ures
spražiti, sažeći
sršiti, stršiti
stinuti se, slediti se
stražnik, čuvar, stražar
stupaj, korak
svaka, sve stvari, sve
svedì, uvijek, stalno
svemog, svemoćan
svidjeti se, postati svjestan čega, spoznati sebe
svrha, konac, kraj

šćjeta, šteta
šereg, vojska, četa
škoji, otoci
štiva, unutarnjost barke
šturak, cvrčak

tač, tako
takmen, sličan, jednak
te, će (plural)
teg, posao, rad, izradba
tempal, hram
ti, taj, onaj
tijem, zbog toga
tinja, tenja, sjena
trata, velika mreža
traviti, opčiniti, začarati
trpiti, trajati
trudan, umoran, jadan, mučan
turvitati, bluditi, tumarati

umrla (Vitaljić), samrt, umiranje
umrli, smrtan
usilos, patnja
uzročiti, uzrokovati

vašćina, gnjusoba, sramota
vazeti, uzeti
vele, mnogo
velmi, veoma
veruga, lanac
vik, vijek, dob života
vim, vijem, znam
vim, vimdar, ipak,
vračtvo, lijek
vusnice, usnice

zabit, zaborav
zač, jer
zacijeć česa, čega radi
zadosti, dovoljno

zatraviti, očarati
zbantovati, uznemirivati, vrijeđati
zdihati, uzdisati
zdrak, zdraka, zrak, zraka
zgar, odozgo
zgled, pogled
zgizdivati, oholiti se, ponositi
ziskivati, tražiti, zahtijevati
zlamenje, znamenje
zasve, ipak, premda
zled, zlo
znobiti, kvariti
zvenuti, uvenuti

žaja, žeđa
želud, želudac, žir
žilj, ljiljan
žitak, život, vijek

KAZALA

ABECEDNI POPIS PJESNIKA

A. - DO PREPORODA

Babić Toma
Baraković Juraj
Bettera Baro
Budinić Šimun
Bunić Vučićević Ivan
Bunić Vučićević Serafin

Čevapović Grga

Dimitrović Nikola
Držić Marin

Đurđević Ignjat
Đurđević Stijepo

Fuček Stjepan

Gleđević Antun
Grabovac Filip
Gundulić Ivan

Hektorović Petar

Ivanišević Ivan
Ivanošić Antun

Kanavelović Petar
Kanižlić Antun
Kavanjin Jerolim
Knežević Petar
Krajačević Sartorius Nikola
Krnarutić Brne
Kuhačević Antun Mateša

Lucić Hanibal

Magdalenić Matija
Maljevac Juraj
Marulić Marko
Matulić Nikola
Menčetić Vlahović Šiško

Nalješković Nikola

Palmotić Junije

Ranjina Dinko

Vetranović Čavčić Mavro
Vitaljić Andrija
Vitezović Ritter Pavao

Zlatarić Dominko
Zoranić Petar
Zrinska Katarina
Zrinski Petar

B. - OD PREPORODA

Alfirević Frano
Arnold Đuro

Balota Mate
Ban Hrvoslav
Benac Joso
Bonifačić Antun
Brajnović Luka
Brlić Mažuranić Ivana
Bujas Gašpar

Cesarić Dobriša
Cettineo Ante
Cvitan Gabriel

Čagalj Marijan Ivan

Delorko Olinko
Despot Ivan
Devčić Stjepan
Deželić Velimir
Domjanić Dragutin
Dulčić Pere

Đarmati August

Galović Fran
Grgec Petar

Harambašić August
Häusler Karlo
Horvat Ivo
Hranilović Jovan
Hrastovec Stjepan

Ivančan Dubravko

Jakšić Ante

Karaman Srećko
Klarić Branko
Kokić Aleksa
Kordić Lucijan
Korner Jeronim
Kos Vinko
Košutić Sida
Kovačić Vladimir
Kozarčanin Ivo
Kraljev Rajko
Kranjčević Silvije Strahimir
Križanić Kamilo
Krklec Gustav
Kupareo Rajmund

Lendić Ivo

Ljubić Pere

Majer Vjekoslav
Maraković Ljubomir
Marija od Presvetog Srca
Matković Ljiljana
Mažuranić Ivan
Meštrović Mate
Mičić Serafin
Milković Zvonko

Nazor Vladimir
Nikolić Vinko
Nizeteo Antun

Pavelić Milan
Petković Kuzma
Petranović Spiridion
Petrov Stanko
Poljak Izidor
Preisler Mira

Preradović Petar
Prpić Tomislav

Ricov Joja

Sabić Marin
Smerdel Ton
Soljačić Marko
Storov Branko
Sudeta Đuro

Šah Eugenija
Šarić Ivan
Šenoa August
Šimić Antun Branko
Škarpa Cvite
Šop Nikola

Tomašić Stanko
Tomičić Zlatko
Tresić Pavičić Ante
Trnski Ivan

Ujević Tin

Velebit Josip
Vida Viktor
Vijolić Baltazar
Vlaisavljević Vlado

Wiesner Ljubo

Zdunić Josip
Zec Bono
Zeljković Branislav

KAZALO PJESAMA PO NASLOVIMA

A. - DO PREPORODA

Ah, besjedom riječ smetena 92
Ah, čijem si se zahvalila . . 92
Ah, da je proklet 109
Ah, ma dušo, tužna odveće 90
Ah, nije život ljudski drugo 85
Ah, što vidjeh sinje more . 88

Bježeć razlog, slideć volju . 91
Budi nam spomena 95

Da ki vas svit sili 71
Deus venerunt gentes . . . 72
Divici Mariji 49
Dost je, svitu, slave . . . 141

Eto život moj svjedoči . . 84

Gospodine, u Tvom gnjevu ne karaj me 77
Grozno suzim gork plač sada 82

Hudobnost telovna . . . 114

Iz « Ureha duhovnih » . . 50
Josip pravedni 144

Kajanje 74
Kakov biše car 71
Klasen 139
Mâ sestro, ja sada 62
Majki prislatkoj Divici Mariji 137
Mandaljena pokornica . . 95
Molitva nevoljnika u pržunu 130
Molitva svete Ruže po svetomu pričešćenju . . . 107
Molitva suprotiva Turkom . 49
Molitvena pesem od svete Barbare 79
Mru kraljevstva, mru gradovi 86

Nadgrobje Šišmunda Menčetića 73
Navištenje B.D. Marije . . 132
Nudjer me pogledaj, grešniče, na križu 68
Nu se ja ne boju 56
Nu smrt nije ovo što čini . 87
Nut srićnog grija 142

Oče naš 53
O čovječe 118
Od Božićne noći 59
Odiljenje Sigetsko 117
Od pomnje koju ima Bog od človika 100
O, Gospojo svake dike . .
O grješniče u zlu tvomu . . 83
O Kralju veliki 66
O Majko Djevice 69
Opomena čovjeku 104
Ostan Božje ljubavi 110

Pjesanca suda napokonjega . 57
Pjesanca šturku (Djevici šesta) 54
Pjesni o Isusu 51

Pjesni pokorne kralja Davida 81
Plač smertelnosti 105
Popevka o poslednjih čoveka 125
Prosti meni dakle Bože . . 115

Radivoj i Juranić, vojvode 103
Razdiljenje duše dobre . . 128
Ribanje 60
Rožaliju susreti Diva imenom Milost 133

Saltijer 123
Sedam psalam pokornijeh kralja Davida 65
Sklopila obje bješe ruke . . 98
Suze sina razmetnoga . . . 82
Sve na svit prihodi . . . 76
Sveta Rožalija 137
Svitlosti željan mrem . . . 75

Tako i lipos zvizda umrla . 89
Tuj ti pastir jedan, ki biše Marul zvan 61

U smrt gospodina Tomasa Berislavića 99
Uresu Sinjski 136
Uzdasi Mandaljene pokornice 120

Vazetje Sigeta grada . . . 71
Verši od začeća B.D. Marije 127
Vrhu kola od požude . . . 94
Vrhu muke Isukrstove . . 116
Vzdihanje k Otkupitelju na križu raspetome 102

Zdrava rano desne ruke . . 64
Zgradit vas svijet vrh ničesa 97
Život Magdalene od knezov Zirova 78

B. - PO PREPORODU

Ad Deum qui laetificat iuventutem meam 240
Adventsko vrijeme . . . 315
Ave Maria 252

Balada o Gospinim pčelama 318
Bjelozor 172
Blago veče 206
Bodnjok 270
Bog moga djetinjstva . . 238
Bog u noćnim ulicama . . 241
Bogu (Hranilović) 158
Bogu (Delorko) 293
Bože (Matković) 336
Božji sat 319

Corpus Domini 286
Credo 205
Cvjetovi moga djetinjstva . 326
Crkvice pokraj mora . . . 259

Čempresi 235

De profundis 333
Djevici Snježnoj 202
Dođi, Gospodine 269
Duhovno veče 218
Dušo moja, daj se preni . . 173
Dvanaest bolesnih radnika i ja trinaesti 277

Filia regis 169

Gian Bellinijeva Madonna . 211
Golgota 173
Golub 248
Gorući grm 306
Gospin laudate 174
Granica sumnja 300

Ispruži svoje ruke Rabi . . 334
Isus i ja 174
Isus Krist 285
Isus u svetohraništu . . . 265
Isusove suze 196

Jaganjče 222
Ja sit sam uma, Gospode . 164
Ja vjerujem 165
Jutarnja svetost 294

Kad ne bih znao, da ima ljubavi 280
Kako da prijeđem 299
Karinski triptih 211
Kip domovine 206
Korosanti 276
Krist na groblju 274
Kristuš na cesti 227
Kružim oko Boga 261

Lan 195

Majci čovječanstva 284
Malovjernik i Hrist . . . 323
Mamertinska tamnica . . 166
Maris Stella 190
Mase 316
Mater dolorosa 295
Mi 240
Milosnik iz Husa 330

Moja ptica 200
Moj vespere 316
Mojsije 171

Molitva (Brajnović) . . . 321
Molitva (Šimić) 237
Molitva (Sudeta) 254
Molitva da svi imaju posla 268
Molitva iz tamnice 217
Molitva na putu 239
Molitva s hridi 302
Molitva svetome Franji . . 329
Molitva uskrslom Spasitelju 278
Molitva za moju uvalu . . 229
Molitva za smirenje . . . 249
Moli za nas grešnike . . . 326

Nađeni Bog 238
Na prolazu 225
Na raskršću 222
Na putovima vječnosti . . 272
Na vrhu blizu Janjine . . 279
Ne, moj svijet nije raka . . 179
Noć 319
Noć u bijelom 290
Notre Dame de Paris . . . 324

Obasjan vedrinom 263
Očekivanje Isusa na selu . 311
Orači 203
Oreol 258
Ostavi nam ovu noć što duže 291
Ostavite me 256
Otrovane lokve 307
Ozano, diko naših gora . . 224
O Uskrsu 155
O kišice 255

Pepelom posut 169
Peripetije 221
Pietà 161
Pjesma cvrčku 311

Pjesma smrti 327
Pjesme predsmrtnice . . . 159
Pjesme srcu 283
Pjesniče, što te priječi . . 210
Planite, b'jeli ognjevi duše 204
Pobožnica 153
Pobožnost 260
Poklon mudraca 208
Polnoć na mrtvih dan . . 156
Poziv dragom Isusu . . . 266
Prazna crkva 207
Pred Badnju noć 290
Primanje križa 329
Priznanje (Preradović) . . 151
Priznanje (Košutić) . . . 250
Prolazi 199
Prošnja jedne noći 281
Proštenje 247
Psalm 302
Putnik iz daleka 247
Putnik pred Madonom . . 275

Raspela 304
Raspelo 292
Razgovor s Bogom 215
Remete 182
Riječi u sobi 213
Ronilac 320

Sam 244
S Božićem po snijegu . . . 318
Sklopi oči i ne traži ništa . 287
Slijepac iz Jeriha 298
Spomen na Mariju Bistricu 183
Srpanjske lamentacije . . 324
Stabat mater 168
Stara kuharica nedjeljom u crkvi 243
Starice u jutro 274
Stella matutina 162
Sunčano jutro 252
Susret sa svetim Nikolom . 312
Suša 296
Suton u Emausu 263
Svaka duša 288
Svet 185
Sveta noć 166
Svetom drvodjelji 267
Svitla noć u kojoj presisjuni gredu 245

Štafeta 322
Što čekam 194
Što se više bližim 157

Tijelovo 191
Triptih 236

U bijelom pluvijalu . . . 201
U crkvi 272
U odeždi beloj 233
Unamunov nadgrobni natpis 309
Uskrs 167
Uskrsla ljubav 311
U šum vode 315
Uto i dan već rudjet poče . 149

Vazmena nedilja 234
Veče u polju 267
Večernja molitva 212
Večernji blagoslov 225
Večernji poj 209
Veliki petak 233
Vječnost blaga miluje . . . 250
Vjesnik 187
Vjetrovi 220

Zadnji stih 300
Zahvala 213
Zahvalnica u večernjim tišinama 297
Zdravo Marijo 193

Život duše 314
Život je jutarnja radost . . 289

KAZALO PJESAMA PO PRVOM RETKU

A. - DO PREPORODA

Ah, besjedom riječ smetena 92
Ah, čijem si se zahvalila . 92
Ah, da je proklet tko najprvi 109
Ah, ma dušo tužna odveće . 90
Ah, moj Bože, na Te gledam 121
Ah, nije život ljudski drugo . 85
Ah, što vidjeh sinje more . 88
A sad još već plači tužno srce moje 102

Biše zator roda svoga jur vidila 78
Bivši ti ki gledaš tko je ovo znati rad 73
Bježeć razlog, slideć volju . 91
Budi nam spomena, ljudska su godišta 95

Čestiti smo bili 103
Čim na križu rvaše se . . . 110

Da ki vas svit sili, s tim ćemo boj biti 71
Dost je, svitu, slave 141
Dušo moja prem čestita . 1 107

Eto život moj svjedoči . . 84

Gospodine, Bože pravi . . 77
Grozno suzim gork plač sada 82

I mogla sam sagriješiti . . 95
Iz dubina srca moga . . . 81

Ja se mesec zovem po imenu Klasen 139
Jer je sve tašćina ovi svit ča pravi 60

Kolik je ljetni dan i duga zimnja noć 57
Komu sad ne rižu srdačce svi noži 51
Kot tinja, ka skrsne . . . 114

Mandalijena lijepa ustavi . 120
Mâ sestro, ja sada davam ti blagoslov 62
Mru kraljevstva, mru gradovi 86

Nebeskoga sred prostova . . 111
Ne mogu se nasititi . . . 137
Ne veće, Bože moj, ne već sržbe Tvoje 72
Nij za drugo na ovom svitu 104
Nudjer me pogledaj, grešniče, na križu 68
Nu se ja ne boju od smrtne naravi 56
Nu smrt nije ovo što čini 87
Nut srićnog grija 142

Oče naš nebeski, o Bože jedini 53
O čovječe sasma oholi . . 118
O čuda velika, človikom porodi 59
O dušo, ka želiš k Bogu pojti u raj 50
Od zemlje si ti sastavno . . 128
O grješniče u zlu tvomu . 83
O Kralju veliki ki hotje na svijet taj 66
O Majko Djevice, o kćeri od Sina 69
O otajstvo, o čudesa . . . 132

Prosti meni dakle Bože . . 115
Pušite hitri, u jadra, vitri . 132

Sklopila obje bješe ruke . . 98
S tim Bog kot pravo je, ah za mnoge zloće 117
Srce, ko vrt suh u sebi . . 116
Svemogi Bože moj, kim svaka postaju 49
Sve na svit prihodi, sve trpi domala 76

Svitlosti željan mrem . . . 75

Šturče, slatki razgovore . . 55

Tako i lipos, zvizda umrla . 89
Tebi, ki svemu red i ki si vječni sam 74
Tuj ti pastir jedan pri rici sideći 61

U knjigah ovezijeh Nikola Dmitrović 65
Uresu sinjski i Majko čudesa 136

Višnji Bože mog oca Izaka 144
Vrhu kola od požude . . 94

Zahman leti ptica v zrak . 125
Zdrava rano desne ruke . . 64
Zdrava si Marije, zdrav lilju pribili 49
Zdravo budi, o Marija . . 130
Zgradit vas svijet vrh ničesa 97

B. - PO PREPORODU

Adventsko vrijeme tiho ko pretsnježni sati 315

Beskrajni Bože, što na plavom svodu 217
Bez Tebe ne mogu spasiti čast svoga duha 323
Božanski sam snivao san . . 201
Bože 239
Bregovi, mora i dolovi . . 174
Brod i jedro nas vodi . . . 247

Cesta samu sebe prati . . 244
Crven požar dana na zvoniku vitom 206
Crveni oganj gori 212

Čekali smo te kao suha korita kišu 291
Čempresi su moji drugovi . 235
Često na rubu sna se javljaš šumom 293
Čuj veliku riječ, bolesni brodaru duše 300

Daj, da vjetrovi stresu oblačinu tmastu 290
Daj mi, Bože, da zaboravim 254
Daj mi, Gospodine 252
Dočekaju nas prijazno njini zidovi stari 259
Dođi, Gospodine 269
Dođi nam, Isuse, ove radosne božićne noći 311
Dokonča borba... Sklopi se vir 190
Dugo i staro brujanje zvona 321

Evo i ljeta 307

Gospodine 302
Grančice moja, tamo priko mora 234
Grozničavi ume, ojađena dušo 309

Hvala Ti Bože što nisam u sitnom tijelu mrava . . . 213

I bio je Čovjek-Bog . . . 285
Isusu veliki navališe križ . . 329
I Vjesnik reče 187
Izjednačuju se dani i suzuju 324
Izvedi narod moj: o Gospode 171

Ja gledam Te, Divna . . . 202
Ja sam obolio teško, Marijo, Majko moja 254
Ja sit sam uma, Gospode . 164

Ja vjerujem — i ruke . . 165
Ja vjerujem, Svevišnji, u Te 205
Ja žalim, Bože moj, što oči svoje sjajne 225
Još te nisam sreo, Bože, na svom putu 247

Jutros se pričestilo dvanaest bolesnih radnika 277

Kad ne bih znao, da ima ljubavi 280
Kako da prijeđem tminu svoga tijela 299
Kako će daleko noćas duljina putova segnuti . . 290
Kalupi padaju padom predznaka u strmoglavu prazninu 218
Kleknite ponizno! Spustite glave 286
Koplje mrtvih mučitelja . 295
Kraj puta slijepac sjeđaše, a neki 298
Krili mi se, krili 153
Krist je u hostiji bijeloj izašao iz crkve 276
Krst na križanju sela, uz usjeve, rijeku i brvi . . 292

Lastavice me ne napuštaju, o sveti Frane 329
Liljani, bijeli liljani . . . 169

Mi idemo na sivom rubu svijeta 240
Modrine Tvoje 263
Moli za nas grešnike - što dolom 326
Molim se Tebi, koji si poslao proljetne kiše . . . 278

Najdraža sestro što mi se približuješ tiho 327
Najslađe radosti mladoga života 250
Naginje se sneno na ramena zemlje 316
Našao sam 174

Na ovoj hridi ponad mora 302
Na prašni cesti kaj pela v Varaždin 222
Na raskršću stojim i vičem 222
Nasred groblja visi tijelo Kristovo 274
Na svakoj grani pustit trokut nogu 248
Nastupila je sveta noć . . 166
Na vrhu, blizu Janjine, na poluotoku 279
Na zemlji mira nema u okrilju Tvom 336
Ne ću da moji dani proteku 204
Ne kloni, stoj 168
Ne, moj svijet nije raka . . 179
Nemiri moji su puni lutanja, želje i noći 275
Ne traži Boga mišlju; u praznini 238
Ne vuče mene tuđih katedrala slika 206
Noć je vre noć, Majka Božja 183
Noćas Te blato dirnut ne će 318
Noćas tišina bjesni svoju oluju 237

O, Bože teško li je u doba časa snenog 268
O, Bože što mi daješ dane 249
O Isuse, kako bih volio kada bi se 266
O kako volim tihe vode . . 250
O kišice, o sestrice 255
O kol'ko svetih kapi plodne rose 272
Opaljena suncem ljepotica šumâ 319
O pođi s nama Nepoznati, jer se smrkava 263
O sveti drvodjeljo, ubogi nadničaru 267
O Uskrsu bilo kad ustade Spas 155
O, vi, što svijetom prolazite bijelim 161
O, zato se često sad desi . . 236
O, zaspite me, prekrijte me svega 252
O zdravo Ti 193
Od halkidona i safira . . . 211
Od glada, kuge i rata nas spasi 191
Oj lan sam, lan ja . . . 195
On bješe svuda i u svakom času 238
Oremo tvrdu, prokletu zemlju 203
Ostavite me, vi, svi . . . 256
Otkud moje slabo tijelo . .
Ozano, diko naših gora . . 224

Pjesniče, što te priječi da trh svoj odbaciš i da . . 210
Podne je... svečani čas . . 185
Pognuta vrba ko stara majka 267
Poslušaj Učitelju najmlađeg 334
Povorka se mota duga . . 196
Prah sunčane table čisti Ruka sveta 319
Predajem se bez misli korijenu svih stvaranja . . . 261
Prođi, o Gospode, danas sa mnom kroz moju uvalu . 229
Prolazi radost, prolazi pjesma 199
Prosula se glazba, vedra u tišinu 297
Prozor, šaren kao sag . . 207

Ronim neizmjernim oceanom 320

S Abrahamom sam išao na strašnu planinu Moriju . 333
Sa svijetlih ravni svoje slave seliš 240
Sad opet idem sam ja mali prolaznik 265
Samostan i crkva. Još od turskog doba 271
Sasušeno žito savilo se u gomilama 296
Sklopi oči i ne traži ništa . 287
Skroman fratar tanku svijeću pali 166
Slapove zdravlja i mira sabrao sam u šakama . . . 322
Slavuju sitni, pjevaču dragi 200
Sluša mrmor orgulja . . . 243
Smijeh je stara zapovijed . 289
Smiri se, srce moje, smiri . 283
S osmijehom prvim ranilice zore 162
Stari je cvrčak odložio gusle 310
Sva moja duša treperi radošću 172
Svaka je duša zaseban svijet 288
Svakeg godišća kroz Noć od Muke 245
Sveta noć . . . .
Studeni, suton. Iza dažda krepka 144
Šećem među cvijećem uz more 294
Što se više bližim žića svrsi 157

Tad dođe Marija iz Magdale 167
Tako je bila Marija lijepa 318
Teci, dušo, Božje vrelo teci 151
Ti Bog si vječan. Posrtanja naša 316
Tiha je crkva, sva srca se mole 182
Tihi lahor zelen-gore . . . 173
To je bilo davno: anđeo je mira 258
To nije moj zadnji stih . . 300
Toranj se penje u vis nijem i sebedostatan 324
Tvoje dobre oči već su davno slijepe 304
Tvoje je tijelo golo . . . 330

U bajnom zemlja sva se krasi čaru 169
U ime Oca i Sina i Duha Svetoga 306
U crninu bola zavila se duša 284
Ući ću možda sa štapom lutanja 260
Udijeli mi, Gospodine . . 281
U klonule duše vratila se radost 311
U kući mojoj neka bude mir 225
U luki je bilo živo svu noć, ribari su se ledili 233
U rukama nosim bijelu hostiju, svoju dušu 314
U noć 241
U odeždi bijeloj, ko svećenik boli 223
U osvit Bog u naše duše silazi 274
U pučinu mjesec blijedi tone 156
U svim morima i vodama su Tvoje oči 213
U šum vode što sa stijena pada u tišinu 315
Uto i dan već rudjet poče 149

Već im je pokazala svoga malog sina 208
Već se je spustila noć i dan je svršio sada 209
Veličanstvu Tvojem, klanjam se, o Bože 158
Vijek je strašan, mrk i težak 173
Vjetrovi 220

Zacvilit ću sa vjetrom . . . 326
Zašto si, Bože, ostavio ljude 215
Zgarčeni od trudih, brigih i nevoje 270

Život je takav meni dodijao 221
Žude u meni svi svjetovi moji 272

SADRŽAJ

Predgovor 7

HRVATSKA DUHOVNA LIRIKA

I - DO PREPORODA

MARKO MARULIĆ (1450-1524)
Divici Mariji 49
Molitva suprotiva Turkom 49
Iz « Ureha duhovnih » 50

ŠIŠKO MENČETIĆ VLAHOVIĆ (1457-1527)
Pjesni o Isusu 51

NIKOLA MATULIĆ (Konac XV. st.)
Oče naš 53

MAVRO VETRANOVIĆ ČAVČIĆ (1482-1576)
Pjesanca šturku (Djevici šesta) 54
Nu se ja ne boju 56
Pjesanca suda napokonjega 57

HANIBAL LUCIĆ (1485-1553)
Od Božićne noći 59

PETAR HEKTOROVIĆ (1487-1572)
Iz « Ribanja » 60

PETAR ZORANIĆ (1508-1550?)
Tuj ti pastir jedan, ki biše Marul zvan 61

MARIN DRŽIĆ (1508?-1567)
Mâ sestro, ja sada 62

NIKOLA DIMITROVIĆ (o. 1510-1553)
Zdrava rano desne ruke 64
Sedam psalam pokornijeh kralja Davida 65
O Kralju veliki 66

NIKOLA NALJEŠKOVIĆ (o. 1510-1587)
Nudjer me pogledaj, grešniče, na križu . . . 68
O Majko Djevice 69

BRNE KRNARUTIĆ (1515-1520 - 1572-1573)
Iz « Vazetja Sigeta grada » 71

ŠIMUN BUDINIĆ (o. 1530-1600)
Deus venerunt gentes 72

DINKO RANJINA (1536-1607)
Kajanje 74
Nadgrobje Šišmunda Menčetića 74

JURAJ BARAKOVIĆ (1548-1628)
Svitlosti željan mrem 75

DOMINKO ZLATARIĆ (1555-1609?)
Sve na svit prihodi 76

STIJEPO ĐURĐEVIĆ (1579-1632)
Gospodine, u Tvom gnjevu ne karaj me . . . 77

IVAN TOMKO MRNAVIĆ (1580-1637)
Iz « Života Magdalene od knezov Zirova plemena Budrišića » 78

NIKOLA KRAJAČEVIĆ SARTORIUS (1582-1653)
Molitvena pesem od sv. Barbare Device i Mučenice za srečnu smert 79

IVAN GUNDULIĆ (1589-1638)
Pjesni pokorne kralja Davida 81
Iz « Suza sina razmetnoga » 82
Ah, čijem si se zahvalila 92

IVAN BUNIĆ VUČIĆEVIĆ (1591-1658)
Vrhu kola od požude 94
Budi nam spomena 95
Iz « Mandaljene pokornice » 95
Zgradit vas svijet vrh ničesa 97

JUNIJE PALMOTIĆ (1607-1657)
Sklopila obje bješe ruke 98

IVAN IVANIŠEVIĆ (1608-1665)
U smrt Gospodina Tomasa Berislavića vlastelina hvarskoga 99
Od pomnje koju ima Bog od čovika 100

PETAR ZRINSKI (1621-1671)
Vzdihanje k Odkupitelju na križu raspetomu . . 102
Radivoj i Juranić, vojvode 103

KATARINA ZRINSKA (1625-1673)
Opomena čovjeku 104

MATIJA MAGDALENIĆ (o. 1625-o. 1670)
Iz « Plača smertelnosti » 105

SERAFIN BUNIĆ VUČIĆEVIĆ (1633-1721)
Molitva svete Ruže po svetomu pričešćenju . . . 107

PETAR KANAVELOVIĆ (1637-1719)
Ah, da je proklet 109

ANDRIJA VITALJIĆ (1642-1725)
Iz « Ostana Božje Ljubavi » 110

FRAN KRSTO FRANKOPAN (1643-1671)
Hudobnost telovna 114

JEROLIM KAVANJIN (1643-1714)
Prosti meni dakle Bože 115

BARO BETTERA (1645-1712)
Vrhu muke Isukrstove, i prvo vrhu znoja u vrtu . . 116

PAVAO RITTER VITEZOVIĆ
Iz « Odiljenja sigetskoga » 117

ANTUN GLEĐEVIĆ (1659-1728)
O čovječe 118

IGNJAT ĐURĐEVIĆ (1675-1737)
Iz « Uzdaha Mandalijene pokornice u spili od Marsilje » 120
Iz « Saltijera » 123

STJEPAN FUČEK (u. 1747)
Popevka 125

TOMA BABIĆ (1680?-1750)
Verši od začeća B.D. Marije 127

FILIP GRABOVAC (1697-1749)
Razdiljenje duše dobre od tila pokornoga . . . 128

MATEŠA ANTUN KUHAČEVIĆ (1697-1772)
Molitva nevoljnika u pržunu 130

ANTUN KANIŽLIĆ (1699-1777)
Navištenje B.D. Marije 132
Iz « Svete Rožalije » 132

PETAR KNEŽEVIĆ (1702?-1768)
Uresu sinjski 136
Majki prislatkoj Div. Mariji 137

JURAJ MALJEVAC (1734-1812)
Klasen (Lipanj) 139

ANTUN IVANOŠIĆ (1748-1800)
Dost je, svitu, slave! 141
Nut srićnog grija 142

GRGA ĆEVAPOVIĆ (1786-1830)
Iz « Josipa pravednoga » 144

II - OD PREPORODA

IVAN MAŽURANIĆ (1814-1890)
Uto i dan već rudjet poče 149

PETAR PRERADOVIĆ (1818-1872)
Priznanje 151
Smrt 151

IVAN TRNSKI (1819-1910)
Pobožnica 153

AUGUST ŠENOA (1838-1881)
O Uskrsu 155

IVAN DESPOT (1851-1886)
Polnoć na mrtvih dan 156

ĐURO ARNOLD (1854-1941)
Što se više bližim 157

JOVAN HRANILOVIĆ (1855-1924)
Bogu 158
Iz « Pjesama predsmrtnicâ » 159

MARIN SABIĆ (1860-1923)
Pietà 161
Stella matutina 162
Ja sit sam uma, Gospode 164
Ja vjerujem 165

AUGUST HARAMBAŠIĆ (1861-1911)
Sveta noć 166
Mamertinska tamnica 166
Uskrs 167

EUGENIJA ŠAH (1861-1728)
Stabat Mater 168

VELIMIR DEŽELIĆ (1864-1941)
Pepelom posut 169
Filia regis 169

SILVIJE STRAHIMIR KRANJČEVIĆ (1865-1908)
Mojsije 171
Golgota 173

ANTE TRESIĆ PAVIČIĆ (1867-1949)
Bjelozor 175

BONO ZEC (1868-1954)
Dušo moja, daj se preni 176

IVAN EV. ŠARIĆ (1871-1960)
Isus i ja 177
Gospin laudate 177

IVANA BRLIĆ-MAŽURANIĆ (1874-1938)
Ne, moj svijet nije raka 179

DRAGUTIN DOMJANIĆ (1875-1933)
Remete 182
Pri kamenitih vrati 182
Spomen na Mariju bistricu 183

VLADIMIR NAZOR (1876-1949)
Svet! 185
Vjesnik 187
Maris Stella 190
Tijelovo 191

MILAN PAVELIĆ (1878-1939)
Zdravo Marijo 193
Što čekam 194
Lan 195
Isusove suze 196

SPIRIDION PETRANOVIĆ (1880-1958)
Prolazi 199

IZIDOR POLJAK (1883-1924)
Moja ptica 200
U bijelom pluvijalu 201
Djevici Snježnoj 202
Orači 203
Planite, b'jeli ognjevi duše! 204
Credo 205

LJUBO WIESNER (1885-1951)
Blago veče 206
Iz « Kipa domovine » 206
Prazna crkva 207
Poklon mudraca 208

STANKO PETROV (1887-1963)
Večernji poj 209

LJUBOMIR MARAKOVIĆ (1887-1959)
Pjesniče što te priječi 210

FRAN GALOVIĆ (1887-1914)
Gian Bellinijeva Madonna 211

KARLO HÄUSLER (1887-1942)
Večernja molitva 212

ZVONKO MILKOVIĆ (1888)
Zahvala 213
Riječi u sobi 213

PETAR GRGEC (1890-1962)
Razgovor s Bogom 215

TIN UJEVIĆ (1891-1955)
Molitva iz tamnice 217
Duhovno veče 218

BALTAZAR VIJOLIĆ (1891-1958)
Vjetrovi 220

KUZMA PETKOVIĆ (1892-1915)
Iz « Peripetije » 221

JOSO BENAC (1893-1961)
Na raskršću 222
Jaganjče! 222

STANKO TOMAŠIĆ (1893)
U odeždi bijeloj 223

MARKO SOLJAČIĆ (1896-1962)
Ozano, diko naših gora 224

JOSIP ZDUNIĆ (1897-1961)
Na prolazu 225
Večernji blagoslov 225

TOMISLAV PRPIĆ (1898)
Kristuš na cesti 227

ANTE CETTINEO (1898-1956)
Molitva za moju uvalu 229

MATE BALOTA (1898-1963)
Veliki petak 233
Vazmena nedilja 234

CVITE ŠKARPA (1898-1968)
Čempresi 235
Triptih 236

ANTUN BRANKO ŠIMIĆ (1898-1925)
Molitva 237
Nađeni Bog 238
Bog moga djetinjstva 238
Molitva na putu 239

BRANKO STOROV (1899)
Ad Deum qui laetificat iuventutem meam . . . 240
Mi 240

GUSTAV KRKLEC (1899)
Bog u noćnim ulicama 241

VJEKOSLAV MAJER (1900)
Stara kuharica nedjeljom u crkvi 243

VLADO VLAISAVLJEVIĆ (1900-1943)
Sam 244

PERE LJUBIĆ (1901-1952)
Svitla noć u kojoj presisjuni gredu 245

ANTUN BONIFAČIĆ (1901)
Putnik iz daleka 247
Proštenje 247
Golub 248

DOBRIŠA CESARIĆ (1902)
Molitva za smirenje 249

SIDA KOŠUTIĆ (1902-1965)
Priznanje 250
Vječnost blaga miluje 250

ĐURO SUDETA (1903-1927)
Sunčano jutro 252
Ave Maria! 252
Pjesma Mariji 254
Molitva 254
O kišice, o sestrice 255
Ostavite me! 256

IVO HORVAT (1903)
Oreol 258

FRANO ALFIREVIĆ (1903-1956)
Crkvice pokraj mora 259
Pobožnost 260
Kružim oko Boga 261

TON SMERDEL (1904)
Obasjan vedrinom 263
Sutom u Emausu 263

NIKOLA ŠOP (1904)
Isus u svetohraništu 265
Poziv dragom Isusu 266
Veče u polju 267
Svetom drvodjelji 267
Molitva da svi imaju posla 268

GABRIJEL CVITAN (1904)
Dođi, Gospodine! 269

PERE DULČIĆ (1905)
Bodnjok 270

GAŠPAR BUJAS (1906-1963)
Karinski triptih 271

AUGUST ĐARMATI (1906)
U crkvi 272
Na putovima vječnosti 272

VLADIMIR KOVAČIĆ (1907-1959)
Krist na groblju 274
Starice u jutro 274

KAMILO KRIŽANIĆ (1908)
Putnik pred Madonom 275

IVO LENDIĆ (1908)
Korosanti 276
Dvanaest bolesnih radnika i ja trinaesti 277
Molitva uskrslom Spasitelju 278
Na vrhu blizu Janjine 279
Kad ne bih znao, da ima ljubavi 280

MIRA PREISLER (1908)
Prošnja jedne noći 281

JERONIM KORNER (1909)
Pjesme srcu 283
Majci čovječanstva 284
Isus Krist 285
Corpus Domini 286
Sklopi oči i ne traži ništa 287
Svaka duša 288

SREĆKO KARAMAN (1909-1964)
Život je jutarnja radost 289

STJEPAN HRASTOVEC (1909)
Pred Badnju noć 290
Noć u bijelom 290
Ostavi nam ovu noć što duže 291

STJEPAN DEVČIĆ (1909)
Raspelo 292

OLINKO DELORKO (1910)
Bogu 293

MATE MEŠTROVIĆ (1910)
Jutarnja svetost 294

JOSIP VELEBIT (1911)
Mater Dolorosa 295

IVO KOZARČANIN (1911-1941)
Suša 296

VINKO NIKOLIĆ (1912)
Zahvalnica u večernjim tišinama 297

ANTE JAKŠIĆ (1912)
Slijepac iz Jeriha 298
Kako da prijeđem 299

BRANKO KLARIĆ (1912-1945)
Granica sumnja 300
Zadnji stih 300

ANTUN NIZETEO (1913)
Molitva s hridi 302
Psalm 302

SERAFIN MIČIĆ (1913)
Raspela 304

VIKTOR VIDA (1913-1960)
Gorući grm 306
Otrovane lokve 307
Unamunov nadgrobni natpis 309

ALEKSA KOKIĆ (1913-1940)
Pjesma o cvrčku 310
Očekivanje Isusa na selu 311
Uskrsla ljubav 311
Susret sa svetim Nikolom 312

LUCIJAN KORDIĆ (1914)
Život duše 314

VINKO KOS (1914-1945)
Adventsko vrijeme 315
U šum vode 315
Mase 316
Moj vespere 316

RAJMUND KUPAREO (1914)
S Božićem po snijegu 318
Balada o Gospinim pčelama 318
Božji sat 319
Noć 319

RAJKO KRALJEV (1915)
Ronilac 320

LUKA BRAJNOVIĆ (1919)
Molitva 321

HRVOSLAV BAN (1924)
Štafeta 322

BRANISLAV ZELJKOVIĆ (1927)
Malovjernik i Hrist 323

JOJA RICOV (1929)
Srpanjske lamentacije 324
Iz « Notre Dame de Paris » 324

MARIJA od PRESVETOG SRCA (1930)
Moli za nas grešnike 326
Iz « Ciklusa cvjetovi moga djetinjstva » 326
Pjesma smrti 327

ZLATKO TOMIČIĆ (1930)
Primanje križa 329
Molitva svetome Franji 329
Milosnik iz Husa 330

DUBRAVKO IVANČAN (1931)
De profundis 333

MARIJAN IVAN ČAGALJ (1938)
Ispruži svoje ruke rabi 334

LJILJANA MATROVIĆ (1938)
Bože 336

PRILOZI: *Opće napomene* 339
Bio-bibliografski podaci s bilješkama o pjesnicima i pjesmana 344
Rječnik 383

KAZALA: *Abecedni popis pjesnika* 387
Kazalo pjesama po naslovima 391
Kazalo pjesama po prvom retku 397
Sadržaj 403

Stamperia d'arte F.lli Picchi - Tivoli (Villa Adriana)
Via Galli n. 6 a - Telef. 28.610 - 20.337